

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Asaf Hâlet Çelebi

Dîvan Şiirinde İstanbul

2.
Baskı

HECE

seçki

Asaf Hâlet Çelebi: 1907 yılında İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ali Asaf'tır. Galatasaray Sultanîsi'nde, Sanayi-i Nefise Mektebi'nde ve Adliye Meslek Mektebi'nde okudu. Zabıt kâtipliği, Osmanlı Bankası'nda, Devlet Denizyolları'nda ve İÜEF Felsefe Bölümü kütüphanesinde memurluk yaptı. Farsça, Arapça, Fransızca, Hintçe ve Sanskritçe öğrendi. Klâsik mûsikî dersleri aldı. Çocuk yaşta gazeller yazdı. 'Eski Doğu kültürü ve tasavvuf kaynağından gelen temler ve motiflerle beslenen serbest şiirleri 1937'den itibaren *Ses, Küllük, Hamle, Servet-i Fünûn-Uyanış, Yeditepe, İstanbul, Türk Sanatı* dergilerinde ve *Gün* gazetesinde yayımlandı.' Ayrıca *Yeni Ses, Sokak, Yeni Yol, Yeni Adam, Büyük Doğu, Türk Düşüncesi* ve *Türk Yurdu* dergilerinde de yazdı. 15 Ekim 1958'de İstanbul'da öldü. Eserleri: *Şiir; He* (İstanbul 1942), *Lâmelif* (İstanbul 1945), *Om Mani Padme Hum* (İstanbul 1953), *Bütün Şiirleri* (İstanbul 1998). İnceleme; *Mevlânâ: Hayatı, Şahsiyeti, Eserlerinden Parçalar* (İstanbul 1939), *Mevlânâ'nın Rubâileri* (İstanbul 1939), *Molla Câmi: Hayatı, Şahsiyeti, Eserlerinden Parçalar* (İstanbul 1940), *Konuşulan Fransızca* (İstanbul 1941), *Eşrefoğlu Divânı* (İstanbul 1943), *Seçme Rubâiler* (İstanbul 1944), *Pali Metinlerine Göre: Gota-ma Buddha* (İstanbul 1946), *Les Roubaïat de Mevlana Djelaleddin Roumi* (Paris 1950), *Naima: Hayatı, Sanatı, Eserleri* (İstanbul 1953), *Divân Şiirinde İstanbul* (İstanbul 1953), *Ömer Hayyam: Hayatı, Sanatı, Eserleri* (İstanbul 1954), *Mevlânâ ve Mevlevîlik (Mevlânâ adlı kitabıyla Mevlevîlik üzerine incelemeleri)* (İstanbul 1957), *Bütün Yazıları* (İstanbul 1998).

DÎVÂN ŞİİRİNDE İSTANBUL

(SEÇKİ)

Asaf Hâlet ÇELEBİ

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 36
Seçki

Birinci Basım: Ekim 2002
İkinci Basım: Ocak 2015
© Hece Yayınları

Kapak Tasarımı: Sarakusta
Son Okuma: İbrahim Demirci
Teknik Hazırlık: Bülent GÜLER

Baskı: Dumat Ofset
Tel: (0.312) 278 82 00

ISBN: 975-8274-33-3

HECE YAYINLARI
Konur Sk. No: 39/1-2 Kızılay/Ankara
Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara
Telefon: (0 312) 419 69 13
Fax: (0 312) 419 69 14
e-posta: hece@hece.com.tr

İÇİNDEKİLER

Önsöz / 11

XV. ASIR

Fatih Sultan Mehmed Han / 19

Aynî / 20

Ahmet Paşa / 21

XVI. ASIR

Tâcîzâde Ca'fer Çelebi / 25

Cemâlî / 44

Sirozlu Sa'dî / 49

Ahî (Benli Hasan Çelebi) / 49

Zâtî (İvaz Çelebi) / 50

Nihanî (Torlak Çelebi) / 50

Koca Nişancı (Celâlzâde Mustafa Paşa) / 51

Zihnî (Mumcuzâde Bâli Çelebi) / 52

Beşiktaşlı Yahya Efendi / 52

Lâtîfî / 52

Taşlıcalı Yahya Bey (Dukaginzâde) / 55

Nazmi / 58

Bâki / 59

Hoca Sa'deddin Efendi / 60

XVII. ASIR

Bahtî (Sultan III. Ahmed Han) / 67

Nef'î / 67

Atayî (Nev'izâde) / 68

Nerkisî / 69

Yahyâ Efendi (Şeyhü'l-İslâm) / 69	
Vecdî / 70	
Fasihî / 71	
Kâşif / 72	
(Meçhûl) / 72	
İstanbul Hamamları Hakkında 17. Asırda	
Muhtelif Şairlerin Söyledikleri Beyitlerden / 73	
Hatem / 73	
Neşâti / 74	
Nazmi / 74	
Nâilî / 74	
Hasan Ağa / 74	
Velî / 74	
(Meçhûl) / 74	
(Meçhûl) / 74	

XVIII. ASIR

Râmî Mehmed Paşa / 75	
Mütercim 'Âsım Efendi / 75	
Sâbit / 76	
Nâbi / 81	
Osmanzâde Tâ'ib / 92	
Nazîm / 92	
Nedîm / 93	
Sâmî / 117	
Seyyid Vehbî / 121	
Süleymân Nahîfî / 125	
Fennî / 126	
Neccarzâde Şeyh Rıza Efendi / 134	
Sâhib / 135	
Mustafa Rahmi / 136	
Hevayi / 138	
Hâtem / 138	
Çelebizâde 'Âsım / 140	

Yenişehirli Belîğ /	142
Muhlis Mustafa Efendi /	146
Nevres Abdürrezzak /	147
Râgıb Paşa /	148
Haşmet /	148
‘Arif Süleyman Bey /	155
Nâşid /	157
Esrâr Dede /	157
Galib Dede /	159
‘İzzet Efendi /	162
Abdülhalim Neyyir Dede /	166

XIX. ASIR

Kâmî /	169
Neş’et /	170
Pertev /	173
İlhamî (Sultan Selim-i Sâlis) /	175
Sünbülzâde Vehbî /	181
Enderûnî Fâzıl Bey /	184
Re’îsü’l-Küttâb ‘Arif Efendi /	205
Surûrî /	207
‘Ârif Mehmed Efendi /	212
Refî‘ Kalâyî /	213
Halîm Giray /	214
Vasîf-i Enderunî /	215
‘İzzet Molla /	227
Hızır Ağazâde Sa’id Bey /	231
Râsih Enderunî (Çukadar) /	232
Adlî (Sultan II. Mahmud) /	233
Sermed /	234
‘Aynî (Ayntablî) /	244
Fehim Efendi /	245
Leylâ Hanım /	245
‘Âlî Bey /	246

Şeref Hanım /	247
Şeyhü'l-İslâm 'Arif Hikmet Bey /	249
Fatın /	250
Şakir Ahmed Paşa /	251
Pertev Paşa /	252
Osman Nevres /	252
Ziya Paşa /	252
Nail /	254
Hilmî /	255
Hasırcızâde Mehmed Ağa (Antepli, Hafız) /	256
Eşref /	257
Senîh-i Mevlevî /	258
Münif Paşa /	259
XIX. Asra Aid Kimlerin Olduğu Bilinmeyen	
Bazı Şarkılardan /	260
Lüğatçe /	263
Bibliyografya /	291
Dizin /	295

*İstanbul kadar sevdiğim
karım Nermin ve oğlum Ömer Hâlit'e*

Asaf Hâlet Çelebi

ÖNSÖZ

Türk şiirinin eski örneklerini ihtiva eden dîvân şiirinde İstanbul'un eşsiz güzelliklerine, hususiyetlerine, kasırlarına, çarşı ve pazarlarına, mesîre ve eğlence yerlerine âid tasvirleri pek geniş ölçüde bulmaya imkân yoktur. Bilindiği gibi dîvân edebiyatı seciyyesi itibarile klâsiktir. Filhakika dîvân şâirlerinin bâzan yaşadığı devrin zevk ve rengini, gezinti ve eğlencelerini, mehtab ve içki âlemlerini, içinde bulunduğu muhitin elem ve ızdıraclarını, ma'ruz kaldığı büyük kış, yangın ve zelzele gibi felâketleri, yahut âdet ve an'aneleri, Ramazan ve Bayramlarına âid hususiyetleri aksettirdiği görülür; fakat şurasını da dikkatden uzak tutmamalıdır ki şâirin gayesi hayat ve tabiatı tasvir etmekten ziyade, sâdece muayyen mazmunlarla muayyen hünerler göstermekden ibaret kalmaktadır. Burada bildiğiniz şiir ekseriyâ bir kelime oyunundan ibaretmiş gibi görünür. Dîvân edebiyatının en büyük şâirlerinden, isimleri ancak tezkire sahifelerinde kalan yüzlerce, hattâ o kadarlık bir mazhariyyete erememiş olan binlerce şâirin hepsi aynı mazmunları kullanmış ve bu sûretle hüner göstermeğe çalışmışlardır.

İşte bu sebebledir ki dört asrın birikirdiği cilt cilt dîvânlarda, devir devir İstanbul'a âid edebî tahassüsleri tesbit etmek tahmin edildiği gibi oldukça çetin ve yorucu bir sa'yı icab ettirmektedir. Çünkü ekseriyetle İstanbul'a dâir bir mazmun, onunla hiç alâkası olmayan, hattâ beyitlerinin bile birbiriyle irtibatı bulunmayan bir

gazele ancak kafiye zoriyle girebilmiştir. Buna rağmen bâzan bu küçük beyit bize o devre âid birçok vesikaların veremediği pek çok hususiyetleri anlatabilmektedir.

Bundan maadâ birçok büyük şâirlerimiz arasında da İstanbul hakkında bir tek mısra bile söylememiş olanlar vardır. Meselâ Fuzulî buna bir misal teşkil eder. Oldukça kalın bir dîvânı olan Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman)'de İstanbul'a dâir bir tek kelimeye rastlanamaz. Beş yüz sahifelik koca Nazîm dîvânında ben ancak bir gazele sıkışmış tek bir beyit bulabildim.

Ben burada İstanbul'a âid dîvân şiirlerinin hepsini toplayabildiğimi iddia etmemekle beraber seçtiğim parçalarda az çok mazinin bâriz hatlarını tersim etmekde olanlarını bulduğumu zannediyorum. Hangi tarih Damad İbrahim Paşa devrinin sefâhat ve neşvesini Nedim'in beş on parça şiiri kudretinde canlandırabilmiştir? Bununla beraber temsil ettiği edebiyatın mazmunlarını ihmal etmeksizin ruhunun tahassüslerini, şûhluğunu ifâde edebilmek iktidarı da, i'tirâf etmelidir ki, hemen hemen Nedim'e inhisar etmiş gibidir.

İşte bu sebeplerle ben de *Dîvân Şiirinde İstanbul*'u hazırlarken intihab ettiğim eserlerde o zamanın İstanbul'undaki hayat ve hususiyetleri canlandırmış olanları seçmiye bilhassa i'tinâ etdim. Edebî kıymet belki de ikinci derecede kalmış olabilir. Bu parçalarda, bilhassa Nedim, Vasıf, İlhamî (Sultan Üçüncü Selim)'nin şarkılarında devirlerinin zevk ve rengini, mehtab ve Boğaziçi âlemlerini, bâzı kasîde girizgâhlarında ve manzum tarihlerde yangınları, büyük kışları, çarşı pazarları, meşhur kasırlarla köşklere âid tasvirleri, Ramazâniyyelerde Ramazan'a dâir tahassüsleri, mahyaları, gece eğlencelerini, Sevâhîlnâmelerde ve diğer mesnevîlerde revaçta olan mesîrelerle Boğaziçi'nin bâriz hatlarını bulmak mümkündür. Bu arada, bilhassa Dokakinzâde Yahyâ Bey'in *Şah-ı Gedâ*'sında o zamanın İstanbul'una âid çok güzel ve renkli bir pasaja bilhassa dikkati çekmek isterim. Bir de Fâtih'i görmüş olan ve Sultan İkinci Bâyezid devrinde İstanbul'da maktûlen vefat eden devrinin mâruf simâsı Tâcîzâde Ca'fer Çelebi'nin tek nüshası Nuruosmaniye Kütüphâne-

si'nde bulunan *Hevesnâme*'sindeki İstanbul'a dâir pasajı ile Cemâli'nin *Şehrengîz-i İstanbul*'u da Türk İstanbul'un en eski devirlerinin ictimâî hayat ve tefekkür tarzını belirtmeleri itibariyle oldukça mühim tarihî birer değer taşımaktadırlar. Kezâ Karamanlı Aynî'nin de *Şehr-i Kostantindedir* redifli muhammesi, fetih yılının hemen akabinde yazılmış ve yeni kurulan şehrin panoramasını aksettirmiş olması itibariyle dikkate şâyan bir vesika mahiyetindedir.

Kısaca, yukarda da işaret etdiğim gibi dîvân şiirinde millî hayat-taki hâdiseler, tabiat tasvirleri pek az yer almakla beraber yine İstanbul'un hayat ve hususiyetlerini, güzelliklerini belirten çok renkli, çok muvaffak tablolar ibdâ' edilmiş olduğunu da inkâr etmemek icab eder.

XIX. asırda Ziya Paşa, Münif Paşa ve o asrın sonlarında söyleyerek bestelenmiş, kâ'îli meçhul bâzı şarkılarla *Dîvân Şiirinde İstanbul*'a âid tasvirleri ihtiva eden ve dört asır süren bu büyük devir burada bitiyor. Bundan sonra ikinci bir mesâimde Abdülhak Hâmid'den zamanımıza kadar gelen muâsır şâirlerden seçilmiş parçalarla halk şiirlerinde İstanbul'u terennüm eden kısmı ihtivâ eden ikinci bir kitabı da ayrıca neşretmek tasavvurundayım.

İstanbul'da bu tarzda bir kitabın hazırlanışında evvelâ, çoğu yazma olan me'hazları bulmak cidden bir meseledir. Bunların her biri bir köşeye atılmıştır. Kütüphânelerin her birini ayrı ayrı dolaşmak, takdir edilir ki biraz da zaman işidir.

Çalışmalarımda bilhassa Topkapı Sarayı'nın Hazine ve Revan kütüphâneleri, Nuruosmaniye, Üniversite, Belediye ve Millet kütüphâneleri ve bilhassa hususî kütüphânemdeki yazma ve basma muhtelif dîvân ve mecmualara mürâcaat ettim.

Bilindiği gibi dîvânların birçoğu istinsah hatâlarile doludur. Mecmualar bu eksikliği kısmen telâfi etmektedir. Dîvânlarda bulunmayan, yanlış ve noksan bulunan dikkate şâyan birçok şiirlerin tam ve musahhah şekillerine tesadüf etmek mümkün olmaktadır. Bir misal olmak üzere Hâlet Efendi Kütüphânesi'ndeki nefîs ve müzehheb bir mecmuadan bahsetmek isterim. Şâir Fâiz Efendi ile

Şâkir Bey'in müstereken hazırladıkları bu mecmua Damad Nevşehirli İbrahim Paşa'ya takdim edilen kasîdeleri ihtivâ etmektedir. Bizzat İbrahim Paşa'nın emriyle vücuda getirilmiştir. Devrinde kendisine *Reisü's-suarâ* unvanı verilen Osmanzâde Tâib'in kasîde-siyle başlayan mecmuada o devir şâirlerinin hemen hepsinin ve Nedim'in kasîdeleri yer alır. *Eser-i tab-ı nâdiregû-yi Nedim Çelebi* başlığı ile kaydedilen kasîde ile dîvânındaki şekli arasında bâzı farklar mevcuttur. Ve:

Bû şehri-i Sitanbûl ki bî misl ü behâdır

Bir sengine yekpâre 'Acem mülkü fedâdır.

şâheseri Halil Nihad Bey nüshasında 28 beyitken bu mecmuada 32 beyittir. Kezâ birisi Üniversite kütüphânesinde, diğer ikisi de Topkapı Sarayı Hazine kütüphânelerinde bulunan ve mevcut nüshaları ancak bu üçüne inhisar eden İlhamî (Üçüncü Selim) dîvânlarından Topkapı'da bulunan birisi muhakkak ki pek câhil bir müstensih elinden çıkmıştır ve pek fecî imlâ, vezin ve kafiye hatâlarıyla doludur. Bu yanlışlıklar ve eksiklikler yalnız yazmalarda olmayıp matbû olanlarında da sık sık tesadüf edilen şeylerdir. Meselâ tamamı *Hadîkatü'l-Cevâmi'* de bulunan Fennî'nin Boğaziçi sâhillerine dâir vücuda getirdiği *Sevâhîlnâme'* si ayrı bir risâle hâlinde 1327'de basılan matbû nüshasıyla karşılaştırıldığı takdirde ma'nâ ve medlûlü hiç anlaşılmayacak şekilde pek korkunç yanlışlarla dolu olduğu anlaşılır.

Ben ancak bir antoloji yapmak ve lüzumu olan şiirleri seçmekle mukayyed olduğum gibi netice itibariyle bu eserim de bir *édition critique* mahiyetinde olmadığı için, her parçanın altına ayrı ayrı me'haz göstermek imkânını bulamadım. Ancak kitabın sonuna bir bibliyografi dercederek bu noksanı mümkün olduğu kadar telâfi etmek imkânını aradım. Yine mürâcaat ettiğim birçok dîvânlarda ya hiçbir şey bulamadığım yâhut da kayde şâyan bir şey göremediğim için bittabi' bunları bibliyografide göstermedim.

Bu kitapda ۛ harflerini q, ۛ harflerini x şeklinde ilh.. gösteren yarım fonetik transkripsiyonun kullanılması düşünülmüşse de teknik imkânsızlıklar karşısında bundan vazgeçilmiştir.

Bu şiirlerde görülen ve bugünkü Türkçede kullanılmayan bütün kelimeler için kitabın sonuna ilâve ettiğim lûgatçe ile şahıs ve yer adlarına dâir dizinin de buradaki şiirlerin anlaşılmaları ve kolayca bulunmaları için faydalı olacağı kanaatindeyim.

Pek kısa bir zamanda hazırlanan bu eserde hiç şüphe yok ki birçok eksiklikler ve yanlışlıklar görülecektir. Fakat o eksikliklerine rağmen bu sâhada yine bir boşluğu dolduracağını zannetmekdeyim. Bu mevzuda ileride yapılacak araştırmalara bu küçük eserimle bir hizmet etmiş olursam kendimi bahtiyar addederim.

*Mayıs 1953 Beylerbeyi
Asaf Hâlet ÇELEBİ*

**DÎVÂN ŞİİRİNDE
İSTANBUL**

XV. ASIR

FATİH SULTAN MEHMET HAN

(Ölümü: H. 886 = M. 1481)

İSTANBUL'UN FETHİNE TARİH

Feth-i İstanbûla fırsat bulmadılar evvelûn

Feth idüb Sultan Muhammed dîdi târih اخرون (=857 =1453)

GAZEL

Bir güneş yüzlü melek gördüm ki 'âlem mâhıdur
Ol karâ sünbülleri 'âşıklarınun âhıdur
Karalar geymiş meh-î tabân gibi ol serv-i nâz
Mülk-i efrengün meğer kim hüsn içinde şâhıdur
'Ukde-î zünnârına her kimse kim dil bağlamaz
Ehl-i îman olmaz ol 'âşıklarun güm-râhıdur
Gamzesi öldürdüğüne lebleri canlar virür
Vâr ise ol rûh-bahşün dîni 'Îsa râhıdur
'Avniyâ kılmâ güman kim sâna râm ola nigâr
Sen Sitanbul şâhısın ol (dâ) Kalâtâ şâhıdur

GAZEL

Bağlamaz Firdevse gönlinî Kalâtâyı gören
Servi anmaz anda ol serv-î dil-ârâyı gören

Bir firengî şivelû 'Îsâyı gördüm anda kim
 Leblerî dîrîsidür dir îdi 'Îsâyı gören
 'Akl ü fehmin dîn ü îmânın nice zabt eylesün
 Kâfir olur hey müselmanlar o tersâyı gören
 Kevserî anmaz ol içdüğî mey-î nâbı içen
 Mescide varmaz o vardüğî kilisâyı gören
 Bir firengî kâfir oldüğün bilürdî 'Avniyâ
 Belde zünnârîni boynundâ çelipâyı gören

A Y N Î¹

İSTANBUL'UN FETHİ MÜNASEBETİYLE
 YAZILAN MURABBA'

Şehr-i a'zam kim binâsı gerçi ma' ü tıydedür
 Ya anun üstündedür cennet yahud altundadır
 Bû haber kim söylenür hem zâhir ü bâtındadır
 Revnakı bû kâ'inâtun şehr-i Kostantindedür

Ger sala Sultan Muhammed Zülfikâr-ı Hayderî
 Misl-i Hayberdür güşâd îde bu yedî kişverî
 Dir melekler nutka geldikce felekler dilberî
 Revnakı bû kâ'inâtun şehr-i Kostantindedür

Misl-i dünyâdur anın içindekî câmi'lerî
 Zeyn olur hem cum'a gün huffâz ile mahfillerî
 Gûşe ber gûşe pür olmuşdur cihan hâmilleri
 Revnaki bû kâ'inâtun şehr-i Kostantindedür

İki 'âlem görmeğî fikr îder isen cân ile
 Var Kalâtâ şehrine deryâyı geç seyrân ile
 Bâde vir de 'ömri nûş it bâde-i hûbân ile
 Revnaki bû kâ'inâtun şehr-i Kostantindedür

¹ Hayatı hakkında tezkirelerde malûmat bulunamadı. Bu parça *Câmi'u'l-Nezâir*'den alınmıştır. XV. asır şâirlerindendi.

Şûle saldıķça zemin üstüne mâh-ı encümen
Nerkis-i ra'nâ biter hâk üzre her gûşe çemen
Dir zebân-i cân ile sorsan bu güftârı çü men
Revnakı bû kâ'inâtun şehr-i Kostantindedür

Feth idüb Sultan Muhammed anda çün câ eyledi
Kâr-i 'âliler yapub firdevs-i a'lâ eyledi
Değmemiş ey Ayni pür gilman ü havrâ eyledi
Revnakı bû kâ'inâtun şehr-i Kostantindedür

A H M E T P A Ş A

(Ölümü: H. 802 = M. 1497)

KASÎDE

Berây-i Serây-i Cedîd

Ey kasr-ı felek-rif'at ü vey tâk-ı mu'allâ
Her bâb ile benzer kapunâ Cennet-i Me'vâ
Gerdunda ne sakfın gibi bir beyt ola ma'mûr
Cennetde ne ferşin gibi bir ferş ola a'lâ
Hem zât-i 'imâde eşîğın mesned-i 'âlî
Hem menzil-i maksude kapun maksad-ı aksâ
Hâcât elin urmâğâ tavâf içre melâ'ik
Kâ'be kapunun halkasıdır 'urvetü'l-vüskâ
San âyine-i gayb-nüma oldu ruhâmın
Kim itdi cihan nakşını gün gîbi hüveydâ
Mirkâtına bir pâye yedi çerh-i mutabbak
Eyvânına bir tâk dokuz kubbe-i 'uzmâ
Bezminde yanan şem'den ûyarmağâ kindîl
Her gîce gelür revzenine mah-i mücellâ
Hurşîd işidüb dîdi ki ey mâh yirin bil
Ben vâr iken ol mertebe değmez sana zirâ
Ferrâşların çaldığı cârub ile her subh
Kâfur gubarîle dolar kubbe-i mînâ

Cârub sıfat beste miyan olsa yerîdir
 Kim yüz sürüb işiğini pâk eyleye Cevzâ
 Nâhîd nevâsından ider bezmini muğnî
 Mutriblerin alsa ele kanûn ile şeştâ
 Akvâl-i mugannine sema' ideli Zühre
 Ta'lîme gelür çengin alub zühre-i zehrâ
 Çün matbahının dûdunedir çerh hevâdâr
 Dolarse dimâğına ne tan her gice sevdâ
 Ol serv ki divârına nakş eyledi nakkâş
 Teşbîh olunmâğâ yarardı ana tûbâ
 Şâdîle geçen 'ömr gibî tâze vü hurrem
 Ol sû ki serâyinde hemîşe olur icrâ
 Kevser mi bu yâ şerbet-i cüllâb-ı revanbahş
 Yâ nehr-i leben k'itdi cinan bâğını iskâ
 Bû havz mı yâ çeşme-i hurşîd-i cihantâb
 Bû ferş mi yâ câm-ı cihan-bîn mücellâ
 Mir'ât-ı müzehheb asar altun resenîle
 Hurşîd ki ola levha-i zerrînine hemtâ
 Kasrîna kaçan benzeye bir mihr ile eflâk
 Kim mâh-likâlarla dolû bunda ne varsâ
 Ahûlar olur bunda perîpeyker ü müşkîn
 Tûtiler olur bunda şeker-hande vü gûyâ
 Her gün ser-i kasrîna çıkar mihr-i dil-efrûz
 Kim şâhneşinin gözedüb ide temâşâ
 Nâgeh görünür gözine bir mâh-likâ kim
 Germ olub ider revzeneden kendüzün ibkâ
 Bâlây-ı serâyinde tutar kasr-ı refi'in
 Bu çerh-i berîn üstüne bir hayme-i vâlâ
 Ta kim doğa sa'd ildızı ol bürc-i şerefden
 Mâh ile mukarin görüne cem'-i süreyyâ
 Ol mâh-i sa'âdet ki kılur sadrini menzil
 Hurşîd-i cihan gîbi felek farkına kor pâ
 Sultân-ı selâtin-i cihan Şah-ı Muhammed
 Cemşîd kadar kadr-i Ferîdûn kazârâ

Şâhâne var oldû ise evvelki serâyın
Kudsîlere yüz urmağîçün Mescidü'l-Aksâ
Çün eyledin ol Kâ'be-i 'âliyi 'imâret
Oldu ana tahvîl bugün kıble-i 'ulyâ
Şol gevher-i ter nazm anâ irmediğîçün
Deryâye düşer gayretile lû'lü'-i lâlâ
Şol midhat-i 'âliyi ki vafında bu kasrın
Saffındaki zerlevhde tasvir ola şâhâ
Dolaştı siyah-bahtım ucundan dilime kıl
Kim yâzamadım sülüsünü bir harfinin ammâ
Cân ü dil ile nîteki bel bağlayub itdim
Medhin heves-î hâme gibi bâşıma sevdâ
Düzdüm tabak-î 'arzda bir silk-i cevâhir
Kim meclisine nakl ola ol 'ikd-i süreyyâ
Kande bula medhin gibi şîrin şekeristân
Ahmed gibi bir tûti-i ter-gûy-i şeker-hâ
Bünyâd-ı serâyına budur ahsen-i târîh
(= 861) کیم ایده مبارک طپوکه حی و توانا
Kim îde mübarek tapuna Hayy ü Tuvânâ

XVI. ASIR

T ÂCÎZÂDE CA‘FER ÇELEBÎ

(Ölümü: H. 920 = M. 1514)

HEVESNÂME’DEN

Vasf-ı Hıta-i İstanbul

Sevâd-î a‘zam-î Kostantiniyye

² حمَاه الله عن كل البليه

Olub ol şehriyârın tahtgâhî

Şeref virmişdi tâc û taht-i şâhî

Vücud-i şâh ile olmuş tüvânâ

Dolanmış kapu kapû ânı deryâ

Gedâ-veş yüz sürer kâpûlerîne

Ağaç keçkûl elindê her sefîne

Hevâsı dilgüşâ vû rûh-perver

Suyî mâverd ü hâkî misk ü ‘anber

Sevâdı merdüm-i çeşmî cihânun

Hemişê rûz şeb şevkinden ânun

Ruh-î Mısır üzre olub göz yaşı sêyl

Cihan ol seylin urmuş âdını Nil

² *Hamahu’llâhu an külli’l-beliyye*= Allah onu bütün belâlardan korusun!

Olub üftâde-i her serv-i dîlcû
 Yürür şeydâ gibî zencîr ilê sû
 Güzellikdê nazîrî yok cihandâ
 Misalî gelmemiş devrî zemandâ
 Olûben âşık-î dîvânesi sûr
 İdüb zapt eylemiş kendûye mahsûr
 Nazar idüb bu sûrun devresînê
 Sipirin lerze düşmüş göğdesînê
 Ser-î bârû bürûcâ yâr olmuş
 Meh-î nev rahne-i dîvâr olmuş
 Sehergehden kapûlar şâme dek tâ
 Göz âcub ‘âlemi eyler temâşâ
 Birûn-i sûr berr-i handek-î jerf
 Ki olmuş kazmağâ mâl-i cihan sarf
 Bu handekden öte fersêng fersêng
 Bitürmüş lâle vû güller kil ü sêng
 Güzel yerler dilârâ buk‘alardur
 Kamû cennet misâlî ravzalar dur
 Cemi‘i ravzalar ma‘mûr ü âbâd
 Diraht-î mîvedâr ü serv ü şimşâd
 Misâl-î dilber-î tannâz ü pür-nâz
 Kamû bâlâ bülend ü hep serefrâz

Hasb-i hâl-i İskele

Kenâr-î bâhr bendergâh-î ma‘ber
 Ki enmûzecdür andan ruz-i mahşer
 Olur her gün muhâseb anda a‘mâl
 İderler pürsiş-i evzâ‘ u ahvâl
 Sehergehden gelüb ‘ummâl-î şâhî
 Olurlar hıfz ü zabt ü mâl-i şâhî

Sıfat-ı Belde-i Kalâtâ

Anâ karşû yakâ bir şehr-i vâlâ
 Fezâsı dilgüşâ âdî Kalâtâ

İdüb eyvanların Keyvâna hemser
 Kılub dükkânların pür zîver ü zer
 Derûnun câygâh-î 'işret itmiş
 Firengin bütlerîlê zînet itmiş
 Dökîlen cür'alardan mêst olmuş
 Gurûr ü kibr ilê hemdêst olmuş
 Sitanbûlun görüb şân-î şerîfin
 'Ulüvv-i rütbetin kader-i münîfin
 Hased îdüb dimiş itmê tehayyür
 İgen 'arz eylemê kibr ü tekebbür
 Bizê böylê ne haşmet gösterürsün
 Ulûlânub ne şevket gösterürsün
 Büyüklenmê hüner it dîyü izhâr
 Anunlâ eylemiş âgâze peykâr
 Diküb 'âlî 'alem her kullerinden
 Kesüb handek kenâr-î buk'asından
 Bürûcundan idüb tertîb saflar
 Gelüb karşûsunâ durmuş berâber
 Anâ sen karşu düşmek böyle her gâh
 Ne haddindür deyû kesmiş deniz râh

Baz-geşt vâsf-ı Islambul

Bu ammâ bir 'azîmü'ş-şânı dehrün
 Baş endürmez bürûcîne sipihrün
 Cihan-dîdê kühen-sâlî zemânun
 Ki deryâ gelmemiş sâkîna ânun
 Bu denlû kendü ilê ol kadersüz
 Husûmet eyledüğünden habersüz
 Dilî pâkî kedûretten mu'arrâ
 Derûnû vâsi' ü kadrî mu'allâ
 İder rüchânınî Firdêvs teslim
 Sığar bir gûşesînê yîdi iklim
 İçî kat kat binâdür gonce âsâ
 Miyân-î lâle denlû yok tehî câ

Sıfat-ı Serây-i Hümâyûn

Yapılmış bir tarafdâ ‘arşa hemser
 Makâm-î dilgüşâ-yî Şah-ı kişver
 Serây-î ‘âmirê dârü’l-hilâfê
 Makarr-î devlet ü ‘izz ü saadê
 Mekâni mürtefi‘ deryâya nâzır
 Bihiştê hâk-i dergâhi münâzır
 Gelüb yir öpmeğin her dilber-î pâk
 Havâss-î âb-ı hayvan bulmuş ol hâk
 Sevâd-î hâki devletdür zemânê
 Eşîğî mesned-î ‘âlî cihânê
 Sürerken ol eşîğê hûrlar yüz
 Dökülmüş gözlerinden sürme hadsüz
 Anınçün hâki kuhl-î rûşenâdur
 Perî-rûlar gözüne tûtiyâdur
 Kemînê kubbesî çerh-î mu‘allâ
 Kemînê ravzasî firdevs-i â‘lâ
 Derarî vû süreyyâ câm-i revzen
 Dil-î ‘ârif gibî her hâne rûşen
 Benüm şî‘rüm gibi her beyti rengîn
 Der ü dîvârı nakş-î Mâni-î Çîn
 Görüb revzenler ol nakş-î nigârî
 Açub ağzın olur hayrân ü zârî
 Bes ol revzenlerün hayranluğûnâ
 Bu resmê zâr ü sergerdanluğûnâ
 Saf-î dendânelerden ‘arz-ı dendân
 İdüb olmuş leb-î her soffa handân
 Yahud her soffa behcet virmeğîçün
 Cemâl-i kasma zînet virmeğîçün
 Kılubdur mâşîtâ ânı zemânê
 Elindê her saf-î dendâne şânê
 Serâser hâneler ferhunde bünyâd
 Kamû kâh-i dilârâ cennet-âbâd

Husûsâ mesken-î Şâh-î cihangîr
 Sipîhr-i tâc ü taht-î âsümangîr
 Müzehheb sakfı vû fersî mülevven
 Serâperdeyle dîvârî müzeyyen
 Ufuk bâbı şefak üstünde perdê
 Güneş zerrîne şemsê tâk ü derdê
 Gelüb perdê der-î Şah-ı cihânê
 Misal-î ‘izz ü baht-î câvidânî
 İdinmiş hoş makâm ol âşiyânî
 Çü devlet işiğün bekler meh ü sâl
 Anâ her rûz açılur bâb-ı ikbâl
 Nedür her câm bir çeşm-î cihan-bîn
 Temâşâ itmeğê tertîb ü âyîn
 Nedir her küngürê sertâkadem dil
 Ki’de medh ü senâ-yi Şâh-i ‘âdil
 Perî-ruhlarla kim pürdür erâik
 Zevâyâ-yî felekdür pür melâik
 Miyâh-î havz u çeşmê ‘ayn-i kevser
 Behişt-i hêştden bir bâb her der

Sıfat-ı Hammâm

Bu sahn içinde var bir turfe hammâm
 Ki mislin görmemişdür çeşm-i eyyâm
 Binâsî dilgüşâ rûşen fezâsı
 Latîf ü mu‘tedil âb ü hevâsı
 Musanna‘ fersî gûnê gûne mermer
 Ki veznî denlü gitmiş harcinê zer
 Kili ‘anber suyî mânend-i kevser
 Sıvasî zağferân ü misk-i ezfer
 Yakılan küllhanindê sandal û ‘ûd
 Hatâ müşkîne ta’n eyler çıkan dûd
 Mu‘azzam muhteşem sâhib-hazînê
 Açıb dün-gün kapûsun vâridînê

İder sû gîbi harc ol sîm-i vâfir
 Dökülen sîmdür ne mâ'-i tâhir
 İdüb sulh od u sû hoş dâd olubdur
 Bu menzil câmiu'l-ezdâd olubdur
 Dışı külhân içî gülzâr-i hurrem
 Evî cennet-serâ altı cehennem
 Ne cennet belki vaz'-ı nâdirînê
 Musaffâ soffasînın her bîrînê
 Bilüb öykündüğün sahn-î cinânun
 Gazabdan sûya dönmüş kânı ânun
 Dil-î 'âşık gibî her halvetî germ
 Derûnû pâk ü rûşen sohbetî nerm
 Görenler ânı şükrânê soyînur
 Giren râhat olub cânı sevînur
 Bulutlar fûta andâ mihr ü meh tâs
 Anâ çün reşk ider bu çerh-i atlâs
 Girer şâh ile birkaç serv-i çâlâk
 Semenber gonçe-leb gülçehre dellâk
 Ki yokdur zerrecê bîrinde noksân
 Girîcek her birî hammâmâ uryân
 Dolar 'aksîle 'arş ü ferş-i hammâm
 Olur tâb-î ruhunden lâle-gûn câm
 Bakub endâmınâ her bir perînin
 Sulânur ağzı şâdirvanlarînın
 Görüb her bîrinin sâkın ter ü nerm
 Öber âyaklarînî ferş idüb germ

Sıfat-ı Riyâz-ı Kevser Hiyâz-ı Kasr-ı 'Âlî

Bu hammâm û serây etrâfı büstân
 Göz irdüğince her yânı gülistân
 Dolûdur ol besâtîn-î dilefrûz
 Gül ü lâlê reyâhîn-i dilefrûz
 Reyâhin etmeğê hüsnün temâşâ
 Hiyâz olmuş merâyâ-yî mücellâ

Bu bâğ ü bustandâ her ne kim vâr
 Eğer serv ü eğer eşcar ü esmâr
 Dururlar cümle saf saf kât ber kât
 Bilüb şeh hidmetin ‘ayn-î sa‘âdât
 Sehî-kad bendeler mânendi düpdüz
 Kamû Şâhın serâyînê tutub yüz
 Ayâğ üzrê dururlar hidmet içün
 Ulüvv-î kadr ü kesb-î rif‘at içün
 İrîşüb mansıb-î bâlâya anlar
 Salarlar ‘âlem üzrê sâye anlar
 Gülistanlarda yer yer kasr-ı şâhî
 Ki eyler şemmesî şermende mâhî
 Felek her kasra sakf-ı lâciverdî
 Sitârê zernişan mismâr-ı zerdî

Sıfat-ı Kasr-ı Âbgine

Bulârın bîri bir sırça serâdur
 Ki ‘âşık gönlü gîbî pür sefâdur
 Döşenmiş ferş-i zerkârî musanna‘
 Oturmuş soffalar yer yer murabba‘
 Der ü dîvârı pür nakş-î dilârâ
 Eğilmiş tâklar k’îdê temâşâ
 Yapılmış sadrdâ şâhâne bir taht
 K’anâ devlet perestâr ü zehî baht
 Akar önünde şâdırvân-ı sâfî
 Suyû şekker gibî şîrîn ü sâfî
 Şu resmê k‘âb-ı rûy-i cânân
 Olâ cah-î zenahdânında cûşân
 Görüb büstanları ra’nâ vü hurrem
 Derâgûş eylemiş bir hısn-ı muhkem
 Sikender seddi gîbî bürc ü bârû
 Dutub bir bürc-i Hak dergâhına rû

Sıfat-ı Ayasofiyeye

Bu hısn önünde bir ferhunde ma'bed
 Müzehheb sakfı dîvarî mümeħhed
 Müşeyyed sahnı vü muħkem esâsı
 Mutallâ hurde mînâdan sıvâsı
 Tabîi kî menzil ü me'vâ-yi 'Îsâ
 Fedâ her tâkînâ yüz cân-i Kisrâ
 Cihan mülkîne vüs'atde müsâvî
 Mu'allâ kubbesî eflâke hâvî
 Mülevven câbecâ a'mâd ü tâkî
 Yeşil mermer kimî kimî somâkî
 Rûhâm-î ferş-i pâk âyînenen pâk
 Sütunlar mihver-î aktâb-ı eflâk
 Bu ferşin mermerindê olan emvâc
 Kılubdur sahnınî deryâ-yı mevvâc
 Derûnundâ 'ibâdet ehli bî-merr
 Sütunlar tâklar yer yer mukarrer
 Kimî varmış rûkû'â kim kıyâmâ
 İderler tâ'at ol Rabbü'l-enâmâ
 İmâret olmamışken rub'-i meskûn
 Bu 'âlî kubbe vaz' olmuş hümâyûn
 Sipîhr-î ser-firâzın tâcîdır ol
 Mukaddes canların mi'râcîdur ol
 Ayâsofyâ adı cây-î ibâdet
 Mekâm ü menzil-i erbâb-ı tâ'at
 Ne denlû vâir isê hurrem me'âbid
 Mübârek buk'alar 'âlî mesâcid
 Kamunundur Şeh-î Pervîz-bahtı
 Olubdur minber ânın tâc ü tahtı
 Önündê minberin bir hûb mahfil
 Olur azîne gün huffâza menzil
 İderler nîce 'aşr âyet kırâ'et
 Kılub mihrâba te'sir ol tilâvet
 Anî gûş eylemek sevdâsınâ cüst
 Yüzün ol yâne etmiş kibleyê püşt

Sıfat-ı Heft Kal'a

Yinê bir gûşesindê şehrin âhır
Ser-î sûr üzre bahr ü berre nâzır
Yapılmış hêft 'âli-kadd kullê
Ki pest andan düvâzdeh bürc-i kal'e
İçî mâl ile mâlâmâl yekser
Kamûsû gonceveş pür gevher ü zer
Nefâyisle görüb anlârı meşhûn
Yerê geçmiş hayâdan genc-i Kârûn

Sıfat-ı Câmi'-i Kebîr-i Sultan Muhammed

Çü şah-î bahr ü berr Sultan Muhammed
K'anâ olsun şefî' yârin Muhammed
Guzâtîle gelub cebrî vü kahrî
Elinden kâfirün almış bu şehri
Bu fethî kılmağın ânâ müsellemler
Hüdavend-î cihan Fettâh-ı 'âlem
Anun şükrânesînê ol cihangîr
Komuş ferhunde çok âsâr yir yir
Rızâ-yî Hak içün bir ûlu câmî'
Binâ itmiş ki yok mislinde câmî'
Ağarmış hasretinden çeşm-i gerdûn
Anın encüm komuş âdını her dûn
Vücûdünden cihânê zîb ü revnak
Cihan mânendi tû-ber-tû mütabbak
Yücelmiş kubbesi 'ayyûka ırmış
Varub çeşm-î meh ü hurşîde girmiş
Çekûb kadd ol ser-efrâz-î zemânê
İrişmiş farki sakf-î âsmânê
Başûnâ vaz' olan iklîl-i garrâ
Zer ü hurşîdden olmuş mutallâ
'Anâsır nerdibandur kâpusundâ
Zuhal bir kâra taşdur yâpusundâ

Ser û tak û rivâkî heb münakkaş
 Der û divârî zîbâ sahnı dilkeş
 Güneş teg şemseler sakfında vâfir
 Ki baksan ber birînê göz kamâşir
 Mülevven gûne gûnê şîşelerden
 Hatayî rûmi yaprak câm-ı revzen
 Mühendis-pîşe üstâd-ı zamanlar
 Hünermend âdemîler kârdanlar
 Binâsının idüb muhkem nihâdın
 Kapûnun revzenin her bir kanâdın
 Serâser işlemişler kende-kârî
 Bırakmışlar ‘aceb nakş-î nigârî
 Misal-î ‘ârız ol zülf-î semensâ
 Dilârâ nâkşlar olmuş hüveydâ
 Cemâl-î câmi‘a mihrâb-ı vâlâ
 Latîf ü dilgüşâ ebrû-yi garrâ
 Ser-i mihrâba bir tak-ı mukavves
 İçî tâşî girihkârî mukarnes
 Şebîh etmiş kemânê peykerînî
 Sipihre atmağa ta‘n oklarînî
 Meğer ol câm’-î mevzûn u sengîn
 Vekâr ehlî vü sâhib ‘izz ü temkîn
 Görüb eflâki bu resmê sebükser
 Bırakmış kâşî yâyînê girihler
 İki yânında îkî şem‘-i tâbân
 Dil-i ‘âşık gibî her şeb fûrûzân
 Yeminîndê anın bir hûb minber
 İçî tâşî yonulmuş âk mermer
 Kurulmuş ‘arşa gûyâ süllem-i nûr
 Göğê ağmâğîçün a‘mâl-i mebrûr
 Nedir mahfille cây-î Şâh-i a‘zam
 Ne bir kürsî o bir ‘arş-î mu‘azzam
 Olubdur mecma‘-î huffâzı mahfil
 Olur mukri’lerê me’vâ vü menzil

Donatmışlar için sim ü zer îlê
 ‘Acâib dürlü dürlü işler îlê
 Duran âyîne toplar her zemandâ
 Gönüllerdür kalub bağlanmış andâ
 Münakkaş şîşeler a‘lâ vü ednâ
 Ki her bîrî asılmış anda gûyâ
 Ham-i zülfî hayâlîlê habîbin
 Dil-î efsürdesîdür bir garîbin
 Dün ü gün halka bağlanmış kanâdîl
 K’olâlar sûfiyânê zikre şâgil
 Hat-î yâkût ilê rûşen mesâhif
 Mücedvel hall ilê turfê sahâ’if
 Mutarrâ şah-î reyhanlar sutûrû
 Gül-i nerkis ‘alâmât-î ‘uşûrû
 Beyaz-ı safhalar Firdêvs kûhi
 Her îkî satr arâsı şîr cûyî
 Satırlardâ huruf-î dilgüşâler
 Kenâr-î cûyde müşkin giyâler
 Konulmuş kible eyvânunda yekser
 Tilâvet etmeğiçün ehl-i diller
 Safındâ soffa-i mihrab-ı nâzûk
 Nedir bir gülşen-î sırâb-ı nâzûk
 Döşenmiş hâli sebzistân ü büstân
 Nihâl-î tâze her bir şem‘-i tâbân
 Zebânê nâ-şüküftê bir sarû gül
 Dühân ü dûd pîçâ-pîç-i sünbül
 Önündê âsılan kindîl-i pür zer
 Nedir bir nerkis-î ferhunde manzer
 Birûnî bir harem cennet havâlî
 Dilârâ vaz‘-ı pâkî tarh-ı ‘âlî
 Dolâyî tâklardur gûne gûne
 Kamû kavs-î kuzahdendür nümûnê
 Yinê ol tâklar altı serâser
 Musaffâ soffalar âyine peyker

Miyânı bir güzel meydan-î vâsi‘
 K’anın sahnîne reşk eyler merâbi‘
 Döşenmiş mermer île üstü mekşûf
 Cihan hüsn-î ferah-bahşine meşgûf
 Akar ortada şâdırvân-ı garrâ
 Kenârı bürke vü havz-ı musaffâ
 Suyu bir hoş zılal-î pâk-i canbahş
 Bu havzın çevre yânında yinê hoş
 Dikilmiş dört ra‘nâ serv-i dilkeş
 Donânuh hulle-î sebz île havrâ
 Gelübdür havz-ı kevser üzre gûyâ
 Temâşa etmeğê âb ü hevâsın
 Görenler bulmağâ cennet safâsın
 İki cânibde birbîrîne hemser
 Misâl-î râyet-î Sultan-ı kişver
 İki ‘âlî minârê hûb mevzûn
 Sütûn-î sakf-i minâfâm-i gerdûn
 İki hoş yâdigârî rûzgârun
 Olubdur bi-güman her bir minârun
 Kamer kındîli gün zerrin külâhı
 Zühal kındîlinin dûd-î siyâhı

Sıfat-ı Semâniye³

Çü bitmiş hayr ilê ol câmi‘-î pâk
 Kabûl etmiş olâ Sâni‘-î pâk
 Bu câmi‘ çevresindê ol Şehenşâh
 K’anî etsün garîk-î rahmet Allâh
 Binâ etmiş sekiz ‘âlî medâris
 Ki her bîrinde bir ûlû müderris
 İder tullâba her ‘ilmi ifâdê
 Kılur dün gün kamu il istifâdê

³ Fatih medreseleri

Eğerci her birîdür bahr-i 'irfân
 Velîkin dördüdür deryâ-yı 'ummân
 Hatîboğlû birî ol merd-i dâna
 K'anınlâ îdemez bahs İbn-i Sînâ
 Birî dâhi 'Arab meşhûr-i 'âlem
 Sütûde kavli fi'li dîn-i muhkem
 Yeter fazlîne ânun bu 'alâmê
 Ki fetvâsî yürür Rûm ile Şâma
 Biri deryâ-yı dâniş Kastalânî
 K'odur hikmetde Eflâtûn-i sânî
 Birî Hâcî Hasanzâde Vahîdî
 Zemânın muktedâsî vü ferîdî
 Fazîlet ma'denî vü 'ilm kânî
 Şerî'at mesnedî Nu'man-ı sânî
 Müsahhar tab'ınâ ma'kûl ü menkûl
 Selâmet üzre zihn-î pâkî mahmûl
 Bular erbâb-ı fazlun 'umdesîdür
 Mevâli-i 'izâmun zübdesîdür
 Hakîkatde bu dört üstâd-i mâhir
 Düşübdür 'âlem-i fazlâ 'anâsır
 Nedir her medresê cennet misâlî
 Dirahî ravzası tûbâ nihâlî
 Kamûnun sahnî sertâser çemendür
 Çemenler pür çinâr ü nârevendür
 Medâris ehli hep fazl île ma'rûf
 Cemi'îsi kemâlât île mavsûf
 Mu'îdî müsta'iddî cümle fâzıl
 Müfidî müstefîdî hep efâzıl
 Kılan ol höcreler içrê sükûnû
 Değil illâki 'âlem zû-fünûnû

Sıfat-ı 'Îmâret

Binâ etmiş yinê ol Şâh-ı Gâzî
 Sipihr-î kadr ü rif'atde müvâzî

Mu'allâ bir 'imâret hûb u hurrem
 Ki anda harc olur mahsûl-i 'âlem
 K'anın bir gün bişen hânına hakkâ
 Nemek olsa yetişmez hêft deryâ
 Sanasın dâr-i dünyâdadur kim andâ
 Nihâyetsizdür âyendê revendê
 'Anâsır matbahınâdur perestâr
 Keminê âşbazdur 'unsur-î nâr
 Götürür rîsmanlar şâh-ı encüm
 Çeker ol matbahâ benzer ki heyzüm
 Sipihrin kâse-i sîm-i melâlî
 Nedir matbah kapûsûnun sifâlî
 Müsâfir-hanesi bî-hadd ü pâyân
 Derûnundâ müsâfirler firâvân

Sıfat-ı Dârü' ş-Şifâ

Temâm olmuş çü hayr îlê 'imâret
 Binâ etmiş Şeh-i Hurşid-ifâzet
 Yine bir gûşedê bî-mârhanê
 Nigârun çeşmi gîbî bî-behânê
 Anın ma'cunları her derde dârû
 Bulur sıhhat içînê girse sayrû
 Cemî'-î şerbetî sâfî vü kâfî
 Leb-î dilber gibî her derde şâfî
 Yinê her gûşesindê zar ü efgâr
 Benüm âşüfte gönlüm gîbî her bâr
 Ki ol zülf-î girih-gîrê çekilmiş
 Nicê dîvâne zencîrê çekilmiş
 Yatan her tâbhânê içre bîmâr
 Nedir çeşmimde 'aks-i çeşm-i dildâr
 Etibbâ hizmet eyler bî-nîhâyet
 Kamû fenninde kesbeyler mehâret
 Tutarlar nabz olur ma'lûm a'râz
 Hem ol a'râz ilê teşhîs-i emrâz

Nicê sayrûlara sıhhat virürler
 Mizâcınâ görê şerbet virürler
 Re'is anlâra bir üstâd-ı hâzık
 Ki şâkird etse Câlînûsu lâıyk
 Hazâkatdê bugün sırr-ı Mesîhâ
 Gicê gündüz işi tashih-i merzâ

Sıfat-ı Yâft Şüden-i Eyyûb-i Ensârî

Bu söz illerde olmuş îdi meşhûr
 Tevârîh içre hem mastûr ü mezbûr
 Ki ashâb-î kibârun ihtiyârı
 Dü-‘âlem fahrinün bir bellü yârı
 Ebû Eyyûb-i Ensârî gazâyâ
 ‘Azîmet îdüb inmişdî burâyâ
 Guzâtîlê bu şehre gelmiş îdî
 Şehîd olub bu yerdê kalmış îdî
 Şeh-î gâzî ki şehri eyledî fêth
 İçinden ehl-i küfrî kıldı heb târh
 Dilêdî kim anın hâkî bilînê
 Ne yirdêdür ten-î pâkî bilînê
 Yapa üstüne bir dahmê müşeyyed
 Olâ ol tâ ebed ‘âlemde ma‘bed
 Bir ûlû hoş ziyâretgâh olâ ol
 Ziyâretgâh ü hâcetgâh olâ ol
 İlâde halk kurbân ü nüzûrû
 Bulâ fakr ehli anlardâ huzûrû
 Var îdi ol ‘asır bir şeyh-i ‘ârif
 Adı Ak-Şems idi şemsü'l-ma‘ârif
 Kerâmâtı güneşten zâhir îdî
 Vilâyâtı cihandâ bâhir îdî
 Olub tâlib mesûbât-î cihâdâ
 Bilê bûlunmuş îdî bû gazâdâ
 Şehin gayrî bu leşkerde ne kim vâr
 Hisârun anlayub fethîni düşvâr

Kamû geldiklerînê nâdim îdî
 Alınmaz dêyü cümlê câzim îdî
 Alînur dêyü şeyh îdüb işâret
 Şeh-i devrâne kılmıştu beşâret
 Güneş vaktin de ta'yîn itmiş îdî
 Ne demdê dîdi îsê şeyh-i ebrâr
 O demdê feth olub kesr oldu küffâr
 Şehin olmuştu muhkem i'tikâdı
 Var îdî her sözûne i'timâdı
 Dilek etdî şeh-î 'âlî manâkıb
 Ki bu şeyh ola bir lahzâ mürâkıb
 Îdê zâhir bu emrê ihtimâmın
 Bilüb ta'yîn idê cây û makâmın
 Çü şeyh oldû mürâkıb geldi hâlât
 Peyâpey eyledî seyr-î mekâmât
 Çü ruhâniyet oldû âna gâlib
 Olub ervâh-ı pâk îlê musâhib
 Olub aslına rûhun incizâbı
 Arâdan ref' olub gitdî hicâbı
 Müşâhed oldu heb eşhas ü eşbâh
 Dahî ecrâm-i 'ulviyyât ü ervâh
 Nekim mevcûd isê heb evvel âhır
 Kamû peydâ vü pinhân oldu zâhir
 Görür ol genc-i vahdet hâke medfûn
 Yatur ser-tâ-kadem âgeşte'-i hûn
 Birazdan şeyhden kim gitdi hâlet
 Gelüb öz hâlinê buldû ifâkat
 Başınâ vü ayâğînâ birer çûb
 Diküb bu ortadedur didi matlûb
 Hemân lâhzâ buyurdû Şâh-i 'âlî
 Ki bellû ideler ol pâkbâzî
 Yapâlar üstünê bir dahme bâlâ
 Ki andan pest olâ çerh-î mu'allâ
 Yanındâ ola câmi' medresê hem
 Dahî bir zâviyê âbâd ü hurrem

Yerînê geldi az müddetde me'mûr
 Bu buk'â oldu bir hoş şehr-i ma'mûr
 Havalisi serâser gülsitandur
 Gülistan câbecâ âb-ı revandur
 Nedir reşk-î irem her gülsitânî
 Suyînê teşne âb-î zindegânî
 Var ola nîm fersah şêhrden dûr
 Olur her kim görür ser-şâd ü mesrûr

Sıfat-ı Mezâr-ı Sultan Muhammed-i 'Âli-tebâr

Bunun gîbî dahî çok dürlü âsâr
 Kodû ol Padişâh-î nîk-kirdâr
 Otuz bir yıl dahî bir nîce mâh ol
 Cihân mülkîne olub pâdişâh ol
 Nicê serkeşleri efkende kıldî
 Nicê şâhı özünê bende kıldî
 Anınlâ her kim etdî rezm ü peykâr
 Zebûn oldû elindê âhir-i kâr
 Yerinden indirüb ol Şâh-ı Gâzî
 Yerinê dikdi bin bir ser-firâzî
 Mu'ayyen on sekiz sâhib-serîrî
 Ki her bîrî bir iklîmin emîrî
 Mut'î olmuştı şark u gârb yekser
 Nihâyet buldu çün 'ömr-î mukadder
 Müfid olmâdı şâh-ı kâmrânlık
 Meded kılmâdı ol sâhib-kıranlık
 Ecel destîne âhir oldu pâmâl
 Döküldü kaldı buncâ leşker ü mâl
 Koyub yerlû yerindê raht ü bahtı
 Değişdi tahta-î tâbûta tahtı
 Fenâ evden bekâ mülkîne ol şâh
 Göçüb gitdi Aleykê rahmet-ullâh
 Kodû hayrû'l-halef şeh Bâyezîdî
 Hucestê-tâli'u bahtı sa'idî.

Geçüb şeh Bâyezîd ânun yirînê
 Çü Sultân oldu ol Hânun yirîne
 İdüb câmi‘ önündê ânâ merkad
 Yapub bir dahme üstinê müşeyyed
 Serâser çevre yânın gülşen itdî
 Gül ilê yâsemîn ü süsen itdî
 Sipihre dahme rif‘atdê berâber
 Kanâdil birle zeyn olmuş serâser
 İçinde meşhed-i Sultan-ı Gâzî
 Karışmış hâke serv-i serfirâzı
 Mezârê virmekîçün zîver ü zîb
 İzârın eylemişler kırmızı şîb
 Başînâ vaz‘ idüb bir tâze destâr
 Komuşlar yânınâ şimşîr-i hunbâr
 Hakın lûtfîle olmuş kabri gülşen
 Nedür destâr-ı goncê tiğ-i süsen
 Ya hod genc-î sa‘âdet idi cismî
 Kılıc ol gencin olmuştur tılısmı

Sıfat-ı ‘İmâret-i Â‘yân-ı Devlet

Yinê her gûşedê bî-hadd ü gâyet
 ‘İmâret eylemiş â‘yân-i devlet
 Mutabbak kâsrlar hurrem serâlar
 Mu‘allâ hânkahlar hoş binâlar
 Nihâyetsüz kusûr-i cennet-âyîn
 İçî pür hûr zînetlû havâtîn
 Dolû her künc-i kasr ü sahn ü eyvân
 Mugannî câriyê sâzende gilmân
 Kamû bâzâr ü kûy ü sûk ü berzen
 Melek-sîmâ perîlerlê müzeyyen
 Sever her ehl-i dil bir dilnüvâzî
 İder hoş hoş anınlâ ‘aşkbâzî
 Safâ-yî ‘ayş ü nûş ü ‘işret erzân
 Gınâ kemyâb ü kâm-î dil firâvân

Yine her gûşedê fazl ehli vâfir
 Cemî'-i halkı nazm ü nesre kâdir
 Kamûsû ehli 'irfan âdemîdür
 Ki Ca'fer anların kemden kemîdür
 Leb-i deryâda ma'ber yanlarundâ
 Dekâkîninde vü kâpanlarundâ
 Zahîre vâfir ü nî'met firâvân
 Fevâkih bî-şümâr ü galle erzân
 Bu denlû k'eyledüm hakkında imlâ
 Anun ben virmedüm hakkını hakkâ
 Eğercî bunca vasfı oldu mastûr
 Henüz olmadı bindê bîri mezkûr

Sıfat-ı Kâğadhâne

Geniş sahrâsı çevrê yânı kühsâr
 Dirahtistân ü sebzistân ü gülzâr
 Diraht-i sâye-perverler irişmiş
 Budaklar birbirînê bîl virmiş
 Tutarlar el elê serv île şimşâd
 Seğirdüb kalkar üstünden geçer bâd
 İderler dahi nîce lu'b ü bâzî
 Sürerler zevk ilê 'ömr-î dirâzî
 Çınarun berki olmuş sebz-i dîdâr
 Elüne san komuş hinnâ-yi ter yâr
 Yeni yaprak getürmüş sanma 'ar'ar
 Zebân olmuş kamû cismî serâser
 Ki rûz ü şeb niyâz eyler İlâhê
 Gezend îrişmesün bu sebzegâhê
 Arâlık yirde bir ırmak revânê
 Çemenlerdür kenâr-î bî-kerânê
 Gül âteşparedür her lâle ahter
 Çemen pür lâle vü güldür serâser
 Meğer görüb cemâlin bir nigârûn
 İçine od düşdü sebzazârûn

Gülüşür gonceler îdüb nezârê
 Gül îlê mâcerâ-yi cûyibârê
 Ki yıldâ bir görînürsüz diyû cû
 Döker verdün ayağînâ soğuk sû
 Su îlê bîd idüb hoş-zindegânî
 Sever cânî gibî âb-î revânî
 Anınçündür ki bâd oldukca cünbân
 Olur âb üstünê her bîd lertzân

CEMÂLÎ

(Ölümü: H. 918? = M. 1251?)⁴

ŞEHRENGİZ-İ İSLÂMBUL'DAN

Olub tûş âfitâbe çeşm-i âdem
 Görüb göz gözü rûşen oldu 'âlem
 Te'âl-Allah zehî bâ-hüsn olur bû
 Görüb ânı gözümden çıkdı uyhû
 O gün çün göz açub dünyâya geldüm
 Benî ben bir ûlû şehr içre buldum
 'Aceb şehr-î lâtif ü nâkş sûret
 O denlû halk cem' olmak velâyet
 Şimâlî mecma'ü'l-bahreyn-i ra'nâ
 Yedî dâğî müsevver hûb ü zîbâ
 'Aceb düşmüş 'aceb ol cây-i pür-sûd
 Yedî deryâ o mülk içinde mevcûd
 Hep andâ kâra deryâ ak deniz hem
 Şecer deryâsı îlê bahr-i âdem
 Dahî bahr-î kemâl ü fazl ü 'irfân
 Ricâlî a'del-î esnâf-i insân
 Yücelmiş benzeyüb kadd-î nigârê
 Göğê dikmiş 'asâyî her minâre

⁴ Sultan II. Bayezid'in son senelerinde vefat ettiği tezkirelerde kayıtlıdır.

Gören sânur, ‘imâd-î âsmandur
 Veyâhud gök yüzînê nerdibandur
 Şebî ruzê döner mescid otâğâ
 Minârê zer, dikilmiş bir çerâğâ
 Nemâzâ cem‘ olurlar ins ilê cân
 Var anda san nicê mühr-i Süleyman
 Gemîlerlê olur her gün donanmâ
 Komaz hiç câ-y kesrû’n-Nîle kat‘â
 Kadırgâlar gezer andâ yeraklû
 Görenler sânur ânî kırk ayaklû
 Kanatlûdur uçar manend-i şebbâz
 Hevâdan san ider Sîmürg pervâz
 Kaçan kim bâdbânın açâ benzer
 Salar boynuna bir mahbûba benzer
 Yürür her rûz ü şeb ârâm itmez
 Kar üstündê gezer îzin belürtmez
 Urûlur anda tabl-î pâdişâhî
 Çeker beğler gibi sancâğ-ı şâhî
 Gezer her cânibin hâk-î basîtin
 Buğazınâ durur bahr-î muhîtin
 İdersê anda yelkenlîle ‘âlem
 Dahî uçmak hevâsın itmez âdem
 Durub her bir denî vü yüzü kârê
 Çeker bir pâre mâhîyî kenârê
 Dahî vâr ol şehirde nîce hammâm
 Suyû âb-î hayât eğlencesi câm
 Lâtîf û mu‘tedil âb ü hevâsı
 Güzellerlê safâdur muktezâsı
 San A‘raf oldu ol ca-yî meserret
 Olub altı cehennem üstü cennet
 Durub gerçî bakar halkın elînê
 Hazînê harc ider dilber yüzînê
 Anâ her kim gelüben olsa mihmân
 Tehî kîsê kalûben kâlur ‘uryân

Bulur ânâ giren gamden ferâğ-ı
 Getürür taşradan tâs ü tarağ-ı
 Sitanbûlun o bir kûyîne benzer
 Denilsê âna sâdık altı mermer
 Hemân bağîçedür ol şehr-i mahsûn
 Sokaklar olmuş ânâ tarh-ı mevzûn
 Bu şehristân otâğ-ı Şâha benzer
 Sokağında gezer beyler ağâlar
 Bu şehristânı tâ bû resme ra'nâ
 Ebûe derdî göreydi Ümm-i dünyâ
 Leb-î derya vü servistân-ı zibâ
 Odur firdevse ger vâir îse hemtâ
 Kosan bir gûşesindê Mısr ü Şâmî
 Cihan durdukca ânılmazdı nâmî
 Döşenmiş ferşi gûyâ sahn-i hammâm
 Tutar sâki gibî her hânesî câm
 Gören dâm üzre her bir dûdgâhı
 Sanur bir atlu tolgâlû sipâhî
 Kenârînâ deniz olmâsa lâhik
 Bulunmazdı çanak yapmâğa balçık
 Denizdê pâre-î mihr içre hubân
 Uçar san kasr ilê cennetde gılmân
 Olur halkı bunun olmağa kâdir
 Hızır gîbî kurûdâ yaşda hâzır
 Gemîle ûcuna irince mahbûb
 Çeker 'âşıklar andâ sabr-ı Eyyüb
 Hisâr-ı nevdürür seyrangâhî
 Var etrafında çok büstân-şâhî
 Bugün Göksû gibî bir cây-i hurrem
 Yarın cennetde görür mî ki âdem
 İki fânûs ilê zâhir nihâî
 İkî deryâ bu şehrûn pâsbanı
 Kavağ ü Kadı köyi gîbî hoş câ
 Budur da'vâ ki yok 'âlemde kat'â

Hemân Allâh saklasûn hatardan
Beyân itmê dilâ geç Üsküdardan
Anub sanmâ ki rencîde kılâsın
Sever rûmîlerî tavşân adâsın
Ziyaretgâhınâ yok hadd ü pâyân
Velîkin cümleden Eyyüb Sultân
Tıfıldır dâhi bû şehr-î dilârâ
Olubdur Südlücê bir daye anâ
Bırağur sayd-i mâhî içün ekser
Beşiktâşında oğlâncıklar ağlar
San Ak deryâdürür ol şehr-i zibâ
Firengistândır andâ Kalâtâ
Güzeller mecma'ı dînîlse hakdur
Yeni bâğîçe eskîden ufakdur
Hoş-elhan hubrûlarlâ musaffâ
Behîstê ta'n ider Davûd Pâşâ
Kaçan yâz olsa mânend-i Sikender
Girerler bahre andâ sîm-berler
Üşer 'âlem anâ guyâ ki remmâl
Dinür ol cânibin bahrîne kumsâl
Tutar deryâ yüzün yağlû kayıklar
Olur bâdâmı bir pâlûdê-i ter
Olur mahbubları bahr ile pehlû
Dolar 'âşıklar îlê bürc ü bârû
Sanur dilberleri îden temâşâ
Suyâ konuldu nîcê verd-i ra'nâ
Gelür kâyıklar îlê çok şeker hand
Mısırdan san gelür keştî îlê kand
İder deryâda dilber zevk u sohbet
Onârur 'âşıkı kârâdan elbet
Nedîmı bir melekrû her perinin
Su sızmaz ârasından birbirînin
Gemîler anda 'âşıklarla bekler
Koyar burnûna deryâ tuzlu sulâr
Olur hurî-veş andâ her sehî-kad
Belinden âyağına dek zeberced

Urub sillê anâ hubânî şehrin
 Göğür ol sebebdan yüzü bahrin
 Cihânda Akdeniz bu kadre ermiş
 Revâdur dîseler didâr görmüş
 Denizdê sânasın ol mâhrûlar
 Heman âyîne içrê ‘aks-i dilber
 O gün mahbublarla bahrün andâ
 Olur hakk-ı nemek ârâlarındâ
 Olub bir ‘âşık-î şûrîde şeydâ
 Çeker yârî karâ bağrînâ deryâ
 İder ‘uşşâka dilber ‘arz-ı kâkül
 Sanâsın şûre yirdê bitdi sünbül
 Nolâ dildâr kılsâ bahre râğbet
 Var îkisinde dâ haylî melâhat
 Temâmet eyledüm bû mülkü seyrân
 Bütün dünyayı san geşt etdüm ol ân
 Ne denlû vâir ise makbûl ü zîbâ
 Varub karşûsunâ kıldım, temâşâ
 Gönüldê yüzlerin tasvîr itdüm
 Bakub âyine-vârî yüz beğitdüm
 Kimînün kâşî gözü aklum aldı
 Kimînin gamzesi bağrûmu deldî
 Ol âhu gözlüler ‘ışkîle şaşdum
 Sanevber kadlerîle dâğa düşdüm
 Kimîne dil virüb kîmîsinê cân
 San itdüm anda ben tevzî‘-i fermân

BEYT

Yâr ilê gezdüm Hisârûn cümle bağ ü râğînî
 Beykozun seyr itdürüb geşt itdüm ‘Âlem dağınî

BEYT

Bir meh-î hûbânî Ken’ân içre eylê ihtiyâr
 Sanma kim şehr-î Sitanbûl içre Yûsuf kahtı vâir

SİROZLU SA‘DÎ

(II. Bayezid Devri)

GAZEL

Şehr-i İstanbul ki ‘âlemde güzeller kânıdır
Dünyanın ‘ârifleri kâtinde Mısır-ı sânidür
Evleri zâtü’l-İrem mescidleri zâtü’l-Îmâd
Sûreti her bîrinin reşk-i bēhâr-i mânidür
Mescid-i Aksâ Ayasofiyesidür gûyiyâ
Milk-i meydân-ı sa‘âdet dâhi At meydânıdır
Cami‘-i Sultan ki reşk-i Cennet-i Firdêvsdür
Çerh-i Atlas kubbesidür sak-i ‘Arş erkânıdır
Bû ‘îmaretler ki mermerden yapılmış şehrde
Haşr olunca bâki kâlur gerçi ‘âlem fânidür
Bahr-i ‘ummân çevresinde üç yanındandır muhît
Ortada kendîsi dâhî âdemin ‘ummânıdır
Aferîn bezzâzlar bâzarına kim sâtılır
Her zaman bir büt ki reşk-î Yusuf-i Ken’anıdır
Her ki saf saf görse bâzârı ile hammamıdır
Aferîn ol şehriyâre kim bu şehristanıdır
‘Anberi-bûdur hevâ lutfundan anda mîveler
Âbı rûh-efzâ çü meydür meyleri reyhânıdır
Bâde-i gülrenginin rengîne bak kim şişede
Âldır ya kırmızı sankî güğercin kanıdır.

AHÎ (Benli Hasan Çelebi)

(Ölümü: H. 923 = M. 1517)

GAZEL

Hâ çeker bâşum benî durmaz bu deryâdan yanâ
Seyre çıkmışdır meğer dilber Kalâtâdan yanâ

Kandesin ey sêrv kim bâğın gül ü nerkislerî
 Göz kulâk olmuşdürür sen serv-i bâlâdan yanâ
 Her harâmî gamze âhû-çeşm olan ‘âşıklarâ
 Yüz çevirmek mî gerekdür böyle sahrâdan yanâ
 Gözlerüm yâşî denizler gîbi oldû kandedür
 Ol sanem seyr itmeğê gelmez mi deryâdan yanâ
 İrmeden şâm-î eccl Âhî nasîbin vâir iken
 Vaktidür şimdengerû ‘azm eyle me’vâdan yanâ

ZÂTÎ (Ivaz Çelebi)
 (Ölümü: H. 953 = M. 1547)

GAZEL

Sû gibî gönlüm akar sen serv-i râ’nâdan yanâ
 Tab’ı ma’ildür anun ‘âlî temâşâdan yanâ
 Ey gözüm nûrû eğer sen kılmayaydun bir nazar
 Gözüm âçub bakmaz îdüm ben bu dünyâdan yanâ
 ‘Arz-ı didâr eylesen kûyunda vâruz ey sanem
 Sûfi mescidden yana râhib kilîsâdan yanâ
 Bir ayak bir erba’ının hâletin vermez mi gör
 Geç ayak seyrîne ey sûfi Kalâtâdan yanâ
 Ey müneccim yâr zevrakdâ hilâl üstünde bêdr
 Görmek istersen eğer gel seyre deryâdan yanâ
 Dirdi ger Hassan göreydî hüsn-i tâ’bîrin senin
 Yok nazîrin Zatiyâ eş’âr ü inşâdan yanâ

NİHANÎ (Torlak Çelebi)
 (Ölümü: H. 970 = M. 1564)

GAZEL

Bir güzel gördüm bugün ben Âyesofyâdan yanâ
 San melekdür indi Hak emrîle dünyadan yanâ

Gözleri ok diktü göz görê benümlê cenk ider
 Mâ'il olur mest olan elbetde gavgâdan yanâ
 Dilberüm berdâr olâ zülfîne dildârun rakîb
 Bâkasın gözüüm nezâketlê Kalâtâdan yanâ
 San hilâl îlê mukârin oldu gökdê âftâb
 Keştiyê bînüb yürüse bâri deryâdan yanâ
 Yâr kûyî vâir iken olur mu dünyâdâ bugün
 Zerre denlû meyl idem Firdevs-i a'lâdan yanâ
 Ey Nihânî görmek istersen güzeller kânınî
 Gâh İstanbûla gel git geh Kalâtâdan yanâ

KOCA NİŞANCI

(Celâl zâde Mustafa Paşa)

(Ölümü: H. 975 = M. 1569)

Nazm Beray-i Ayasofiya

Melek görmêği istersen yürü var hatır-ı şâdi
 Ayasofyânın içinde ko dursun ol dil-î zârı
 Mekânı Cennetü'l-Me'va veya Firdevs-i sâinîdir
 Behişt olmaz mı ol cami' melek olıcak üstâdi
 Yürü var anda ey gafil eğer Firdevsi istersen
 Sa'âdet ola maksudun hidâyet eyleyê Hâdî
 Anun gibî dahi bir eyledü mahlûk ol Hâlik
 Yedî kat gökler üstündê Ayâsofiyedir âdî

Bedestan

Mekam-ı Âyasofyâ câygâh-ı evliyâ oldû
 Meleklerle anın muhakkak oldu kim doldû
 Var andâ enbiyâdan dâhi İdris-i Nebî derler
 Mucâvir ol işinde görâsin sen tâ ki Peygamber
 Anun gibi mu'azzam bir binâ-yı bî-bedel yoktur.
 'İbâdethâne gerçi kim büyük küçük igen çokdur
 Rümûzun Âyasofyânun der isen îdesin ma'lûm
 İçindê bir nice gîce kalıgôr ta olâ mefhum

ZİHNÎ

(Mumcuza'de Bâli Çelebi)

(Ölümü: H. 983 = M. 1577)

GAZEL

Gözümde şehrin önünde akan cûşile deryâdur
Olur eşk-i revânumdan sadef gîbî bu deryâ dûr
Başum deryâsının îkî yanında bu ikî çeşmim
Birî şehri Sitanbuldur birî şehri Kalâtadur
Dolû sîmin-bedenlerle içî şehri Kalâtânın
Sanâsın gülşen-i bağ-i riyâz-i deyr-i 'Îsâdur
Şerâb-i nâbî nûş itmek bugün bû ikî şehir içrê
Hadîs-i kavî-i 'Îsâdur dahî dîn-i Mesîhâdur
Leb-i meygûnu 'aşkînâ nigârun dem-be-dem sâkî
Elindê Zihninin da'im meh-i efrenc-i zîbâdur

BEŞİKTAŞLI YAHYA EFENDÎ

(Ölümü: H. 977 = M. 1571)

KIT'Â

Cihânun zuhrûfînê aldanub halk
Kızıl yêşilce bayrâğile oynar
Fakîrî tıfle dönmüştür arâdâ
Beşiktâşında toprağ ile oynar

LÂTÎFÎ

(Ölümü: H. 990 = M. 1582)

EVSÂF-I İSTANBUL'DAN

Istanbul hakkında

Letâfetten nazîrî yokdur elhak
Nazîrin çeşm-i ahvel görmüş ancak

İrem bâğî budur dir her görenler
Ki çıkmâk istemez ânâ girenler

Her tarafdâ metâ‘-ı gûnâgûn
‘Arzider dehre nakş-i bûkalemûn

Öğme ey hâce bizê Hind ü Hatâ vü Hotenî
Bundadur lutf u şeref bûna Sitanbul dirler

Bû mekâmî ger görürsê hûriler uçmâkdan
Koyalar uçmâğî bû uçmâğa uçmâk isteyüb

‘Uşşakı müflis eyledi sîmin-bedenlerî
Soydu kefensiz eyledi gül-pîreherlerî

Saray Bahçesi

Dirahtistân ü sebzistân ü büstân
Anâ nisbet İrem bâğî beyâbân

Sâye salmış sêrvler bâğ ü gülistân üstünê
Jâleler olmuş gülâb-efşân reyhân üstünê

Ayasofya

Ey beyt-i harem hörmeti vey Mescid-i Aksâ
Yâ kible-i ‘âlîsin ü yâ Kâ‘be’-i ‘Ulyâ
Çak târem-i Çârüm gibi a’lâ tabakâtın
Her tâk-ı felek rif‘ati mi‘râc-ı Mesîhâ
Encüm ‘adedî şem’-i kanâdil ile her şeb
Gerdûnun olur günbed-i hazrâsına hemtâ
Tezyînin içün tûb-i mu‘allâdur asılmış
Kindil-i zer endûde’-i mihr-i felek-ârâ

Fâtih Cami’i

Yanâr encüm hisâbıncâ kanâdil
Felek-vâr içi pür şem’ ü meşâ‘îl

Bedestan

Her kimê kim gınâ olâ hâsıl
Olur ol ârzûsunâ vâsıl
Her mürâdâtı âlışur virişür
Her yanâ kî sular gibî irişür

Vasl-ı dilberdür hemân dünyâ metâ'ından gazez
Yoksa 'ışk ehlî ne aldî satdî bû bâzârdâ

KIT'A

Şehr-i İstanbulâ hezâr ahsent
Zîb-i bî-gâye zînetî vâfir
Fil-mesel kuş südün dahî dilesen
Misl-i 'Ankâ iken yinê hâzır
Misl-i cennet ne ârzû itsen
Bulunur anda hâzır ü vâfir

Der Vâsf-ı Belde'-i Kalâtâ

Sanemlerlê içî pür sûret olmuş
Firengin bütlerîlê zînet olmuş
Leşker-î gamden ne pervâ sâkiyâ rindân için
Çün Kalâtâ gibi yokdur bunlarâ muhkem hisâr

Sıfat-ı Kâğadhâne

Güller île itdüler bezm-î çemendê encümen
Câm gül sûsen surâhî bülbül andâ nâyzen

BEYT

Rûstâyîden birî görmüş meğer İstanbulû
Hoş mekâm illâ selâm olsun demiş Kestelcügê⁵

⁵ Kestel, Nazilli'nin eski ismidir.

TAŞLICALI YAHYA BEY

(Dukagin zâde)

(Ölümü: H. 990 = M. 1582)

ŞÂH Ü GEDÂ'DAN

İstanbul hakkında

Sabıkâ bir mühendis-î dânâ
Urdu söz kasrınâ bu resme binâ
Ki bu fânî cihanda var bir şehr
Kadr-i 'unvân ilê ferîdü'd-dêhr
Adı Kostantiniyyedür ânun
Tahtıdur şâh-ı âl-i Osmânun
Şevketîle sevâd-ı a'zamdur
Merdüm-î 'ayn-i rûy-i âlemdür
Girdi bahr içinê o şehr ammâ
Dizinê çıkmadı anun deryâ
İki bahr eylemiş o şehri penâh
Biri Bahr-î Sefid ü bîri Siyâh
Yâr gîbî o şehr-i meh-peyker
Kuşanur sûrdan gümüşlü kemer
Bu 'acebdür ki âsman ger vâ
Bir kenârında yêdi kulesi vâ
Çekilür âsmanda nîteki kadd
Yücelikte bir ûcu fevka'l-hadd
Hak budur kî yüzü suyû dehrin
Kapulârî görür gözü şehrin
Eylemiş nîce yânı bâhr kenâr
Sudadur cismi nîtekim bîmâr
İçi ebyât ilê müzeyyendür
Sanki divân-ı nazmı rûşendür
Cümle beytî musanna' û ma'mûr
Bulamaz hiç birinde kimse kusûr

Kurşun örtülü kubbeler yer yer
 Yelken açmış gemîlerê benzer
 Sakf-i eflâki gîbi dünyânun
 İçi kat kat binâdürür ânun
 Şehr içindê sipîhr gibi bülend
 Vardürür bir mekâm-ı bi-manênd
 Ayasofyâdur ana nâm-ı şerîf
 Olmaz ânun gibi mekâm-ı latîf
 Nîteki şeyh-i pâk kutb-i zemân
 Ayağînâ akar su gîbi cihân
 Halk-i ‘âlem dü‘âsınâ muhtâc
 Kubbeden var başunda bir ulu tâc
 Getürür ehl-i hâli ol cûşa
 Benzer ol mürşid-i ‘abâpuşâ
 Evvel îkî minâresî meselâ
 Hadd-i zâtinde îki dest-i dü‘â
 Hâsılı harmen-î dü‘âdur ol
 Mezra‘-i tâ‘at-î Hudâdur ol
 Sâlik-î Hakka Mescid-i Aksâ
 Fakir olâna Kâ‘bedür farzâ
 Ne ‘acebdür ki bâğ-ı cennet-vâr

.....
 Gülşen-î cennet oldu ol gûyâ
 Sêrvlerden yeşil direkler anâ
 Anda kindîller yanar par par
 Saru lâleyle nerkisê benzer
 Mü’minin bâşı üzerê destâr
 Ak güllêre benzer ol gülzâr
 Kubbe-î a‘zamî müddeverdür
 Sadeh-i ‘âlem içre gevherdür
 Hâlet-î zühd ilê gelüb vecdê
 Hakka itmiş kemerlerî secdê
 Anın içinde sanki ins ü melek
 Durdu saf saf nemâza cümle direk

Vardur andâ nicê nicê somâki sûtûn
 Kıymetî oldu âğır altûn
 Kubbe-i çerh içinde bâhr-misâl
 Ak mermerle içi mâlâmâl
 Mermerî mevcinê bakınca hemân
 Gark olur bahr-i hayretê insân
 Kalb-i mü'min gibî içi dışı pâk
 Halka-î sâni çenber-î eflâk
 Kürsiler anda 'arş-ı Mevlâdur
 Minberî sidre-î mu'allâdur
 Cum'a günü çıkar hatîb-i fasîh
 'Azm ider gülsitâna sanki Mesîh
 Mahfilî verdi ol makâma şeref
 Nice dürr-i yetîme oldu sade f
 Mahfil üstünde hûb hâfızlar
 Aşiyânında bülbülê benzer
 Oluben Kâ'be-veş 'ibâdetgâh
 Okunur âyet-î Kelâm-Ullâh
 Kürsiler ol yanâ tutub yüzünü
 Sıdk ilê dinler anda Hak sözünü
 Dâhi bû şehrin ey ülü'l-ebşâr
 Buna benzer hezâr câmi'i vâ r
 Kıssaî itmedüm dirâz ü tavîl
 Binde bîrîni eyledüm tafsîl

*(Mecma'-i hûban-ı şehsüvârân ve menba'-i 'âşı-
 kân-i dîlfikârân olan At Meydânı beyânındadır)*

Oldu şehir içre Ât meydânî
 Hûblar mecmma'î safâ kânî
 Cem' olurlar orâya hâs ile 'âm
 Sanki âdem denîzidür o mekâm
 Her sokakdan gelür sığâr ü kibâr
 Akar ol bahre sânasın enhâr
 Ol yüce yerden eylesen nazarı
 Görünür Akdeniz cezîrelerî

Vermiş ol rûy-i bahre zînet ü fer
 Fil-mesel hâl-i ‘âriz-î dilber
 Dahi vâr anda nîtekim tûbâ
 Nice ‘âlî diraht-i bî-hemtâ
 Mûrg-i perrâna üstü cây-i makarr
 Altı nîcê müsâfirê çâdır
 Bir tılsım île sarmaşub meselâ
 Durur andâ iki üç ejderhâ
 Hûbdur çeşmelerle mâbeynî
 Çeşmeler oldu kevserün ‘aynî
 Tâşdan vardur anda nîce sûtûn
 Durur üstünde kubbe-î gerdûn
 İşbu şehr-î mu‘azzamâ ancak
 At meydânıdur viren revnak
 Oldu bû şehr sanki bâğ-ı cinân
 Vardürdür anda nîce bin gilmân
 Her birî benzedî perizâdâ
 Seyri olmâdı misli dünyâdâ

NAZMÎ

(Kanunî Sultan Süleyman Devri)

GAZEL

Meyl idersem nola her la‘lî şeker-hâdan yanâ
 Mü‘minin elbette olur meyli helvâdan yanâ
 Bâna kim kûyunda dâ‘im arz-ı dîdâr etdi yâr
 Ölüp îsem bakmayım cennetde havrâdan yanâ
 Sen nigârın nakşî îlê kim musavver olmayâ
 Kâfir olsun ey sanem vâran gülistandan yanâ
 Nîce mecnûn olduğum ‘ışkunla ey Leylî-sıfat
 Bir nazar kıl bilmek istersen bu şeydâdan yanâ
 Geçme İstanbûldan istersen ey Nazmî huzûr
 Geç safâ camîni çek sâfî Kalâtâdan yanâ

B Â K İ

(Ölümü: H. 1008 = M. 1599)

GAZEL

Dil-rübâlarla ‘aceb kesreti var her yolun
Geçemez hûblarından gönül İstanbûlun
Nicolur işler isê dâğların ey abdâl
Çürümüş râh-i mahabbetde bir ikî pûlun
Dökülür katrelerî ‘âşık-ı mehcûr ağlar
Yıldızî düşgün olur pâdişehim ma‘zûlün
Bend-i firkatde komâ bendeni âzâd eylê
Öldürürsen de eğer kaçmaz efendî kulûn
Yolunâ Bâki-i dilhaste revân eyler idî
Tuhfe-i cân-ı hakîr olsa eğer makbûlün

GAZEL

Serv kâmetler ikî yânın alurlar yolun
Râh-ı gülzâra döner yolları İstanbûlun
Ne ‘aceb dâğların işler ise ey dil-i zâr
Çürümüş nerd-i mahabbetde bir ikî pûlun
Devr-i gamzende senin kimseye hançer çekmez
Boynumâ âlurum ey şûkh-i dilârâ kolun
Kadd-i bâlâya göre şîve-i refât gerek
Ey sanavber bize arz itme ikendê tûlün
Anlamaz dehr-i denî merdümî dâna kadrin
Bâkiyâ minnetinî çekmiyelim, her kulun

GAZEL

Reh-i meyhâne-yî kat’ itdi tîg-i kahrı Sultânın
Su gîbî ârasın kesdî Sitanbûl u Kalâtânın
Miyâh-i âb ü âteş oldu câm-i keşti-i sahbâ
Yitürdü rûzgâr âyin-i ‘ayşın bezm-i rindânın

Hilâl âsa fûrûzân oldu bahr-i nîlgûn üzre
 Şafakdan dem urur âb-î şerâb-alûdu deryânın
 Bakub âb üzre âteş sanmanuz keşt-i sahbâyı
 Şu‘â-î tîg-i kahrından tutuşdû Şeh Süleymânın
 Semâ‘-î çeng ü nây ü devr-i sâgar devletî döndü
 Safâsın süregör ey sûfi-î salûs devrânın
 Şerâb-î nâbdan humlar tehî humhâneler tenhâ
 ‘Aceb hâflîğin buldû riyâ ehlî bu meydânın
 Şu meclis içre kim dâ‘im dokuz peymâne devr eyler
 Ne denlû olsa ey Bâkî zemân-ı ‘ayşî dünyânın

HOCA SA‘DEDDİN EFENDÎ

(Ölümü: H. 1008 = M. 1599)

MESNEVÎ

Müsaḥḥar Geşten-i Kostantaniye

Çü gitdi berd ü berf ü şiddet-i dey
 Gelüb fasl-î behar îrişdi der pey
 Şu dem geldi ki eyyâm-ı bahârî
 Müzeyyen itmiş îdi sebzezarı
 Cemâlin ‘arz kılmış şâhid-î gül
 Fegane başlamış şûrîde bülbül
 Döşenmiş yer yüzine hasr-ı ahzar
 Ki leşkerghâh idê sultan-î dâver
 Kurûlub sebzezar içre otâğ
 Müşerref eyleyê bâğ ile râğ
 O mecma‘dê idüb tedbîr-i ma‘kûl
 Bulâ Kostantanîye fethine yol
 Benefşe şeşperin almış elîne
 Takınmış tîgini süsen beline
 Dizüb çekmiş çemen içre sunûfun
 Şeh-i devrâne arz itmiş sufûfun

Azeb-veş sürh börkin giydi lâle
 Şakâ'ik gürzini itdi havâle
 Gül-i ahmer siper çekmiş yüzîne
 Gözükmez gonce peykânı gözîne
 Karanfül rümh-i sebze dikdi bir bâş
 Görenler dîdiler tahsîn ü şâbâş
 Sabâ olmuş tali'a gözcü nerkis
 Ki yol bulmâya ol ordûye her has
 Götürdü önce ak sancâğı zembak
 Mükemmel oldu ol sancakla revnak
 Çınar açmış elin eyler dü'âyı
 Bunû der kim Îlâhî sav belâyı
 Şeh-i âfaka vir me'mul fethin
 Müyesser eyle İstanbûl fethin

MESNEVÎ

Der Hakk-ı İstanbul I

'Aceb yer var mı İstanbûla benzer
 Ki yeksân ola anda hâk ile zer
 Safâ-bahş-î kulûb ola kazâsı
 Gönüller eyleye âb ü hevâsı
 Mukırr emn ola hem dâr-i îmân
 Olâ asûde anda ehl-i 'irfân
 Budur vâr ise cennet dir görenler
 Ki çıkmak istemez âna girenler
 Bulunmaz elhak ânın gibi kişver
 Makarr olur bu söze her hünerver
 Şeh-i dârâ-hidem Sultan Muhammed
 Virelden ol diyâre 'izz-i sermed
 Olubdur dâr-i 'ilm ü re'fet ü cûd
 Ne kim maksûd isê hep ande mevcûd
 'Ulûm ehlîdir anda âdemi heb
 Mübarek tal'at ü pâkize meşreb

Anın meddâhı itrâden berîdir
 Nazîri var diyenler müfterîdir
 Ne vüs'atdê anâ vardır mümâsil
 Ne rif'atdê hisârına mu'âdil
 Sipihre muttasıl evc-î hisârı
 Felek bâmina peyveste kenârı
 Cenub ü kible vü şark ü şimâli
 İki bahr-î muhîti oldu mâlî
 Hisârın cümle bahr almış arâye
 Hemân bir cânibi kalmış karâye
 Karâdan yânının üç kat hisârı
 Birî birinden erfa'dır cidârı
 Yinê handek ki irmez kadd-i nîze
 Kesilmiş bir denizden bir denîze
 Hisârın içi bir şehr-i dilârâ
 Ki reşk eyler Semerkand ü Buhârâ
 Görenler Mısır ü Şam ü Hind ü Çîni
 Görüb bu şehrî okur aferîni
 Bu vaz'-i bi-misâlin binde bîri
 Yazılmaz cem' idersen bin debîri

MESNEVÎ

Der Hakk-ı Istanbul II

Bâğ-ı İremdir o makarr-i kerem
 Dîme İrem belki di Beytü'l-Harem
 Hâlkini Hak müşk sirişt eylemiş
 Hey'etini reşk-i behâr eylemiş
 Zîneti gûyâ ki beden peykerî
 Vüs'ati gûyâ ki gönül kişverî
 Devresi ol denlü ki peyk-i hayâl
 Yüz yıl anın devrini gezmek muhâl
 Sûru vü bârûsu vesi' ü refi'
 Hey'et-i mecmû'ası gâyet bedi'

Vüs'-i semendi iremez tavkına
 Mısr ü Semerkand girer cevfine
 İsm-i sevâd âna ayak bâğdır
 Şehrlerin belki yüzü âğdır
 Şehr demek zulmdür ol kişverê
 Bir nice şehr ânâ girer yekserê
 Pil-i felek girmelü dervâzesî
 Tâkı semâ tâkının endâzesî
 Bürce şu veçhîle idübdür 'urûc
 Pestdir âna göre zâtü'l-bürüc
 Kahr ider ânun ile bu vech-i 'arz
 Eyleyemez 'akl misâlîni farz
 Her ne ki hâtır dileye anda vâır
 Her ne meta' ister isen bî-şümâr
 Sâmit ü nâtık ne ki maksûddur
 Belde-i mezbûrede mevcûddur
 Hânkah ü medresesî bî-şümâr
 'Âlim ü sûfiye nihâyet mi vâır
 Cami'ü hammam ü teferrüccehî
 'Addi ile ola 'adet müntehî
 Her ne tarîka kişi itsê heves
 Tîz bulur matlabına destres
 Hâsılı ol şehr bulubdur kemâl
 Cem'dir ol hattada mâl ü cemâl
 Hublarının haddi vü pâyanı yok
 'İşvelerînin tükenür yânı yok
 Câne gıda seyr ü temâşâları
 Ehl-i nazar vâlih ü şeydâları
 Her ne kadar ehl-i sanâyi' ki vâır
 Zübdesi ol şehrde tutmuş karâr
 Cümle-i esbâb-ı ma'âşî temâm
 Ande mühimmât bulur intizâm
 'Arab ü 'Acemden gelen ehl-i recâ
 İder o dârü'l-keremê ilticâ

Yêdi felek nakdine gencîne ol
 Yêdi ekâlîme ten ü sîne ol
 Ânın içün oldu cihan sînesî
 Sînesi can peykerin âyînesî
 Sadrdır ol sadrda Osmâniyân
 Oldu o takrîb ile dârü'l-amân
 Hâssa Sultân-ı Feridun-haşem
 Şah-i bülend-ahter-i 'âli himem
 Husrev-i Cem-mertebe Sultan Selîm
 İbn-i Süleyman Şeh-i Cennet-mukîm
 Bast idelî sâye-i ikbâlini
 Neşr idelî dâmen-i efdâlini
 Huld-i berîn oldu o şehr-i güzîn
 Kalmadı bir kalbgeh olâ hazîn
 Dâd ile âbâd idüb ol kişverî
 Oldu selâtîn-i cihan serverî
 Melce'-i şâhân ola dâ'im derî
 Hâcib-i dergâhı ola Müşterî
 Saklaya Hak ânı beliyâyâtdan
 Eymen ide cümle-i âfâtdan
 Tahtegehî ola makarr-i emân
 Dâ'im olâ mesken-i Osmâniyân

MESNEVÎ

Berây-i Ayasofîye

Bir ûlu kubbedir merfu' ü a'zam
 İçindê mahv olur on beş bin âdem
 Anın mermerlerî hiç vasf olunmaz
 Misâli anların şimdî bulunmaz
 Minar-âsâ sütunlar sebz ü ezrâk
 Somâki vü sarı vü ak ü eblâk
 Kimîsin tuncdan dökmüşdür üstâd
 'Aceb tavr üzre urmuş ânâ bünyâd

Dahi mevvâc-ı zerrin mermerî vâr
Müzeyyen anlar ile çâr dîvâr
Mülevven mermer ile sathı mefrûş
Olur seyr eyleyen hayran ü medhûş
Mutabbakdır iki yerden yolû vâr
Seğirdüb çıksa olur esb rehvâr
‘Aceb Peykerdir ol bünyân-i ‘âlî
Basît-i hâkde yokdur misâlî
Meğer şâhan-ı Osmânî binâsı
Ki zîbadır binâsı vü finâsı
Hususâ Câmi-i Sultan Muhammed
Ki olmuşdur mu‘allâ vü mümeħhed
Süleyman Han-ı Gazi Câmi‘îni
Ki vasfı ‘âşık eyler sâmi‘îni
Ne teşbih itmek olur bir binâyâ
Ne vasf eyler sarîh ü ne kinâyê
Bülend olmuş felek-girdâr esâsı
Anı gören olur gayri-yi nâsî

XVII. ASIR

BAHTÎ

(SULTAN III. AHMED HAN)
(ÖLÜMÜ: H. 1026 = M. 1617)

GAZEL

Edirnê şehri gîbî gerçi şehr-î bî-bedel olmaz
Yinê ammâ bu dünyâda Sitanbûlâ bedel olmaz
Eğerçî hûb olur gâyetle ayvâsı anın ammâ
Sitanbûlun sulû şeftâlüsî gîbî güzel olmaz
Anın berk-î çenârî zîr-i dest itdî Stanbulî
Kimesnê dîmesün dünyâda kim el üzre el olmaz
Mahalsiz varmışuzdur dîme ol şehrê sakın ey dil
Zemânındâ irişdük hak budur böylê mahall olmaz
O şehr-î dil-güşânın vasfînâ dinmiş gazeller çok
Velî Bahtî senin nazmın gibî rengîn gazel olmaz

NEF'Î

(Ölümü: H. 1044 = M. 1632)

GAZEL

Mahşer olmuş sahn-i Kâğıdhâne dünya bundadır
Cennetê dönmüş güzellerlê temâşâ bundadır

Bû da bir gündür kıyâmetden nişânı âşikâr
 İşte gör ol âfitâb-ı ‘âlem-ârâ bundadır
 Dilberin bâlâ bülendi ‘âşıkın üftâdesi
 Bir yere gelmiş bugün â'lâ vü ednâ bundadır
 Anmasın sûfî dahî kesretde vahdet ‘âlemin
 Yâri tenhâ isteyen ‘uşşâk-ı şeydâ bundadır
 Cümleden ol gûne sermestân-ı sâhib-hâlden
 Nef'î-i şûride-î bî-bâk ü rüsvâ bundadır

ATÂ YÎ (Ne v' i z â d e)
 (Ölümü: H. 1044 = M. 1632)

HAMSE'DEN

I

‘İyd günü sûr-i safâya döner
 Âteş işi gösterir ol kal‘aler
 Her atılan mühre-i âhen beden
 Garki cehennemde olur galte-zen
 Kal‘a büt-i sengdil-i bî-amân
 Âyağınâ yüz sürer âb-ı revân
 Göksu ile bahr değil sânasın
 Piş ü pesîne komuş âyinesin

II

Semt-i Hisâra gelüb it ‘âlemî
 ‘Ömre sürer ‘işretinin her demî
 Çerh-i sevâbitle sipîhr ü esîr
 Olmaya Kandilli serâyâ nazîr
 Şehr-i cihân olmasa ger ruh-nümâ
 Göksu yeter âna mu‘âdil sanâ
 Her yanadâ kasr-î çemenzârı var
 Revza-i cennet gibi enhârı var

Bülbülü feryâda serâgâz ider
Mest işidüb nağmeye âğâz ider
Bin yıl olursan kalêmê hemzebân
Binde bir evsâfı olunmaz beyân
Lîk nicê hassası vardır hafî
Dîde-i eşhasa olur muhtefî
Hızr ile Mûsânın odur mecma'î
Var haber al zâir olub Yûşa'î
Mâhi-i Yûş' gibi ehl-i huzûr
Cânı ider garka-i deryâ-yi nûr

NERKİSÎ

(Ölümü: H. 1044 = M. 1632)

BEYT

Şehr-i hoş âb ü hevâ ya'ni Sitanbul kî eğer
Tarhınî görse behiştî unudurdu Âdem

YAHYÂ EFENDÎ (Şeyhü'l-İslâm)

(Ölümü: H. 1053 = M. 1643)

GAZEL

Salınsun 'îd irişdî yîne hûbânî Sitanbûlun
Yinë ârâstê olsun Karâmânî Sitanbûlun
Safâlar kesb idüb 'uşşâka olsun merhâbâ yer yer
Vefâ meydânınâ gelsün civânânî Sitanbûlun
Döner hurşîd-i 'âlemtâbînâ gerdûn-i gerdânın
Binüb dûlâbâ her bir mâh-i tâbânî Sitanbûlun
Semend-i nâz ilê yögürük civanlar seyre çıksunlar
Pür olsun hûblarlâ Ât meydânî Sitanbûlun
Bu şi'rin hak budur Yahyâ ki gâyet bî-nazîr oldû
Pesend eylerse lâyık ehl-i 'irfânî Sitanbûlun

GAZEL

Âcî sözler niyyet eylersen de olmam bî-huzûr
 Çünkü eyler ol zebân îlê o leblerden sudûr
 Artuk olur hezm-i cân ‘âşıklarâ hikmet nedir
 Her kaçan hûnî gözünde husrevâ olsâ fûtûr
 Bir cemâl-î bâ-kemâlin olmuşuz meftûnu kim
 Bakdıġî mir’âta eyler, hurşid-âsâ feyz-i nûr
 Korkarın cennetde dê ‘uşşâk râhat görmeyê
 Öğrenürsê şîve-î hûban-ı İstanbûlu hûr
 Servkaddinden bizî Hak itmeyê Yahyâ cüdâ
 Üstümüzden sâye-î afv-i Hûdâ olmâya dûr

KIT’A

Gül yüzün bûyün sabâdan aldı âb-î Edrnê
 Ben de bildim kî olur erzan gülâb-î Edrnê
 Şöyle ma‘mûr oldu hûbân-î Sitanbul île kim
 Câydır bir gence her künc-î harâb-ı Edrnê

BEYT

Ko kafes nâlesinî nağme-i peyderpeye gel
 Râyegân diyneyelim bülbülü İstinyeye gel

VECDÎ

(Ölümü: H. 1071 = M. 1660)

GAZEL

Tekmîl-i cünûn itmeġe hâmûn ele girsê
 Âvâreliġe vâdi-i Mecnûn ele girsê
 Çâk-i dil-i Mecnûna ‘ilâc etmek olurdû
 Bir kerre girîbân-ı Felâtûn ele girsê
 Ser-tâ-be-kadem hâr gibî nîce olurduk
 Bir kerre eġer dâmen-i gerdûn ele girsê

El virmeğe çün sübha bedest olmadı tâlî‘
 Bârî bir ayağ-ı mey-i gülgûn ele girsê
 El çekdi o şûh eşkimi silmekden osandı
 Kan ağlamağa dide-i pür-hûn ele girsê
 Hûbân-ı Sitanbûla yetişmez yine Vecdî
 Bezl itmeğe sermâye-i Kârûn ele girsê

GAZEL

Şebistân-ı gamim bezmimde şems-î enverim yokdur
 Fenâ dünyâda ya‘nî bir müsellemlerim yokdur
 Serindê herkesin bir gonçe-î sîrâbı var şimdî
 Benim bâğ-î cihân içinde bir berk-î terim yokdur
 Ne bir zahm-î nigâh ü nê esîr zülf-i müşkînim
 Anınçün vâsf-ı serbâzan-ı ‘aşk içrê yerim yokdur
 Zer-î hâlis-‘ayâr itdî dilî iksîr-i ‘aşk ammâ
 Elê âlur anı bir dilber-î sîmin-berim yokdur
 Yanub hicrân ilê şem‘-î gam oldum vaslı yâd itmeyem
 Metâ‘ı şeb-pesendim subha lâik gevherim yokdur
 Nice feryâd idüb çâk-î girîban itmeyem ben kim
 Yanımda sâki-i gültreng elimde sâgarim yokdur
 Sitanbûlâ o denlû ârzu var dilde ey Vecdî
 Uçârdım bulsam ammâ neyleyim bâl ü perim yokdur

F A S İ H İ

(Ölümü: H. 1111 = M. 1699)

GAZEL

Eğer ‘aşkınla olsâ dilde bir nâr-î nihan peydâ
 Olurdû sahn-i sînemde hezâran gülsitan peydâ
 Ne hikmet ey gözü câdû şîrâr-î nâr-ı âhımlâ
 Şeb-î hicrinde eylersin pür-encüm âsman peydâ
 Dokunmâ zülfünê ey bâd âh-ı tünddür yoksâ
 İdersin sen yinê bir fitne-î âhir zaman peydâ

Ne sihr itdin yinê ayâ pınâr-î çeşm-i cânımdâ
 Hayâl-î hançerinden oldu bir âb-î revan peydâ
 Gönüller aşınâ-yî bezme hâssü'l-hâssın oldukcâ
 Ne sahbâ-yî Elest olmuşdu nê kevn ü mekân peydâ
 Yakardın âftâb ü mâhtâb-î çeşm-i gerdûnû
 Ruhündê itmesen zülf-i siyehden sâyeban peydâ
 Lisan-î köhneden el çekdi mahbûbu Sitanbûlun
 Fasîhî şa'irân itmektedir tâzê zeban peydâ

K Â Ş İ F

(Ölümü: H. 1111 = M. 1699)

Şinâh idüb yine vâfir bütan-ı kûy-i Hisâr
 Pür oldu dürr ile deryâ-yı cuş gulû-yi Hisâr
 'Aceb mi Göksuya lebrîz-i şevk olursa gönül
 Hemîşe bâde ilê pür gerek sebû-yi Hisâr
 Kim ki İstanbul içe tevbe idüb
 Dirise bir dahi içmezem sahbâ
 İ'timâd eylemen sözüne anın
 Galatâ ihtimâli var zirâ

(MEÇHÛL)

Fukarânın nic' olur hâli 'aceb
 Tekyelerde dahi olmaz kurbân
 Killet-î lahm ile Istanbulu gör
 Etyemêz tekyesinê döndü hemân

Târîh

Bahr-i nâr ü gazab ü kahr-i Hudâ
 Cûş idüb mevceler itdî peydâ
 Ol kadar geldi hurûşâ k'oldû
 Kürre-î nâr ile pür âb ü hevâ
 Reşhasından tutuşub İstanbul
 Serteser bitdi dirîgâ hayfâ

Ezher-i yevm-i nüşûr itdi zuhûr
Tutdu dünya yüzünü vâveylâ
Ana ol dem didi hâtif târîh
Yakdı İstanbulu âh-î fukrâ
يقدى استانبولى آه فقرا
Görmemiş böyle devri rûzigâr (=1070)

Târîh

Dinle ey erbâb ü eshâb-ı vefâ
Kim ne hikmet eyledî Perverdigâr
Öyle bir kış oldu İstanbûlda kim
Kûh ü sahrâ oldu memlû kar ilê
Kalmadî tâkat meded Perverdigâr
El-amân ey Kâdir û Hayy ü Kadîm
El-amân ey Hâlık-î leyl ü nehâr
Vakt-i lutf ü merhametdir yâ Kerîm
Yêvm sâ'im lêyl ka'im aç ü zâr
Her birî bir emr-i muhkem hak bu kim
Berf ü sermâ aldı bizlerden karâr
Ya İlâhî lutf ihsan vaktidir
Kim olâ şems ile germâ âşikâr
vü خمسین çıkub târîh olur
آلدى بيك سكسانده استانبولى قار
Aldı bin seksende İstanbulu kar

İSTANBUL HAMAMLARI HAKKINDA 17. ASIRDA
MUHTELİF ŞAİRLERİN SÖYLEDİKLERİ BEYİTLERDEN

H A T E M

Müyesser olmadî halvetde görmek ol gül endâmı
Bu hammâmın anuñçün Sûfiler hammâmıdır nâmı

NEŞÂTÎ

Düşürmek olmadı bir kerre ol şûh-i gül endâmı
Bu hammâmın eğerçi kim Çukur hammâmıdır nâmı

NAZMÎ

İder germiyetin gülgün ol şûh-i gül-endâmı
Bu hammâmın anınçün Boyacî hammâmıdır nâmı

NÂİLÎ

Meğer kim oldu bir dürr-i yetimin cây-i âramı
Bu hammâmın anınçün Valide hammâmıdır nâmı

HASAN AĞA

Derâgûş eyler anda müşteriler her gül-endâmı
Bu hammâmın anınçün kim Vefâ hammâmıdır nâmı

VELÎ

Mûrâd etdiyse teshîre o serv-i sîm-endâmı
Sana cay-i karar olsun gönül Çömlekçi hammâmı

(MEÇHÛL)

Deva etmez cânûn-i 'ışkına gör ol gül-endâmı
Bu hammâma eğerçi dîdîler Ma'cuncu hammâmı
O âfet telhkâm-ı firkat etdi cân-ı nâ-kâmı
Meded şimdengeru anman yanındâ Âcî hammâmı (=1080)

(MEÇHÛL)

BEYT

Çıkmasun âdem olan taşraya aslâ andan
Bilelim kadrini Cennet gibidir İstanbul

XVIII. ASIR

R Â M Î MEHMED PAŞA
(Ölümü: H. 1118 = M. 1706)

BEYT

Merdüm-î dîde-i giryanda hayâl-i ruh-i yâr
Güyyâ sâhil-i deryâda Bebek bağçesidir

M Ü T E R C İ M ‘ Â S İ M E F E N D İ
(Ölümü: H. 1124 = M. 1712)

GAZEL

Nice bir hizmet-i mahlûk ile mahzûl olalım
Sâ'il-î Hak olalım nâ'il-i mes'ûl olalım
Akalım pâyine bir bahr-i hamîyyet bulalım
Sıla-î himmetinê mâ' gibi mevsûl olalım
Biz de sûret virelim kendimizê kabil ise
Girelim ehl-i safâ bezmine meşgul olalım
Getür ey sâki yeter eyledin işgal bizi
Bir zeman dâ mey-i bî-gıış ile makbûl olalım
Kalmadan hâk-i mezelletde heman ey 'Âsım
'Âzim-i sûy-i semâ-sây-i Sitanbûl olalım

S Â B İ T

(Ölümü: H. 1124 = M. 1712)

GAZEL

Serkeşliğê mübeddel olur ser-fürûları
Aldı kolûna sâki-i gülrû sebûlârı
Bilmem kimin başında ufânur yinê kabak
Hep kırdı döktü şahne-i bed-hû kedularî
Bahr-î sefîd gîbi yinê mevc-i hüsn urur
İstanbulun beyâza girüb sâderûları
Zertaşt-ı âftâbda sâbûn-i mâh ilê
Gömleklerin gülâb ile yur câme-şuyları
Sultân-ı hüsnü kaldırıyor bezmi ‘âşkdan
A‘lâ buhurlar île hat-î müşk-bûlârı
Nâbi Efendi lehcesinê iktifâ ider
Sâbit Sıtanbulun dahi pâkîze-gûları

RAMAZÂNİYYE

Yevm-i şek sohbetinê şîre sıkarken yârân
Sık boğaz etdi basub şahne-i şehri Ramazân
Çileyê vesvesesiz girdi kapandı zâhid
Habs olur ta Ramazân âhır oluncâ şeytân
Dehen ü destini meyhâre yudû sahbâdan
Kûze-i bâdeyi ibrik-i vuzu‘ itdi hemân
Döndü bahtı gibi levnî yine ‘ayyârların
Şimdi tevhîde giren şeyhlerindir devrân
Alınur mû Ramazân sûfîlerinden Mushaf
Rahlenin nevbetinî beklemeyincê insân
İtdi mâhiyye berât-î hasenâtı tezhîb
Sığanub girdi zer-efşanlığa kandîlciyân
Oldu her câm’-i zîbende birer hirmen-i nûr
Silme mikyâl-i kanâdîl-i zücâc-î rahşân

Kalb-i mü'min gibi mescid mütesellî ma'mûr
 Dil-i fâsık gibi meyhâne harâb ü vîrân
 Donanub âl 'akîdeyle şeker tablaları
 İtdi her gûşe-i İstanbulu sûk-î Mercân
 Can virir râhat-i hulkûma esîr-î helvâ
 Gelse efsürdegi-î savm ile hulkûmuna cân
 Elde işkembe fener arkada zenbîl-i sahûr
 Gice faslında şikemhârelerindir meydân
 Vakt-i imsâkdekî micmer ü 'amberlerden
 Hoşdur âlüfteye iftârda bir lüle dühân
 Kadeh-i ritl-ı giran mertebesi keyf virir
 Kahve-âşâma ağır kahve ilê bir fincân

GAZEL

Hançer gibi aşûb-i nîgeh sağ kola düştü
 Gitdî gurebâ tîg-i girişmen sola düştü
 Zer duhteri kim nâmzed-i muhtesib oldû
 Ezfâr-ı hayâ ile 'izârın yola düştü
 Olmaz der iken mîve-i ümmîdde hâsıl
 Dâmân-ı temennâya döküldü oladüşdü
 Kâlâ-yi giran-kıymet-i 'aşkî ucuz aldık
 Bin nâ'l kadar dâğ-ı cünun bir pula düştü
 VASF-ı sühanindê bir ikî lafz arıyorken
 Bir cevheri çok ma'den-i ma'nâ bula düştü
 Asârı mıdır yâ reşehat-î kaleminden
 Bir rahmet-i Bârî midir Istanbula düştü
 Aldım gül-i cennetle gül-î fikrini zihnê
 Şermendeliğinden gül-i cennet sola düştü

GAZEL

Kes nâhun-î 'alâkayı der benden ol perî
 Kesmem koparmayınca ikî gonçe-i terî

Hâr-î cefâ halîde-i cân olmasun mu der
 Yansun mu söyle gönlüme Rüstem sitemgerî
 Dilhasteler gürûhu kefen hâzır eylesün
 Ak sâde geydi şehir-i Sitanbul güzellerî
 Harbê ucîledir yine tarz-î mu‘amelê
 İmâne gelsedê nîgeh-î çeşm-i kâfirî
 Takdir-i bâğ güllerinin i‘tibârdâ
 Teslîm dâğının gibi bâşımdadır yerî
 Sâbit sıkılmasun tek ü tenhâ hayâlden
 Gezdir kümeýt-i hâme-i mazmûn-peyrevî

GAZEL

Dildârı bu şeb gaile-î câma düşürdük
 El-leyletü’l-hublâ dem-i ahşâma düşürdük
 Âlüfte kesim meşrebi gîbî mütelevvin
 Bâlâsına bir bûkalemun câma düşürdük
 Güldürdük o gül-pîrehen-î nâzı firâvân
 ‘Uryanlığı bir mevsim-i bayrâma düşürdük
 Her sîm-tenê basdı birer dâğ-ı ta‘alluk
 Tamga-zen-i çeşmî tama‘-î hâma düşürdük
 Bir bûse kirasîle alub zevrake yârî
 Dün fasl-ı Hisârı güzel eyyâma düşürdük
 Sâbit gice bî-hâb koduk yâra göç etdik
 Subh olmuş idî bister-i ârâma düşürdük

GAZEL

Kesretinden âk sâdeyle gelen cânânenin
 Bir tabak âbâdidir sahrâsı Kâğadhânenin
 Lâle faslî mâvczen bir kıt‘a-î ebrû olur
 Eşk-i hûn âlûdesinden ‘âşık-î divânenin
 Sâna sûret gösterüb san‘atla dilber sayd ider
 Bunda kırtâsiyyedir sermâyesi ferzânenin

Âl kâğad mühreler mecmû‘a-î germiyyetê
 Her habâbî mühre-î billûrdur peymânenin
 Keşti-î sahbâ değil üstünde zevraklar yürür
 Cûy-i Kâğadhâne âsâ girye-î mestânenin
 Da‘vet için berk-i gülden kâğad uçurdu nesîm
 İnkisârın hissidüb bû bêzmd e bîgânenin
 Sâbitâ kâğadcılar sûkine döndü ‘arasî
 Kesretinden âk sâdeyle gelen cânânenin

GAZEL

Döksê gelû-yi rinde mey-î erguvan sebû
 Şeytan akıntısıle Boğazdan heman sebû
 Fânûs-i keştîyân-ı donanmâ-yi şevk ilê
 Yakdıkça meş‘al-i mey-i âteş feşan sebû
 Bintü’l-‘ineb olunca derûnunda cilveger
 Kız kulesî gibî görünür ol zeman sebû
 Oldukça pür ‘arak jive bardâğıdır hemân
 Cilveyle ehl-i bezmi ider şâdman sebû
 Ağzî kokar müsâhibidir bezm-i bâdedê
 Her gonce-fem civâna olur hemzeban sebû
 Dîv-î hezâr-dest-i gamin boynuzun kırar
 Dehrin sunarsa destine gürz-î giran sebû
 Bir kânî içinê akacak lâyhâdır
 Sâkî dizinden inmesün ol kaltaban sebû
 Destimde gûyyâ ki mu‘anber şemâmedir
 Virdî meşâmâ nefha-i râhat-resan sebû
 Sâbit hilâl sanma ki her şeb şekîb ider
 Hurşîd çeşmesinde meh-î âsüman sebû

KIT‘A

Kenârın tâzesin ahhâb ilê heb dermiyân itdik
 Birindê bir kenâr-î rağbetê çisban kıyâfet yok
 Ya gâyet mihribandır yâ ziyâdê bî-hakikatdir
 Bizim İstanbulun âfetlerindê orta hâlet yok

Mülâyim sûreti lutf û keremden behre ağyârâ
 Bizê bir çehre-î hışm ü gazabdan gayri sûret yok
 Çemendê âsiyâb-î sohbeti ‘âşik kapatmışdır.
 Çağıldakdan lisan-î bülbülê feryâda nevbet yok
 O şûhun vakti geçdî mihr-i hüsnü eyledî tahvîl
 Bu sâlim fasl-ı nevrûzunda bildirkî letâfet yok
 Kumâş-ı nev-zuhûr-î ma‘rifetde Sâbitâ şimdî
 Bulunmazsa Haleb tamgası İstanbulda rağbet yok

KIT‘A

Münâsebetle idüb ol perî mahal-hanlık
 Alınca gönlümü itdî hezâr şeytanlık
 Münâsib îdi bu mevsimde zevrak-î sahbâ
 Çekilse semt-i Hisâra hevâda lîmanlık
 Dağıtma kendini Sâbit de lâlezâra açıl
 Behey gönül sana mî kaldı bû peşîmanlık

MESNEVÎ

Çıkdı İstanbulun mevâlîsî
 Her birînin şeneldi yâlîsî
 Gitdiler zevk için Hisârlarâ
 Göksu seyrîne Sârıyârlarâ
 Tayyiderler mesâfe-î bâğın
 Buldu bir hatvedê ‘Alem dâğın

BEYT

Eyledim yâr ile tenhâca temâşâ-yî Hisâr
 Bahtimê Karye-i Çengelde bulundû ağyâr

BEYT

Dil hadeng-î gamzesînin menzil-î idmânıdır
 Ol kemân-ebrûya sahn-î sîne Ok meydânıdır

N Â B İ

(Ölümü: H. 1124 = M. 1712)

HAYRİYYE'DEN

(Der beyân-ı şeref-i İstanbul)

‘İlm ilê ma‘rifetê cây-i kabûl
Olmaz illâ ki meğer İstanbul
Olmağâ mîve-hor-î bağ-ı hüner
Olmağâ şehr-i Sitanbul kadar
İtsün Istanbulu Allah ma‘mûr
Andadır cümle me‘âlî-i umûr
Mevlid ü menşe’-i ashâb-ı himem
Terbiyet-hâne-i esnâf-ı ümem
Ne kadar vâir ise ashâb-ı kemâl
Heb Sitanbulda bulur istiklâl
Her kemâl anda bulur mi‘yârın
Her hüner anda görür mikdârın
Andadır mertebe-î ‘izz ü şeref
Gayri yerlerde bulur ‘ömr telef
Heb revâcını bulur bî-teşvîş
Zâyi‘ olmaz hüner andâ kem ü bîş
Bulunur câh ü menâsıb andâ
Turuk u kat‘-ı merâtib andâ
Ne kadar ‘âlemi devr itse sipihr
Bulmaz İstanbulu benzer bir şehr
Hüsn ilê görmek ilê müstesnâ
Anı agûşuna çekmiş deryâ
Ne kadar vâir ise aksâm-ı hüner
Heb Sitanbulda bulur revnak ü fer
Nakş ü tasvîr ü hutût ü tezhîb
Heb Sitanbulda bulur zînet ü zîb
Mâhasal cümle sînâ‘ât ü hîref
Heb Sitanbulda bulur ‘izz ü şeref

Dahi vardır nîce envâ'-ı hüner
 Taşradâ nâmını dâ bilmezler
 Ne bilür hânedekin hâric-i dâr
 Ne bilür lüccedekin ehl-i kenâr
 Bî-kusur anda müheyyâdır heb
 Nağme vü musiki vü ehl-i tareb
 Andadır ka'ide-î remy-i sihâm
 Andadır sêng nişânî-i benâm
 Gayri dursun nedir ol zevk u safâ
 K'olasın tâ'ir-i rûy-i deryâ
 İttika eylesesin bâlînê
 Bakasın âyine-î sîmînê
 Olasın pâre-i bâd ile vezân
 İdesin bir nice şehri seyrân
 Olub âsûde-rev-î dûş-i hevâ
 Gezesin 'âlemi bî-minnet-i pâ
 Biri bîrîne olub âyinê-vâr
 Eylemiş cümleyi yem zîb-i kenâr
 Binesin tahta Süleymân-âsâ
 Ola hükmünde hevâ vü deryâ
 Olmuş üstünde kayık vakf-ı şitâb
 Bâdbandan kanad açmış mürgâb
 Hüsn-i sûrisine gâyet yokdur
 Anı medh itmeğe hâcet yokdur
 Ayasofîye hod u cûbe-i dehr
 Kubbesî sâmin-i ecrâm-ı sipîhr
 Görmedik mislini bir milketdê
 Ola bû neş'e meğher cennetdê
 Pâye-î taht-ı Selâtîn-i cihân
 Hânedangâh-i mülûk-î devrân
 Südde-i Saltanat-ı Osmânî
 Sürre-î memleket-î Hâkânî
 Olur ol hıttâ-i canbahşâde
 Ne mürâd eyler isen âmâde

Her ne şey hâtıra eylerse hutûr
Anda a'lâsının a'lâsı olûr
Bey ü pâşâ vü efendî çelebî
Andadır cümlesinin müntehabî
'Askerî vü 'ulemâ vü sipehî
Andadır cümlesinin pâdişehî
'Âlemin anda olur müşkili hall
İrişür her neye sa'y eylesen el
Kesretinden bulamaz hâtır râh
Anda âmâde olan hâtır-hâh
Olmasaydı maraz-î gûnâ-gûn
Âh illâ o mübarek tâ'ûn
Kim çıkardî o behişt-âsâdan
Böyle ma'mûre'-i gam-fersâdan
İ'tidâl olsa hevâsında eğer
Gayri büldâna kim eylerdi nazar
Her kimin kim ola bünyâdî kavî
Yapmasun gayri vilâyetde evî
Ana mânend olamaz şehr ü diyâr
Olmaz ânın gibi bir câ-yi karâr
Andadır mâ-hasal-î kadr-i hüner
Taşralardâ kim okur kim dinler
Akçadır taşranın ancak hünerî
Hakk olunmuş hünerin sanki yerî
Taşradâ eylemeğê kesb-i gînâ
Ya ticâret ya zirâ'at ya ribâ
Kalmamış şimdi helê zerre kadar
Taşra yerlerde me'ârifden eser
Oldu erbâb-ı me'ârif nâyâb
Düşdü peygûle-i nisyâna kitâb
Şi'ri inşâyı sanurlar nefrîn
Fârisî lafzı isê çerb ü şîrîn
A'rabî var o dâ mânende-i berf
Bî-esâs ol dahi nê nahv ü ne sarf

Neye yârar var iken pâre vü mâl
 Dâniş ü ma‘rifet ü ‘ilm ü kemâl
 Nahvet ü ‘ucb ile mest olmuşlar
 Cümlesî pâye-perest olmuşlar
 Ne fezâil ne me‘ârif ne ‘ulûm
 Oldular rîşe-zen-î âb-ı rüsûm
 Viremez dağdağa-î ‘izz ü melâl
 Bir nefes ruhsat-ı tahsîl-i kemâl
 Nice secdê ider ol Allâhâ
 Belki noksan gele ‘izz ü câhâ
 Eylemiş ‘ilm-i Hudâvend-i Kerîm
 Taşralardan hele hikmetle ‘adîm
 Yohsa itmezler idî halka nazar
 ‘Îlm ü ‘irfanları olsaydı eğer
 Kimse zapt eyleyemezdi mutlak
 Cêhl zencîrine bend itmese Hak
 Taht-ı devletde olur gerçi kibâr
 Taşradâ halkın işi istikbâr
 İstemez kibri ricâl-î devlet
 Bu fûrû-mâyeler îlê nahvet
 Hem satarlar bu güruh-î mekrûh
 Devletê nisbet îlê şân ü şükûh
 Yine mi‘yarlarınî bilmezler
 Hadd ü mikdarlarınî bilmezler
 Nolduğun halkı kenârın elhak
 Gören İstanbulu anlar ancak
 Olur oldukda kemin meclise hâsr
 Geçinen taşrada ‘allâme-i ‘âsr
 Mütefennin görünen sersem olur
 Mütekellim geçinen ebkem olur
 Olmaz ednâlârının bezmine râh
 Taşra yerlerde satan ‘izzet ü câh
 Olamaz nâ‘il-i bûs-î dâmân
 Geçinen taşrada sahib ‘unvân

Taşradâ câyi olan sadr-i celâl
Girmez andâ elinê saff-ı ni‘âl
Gösteren taşrada çîn-i ebrû
Anda derbanları eyler tek ü pû
Ana bir şehr olur mû tanzîr
Teb‘â olâ mı metbu‘a nazîr
Lîk andan geçicek şehr-i Haleb
Yokdur âsâyîşe andan enseb
Hak budur âb-ı ruy-î büldandır
Hayli ma‘mûre-i ‘âlîşandır.
Maksad-î Hind ü Fireng ü Mâçîn
Bender-î mu‘teber-î rûy-i zemîn
Bulunur emti‘a-î gûnâ-gûn
Ni‘met-i mâl ü menâl-î efzûn
Bâhusus âb ü hevâsî dilkeş
Sâhe-î nehr ü binâsî dilkeş

MESNEVÎ

Şehr-i Sitanbul ise ma‘rûf-i ‘âm
Her ne mürâd eylesen andâ temâm
Hatırınâ her ne idersê hutûr
Anda müheyyâ bulunur bî-kusûr
Zâhide esbâb-ı salâh ü sedâd
Fâsika sermâye-i fîsk ü fesâd

GAZEL

Siriştindê anın kim nûr var kalbinde kîn olmaz
Musaffâ tînetânın taraf-ı ebrûsunda çîn olmaz
Sirişk-î çeşminê ehl-i nifâkın i‘timâd etmê
Esâsındâ binânın reşh-î âb olsâ metîn olmaz
Hayâlin çeşm ü ebrûdâ nihâî güftgûlardan
Ne denlû olsa dâ bî-vesvesê hâtır emîn olmaz

Bilen hâk-i Sitanbuldur rûsûm-i şîve vü nâzî
 Kenârın dilberî nâzûk de olsâ nâzenîn olmaz
 Cihân ‘aks-î merâyâ olduğun fehm eyleyen ‘ârif
 Zevâlinden zılâl-î ‘âlemin endûhgîn olmaz
 Sezâ tâzê mahallê yapmaĖâ beyt-î nazâ’irden
 Binâ-yî nazma Nâbî böyle bir nâzûk zemîn olmaz

GAZEL

Hat gird-i ‘ârızında ki gâhî ‘ayân olur
 Diller gubâr-ı hayret ilê rîkdân olur
 Sordukça çeşm-i hâl-i esîrân-ı gamzesin
 Bîm ü ümîd arâya girer tercemân olur
 Mevzun-kadân ü sîm-tenân ü şeker-lebân
 Pîrê ‘asâ fakîre gînâ cisme cân olur
 Lâzım değil kitâb-ı Gülistân o âfetê
 Nê nüsha korsa sînesînê gülsitân olur
 Şehr-î Sitanbulun ne güzel merdümânı kim
 En sâde levhi nâzûk olur nüktedân olur
 Bî-harf-i telh kim var isê hâk-i şêhrdir
 Ebnâ-yî şehr cümlesi şîrin-zebân olur
 Hüsn-î nemek be-dûş bulunmaz kenârda
 İstanbul içre Nâbî o dâ râegân olur

GAZEL

Rûze rûzê cem‘ olur rindân Ayâsofiyyedê
 Halka-bend-î üns olur yârân Ayâsofiyyedê
 İtmeğiçün fikr-i ekl ü şürbü hâtırdan beder
 ‘Akd-i cem‘iyyet ider ihvân Ayâsofiyyedê
 Olmadan dest-î dü‘â cünbân Ayâsofiyyedê
 Müşkilât-ı halk olur âsân Ayâsofiyyedê
 Mevce-î a‘mâl ider enfâs ilê çerhâ su‘ûd
 Lücce-î tâl‘ât ider tûfân Ayâsofiyyedê

Her ne denl  gayri c m  de ib det olsa d 
 Olur efzun y ne sad- end n Ay sofiyyed 
 D şmen-i d r n-i nefis  l  cih d-  ekber 
 Leşker-  t  at bulur meyd n Ay sofiyyed 
   ndel b n-  behişt  şerm  l  h m ş  der
 Her taraf  v ze-  Kur  n Ay sofiyyed 
  b-  germ-  d de v  s b n-i istiğf r  l 
 P k olur p r hen-   isy n Ay sofiyyed 
 Ferş-i berr k-  r h m n eyledik  secdeg h
 S f olur  y ne-   m n Ay sofiyyed 
 P şg h nd  nev l-  rahmet  h z r bulur
 Kim olurs  s dk  l  mihm n Ay sofiyyed 
 Sahn-i s f nd  met  -  b -dir ğ-  mağf ret
 B riy -y  M sr  l  yeks n Ay sofiyyed 
 Şeb-be-şeb m nend-i kind l-  f ruz n N b y 
  nş r h-  dil bulur ins n Ay sofiyyed 

GAZEL

G ld rme iltif t n  l  k ne-c lar 
  tdirme hande   ş k-  z r   d lar 
 Olduk girifte b -nemek n-  ken rdan
 Istanbulun g z mde u ar m hr lar 
 V restedir deh n n  pen inkis rdan
 Olmaz ş keste c y-i bihişt n seb lar 
 D ksek  derdi micmered   du sebz   ter
 Nahl-   m de d kd ğ m z  b-  r lar 
  oktan gel rd  meclise hurş de eylesek
 Tahs l-i vasla ettiğ m z c st   c lar 
  td  har m  ş mime h b-  fer gat 
 Sahr -yi dilde ceşş-i gamin h y   h lar 
 Hep i tib r p ye-i b s-  lebinledir
 M n -y  serkeş n kadeh  serf r lar 
 G rd k ki yok hus le gel r h li Nab y 
 Ref  eyledik g n lde olan  rz lar 

GAZEL

Âçıldı ‘âşıkın yine dâğ-î nihanlarî
 Bir bir zuhûre geldi mahabbet nişanlarî
 İstanbulâ akarsa gönül cûy-veş nolâ
 El salmadâ sefinelerin bâdbanlarî
 Ey mest-i câh mâye-i ‘ibret yeter sanâ
 Devr-î güzeştenin okunan dâstanlarî
 Birden ziyâde kasr-î hayâtın değil dirîg
 Gülbûse-çin-i pâ-y-i nefes nerdibanlarî
 Dilbesteyiz o genc-i tehî-dest-i bahta kim
 Rü’yâsınâ mu‘abbir arar pâsbanlarî
 Bir bir sayılmadâ sitem-î rûzgârdan
 Mânend-i mirvahâ tenimin üstühanlarî
 Bir râha sâlikiz ki kumâş-ı ‘inâyetî
 Ahbabınâ hediye verir kârbanlarî
 Nâbî kalurdu zâviye-gîr-î ‘adem sühan
 Erbâb-ı nazmın olmasa hüsn-î beyanlarî

GAZEL

Reng-î hayât kim görünür la‘l-i yârdâ
 Me’mûldür nümâyîşi ancak behârdâ
 Bir dil-güsiste olmaz idî rişte-î ümid
 İncâz olunca va‘de-i ferdâ kibârdâ
 Sûfiye sehl olurdu nighbâni-î nefes
 Noksânı zâhir olmasa her bir şümârdâ
 Dünyâda lezzet olmasa oldukca ithiyâr
 Olmazdı ârzû dil-i bî-ihliyârdâ
 Her tohm buldu neşv ü nemâ lîk bulmadî
 Tohm-î ümîd hâtır-ı ümmîd-vârdâ
 Mısr ü Irâk ü Rûmunu gördüm bu ‘âlemin
 Hiç görmedim esâs-ı beka bir diyârdâ
 Nâbî ‘aceb mi sözlerimiz olsa bî-nemek
 İstanbulun lisânın unutduk kenârdâ

GAZEL

Fedâ visâline eşk-î şebânemiz var isê
 Misâl-i hâk-i rehin bir hıznemiz var isê
 O âfetin kad-i nâzûkterîne sarf idelim
 Ne mertebê sühan-î nâzûkânemiz var isê
 Hezâr-vâr olalım zâhm-hâr-ı hâr-ı cefâ
 Nihâl-i gülde eğer âşiyânemiz var isê
 Yinê müşâhede-i Hakdan olmazız gâfil
 Ne denlû bêzmd e çeng ü çeğânemiz var isê
 Rakîbe itmedi îras-ı hâb sarf itdik
 Ne denlû sînede şîrin fesânemiz var isê
 Bizî Sitanbula takdîr cezb ider Nâbî
 Tenâvül eyliyecek âb ü dânemiz var isê

GAZEL

Eltâf-ı bî-tenâhî bâr ü katârâ gelmez
 Bahşayış-î İlâhî hadd ü şümârâ gelmez
 Her safhadâ bulunmaz mushafda şemse-î hizb
 Çeşm-î ümid her dem ruhsâr-ı yârâ gelmez
 Harf-î mükerrer olmaz eczâyî sun' içindê
 Emvâc-ı âferiniş heb bir karârâ gelmez
 Yek yekledir müretteb bâzî-i şeşder-î çarh
 Bin kerre zâr olursun bir gez dübâra gelmez
 Lezzet-perest-i sînê hüsn-î gelûyi bilmez
 Heb sâkin-î Sitanbul seyr-î Hisârâ gelmez
 Nâbî gelür vücudâ yâ nutk ü yâ rekamlê
 Dûşîze-î me'ânî pek âşikâre gelmez

GAZEL

Hat nevresîde çeşme-i bâğ-î 'izâridır
 Âhir zemân-ı hüsnünün evvel behâridır
 Ruhsâr-ı hat-ber-âveri gördükde lâl olur
 Tûtî-i tab'ın âyine-î jêngdâridır

Gitdikçe serkeş olmada ol serv-i nâz-ı bâğ
 Gûyâ sirişk-i dîde-i ter cûybândır
 Nakş-î firîbî Zâl-i sipihrin zemânedê
 Her sâde levhin âyine-veş inkisârıdır
 Sevdâgerân-ı şehr-i Sitanbûlâ nâz ider
 Nâbî bu nev kumâş Haleb yâdigândır

GAZEL

Hammâm ki âyîne-î sîmîn-bedenandır
 ‘Uşşâk-sıfat âteşi kalbinde nihandır
 Germiyyeti erbâb-ı tecerrüdlemdir ancak
 Câmeyle dühul eyleyenê âfet-i candır
 ‘Uryâni Dedê tekyesidir feyz-i müselsel
 Ağzı köpürür taşlarının vecdi ‘ayandır
 Heb anda olur nâ‘il-i vasl ehl-i tecerrüd
 Halvetleri nefis öldürecek turfe mekândır
 Tathîrine nâ-pâklerin dîde-i terlê
 Mânende-i pîrân-ı tarîkat nigerandır
 Her lülesi Nâbî kalem-î feyz-misâlî
 İcrâ-yı zülâl itmede pâkîze zebandır

GAZEL

İtdirir kişver-i efvâha sefer güftelerî
 Giydirir besteler eş‘âra libâs-ı seferî
 Zîr ü bâlâya idüb nâliş ilê gerdîdê
 Şimdi fevvâre-veş incêltdiler şi‘r-i terî
 Kailiz nağme-şinâsânına İstanbûlun
 Çiğner ağzında yahûdîleri çingânelerî
 Bister-î safha-i mecmû‘ada hâbîde iken
 Oldu ‘illet-zede renc-i siyâset seherî
 Gazelî savt-ı mekamât ile teşhîr itmek
 Çengiler şekline koymak gibidir tâzelerî

Getirir şî'ri usûl ile negam pervâzê
Mürğ-i nazmın olur âvaz-ı negam bâl ü perî
Gûş-i efvâhda şimdî dolaşub ey Nâbî
Devr ider 'âlemi mânend-i nesîm-i seherî

KASÎDE

Der hakk-ı Teberdar Mehmed Paşa

Sem'in gıdâsı ma'ni-i pâkîze nûtkdur
Çeşmin gıdâsı hüsnüdür anlâ hikâyetî
Elfâz-ı sükkerîn-i Sitanbûliyândan
Sem'in kenârlarda kalur dilde hasretî
Mînâ-yi çeşmi garka-i nûr-i sürûr ider
Hûbân-i şehriyânın o hüsn-i letâfetî
Hüsn-i edâ hüsn-i vefâ hüsn-i her 'umûr
Ol şehri bî-bedelde bulur hüsn gayetî
Ol dil-güşâ me'âller ol hurde nükteler
Mümkün midir bulâ Arabistanda sûretî
Ol canfeza sühanlerin ol şûh edâların
'Akkâmlar lisânına olsun mu nisbetî
Olsun mu hiç kelâm-ı zarîfâne-yê bedel
Asbır sivâ te'âli tenakşa 'ibâretî
Ba'dî lekê hitâblarından gelir mü hiç
Lafz-i A cânım ây efendim halâvetî
Bu dâ'î kemîne vü kemkadr sâbikâ
İtmişken Astânedede bisyâr ikametî
Ol nâzenin kıyâfet o rengin edâ ilê
Çeşmimle gûşüm itmiş iken hüsn-i ülfetî
Lâyık mıdır bu sâmi'a vü bâsıra fakîr
Mahrûmi vü 'azâb ile çekmek eziyyetî
Şâyan mıdır ki hasret olâ rûy-i devletê
Çeşm-i ümîd görmeye Dârü'l-Hilâfetî

OSMANZÂDE TÂ'İB

(Ölümü: H. 1136 = M. 1723)

H. 1127 (M. 1712) Yangını hakkındaki târîh

Pâdişâhım meded âteşlere yandırdı bizî
 Nemçe Segbanbaşının meş'emet-i ef'âlî⁶
 Dâd ol hâin-i bed-kişi sitemperverden
 Ki ta'addîsi ilê yandı cihânın mâlî
 Vak'a-î Beçde meğer yanmış imiş vâruşdâ
 Bir donuz dâmu içindê bir ikî partâlî
 İntikam aldı henüz âteşi teskîn oldû
 Mehd-i nâr içre görüb girye iden eftâlî
 Böyle ma'mûreyi sad hâyf ki vîrân itdî
 Ola virâne habâsetkede-î âmâlî
 Nice câmi' nice mekteb nice mescid yandî
 Görmedük dâ'iresindê bir elî kancâlî
 Lîk kurtardı kilîsâyî yedî kîse alub
 Öyle çalışdı ki 'aşk eyledi dülger Bâlî
 Bir gören şimdi Sıtanbûlu belî böyle olur
 Zâbitî Nemçe olan memleketin ahvâlî
 Gerçi takdîr-i Hudâ böyle imiş lîk gerek
 Def'e imkânı kadar sa'y ide zâbit vâlî
 Yanarak yoksa revâ mî diyeler târîhin
Yakdı İstanbulî vâlîlerinin ihmâlî
 يقدى استانبولى واليرينك اهمالى (= 1127)

NAZÎM

(Ölümü: H. 1139 = M. 1726)

GAZEL

Gûşe-î tecrîd ilê dil bî-keder peygûledir
 Zâl-i dehrê bakma kim çok kimseden mahlûledir

⁶ Segbanbaşı Namçe Hasan Ağa

Ber şeh-i hüsnün reh-i 'aşkında oldu selsebîl
 Çeşm-i ter müjganlarımlâ çeşme-i sad lûledir
 Sûz-i te'sîrî o mest-i nâzî itmiş sîneçâk
 Nâle-i derd-i derun nâhun-dîl-i mergûledir
 Hâl-i hindûlar o 'attâr-i dükân-i behcet
 Tabla-i hüsnünde gûyâ fûlül ü kâkûledir
 Tâze tarh îlê nolâ makbûle geçse ey Nazîm
 Tuhfe-i nazm-i terim yârân-i İstanbûledir

NEDÎM

(Ölümü: H. 1143 = M. 1730)

KASÎDE

(Der vâsf-ı İstanbul ve sitâyiş-i Sadr-ı A'zam İbrahim Paşa)

Bû şehir-i Sıtanbûl ki bî-misl ü behâdır
 Bir sengine yekpâre 'Acem milki fedâdır
 Bir gevher-i yekpâre ikî bahr arasındâ
 Hurşîd-i cihantâb ile tartılsa sezâdır
 Bir kân-ı ni'amdır ki anın gevheri ikbâl
 Bir bâğ-ı iremdir ki gülü 'izz ü 'ulâdır
 Altında mı üstünde midir Cennet-i a'lâ
 Elhak bu ne hâlet bu ne hoş âb ü hevâdır
 Her bağçesî bir çemenistân-ı letâfet
 Her gûşesi bir meclis-i pür feyz ü safâdır
 İnsâf değildir anı dünyâyâ değişmek
 Güzlârların cennete teşbîh hatâdır
 Herkes irişür anda mürâdına anınçün
 Dergâhlarî melce'-i erbâb-ı recâdır
 Kâlâ-yi me'ârif satılır sûklarında
 Bâzâr-ı hüner ma'den-i 'ilm ü 'ulemâdır
 Câmi'lerinin her biri bir kûh-i tecellî
 Ebrûy-i melek andaki mihrâb-ı dü'âdır

Mescidlerinin her biri bir lücce-i envâr
 Kandîllerî meh gibi lebrîz-i ziyâdır
 Serçeşmelerî olmada insâna revanbahş
 Germâbeleri cânâ safâ cisme şifâdır
 Hep halkının etvârı pesendîde vü makbûl
 Derler ki biraz dilberi bî-mihr ü vefâdır
 Şimdî yapılan ‘âlem-i nev-resm ü safânın
 Evsâfı helê başka kitâb olsa revâdır
 Nâmı gibi olmuştur o hem sâ‘d hem âbâd
 İstanbula sermâye-i fahr olsa revâdır
 Kühsârlarî bağlarî kâsrlarî hep
 Gûyâ ki bütün şevk ü tarab zevk ü safâdır
 İstanbulun evsâfını mümkün mi beyan hîç
 Maksûd heman Sadr-i keremkârı senâdır

RAMAZÂNİYYE

(Der Sitâyîş-i Sadr-ı A‘zam İbrahim Paşa)

Bağteten sâbit olub gurre firâşında imâm
 Hâb için yatmış iken itdi teravîhe kıyâm
 Baş kaldırmadılar öğleye dek uykûdan
 Yevm-i şek zevkine hazırlanan ahabb-ı kirâm
 Serdi-î fasl-ı behâr itmiş iken tab‘a eser
 ‘Âtş-î rûze anâ kıldı mükâfât-ı temâm
 Şu soğuk günlere bir parça ısındırdı bîzî
 Bir gün evvel irişüb geldi helê mâh-ı sıyâm
 Pâsban virdi kudîmile cevâb eyleyenê
 Ramazan geldi mi âyâ diyerek istifhâm
 Bilemem bende mi şâhidde mi takvîmde mî
 Hele bir kîzb var ortâda budur sıdk-ı kelâm
 Ehl-i keyfin birisî der ki behey sultânım
 Aydın ay bellü hisâb olmadı Şabân temâm
 Olacak oldu heman çâre ne şimden sonrâ
 İdelim hükm-i kazâ destine teslîm-i zimâm

Şevkimiz şimdi anâ düşdü ki inşâ-Allah
 Ola sıhhatle selâmetle meh-î rûze temâm
 Kıla erbâb-ı dilâ âb-ı hayâtâ sırâb
 İrişüb Hızr gibî âh mübârek bayrâm
 İbtidâ ‘îd gün icrâ-yi merâsimle geçüb
 Gicesî dâhi olub maslahat-î hâb temâm
 Çün ikincî gün olâ böylece ‘ahd eylemişim
 Ki ne sabr eyleyim ol gün ne direnk ü ârâm
 Çekdirüb pek seherî doğruca Sa‘dâbâde
 Tutayım zinde iken cennet-i a‘lâda mekâm
 Varayım hâk-i tarabnâkine yüzler süreyim
 Bir gün olsun alayım pîr-i felekden bir kâm
 Hâvzdan gevher-i pâkîzeyi nûş eyleyeyim
 Kasrdan bûy-i cinânî ideyim istişmâm
 Hurrem-âbâda varıncâ gideyim zevrak ilê
 Bî-kusûr eyleyeyim seyri kusûrû itmâm
 Bir münasibce refîk ile girersek kayığâ
 Şevk ilê kullanuruz gayri bizimdir eyyâm
 Sonra havzın öte yânına çıkub zevrakdan
 Bir diraht altına ferş eyleyelim bir ihrâm
 Kec idüb gûşe-i destârımı rindâne geçüb
 Oturub eyleyeyim bir iki sâ‘at ârâm
 Sonra âlub elimê neyşeker-î kilik-i terî
 Olayım vasf-ı cihan-dâver ilê şîrinkâm

‘İDİYYE

(Der teşekkür-i damenbûs-i Pâdişah-i Cihân)

Sabâh-î ‘îd kim ‘âlem olub feyz ile nûrânî
 Sadâ-yî kûs-i şevket eyledî pür çerh-i gerdânî
 Serây-i Şehriyâr-î ‘âlem oldû müşrif-i ikbâl
 Gelüb heb hâkbûsâ devlet-î ‘ulyânın erkânî
 Kuruldû taht-ı ‘âlîbâht tarz-ı dilpesend üzrê
 Döşendi pişgâhâ ol murassa‘ ferş-i Hâkânî

Hezâran zîb ü zînet sad hezâran ferr ü şevletlê
 Cülûs itdî çıkıb dehrin şehenşâh-ı cihanbânî
 Yesârındâ durub şehzâdegân ‘izz ü sa‘âdetlê
 Sipih-rî haşmetin her bîri oldu mihr-i tâbânî
 Yemînindê dururdû Hâtem-âsâ Âsaf-i Ekrem
 Olub nûr-î mücessem ‘âlemin gûyâ nighbânî
 Cenâb-ı sadr-ı a‘zam gûyyâ tefsiridir ânın
 Şehenşâh-î cihan bir Mushaf ammâ resm-i Osmanî
 Vezîr-î a‘zâmın dâ ‘izz ü devletle yemînindê
 Dururlardî Şehenşâh-î Cihanbânın vezirânî
 Birîsî mesned-ârâ-yî kapûdânî sa‘âdetlê
 Üçü ol şehriyâr-î ‘âlemin dâmâd-ı zî-şânî
 Sutûr-î nüsha-î devlet gibî şâhın kafâsındâ
 Durur cümlê agayân-î harim-î hâss-ı Sultânî
 Bu dârâtî temâşâ kıldı çünkim bende-î nâçîz
 Celâlet pertevinden hîrelendî çeşm-i hayrânî
 Sürüb yüz hak-ı pâyê yek-be-yek erkân-ı ‘izz ü câh
 Kuruldû haşmet ü şevketle divân-î Süleymânî

Şehenşâhâ eğerçi ‘âlemin eyyâm-ı ‘adlindê
 Sabâh-î ‘îd ilê hempâyedir her vakt ü her ânî
 Velîkin bû mübârek ‘îd vaktî eyleyüb teşrîf
 Sitanbûlun ferahlâ ‘îd-ber-‘îd oldu her yânî
 Binüb sad ‘izz ü nâz ilê semend-î şûh refâtê
 Güzeller Ât meydânında aldı şimdi meydânî
 Husûsâ Hazret-î Eyyub ilê meydân-ı Tophânê
 Birer takrib ilê elbette cezb eyler civânânî
 Firâz-î Üsküdârın bu‘dü vardır gerçi ammâ kim
 Yinê inkâr olunmaz hak bu kim ânın da seyrânî
 Ya Sa‘dâbâd-ı dîlcûnun efendim sorma hiç vasfın
 Kulun bir veçhilê ta‘bîrekadir olmazam ânî
 Müferrih gamzedâ hâtırgüşâ dîlcû vü rûh efzâ
 Temâşâsî muhassal mest ü hayrân eyler insânî
 Biçinmiş bâğlar ‘îdiyye cümlê fısıklı atlâs
 Sarınmış bâşa nefî şâl her serv-î hirâmânî

Gümüş renginde bir dîbâ biçilmiş cedvel-î sîmîn
 Velîkin hâre gîbî mevci var şeffâf ü nûrânî
 O dîbâ âbşârın dâhi eġnindê heman farkî
 Bunun mevcî biraz sık ânın îsê kaddi tûlânî
 Yinê ‘îdiyye bahşîşler virüb fevvâre-î dîlcû
 Demâdem itmedê etrâf-ı havzâ sîm-efşânî
 Şehenşâh bu ‘îd eyyâmı cümlê kulların çünkim
 Şerefyâb oldu pâbûsunla buldû ‘izzet ü şânî
 Ya Sa’dâbâd dahî çekmede hasret o pâbûsâ
 Anın hakkında icrâ kıl sen ol lûtf-i firâvânî
 Buyur ol cây-i dîlcûyî serefrâz eyle lûtfunlâ
 Hemîşê hem-rikâb olsun sanâ te’yîd-i Rabbânî

KASÎDE

(Der Vasfî Şâh-ı Cihanbân-ı Sa’âdet-refîk ve Sitâyîş-i Sa’dâbâd)

Bak Sitanbûlun şu Sa’dâbâd-ı nev-bünyânınâ
 Âdemin canlar katar âb ü hevâsî cânınâ
 Ey sabâ gördün mü mislin bunca demdir ‘âlemin
 Püşt ü pâ urmakdasın İrânınâ Tûrânınâ
 Ey felek insâf ey Mihr-î Cihân-ârâ amân
 Bir nazîrî vâr isê söylen konulsun yânınâ
 Ben de bilmem böyle rûh-efzâlîġın aslın meġer
 Hızır tohm-î ‘ömr-i câvîd ekdi nahlistânınâ
 Hey ne feyz-î câvidandır kim olur serv-î sehî
 Sürseler bir katre âbın nâvekin peykânınâ
 Hey ne hâletdir ki dûdun sünbül-î sîrâb ider
 Uġrasâ bâd-î sabâsî dûzehin nîrânınâ
 Şöyle feyzâfêydzdir cûş ü hurûş-i nevbahâr
 Kim irişmişdir telâtum âsmân eyvânınâ
 Turfe rengârêng âheng eylemiş sahrâ-yi pür
 Kûh ses verdikce şeydâ bûlbûlün efgânınâ
 Sabr ü tâkatsiz çıkub bir gül dahî peydâ ider
 Hande sığmaz goncenin zîra leb-î handânınâ

‘Arşa dek çıkmakda mânend-i dü‘â-yî müstecâb
 Uğrayan âb-î musaffâ râh-i şadırvânınâ
 Sizde böylê müşk olur mu dîyü hâkinden birâz
 Âh göndersem saba îlê Hoten hâkanınâ
 Cedvel-î sîm içre âdem binse bir zevrakçeye
 İstesê mümkün varılmak Cennetin tâ yânunâ
 Olsa ger kasrındakî nakş ü nigârâ bir şebîh
 Ânı yazmaz mıydı Gaffârî Nigâristânınâ
 Olsa Kistrâlar zemânındâ ya Firdevsî anî
 Eylemez miydi şeref Şehnâmenin ‘unvânınâ
 Gûş kıl ey rûh-i Kistrâ ey revân-î Cem işit
 Ben kapılmam ehl-i târîhin sühan-sencânınâ
 İkiniz dê olmamış mâlik anâ aldım haber
 Çerh-i pîrin ând verdim dîninê imânınâ

.
 Sahn-i Sa‘dâbâddâ sad elhased sad elhased
 Oldu çün makbûl dehrin Husrev-î zi-şânınâ
 Lûtfilê nutk-î Hümayûnun anî vâsf itdi çün
 Kim bakar gayrî Nedîmin nazm-ı nâ-çespânınâ
 Elde hâmem zabt olunmaz yoksa mümkün mî vusûl
 Lâyıkıncâ vâsf-ı zât-î pâkinin pâyanınâ
 Bir güzel tarh eyleyim bârî ki kalsun yâdgâr
 Sahn-i Sa‘dâbâdda İstanbul hûbânınâ
 El yusun candan düşenler pençe-î müjgânınâ
 Tel takınsun dūş olanlar kâkül-î pîçânınâ
 Bir behâneylê şikest olmakda pek benzer helê
 Tevbe-i bî-vakt-i ‘âşık dilberin peymânınâ
 Dilrübâyâ bî-vefâlık hak bu kim pek ‘âybdır
 Neyleyim güçdür bunû tefhîm şehr oğlânınâ
 Aldı bir sevdâger-î dîlcûy ‘aklîm kim henüz
 Şâhbender nasb olunmuş nâz şehristânınâ
 Mey temâm oldû dirîga sâki-î gülçehrenin
 Doymadan sîb ü turunc ü gabgab ü pistânınâ
 Âh kim hercâyidir bigâne meşrebirdir birâz
 Ol perînin söz mü vardır yoksa hüsn ü ânınâ

Olmada hâmem gibî gevher-nisâr ebr-i behâr
 Kim kerem kılmış bu nev sermâyeyî dükkânınâ
 Şüphe yokdur kim bu günlerdê o dâhî ben gibî
 Dâmen açmışdır Veliyyü'n-ni'metin ihsânınâ
 Sahn-i Sa'dâbâda lutfû viridiği pîrâyeyî
 Virmedî fasl-î behârın gülşenin meydânınâ
 Ey şehenşâh-î cihan lutfunla Sa'dâbâdı çün
 Eyleyûb teşrîf verdin tâze revnak şânınâ
 Lâlezârın dâ 'acaib şevki var hasrettedir
 Ol da yüz sürmek diler Hünkârımın dâmânınâ
 Çünkü Sa'dâbâdı seyr itdin Şehenşâhâ buyur
 'İzz ü devletlê Çırâğın dahî seyrânınâ
 Şâdkâm olsun safâlarlâ hemîşe hâtırın
 Bin sürûr âmâde olsun vaktinin her ânınâ
 Gâh sâhilhânelerdê gâh Sa'dâbâddâ
 Sen safâ kıl düşmenin endûh geçsün cânınâ

KASÎDE

(Der vâsf-ı me'jlim ve me'âsir-i Sa'dâbâd-ı nev-bünyâd)

Seherî dünkü gün oldukda cihan nûranî
 Rûşen itdî seherin hâleti çeşm-î cânı
 Bir 'aceb neş'e tulû' etdi derûnumdan kim
 Bûlbül-î şevk ü neşât etdi dil-î nâlânı
 Vardım ol şevk ile bir meclis-i âlişânâ
 Nice meclis ki anın mecd ü 'âlâ erkânı
 Nâgehân eyledi bû bende-i nâçize hitâb
 Meclisin sâhibi ol cûd ü mekârim kânı
 Didi kim ey Hüner-âmûz-i Zahîr ü 'Örfi
 Ne durursun ele al hâme-i sihr-efşânı
 Tatlu sözlerle yazub vâfını Sa'dâbâdın
 Eyle şîrin yine gel zâ'ika-î 'irfânı
 Anda îcâd olan âsar-i cemîlin yek yek
 Nâminî yâd kılub şevka getir yârânı

Ben de ol emr-i şerîf üzre alub deste kalem
 Böyle vasf eyledim ol nev-eser-î zî-şânı
 Ne münâsib yere durmuş o tavanlı köprü
 Cümle gözden geçirür seyre gelen hûbânı
 Pek safâ kesb idecek tekye helê Hayr-âbâd
 Cümle zevk ehli anın zümre-i dervîşânı
 Görmeyen âdeme elhak ne kadar vasf etsem
 Nîce ta‘bîr olunur Çağlayanın seyrânı
 Yok bu dünyâda helê Kasr-ı Cinânın mislî
 Bilmezem var mı cihân içre dahî akrânı
 Çeşme-î Nûr ise nûr âyetin eyler tefsîr
 Cedvel-î sîm ile bulsâ nola zîb ü şânı
 Guyyâ zevk ü safâ dahmesinê kıldı tılsım
 Şâh-ı Mâranı ‘aceb ol cesed-î nûrânî
 Pek güzel mevkî‘inê düşdü helê kasr-ı Neşât
 Gerçi kendi küçük ammâ ki büyükdür şânı
 Ya o cisrin adı kendî gibi nev-peydâdır
 Şüphesiz yokdur anâ milk-i cihânda sâni
 Ferkadânın adı üstünde olan kasrların
 Ki iderler ikisi ‘âleme nûr-efşânî
 Hurrem-âbâda karîb olduğîçün Cisir-i Sürûr
 İtmedî hurrem ü mesrûr dil-î nâlânı
 Kadd-i hûbanımdır âyâ o sûtûn-i bâlâ
 Ki temâşâsının olmakda cihan hayrânı
 Gör ki bâşındaki zertâs ile andırmaz mı
 Peyk-i mevzun-reviş-î Pâdişeh-î devrânı

 Göricek rûh-i Sikender hele Sa‘dâbâdî
 Oldu parmak ısırub himmetimin hayrânı
 Çênd mah içre bu denlû eser-î vâlânın
 Hele bilmem nice tecvîz olunur imkânı
 Sen buyur ‘izz ü sa‘adet ile Sa‘dâbâdâ
 Künc-i endûh ola düşmenlerinin zindânı

KASÎDE-İ ‘ÎDİYYE

(Der sitâyîş-i İbrahim Paşa)

‘Îdiyye câmelerle çıkub seyre dilbêrân
‘Uşşâkın itdiler yeniden hâlini yamân
Bir bûse virdi bâna ağız miskidir diyû
Bir tatlu dilli câna yakın tıfl-ı dilsitân
Kasr-î Cinâna ‘azm idelim sevdiğim dedim
Ol hûr-veş didî ne durursun aman hemân
Görmüş mü kimse Cedvel-i sîmin nazîrinî
Dilberler atsa seyrine ânın ‘aceb mi cân
Havzın safâsınî idemem hiç sana beyân
Düşdük bugün o şuh ile zevrakda yan be-yân
Besdir ki geçdi cânımızâ rûzenin gamî
Cisr-î Sürûdan geçelim bari bir zemân
Ey Sadr-i muhterem ide Hak ‘îd her günün
Vasfında ola böyle Nedîmâ şeker-feşân
.

GAZEL

Murâdın anlarız ol gamzenin iz‘ânımız vardır
Belî söz bilmeziz ammâ biraz ‘irfânımız vardır
O şûhun sunduğû peymâneýî redd itmeziz elbet
Anınlâ böylecê ‘ahd itmişiz peymânımız vardır
Münasibdir sanâ ey tıfl-ı nâzm höcetin al gel
Beşiktâşâ yakın bir hâne-î vîrânımız vardır
Güzel sevmekde zâhid müşkilin vâri ise bizden sor
Bizim ol fende çok tahkîkimiz itkânımız vardır
Koşub her şeb miyânın cânınâ can katmadâ ağyâr
Behey zâlim sen insâf it bizim dê canımız vardır
Sıklımâ bezme gel bigâne yok da‘vetlimiz ancak
Nedîmâ bendeniz var bir dahî sultânımız vardır

GAZEL

Bir söz didi cânan ki kerâmet var içindê
Dün gîceye dâir bir işâret var içindê

Meyhâne mukassî görünür taşradan ammâ
 Bir başka ferah başka letâfet var içindê
 Eyvâh o üç çifte kayık aldı karârım
 Şarkî okuyub geçdi bir âfet var içindê
 Olmakda derûnunda hevâ âşet-i sûzân
 Nâyin dilebilmem ki ne hâlet var içindê
 Ey şûh Nedîmâ ile bir seyrin işitdik
 Tenhâcâ varub Göksuya ‘işret var içindê

GAZEL

Bir nîm neş’e say bu cihânın bahârînî
 Bir sâgar-î keşîdeye tut lâlezârînî
 Dil gerd-i gamsiz olma revâ mı ki Kâ’benin
 Ey Hâce yılda bir süpürürler gubârını
 Peykan gibî lebinde götür ânı tîrveş
 ‘Aşkın cerîde tayy idegör rehğüzârını
 Ahî yetişdi bülbül-i zârın ki bâğbân
 Çûb-î duhân idindi gülün şâhsârını
 Bir dem mi var ki âh iderek anmayâ gönül
 Ey sêrv-kad seninle geçen rûzgârını
 Şevk-i tamam va‘de-i ferdâyı dinlemez
 Reşk âna kim cihanda bugün buldu yârını
 İran zemîne tuhfemiz olsun bu nev gazel
 İr görsün Isfahâna Sıtanbul diyârınî
 Düşmen ne denlü saht ise dê şâd ol Nedîm
 Seng üzre gösterir zer-i kâmil ‘ayârını

GAZEL

‘Uşşâkın olsa nola fedâ nakd-i canları
 Seyr itmedin mi dünkü fedâî civanları
 Şevk ateşîne sen de tutuşdun mu ey gönül
 Gördün mü dün güreş tutuşan pehlivanları

Ol perçemin nazîrini hatırda mı gönül
Görmüş idin geçen sene sünbül zemânları
Çeng ü çegâne zevkî biraz dursun el-amân
Seyr îdelim bu seyre gelen dilsitanları
Ma'lumdur benim sühanım mahlas istemez
Fark eyler ânı Şehrimizin nüktedanları

ŞARKI

‘Îd irişsün bâ‘is-î şevk-î cedîd olsun da gör
Seyr-i Sa‘dâbâdı sen bir kerre ‘îd olsun da gör
Gûşe gûşe mihrler mehler bedîd olsun da gör
Seyr-i Sa‘dâbâdı sen bir kerre ‘îd olsun da gör

Anda seyr it kim ne fursatlar girer cânâ elê
Gör ne dîlcûlar ne mehrûlar ne âhûlar gelê
Tıfl-ı nâzım sevdiğim bir îki gün sabr it helê
Seyr-i Sa‘dâbâdı sen bir kerre ‘îd olsun da gör

Gerçi kim vardır anın her demde başkâ zînetî
Rûze eyyâmında da inkâr olunmaz hâletî
Şimdi anlanmaz helê bir hoşça kadr ü kîymetî
Seyr-i Sa‘dâbâdı sen bir kerre ‘îd olsun da gör

Dur zuhûr itsün helê her gûşeden bir dilrübâ
Kîmi gitsün bâğa doğrû kimî sahrâdan yanâ
Bak nedir dünyâda resm-î sohbet-î zevk ü safâ
Seyr-i Sa‘dâbâdı sen bir kerre ‘îd olsun da gör

Tıfl-ı nâzım cümle gördüm dêyu aldatmâ benî
Görmedin sen dâhi bir hoşça o dîlcû gülşenî
Serv-i nâzım gel Nedîm-î zâr gezdiresin senî
Seyr-i Sa‘dâbâdı sen bir kerre ‘îd olsun da gör

ŞARKI

Yinê oldum esîrî âh bir şûh-î sitemkârın
Ki dilber sevmemiş bilmez belâsın ‘âşık-î zârın

İster îsen kûhi seyr it ister îsen bâğa vâr
Oldu Sa‘dâbâd şimdî sevdiğim dâğ üstü bâğ

Anda îdi dünkü gün hemşîre-î sa‘d-ahterin
Sen de gel gâhîce hâli kalmasun cânâ yerin
Suç benim olsun benî döğsün duyarsâ mâderin
Oldu Sa‘dâbâd şimdî sevdiğim dâğ üstü bâğ

Bir nihâlistan kitâbıdır o sahrâlar meğer
Kim anâ havz-î dilâra sîmden cedvel çeker
Dâğa çık da bâğlardan eyle bu suya nazar
Oldu Sa‘dâbâd şimdî sevdiğim dâğ üstü bâğ

Şark ü garb-î ‘âlemi seyrân iden peyk-î nesîm
Dir ki bî-şüphe cihân içrê bunun mislî ‘adîm
Vasfınâ bû mısra‘-î garrâ münâsibdir Nedîm
Oldu Sa‘dâbâd şimdî sevdiğim dâğ üstü bâğ

ŞARKI

Vakt-i gülgeşt-î çemen seyr-î kenâr eyyâmıdır
Lâle faslî ‘îd hengâmî bahâr eyyâmıdır
İ‘tidâl ü revnak-î leyl ü nehâr eyyâmıdır
Lâle faslî ‘îd hengâmı behâr eyyâmıdır

Şevk ilê meyl itmedê diller gülistan seyrine
‘İzz ü nâz-î gül niyâz-ı ‘andelîbân seyrine
Şah-ı ‘âlem dâhi gelmez mi Çırâğan seyrine
Lâle faslî ‘îd hengâmı behâr eyyâmıdır

Şehriyârâ buldu ‘âlem devletindê i‘tidâl
Lâlerlê geldi bâğâ başka bir hüsn ü cemâl
Rûz ü şeb kılmakda gülşen lutf-i teşrîfin hayâl
Lâle faslî ‘îd hengâmı behâr eyyâmıdır

Sâye-î ‘adlinde ey Şâhenşeh-î ‘âdil-nijâd
Hamd ü şükr olsun ki ‘âlem ser-te-ser mesrûr ü şâd

Sahn-i gülşen dâhi teşrîfinle olsun bermurâd
Lâle faslı 'îd hengâmı bahâr eyyâmıdır

Zât-i 'âlişânın elhak rûhudur bu 'âlemin
Bağı ihyâ eylesün lutfet hümâyün makdemin
Muhtazır yüz sürmeğê dâmânınâ sadr-ı a'zamin
Lâle faslı 'îd hengâmı bahâr eyyâmıdır.

ŞARKI

Mâh-i 'îd-âsâ gelüb ey Asâf-î 'âlfîcenâb
Pertev-î lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şêvk-yâb
Kasrlar oldû neşât ile büruc-î âftâb
Pertev-î lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şêvk-yâb

Yüz sürüb dâmânınâ buldû çemenler matlebin
Yümn-i pâbûsun müşerref eyledî havzın lebin
Kevkeben mes'ûd-i ikbal îde kasrın kevkebin
Pertev-î lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şêvk-yâb

Germ olub şâm ü seher şevk ü tarab hengâmesî
Bülbül olsun gülistânındâ Nedîmin hâmesî
Destinê her gün sunulsun bir meserret nâmesî
Pertev-î lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şêvk-yâb

ŞARKI

'Aceb reşkeyledî tab'ım nevây-î 'andelibânê
Olur mû bülbül olsak biz dahî bir verd-i handânê
Açıldî lâleler güller güzeller çıkdı seyrânê
Açılsak biz de bir kaç gonc leblerlê gülistânê

Sanâ dildâdeyim ey şûh istersen dil-azâr ol
Eğer yoğise de 'uşşâka rahmin sevdiğim vâr ol
Ne çârê kâ'il olduk heb cefâcûy ü sitemkâr ol
Ne olur sen hemen lutfeyle bizden olma bigânê

Çeküb bir îki sâgar şîşe-î nâmûsu sındırsak
Dil-î serdin biraz ‘uşşâka germ itsek ısındırsak
Senî ağyârdan bir îki gün alsak salındırsak
Ne var bir turfe satsak serv-i nâzım biz de yârânê

Aman pek yârelendim ol nigâh-î şûh-i evbâşâ
Kapıldım doğrusû ol yâl ü bâle ol güzel kâşâ
Geçersen semtimizden yolun uğrarsâ Beşiktâşâ
Efendim gel mürüvvet kıl senindir bende vü hânê

Senî gördüm ki ol şûhun tutub tenhâca dâmânın
Meğer kim ‘arzıderdin ‘aşk-ı müşkil-râz-ı pinhânın
Şetâretlerle gâhî güldürürdün la‘l-i handânın
Ne sihr eylerdin ol şûhâ ne söylerdin Nedîmâ nê

ŞARKI

Andırır kasr-ı cinânı bu dil-î nâşâdâ
Nice akmâya gönül sû gibi Sa‘dâbâda
Düşürür Kevseri ol havz-ı dilârâ yâdâ
Nice akmâyâ gönül sû gibi Sa‘dâbâda

Sürmelî gözlü güzel yüzlü gazâlân andâ
Zer kemerlî beli hançerli civânân andâ
Bâhusûs âradığım serv-i hirâmân andâ
Nice akmâyâ gönül sû gibi Sa‘dâbâda

Görüb ol tarh-ı dilârâyı Nedîm-î şeydâ
Vasfını eyler iken levh-i sipihre imlâ
Didi bû mısra‘ı bir şâ‘ir-i pâkîze-edâ
Nice akmâyâ gönül sû gibi Sa‘dâbâda

ŞARKI

Yetmez mi sanâ bister ü bâlîn kucâğım
Serd oldu hevâ çıkma koyundan kuzucâğım

Âteşlik ider sâna bu sînemdeki dâğım
Serd oldu hevâ çıkma koyundan kuzucâğım

Sen böyle soğuk yerde niçün yâtar uyursun
Billâhi döğder dur hele dâyen seni görsün
Dâhî küçüceksin yalnız yatma üşürsün
Serd oldu hevâ çıkma koyundan kuzucâğım

Yaklaşdı şitâ ebr-i siyeh tutdu cihânı
Kalmâdı sabânın gezecek tâb ü tüvânı
Kurbânın olam geçdi Boğaz seyri zemânı
Serd oldu hevâ çıkma koyundan kuzucâğım

Bir câm çek ey gonce-dehen def'-i humâr et
Çeşmimde hayâlin gibi gel geşt ü güzâr et
Nakşın gibi âyine-i sînemde karâr et
Serd oldu hevâ çıkma koyundan kuzucâğım

Der sâna Nedimâ bunu tekrâr be-tekrâr
Bigâne ilê etme sakın 'azm-i çemenzâr
Gürkan gibi ağyâr kaparlar seni zinhâr
Serd oldu hevâ çıkma koyundan kuzucâğım

ŞARKI

Yeniden eski mahabbetleri tecdîd edelim
Gel benim kaşı hilâlîm bize bir 'îd edelim
Seni bir câm-ı musaffâ ile hurşîd edelim
Gel benim kaşı hilâlîm bize bir 'îd edelim

İşte hûn oldu dilim gamze-i 'ayyâşın için
İşte hançerlere düşdüm o senin kaşın için
Pek recâ eylerim ûnutma güzel bâşın için
Gel benim kaşı hilâlîm bize bir 'îd edelim

Yeter ağlatdı firâkın bu dil-î bîmârı
Yeter itdirdi hayâlin bana âh ü zârı

Kâmkâr et bizi bir görmek ilê gel bârî
Gel benim kaşı hilâlim bize bir ‘îd edelim

Dil senin sohbetinê tâlib ü râgıbdır pek
Şevkimiz tal‘at-i pür-nûruna gâlibdir pek
Hele Tophâne günü olsa münâsibdir pek
Gel benim kaşı hilâlim bize bir ‘îd edelim

Bezmimîz rûyün ilê reşk-i gülistân olsun
Handelerle leb-i la‘lin şeker-efşân olsun
İ‘tizâr itme Nedîmâ sana kurbân olsun
Gel benim kaşı hilâlim bize bir ‘îd edelim

ŞARKI

Sevdiğim cânım yolundâ hâke yeksân olduğum
‘İddir çık nâz ilê seyrâna kurbân olduğum
Ey benim ‘aşkında bülbul gîbi nâlân olduğum
‘İddir çık nâz ilê seyrâna kurbân olduğum

Cümle yâran sâna ‘uşşâk olduğun bilmez misin
Cümlelerin tâkatlerî tâk olduğun bilmez misin
Şimdi ‘âlem sâna müştâk olduğun bilmez misin
‘İddir çık nâz ilê seyrâna kurbân olduğum

Gâhi Feyz-âbâda doğrû ‘azm idüb eylê safâ
Âsaf-âbâda gelüb gâhî salın ey mehlîkâ
Gel helê gör sahn-i Sa‘dâbâda hiç olmaz bahâ
‘İddir çık nâz ilê seyrâna kurbân olduğum

Kaplatub gül penbe şâlî ferve-î semmûrunâ
Ol siyeh zülfü döküb ol sîne-î billûrunâ
İtr-i şahîler sürüb ol gerden-i kâfûrunâ
‘İddir çık nâz ilê seyrâna kurbân olduğum

Sen açıl gül gîbi zâr ilê hezâr olsun Nedîm
Bênd bend olsun ham-î zülfün şikâr olsun Nedîm
Sen salın cânâ yolundâ hâksâr olsun Nedîm
‘İddir çık nâz ilê seyrâna kurbân olduğum

ŞARKI

Bir safâ bahş idelim gel şu dil-î naşâdê
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâdê
İşte üç çifte kayık iskeledê âmâdê
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâdê

Gülelim oynayalım kâm alalım dünyâdan
Ma'-i tesnîm içelim çeşme-i nev-peydâdan
Görelim âb-ı hayât akdığın ejderhâdan
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâdê

Geh varub hâvz kenârında hırâmân olalım
Geh gelüb kasr-ı cinan seyrine hayrân olalım
Gâh şarkî okuyub gâhi gazelhân olalım
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâdê

İzn alub Cum'a nemâzına diyû mâderden
Bir gün ûgrûlayalım çarh-i sitem-perverden
Dolaşub iskeleyê doğru nihan yollardan
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâdê

Bir sen ü bir ben ü bir mutrib-i pakîze-edâ
İznin olursa eğer bir de Nedîm-i şeydâ
Gayri yârânı bu günlük idüb ey şûh fedâ
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâdê

ŞARKI

Vasf-ı hüsn ü behcetî bir vechilê sığmaz dilê
Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü Hünkârım helê
Anlaşılmaz hak bu kim ârâyîşî takrîr ilê
Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü Hünkârım helê

Her nefes âb ü hevâsı canlara can katmadâ
İntisâbınla cihâna nâz ü nahvet katmadâ
Kangi gün teşrîf ider Şâhım diyû cân atmadâ
Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü Hünkârım helê

Ânı zînetlerle bünyâd itdi Sadr-ı â‘zamin
Tâ ki açılsun temâşâsîle tab‘î ekremin
Lutf ü ihsan kıl dirîg itmê efendim makdemin
Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü Hünkârım helê

Ben kulun sordum Nedimâdan anın evsâfını
Vasf ü medh itdî begâyet tarhınî etrafını
Rûha teşbîh eyledî hattâ hevâ-yî sâfını
Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü Hünkârım helê

ŞARKI

İrişdî nev-behâr eyyâmı açıldı gül ü gülşen
Çirâğân vakti geldî gülsitânın dîdesi rûşen
Çemenler döndü rû-yî yâra reng-i lâle vü gülden
Çirâğân vakti geldî gülsitânın dîdesi rûşen

Gelür dîyû cihânın şehriyârı bezm-i gülzârê
Temâşâ eylemekçün yâsemenler çıkıdı divârê
Tebessümle didî gülgonce gûş-î bülbül-î zârê
Çirâğân vakti geldî gülsitânın dîdesi rûşen

Olub gülşen çirâğân ile pür şevk ü neşât efzâ
Zemînü lâlezârın nûrdan tâvûsdur gûyâ
Hezârâ müjde kim açıldı rûy-î gonce-î zîbâ
Çirâğân vakti geldî gülsitânın dîdesi rûşen

Sezâdır kim cihânın Pâdişâh-î mekrümetkârı
Müşerref îde teşrif-i hümayunîle gülzârı
Nedîmin sâzlarlâ okunâ bû tâze güftârı
Çirâğân vakti geldî gülsitânın dîdesi rûşen

ŞARKI

Yine bezm-î çemenê lâle fîrûzan geldî
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirâğân geldî
Bülbül âşüftelenüb bezme gazelhan geldî
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirâğân geldî

Çıkıb ikbâl ile gülzâra Şehenşâh-i cihân
İltifatîle ider gülleri şâd û handân
Lâlezâra gelür elbet yine sultân-ı zemân
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirâğân geldî

Ney ü santur ü rübâb ü def ü tanbûr ile çeng
Nağme-i bülbül ü kumrîye olub hem-âhenk
Pür ider ‘âlemi şevk û tarab-î rengârêng
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirâğân geldî

Canfezâ turre-i hûban gibi zülf-î sünbül
Dilgüşâ nazm-ı Nedîmâ gibi ruhsâre-i gül
Dün gülistanda işittim ki dir îdi bülbül
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirâğân geldî

ŞARKI

Şimdi Sa‘dâbâda bak evvelkiden a‘lâ mıdır
Gör helê dünyâyı eski bildiğin dünyâ mıdır
Bu görünen bir müzeyyen kasr-ı müstesnâ mıdır
Yoksa nehr-î Cennet üzrê cîsr-i nev-peydâ mıdır

Gûş kıldım kî bugün ey dilrübâ-yî gonce-leb
Bir diraht altında sen itmekdesin zevk ü tareb
Sıklet olmazsak eğer bir îki sâ‘atcik ‘aceb
Biz de varsak mı efendim yânınız tenhâ mıdır

Oldu bu şarkî helê şarkîlerin bercestesî
Dilgüşâdır çün sabâ her nağme-i âhestesî
Söz Nedîmindir ‘aceb tarz-î hasendir bestesî
Güftesî bilmem ki ammâ besteden a‘lâ mıdır

GAZEL

Fırka-i erbâb-ı dilden zümre-î zühhâde dek
Heb esîrindir beğim hattâ dil-i nâşade dek
Şöyle mest olmuş ki âçılmış girîbân-ı kâbâ
Nâftan tâ bendgâh-î hançer-i fûlâde dek

Göksu bir nâhoş hevâ şimdi Çubuklu pek zihâm
Sevdiğim tenhâca çekdirsek mi Sa'dâbâde dek
Şöyledir kaht-ı tehammül sîne-î tengimde kim
Yetmez olmuşdur nefes bir âteşin feryâde dek
Kilk-i 'ayyârın 'aceb nârefte râh açdı Nedîm
Hâne-î endîşeden gülzâr-ı isti'dâde dek

KIT'A

Duyduk iki yâr 'ahd berkitmişler
Bir manzarı hoş kenâre dek gitmişler
İhyâ idüb ol şebî tarabla hakkâ
Tecdîd-i berât-ı zevk ü şevk itmişler

KIT'A

Serây-î Şehriyârî bir 'aceb bâğ-î meserretidir
Kuruluşdur esâsı 'izz ü câh ü iftihâr üzrê
O bâğın her diraht-i mîvedârî 'izz ü devletdir
Atarlar tâşı elbettê diraht-i mîvedâr üzrê⁷

KASÎDE

*(Der vâsf-ı Sultan-ı cihan Ahmed Han
der zımn-ı midhat-i Damat İbrahim Paşa)*

Söyle ey kilik-î sühanver bülbül-î gûyâ gibî
Böyle hâmûş olma nakş-î gonce-î zîbâ gibî
'İd vaktindê şeker bahşâyîşî mu'taddır
Nazmın olsun lezzet-âver kand-i müstesnâ gibî
Oldu mû yoksâ meğer tanbûr-veş târın şikest
Lüknetin mî var zebânında yahud bebgâ gibî
Sûk-i isti'dâd germa-germ iken böylê neden
Donmak erbân-î sedefdê gevher-î deryâ gibî

⁷ Bu mısra' Mekâlî'nindir:

Mekâlî ta'n-ı a'dâdan ne gam erbab-ı irfâna

Atarlar tâşı elbette diraht-î mivedar üzrê

Gülfürûşan bûstânından gül ister sen isê
 Böyle istiğnâ satarsın dilber-î ra'nâ gibî
 Bâri dûş olsan yinê bir 'aşka zîrâ kim senin
 Nûkhetin sûzişle hoşdur 'anber-î sârâ gibî
 Gâh düşsen firkatê gâhî ümîd-î vuslatâ
 Dem-be-dem cûş eylesen sînen hum-î sahbâ gibî
 Ebr-î nîsan-veş ser-î evrâka ol gevher nisâr
 Tâ kî kad çeksün nihâlân-î hüner tûbâ gibî
 Şöylê kim virsün tarâvet Rûma şî'r-î dilkeşin
 Kîşver-î Tebrîze revnak-bahş olan kâlâ gibî
 Bezm-i ehl-î tâb'da devr eylesün elden elê
 Nazm-ı şevkin tohm-i pâk-î lâle-î hamrâ gibî
 Bir ikî gün dîdeden oldunsa pinhân bâri gel
 Bir neşât-aver haberle hüdhüd-î bînâ gibî
 Şöyle kim milk-î Sebânın var mı bir pîrâyesî
 Kasr-ı zerrin tâk-ı Sa'dâbâdı nev-peydâ gibî
 Bâhusûs ârâm idê sadrındâ bir mihr-î kemâl
 Hazret-î Sultân Ahmed Han-ı milk-ârâ gibî

KASÎDE

*(Der ta'rif-i kasr-ı nev ki anrâ müceddeden
 binâ kerdebûd yekî ez kibâr-ı Sitanbul)*

Ey 'âlem-î misâlin seyyâh-ı huşyârî
 Hiç kâsr sûretindê gördün mü nev-bahârî
 Gel görmedinse seyr it ammâ sakın galatdan
 Tâbende gurre sanmâ ol cûft zernigârî
 Ebrûlerin zer-endûd itmiş 'arûs-i feyzin
 Meşşâte-î kemâlin kilik-î hoceste-kârî
 Bak ol zemîn-i hûb ü dîlcûy ü müşkbûyâ
 Seyr it o sakf-i pâk-î pür nakş ü pür nigârî
 Gûyâ idüb tabî'at rûy-î zemîni tastîh
 Tübbet âşâğa düşmüş Çin ü Hoten yukârî
 Ol denlü sahâsında feyz ü neşât var kim
 Olsaydı ger zemânın âsâyiş ü karârî

Dirdim ki gelmiş andâ tarh-ı ikâmet itmiş
 Cemşîd-i kâmkârın eyyâm-ı hoşgüvârı
 Dîvâr-ı tâbdârın zanneylemê münakkaş
 Düşmüş behiştin ânâ ‘aks-i şükûfezârı
 Oldû ‘aceb ‘aceb kim terkîb-i hulde kabil
 Biz böyle bilmez îdik bu ‘unsur-î çehârı
 Bir yâna lâlezârı geşt-î piyâle-î Cem
 Bir yâna gülsitânı kânın hazînedârı
 Bir yâna çeşme-sârî itmiş beyâna âgâz
 Evsâf-ı tab‘ı saf-î vessâf-ı rûzgârî
 Gûyâ gelür ‘Utârit teslîs-i Müşterîye
 Andıkca geh binânın kilik-î suhangüzârı
 Ol kilik-i terzeban kim güftârı bahşış eyler
 Dünyâ hûşe hûşe lû‘lû‘-i şâhvârı
 Hemvâre tak-i kasr-ı çarhın olâ müzeyyen
 Hişt-i zer-î mihirden dîvâr-ı üstüvârı
 Nazm-î Nedîm gîbi yümn ü sa‘adet île
 Mısrâ‘-ı bâbın îdê dâ‘im gûşâde Bârî
 Çarûbu zülf-i havrâ ferrâşı bâd-ı cennet
 Derbânı ‘izz ü devlet ikbâl perdedârî

KASÎDE

(*Berây-i sitâyiş-i Kapudan Mustafa Paşa
 der ta‘rif-i yâlî-i Nüzhetfezâ*)

Kasr-ı rûh-efzâ değil hüsn ü behâ me‘vâsıdır
 Cennet-î a‘lâ bunun ferş-i cihân-ârâsıdır
 Seyr idüb tarh-î cedîd-î sakf-i ‘âlisin didim
 Vâr isê bû ruy-î ‘arzın ‘âlem-î balâsıdır.
 Rûh-i Eflâtun didî yok yok hatâ itdin hatâ
 ‘Âlem-î câh ü celâlin bû yenî dünyâsıdır
 Dâr-i huldün bir musanna‘ beytidir yâhud didim
 Dîdi Rıdvân yok bu beyt-î cennetin ma‘nâsıdır
 Dâr-ı mihnetdir cihân ammâ bunun hâk-î derî
 Ol kıyâsın sûret-illâ-yı istisnâsıdır

Tâk-ı Kistrâ kasr-ı Şîrindir peder mâder anâ
 Bu ikîsînin dahî bir tıfl-ı nev peydâsıdır
 Kûh ü deryâ îki cânibden derâgûş eylemiş
 Sanki deryâ dâyesi kühsâr isê lâlâsıdır
 Kûh sâkınmakda ruhsârın doğar günden anın
 Bahr isê âyînedâr-ı tal'ât-î zîbâsıdır
 Habbezâ sâhilserâ kim reng ü bûy-î nevbehâr
 Gülşen-î pür feyzinin bir gonçe-î ra'nâsıdır
 Tînet-i hâkindekî dîlcûy bûy-i âşinâ
 Milket-î bağ ü bahârın Hazret-î 'Îsâsıdır
 Habbezâ gülzâr-ı pür feyz-î temâşâ-yi garîb
 Kim behîşt-î heşt anın bir gûşe-i tenhâsıdır
 Âna tenhâ gûşe ta'bîr itmek ey kilk-î sakîm
 Hak bu kim gâyet hatânın zirve-î a'lâsıdır
 Hiç tenhâ yer kalur mû ol celâlet-hânedê
 Kim cenâb-î Âsafın menzilgeh ü me'vâsıdır
 Kasr-ı câh-î haşmetin hemvâre olsun ber-karar
 Kim sabâh-î 'îd o kasrın perde-î dîbâsıdır

GAZEL

Gör kadd-i yâri serv-i çeman söylerim sanâ
 Bak ol dehâna râz-ı nihan söylerim sanâ
 Sormâ peyâm-ı la'lini peymâne duymasun
 Ey dil tehâlûk itme aman söylerim sanâ
 Ben şâ'irim o kâmet-i mevzunu doğrusû
 Sevmem disem de belki yalan söylerim sanâ
 Vardır huzûra söyleyecek bir sözüm anî
 A'dâ kaçan uyur o zaman söylerim sanâ
 Hamdir dü zülfü zülfe-veş ânınla bil hemân
 Ey bâd-ı sûbh işte nişân söylerim sanâ
 Söylenmez ol perî ile seyr-î Hisârımız
 Zannitme ey dil ânı heman söylerim sanâ
 Eylerse banâ dâhi nazar ol Hidîv-i 'ahd
 Hemçün Nedîm sihr-i beyan söylerim sanâ

TAZMÎN

(Der tazmîn-i matla'ı Sultan Ahmed Hân-ı Gâzî)

Şehriyâr-î tâcver sahibkıran-ı bahr ü berr
Kıldı bû sâhilseray-î hâsına bir gün güzerr
Gam olub ol dem hirâsan dıyecek eyne'l-meferr
'İzz ü devletlê buyurdû ol şeh-î sâhib hüner

“Biz safâ ilê Neşât-âbâdı itdik çün makar
Sâna dâ ey gam 'adem-âbâda lâzımdır sefer”⁸

'Âlemî kıldî tefahhus ol şeh-î âlî-tebâr
Gördü kim adlîle heb ma'mûrdur dâr ü diyâr
Dîdi ta'mîrin murâd îdüb anın dâ Şehriyâr
Şunda hâlî vü harab ancak 'adem-âbâd var

“Biz sefâ ilê Neşât-âbâdı kıldık çün makar
Sâna dâ ey gam 'adem-âbâda lâzımdır sefer”

Ferr ü şevketlê gelüb ol husrev-î vâlâcenâb
Eyledî bû kasr-ı pâkinde safâlar iktisâb
Tab'ı pâkinde me'ânî eyleyüb ref'-î hicâb
Kıldı bu matla' tulû' ol dem misâl-î âftâb

“Biz safâ ilê Neşât-âbâdı kıldık çün makar
Sâna dâ ey gam 'adem-âbâda lâzımdır sefer”

S Â M Î

(Ölümü: H. 1146 = M. 1730)

KASÎDE

(Der tebrîk-i 'Îd-i Ramazân der midhat-i Şehid 'Âli Paşa)

Yine 'Îd-î Ramazân oldu şeref-bahş-i cihân
İtdi imâ-yi bisâtâ meh-i nev ref'-i benân

⁸ Bu beyt Sultan III. Ahmed'indir.

Lem‘a-pâş itdi girîbân-ı sabâh-î ‘îdî
 Tekme-î necmi çözüb pençe-i mihr-î rahşân
 Yûsufistâna dönüb ‘îdgeh-î Islambûl
 Dilberân oldular ârâyîş-i keff-i mîzân
 Bî-karâr oldu salıncak gibi kalb-î ‘uşşâk
 ‘îdgehdê salımb seyre çıkıncâ hûbân
 Va‘de-î bûseye nûn-î ni‘am oldû şimdi
 Şekl-i lâ olmuş iken gurre-i Şehr-i Ramazân
 Âferin mâh-ı nev-î ‘îde tehî kâse iken
 Serteser ‘âleme bast eyledi hân-î elvân
 Bu dem-î zevk ü safâdâ görünen sanma hilâl
 Çêng derdêst olub mutrib-i gerdun raksân
 Tuhaf-î şevk ile mâlî gelicek fülki hilâl
 Şehr-i ‘îd içre neşât oldu metâ-yî erzân

KASÎDE-İ ŞİTÂ’İYYE

Hengâm-ı dey irişdi yinê bâd-ı sûbhden
 Oldû çemen-tırâz-ı nev-âyîn-i köhne-dem
 Nakkâş-ı tâze tarh-ı bahâr-ı kühen yinê
 Levh-î zemîne eyledi nakş-î siyeh kalem
 Gûyâ ki hall idüb zehebî lâciverdî cû
 Evrâk-ı bûstâna çeker cetvel-i ‘acem
 Eyler hisâb nakd-i zerin hâzin-î hazân
 Zencîr-i hurde mevce-i cûdan donub rakam
 Sultân-ı sayf idince sefer celle-ismuhû
 İtdî bih ü enârî bihin tûb-i zer ‘alem
 Zâtinde doğruluk görüb itdî müebbeden
 Sebz-i bahârî nâmiye tîmârı serve zam
 İstanbulun hevâ-yi lâtîfî ‘alelhûs
 Oldû bu fasl içinde safâ-bahş-i bîş ü kem
 Ahsentü i‘tidâl-i hevâ-yî Sitanbulâ
 K‘olmuş hacâletîle nihan gonce-î irem
 Pür nahl-i sûr dâhil-i sûrunda ravzalar
 Sad devha hâricinde anın der kenâr-ı yem

Her tahta-i şükûfe künûz-î defînedir
K'olmuş nühüfte anda nicê dürc-i beste fem
.

KASÎDE-İ ŞİTÂ'İYYE

Yinê âsârın izhâr eyledî hengâm-ı dey hakkâ
'Aceb esdî savurdû nîce günler serdi-î sermâ
Değil berf üstünê çil akça saçdî erba'în içrê
Sitanbûlun felek ta'zîm-i şânın eyleyüb icrâ
Zemîn üzre o denlû pek sarılmış kabza-î hurşîd
Ne çekdî ref' idincê pençesîni tâb idüb sermâ
Nolâ 'attâr-ı çarhın olsa rîzan kand ü kâfûrû
Kırıldî tablasındâ dondu ke's-î encüm-î sermâ
Kudûm-î lâleyê nezzâre-senc-î hasret olmakdan
Gözünê ak düşüb berf ile nerkis oldu nâbînâ
Çemendê döndü her serv-i sehî bir şem'î kâfûrê
Serinde şu'le-veş zâhir olub gîcê meh-î garrâ
.

KASÎDE-İ ŞİTÂ'İYYE

Şitâda Edirne şehri garîb hâletdê
Ki i'tidâl ile âb ü hevâ bürûdetdê
Muhâldir reh-i yahbestesinde âmed-şüd
Ki ser tekaddüm ider pâydan refâkatdê
Şikeste câmları şehnişinlerî berhâk
Kibârı hâne-harâb ehl-i sûku zilletdê
Cüvânı berf ile pîr-î sefid-rîşe döner
Eser kalur mu bu veçhîle hüsn-i sûretdê
Çü i'tidâl-î hevâ 'ilm ü ma'rifet nâyâb
Tıbâ-ı ehl-i beled müttefik cehâletdê
Isınmaz âdeme mânend-i seng-i-zerd mizâc
Soğuk mu 'âmelesî halkının tabi'atdê
Yinê Sitanbul ilê da'vi-î tesâvide
Edirne halkı 'aceb rütbe-i hamâkatdê

Dahî şedâ'id-i sermâyı vasf iderdim lîk
Midâdım oldu füsûrdê dem-i kitâbetdê

ŞARKI

Müferrih dâfi'-i gam dilgüşâdır sahn-i Sa'dâbâd
Meserret-bahş-i can râhat-fezâdır sahn-i Sa'dâbâd
Cihandâ misli yok 'ibretnümâdır sahn-i Sa'dâbâd
Mülûkânê 'aceb cây-î safâdır sahn-i Sa'dâbâd

Temâşgâh-ı 'âlem Yûsufistân-ı zemandır bû
Cihân içinde hakka kim nümûdâr-î cinandır bû
Değildir köhne vâdî tâze tarh-î dilsitandır bû
Mülûkânê 'aceb cây-î safâdır sahn-i Sa'dâbâd

Nolâ her bâğ-ı reşk-î Çâr-bâğ-ı Isfahân olsâ
Yedî iklime sîyt-î iştihârî dâstân olsâ
Hümây-î devletê her kasrı lâyük âşiyân olsâ
Mülûkânê 'aceb cây-î safâdır sahn-i Sa'dâbâd

Kemîne bir gubârın ol fezâ-yî cennet-âbâdın
Değişmem Sâmîyâ iklimine Îrân ü Tûrânın
Hudâ eksikliğin göstermesün Sultân-ı devrânın
Mülûkânê 'aceb cây-î safâdır sahn-i Sa'dâbâd

ŞARKI

Fezâ-yî dilgüşâdır sahn-i zîbâdır ferahzâdır
Safalâr ile Sa'dâbâda gel şevketlü Hünkârım
'Aceb ra'nâ 'aceb zîbâ 'aceb cây-î temâşâdır
Safalâr ile Sa'dâbâda gel şevketlü Hünkârım

Akar sû hâvz memlû kasr dîlcû sahn 'anber-bû
Letâfetdê ferahdâ her taraf cây-î safâdır bû
Nazargâh-i Şehenşâh olmağâ şâyestedir her bû
Safalâr ile Sa'dâbâda gel şevketlü Hünkârım

Saray burnû Beşiktaş Üsküdar ü kasr-i Tersânê
Cihan bâğında yokdur gerçi bunlar gîbî şâhânê
Velî gayr-î mükerrerdîr bu tarh-î padişâhânê
Safalâr île Sa‘dâbâda gel şevketlü Hünkârım

Olub mânend-i gül tab‘ı şerîfin hurrem ü hoşter
Hemîşê cilvegâh-î devletin olsun safâ-güster
Dü‘â îdüb bunû bülbül gibî Sâmi kulun söyler
Safalâr île Sa‘dâbâda gel şevketlü Hünkârım

SEYYİD VEHBÎ

(Ölümü: H. 1149 = M. 1736)

GAZEL

Ebnâ-yi dehrin olma rübûdê dü-rûsunâ
Aldanma her şükûfelerin reng ü bûsunâ
İnkâr iderse lezzet-i helvâ-yı vaslînî
Dursun hemîşe ‘âşık-ı zârın gelûsunâ
Girmezse dest-i pâki elê ‘iddir gönül
Sa‘y île belki mazhar olâ pây-bûsunâ
Yâd eyle Ârzû ile Kamber menâkıbın
Bu ‘asr-ı dînun itme temâsîl ‘arûsunâ
Ey Vehbi nakd-i cân ü dilî eyledim fedâ
İstanbulun güzellerinin nîk-hûsunâ

GAZEL

Hâl-î siyeh miyâne-i hatt-î ‘izârdâ
Ol fitnedir ki muzmer olâ iştiârdâ
Hatt-î zenah kenâre-i hatt-î ‘izârdâ
Bir nüshadır ki minhü yazılmış kenârdâ
Gel bûseler yerin gör o zerrin ‘izârdâ
Gûyâ kirâs mevsimidir Sâriyârdâ
Zahm-î nigâh-i ahveli cism-î nizârdâ
Bir zülfikâr resmine benzer minârdâ

Gözüne eşk-i çêşm rakîbin bi-‘aynihî
 Şeytan akıntısına müşâbih Hisârdâ
 Mührü o seyyidin dil-i semt-î rakîbdê
 Pinhan çü resm-i hattı-ı Muhammed Hisârdâ
 Vehbî kalem ki Nâbiye peyrevlik eyleyê
 Gûyâ fesâne hâme olur i‘tizârdâ

GAZEL

Âh bir muğbeçe gâretker-i î mânımdır
 Çeşm-i kâfir-nigehî düşmen-i î mânımdır
 Âyet-i hüsn okunur resm-i hat ü hâlinde
 Tarz-ı İncîl ise de ma‘ni-i Kur‘ânımdır
 Çeşm-i bîmâr-ı gâmîlê olalı dil-hastê
 Tab‘-ı ‘Îsâ dahi hayretkeş-i dermânımdır
 Semt-i deyrinde döğüb sînemi nâkûs gibî
 Erganun nağmelerî nâle vü efgânımdır
 Târ-ı zünnâr ise de bâ‘is-i cem‘iyyet olub
 Rîşte-i perçemi şîrâze-i divânımdır
 Var mı ol âfet-i rûmun ‘acebâ misli diyû
 Rumîlî pâzede-î mevkib-i seyrânımdır
 Görüb ol mâhı fitîl aldı Fenerdê Vehbî
 Mûm olan yanmağa şem‘î dil-i sûzânımdır

MURABBA‘

Can bağışlar âdemê ab u hevâ-yi Üsküdâr
 Nefhâ-î ‘Îsâ mıdır bâd-î sabâ-yi Üsküdâr
 Bâhusûs ol mislî yok sâhilserâ îlê hemân
 Gülsitân-î cennetê konmuş fezâ-yi Üsküdâr

Nakd-i ‘ömr-î nâzenînî itme mihnetlê hebâ
 Def‘-î gam kıl ‘işret it mehpârelerlê dâ‘imâ
 Vâr ise ‘aklın sanâ benden nasîhat Vehbiyâ
 ‘Âlem eylê geçmeden vakt-î safha-yi Üsküdâr

TÂRÎH

(Berây-i çeşme-i Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis
be Meydân-ı Serây-ı Hümâyûn)

Şâhenşeh-i ‘âlî-neseb Sultan-ı memdûhü’l-haseb
Ferman-dîh-i Rûm ü ‘Acem Hân Ahmed-i Kışver-güşâ
‘Adl ü kerâmet menba’-ı şems-i velâyet matlâ’î
Dergâhının her misra’i şehbâl-i sîmürg ü hümâ
Zâtî mülûke âb-i rû şemşîri bâğ-ı fetha-cû
Gülzâr-ı milke virdi rû mîzâb-ı kilîkî dâ’imâ
Hem pâdişehdir hem velî zâtinde olmuş muncelî
‘Adl-i ‘Ömer cûd-i ‘Ali hulk-i Muhammed Mustafâ
Destinde devlet hâtemi kılmış müsahhar ‘âlemi
Her resmi ism-i a‘zamı nakş-i cebîn itmiş anâ
Hayret virir sad Kayserê gâlib hezâr İskenderê
Hükmi revan her kışverê fermanber-i şâh ü gedâ
Hem hâdim-i Beytû’l-Harem hem hâdim-i şâh-ı ümem
Rûm ü ‘Arab milk-i ‘Acem mahkûmdur ser-tâ-bepâ
Oldur imâmü’l-müslimîn zıll-i Hudâvend-i Mu‘în
Bu nass-ı Kur‘ân-ı mübîn emrîne vâcib iktidâ
Şehler anâ kışver virir ol şehirler efser virir
Seyfîne düşen ser virir oldukca tûgu sernümâ
Ol menba-i cûy-i merâm ol maksim-i rızk-i enâm
Olsun ilâ-yevmi’l-kıyâm şâhân-ı dehrê mültecâ
İskender idüb cüstücû zulmetde gezmiş sû be-sû
Bâb-ı Hümâyûnunda bû itdî revân âg-i bekâ
Bû tarh-ı pâk-i hurremî sevk itdi sadr-i a‘zamî
Dâmâd-ı hâssı ekremî hemnâm-ı ceddü’l-enbiyâ
Oldû o düstûr-i celîl bu hayr-i cârîyê delîl
Halkâ idüb zemzem sebîl celbîle ol şâhâ dü‘â
Ol şehriyâr-ı zer-nisâr bezl itdi mâl-i bî-şümâr
Yapdi sebîl-i çeşme-sâr me’cûr olâ ruz-i cezâ
Bu mevki’i âbâd idüb târîh-i nev îcâd idüb
Rûh-i Hüseyinî şâd idüb itdî sebîl âb-i safâ

Bu ‘ayne ey sâfî-derun destîni kevser gîbi sun
 Her katre-î safvet-nûmun olmakda bir ‘ayn-î şifâ
 Âb-î zülâlê mâsadak tâk-ı fekle yeknesak
 Gök kubbenin altında bak var mı bu resmê bir binâ
 Oldukca bercâ mihr ü mâh zîb-î serîr olsun o Şâh
 Sadr-î güzînin yâ İlâh itme rikâbindan cüdâ
 Ey Husrev-î ‘âlî-tebâr âsârınâ yokdur şûmâr
 Ammâ bu dîlcü çeşmesâr oldû ‘aceb hayretfezâ
 Bak sîm ü zerden tâsînâ âb-î hayat-efzâsînâ
 Benzer gümüş sakkâsînâ bekler kapun sub hü mesâ
 Yaptın seray meydânınâ kıldın salâ ‘atşânınâ
 Cennetde kevser yânınâ gûyâ ki kasr itdin binâ
 Altun suyun itdin sebîl yaptın ‘uyûn-i selsebîl
 Bîrinde bin ecr-î cezîl virsün Cenâb-ı Kibriyâ
 Medhinde hâmem oldu lâl izhâr-i ‘acz itdî mekâl
 Evsâfın eylerken hayâl hâtifden irdî bir nidâ
 Vehbî hamûş ol beste-leb haddin değil eylê edeb
 Senden mukaddem oldu heb şâ‘irlerê bizden salâ
 Vafında îdüb güft ü gû çok kimse dökdü âb-ı rû
 İtdirdi âhir serfürû ol Husrev-i şevket-nümâ
 Târîh için dânişveran hayretde îken nâgehân
 Buldû Şehenşâh-î cihân bir mısra-î ‘âlem-bahâ
 Her lafzı bahr-î mevce-zen ma‘nâsıdır dürr-î ‘Aden
 Görmek dilersen ânı sen ey teşne-î hüsn-î edâ
 Târîhi Sultan Ahmedin cârî zeban-i lüleden

آج بسملهيله ايچ صوبى خان احمده ايله دعا

Aç besmeleyle iç suyu Hân Ahmedê eylê dü‘â (=1141 = 1141)

Târîh Berây-i Çeşme-i Nev-Peydâ⁹

Âbınî nûş eyleyüb Vehbî didî târîhinî

دهره سلطان احمد اجرا ايلدى ماء حيات

Dehrê Sultân Ahmed icrâ eyledî mâ’-i hayât (=1135 = 1135)

⁹ Sa‘dâbâd’dan bu güne dek yadigâr kalan çeşmenin tarihidir.

SÜLEYMÂN NAHÎFÎ

(Ölümü: H. 1151 = M. 1738)

GAZEL

‘Âlemî tutsa nolâ şöhreti Sa‘dâbâdın
Bî-bedeldir şeref ü behceti Sa‘dâbâdın
Hıtta-î Rûma gelüb revnak-ı tâzê şimdî
Düşdü Hind ü ‘Aceme hasreti Sa‘dâbâdın
Fevk u tahtinde anın mâh ile mihrî hayrân
Şerh olunmaz hele mâhiyyeti Sa‘dâbâdın
Sûret-î hüsn ü bahâ tarh-ı bedî‘ü’l-eserî
Ma‘ni-î şevk ü safâ sûreti Sa‘dâbâdın
Şevk-ı dil nûr-i basar kesb-i sâfa-yî hâtır
Oldu müstelzim-i hâsiyyeti Sa‘dâbâdın
Olmuş esnâf-ı ‘acâib ile meşhûn ü muhât
Bü’l-aceb olması keyfiyyeti Sa‘dâbâdın
Hikmet ü hendese-î tab‘ını eyler takrîr
Tarh-ı matbû‘ ile bû hey’eti Sa‘dâbâdın
Himmet-î Asâf-ı ‘asr ile muhassal oldû
Hoşnümâ sâha-i pür ‘ibreti Sa‘dâbâdın
Oldu hüsn-î nazar-ı atıfet-î Sultânî
Âb-ı rûy-î sebeb-î rif‘ati Sa‘dâbâdın
Ey Nahîfî olamaz hakk-ı edâ-yî ta‘bîr
Ne kadar olsa beyan midhati Sa‘dâbâdın

KASÎDE

(*Berây-i Pâdişâh-i ‘âlempenâh Sultan Ahmed
Hân Sâlis der zımn-ı Sa‘dâbâd*)

Bû fezâ-yî dilkeşê gel kasr-ı Sa‘dâbâdı gör
Safha-î sebz üzre nakş-î hâme-î Behzâdı gör
Sû-be-sû eylê temâşâ dîde-î ‘ibret ilê
Bû hümmâ-sâyê hümmâyun-gâh-ı nev-îcâdı gör
Vaz‘-ı resmî dilgüşâ vü tarz-ı tarhı bî-bedel
Himmet-î Sadr-î güzîn ü san‘at-ı îcâdı gör

Tâ ebed olmaz mı tahsîn ile mevkûf-î kıyâm
Pîşgâhındâ bu kasrın serv ile şimşâdı gör
Evvelâ bû cây-i safâya kıl nazar insâf ilê
İki cânibde ruhâm-î dilgûşâ-bünyâdı gör
Kasr-ı Şîrînî bu cây-î sâf içindê gösterir
Gör ne san'atler ider ashâb-ı isti'dâdı gör
Olmak ilê cilvegâh-î pâdişâh-î bahr ü berr
Bahr-i 'Ummân eylemekdê andan istimdâdı gör
Görmedikce kasr-ı Sâ'dâbâdı bilmezsın nedir
İster isen Mısır ü Şâm ü hıttâ-î Bağdâdı gör
Sûretê bâkmâ mücerred 'âlem-î ma'nâyâ bak
Himmet-î vâlâ-yi Hızr-i sâhibü'l-irşâdı gör
Rûymâl eyilê teferrücgâh-ı Sultân Ahmedê
Tahtgâh-î Pâdişâh-î mekremet-mu'tâdı gör
Oldu bû yevm-î mübârekdê kudûm-î şevketî
Devlet-î iclâle bak âyin-i isti'dâdı gör
Dâ'iyân-î devletî âmâde istikbâlinê
Tehniyet-gûyân-ı âvâz-î mübârek-bâdı gör
Ruz-i teşrîf-î hümayûnu olub 'id-î sürur
Her gönüldê inbisât-ı neş'e-î a'yâdı gör
Hep dü'â-gûy-î devâm-ı devlet ü ikbâlidir
Sahn-i 'âlemdê gûruh-î bende vü âzâdı gör
Ey Nahîfî ben dü'â itdikce şâh-î 'âlemê
Sen icâbet-hân olan aktâb ilê evtâdı gör

FENNÎ

(Ölümü: H. 1158 = M. 1745)

SEVÂHÎLNÂME'DEN

Galata

Hep galat sözle geçürdî gününü 'âşık-ı zâr
Galatâ seyrine gitmiş meğer ağyâr ile yâr

Mumhâne

Kesret-î keyfile dün gice fîtili almış
Der-i Mumhânede varmış seherî mumlanmış

Tophâne

Hele sekdirme sühanlerle bugün tavr-i garîb
Falye virmiş gibi tophânede yâr ile rakîb

Salı Pazarı

Bağlanub kalmış iken zülf-i siyehkârındâ
Savdı başdan beni âhir Salı Pâzârındâ

Fındıklı

Tutsa ‘uşşâk mahaldir kırılır gîbi taraf
Buldu ol gözleri bâdâm ile Fındıklı şeref

Kabataş

Sêngedil âfetî nerm eylesesê mil her ân
Hiç tehî mî dayanurdû Kabatâşâ rindân

Dolmabağçe

Kalmadî kimsede hiç nân alacak bir akçê
Sêrv-kadler ile pür olalı Dolma Bağçe

Beşiktaş

Tıfl iken sanâ hırâm-ı bedi‘ öğretdiğiçün
Dilerim Hazret-i Hakdan anı kim o beşik tâş olsun

Ortaköy

Oldu dil olmuş iken kayd-i cihandan restê
Ortaköydê yine bir mûy-miyânê beste

Kuru Çeşme

Eylemekden o mehin şahsı fîrakîle savâş
Gözlerimdê kuru çeşme gibi hiç kalmadı yâş

Arnavud Köy

Takılur ardına âl ile rakîb-i nâpâk
Arnavud karyesinê gitmiş o şûh-î dellâk
Yâreli bir güzelin ‘aşkı ilê dîde-i ter
Arnavud köyü akıntısı gibi durmaz akar

Hasan Kalfa

Hû çeker rûh-i Hasan Kalfa nevâ-yî mestê
Pîşgâhında okundukca hüseyinî bestê

Bebek

Oldu muhtâc gönül tıflı civân-î gayrê
Gitmeyincê Bebeğê merdüm-i dîdem seyrê

Kayalar

Fiske taşîle eğer ürker isê gülşenden
Bülbül-i nâze Kayalar kadar olmaz mesken

Hisar

Yârı ağyâr ideyim dîyû cû zevrakde kenâr
Topa tûtulmuşa döndürdü ehâl-i Hisâr

Şeytan Akıntısı

Eşk-i ağyâr der-î meykededê oldu revân
Düştü Şeytânın akındısına gûyâ rindân

Balta Limanı

Gel seninlê bulalım saklanacak mahfî mekân
Balta-Limânı bugün dalgalık ey serv-i revân

Mirgün

Bizi beylik ilê itdi felek şîvendê
Mîrgûnê varalım zevk idelim gülşendê

İstinye

Rûzgârın siteminden oluruz âzâde
İçse İstinyede dildâr bizimle bâdê

Yeniköy

Gelicek yâda dilin doğrusu derdin yeniler
Tâzeler ile Yenîköydeki eskî demler

Tarabya

Yâr unuttursa nolâ pîr-i mugânâ devrî
O sanem ile olan mahfî Tarabyâ seyrî

Kefelî

Zâhidâ gezme sokaklarda tehî sîne sinê
Çamurun çünkü kurû git Kefelî karyesinê

Büyükdere

Gözümün yaşına rahm itmediğîçün yârân
Bir büyük dêre gibi itmede her dem cereyân

Sarıyer

Teb-i ‘aşkîle tenim olsa dahî zâr ü nizâr
Yine itmez dil-i bî-çâreye rahm ol sarı yâr

Rumilî Hasnı

Kalmadı görmediğîn seyre seza cây-i safâ
Rûmilî hısnına var seyri temâm it cânâ

Karatâş

Oldu rindâne dümen sûyu il vâki‘ kay
Karatâş altına mî gitdi ‘aceb zevrak-i mey

Fener

Meyl idüb şem‘-i ‘izârî içün ol sîm-berê
Düşdü pervâne-i dil şimdî fenerden fenerê

Soğuksu

Oldu germiyyetin ol şûh ile zâhid çü hevâ
Bu bürûdetle soğuk su sana cây olsa sezâ

Kavak

Ah çeküb kâmeti sevdâsî ilê cânânın
Şimdi başında kavak yêli eser yârânın

Umur Yeri

‘Ayş ü nûş eyle de terk it azıcık paf pûfû
Sadr-ı meyhâne Umur yêri degildir sûfî

Değirmenlik

Kendime yâr mı buldum diyerek şenlikdê
Döğünür ‘âşık-ı şûrîde değirmenlikdê

İskele-i Hünkâr

Def‘-i gam itmeğe ey şûh ararsan çârê
Var mülûkâne yanaş İskele-î Hünkârê

Yalı Köyü

Hûsnde öğdül alub dâ bulalım dîyü kemâl
Yalı köyünde koşuş itmede her dem etfâl

Beykoz

Bir çetin kâra sataşdırdı bizî devr-i zemân
Oldu, Beykozlu bir âfet ile çeşmim giryân

Sultâniye

Aramam debdebe vü gayret-i akranîye
Saltanatdır bana ol şâh ola Sultâniye

İncir Köyü

Çekdiler sîneye İncirlide bintü’l-‘inebî
Darısı başına ey sürmeli zendost Çelebî

Paşa Bağçesi

Sav yanından bugün ey şûh aman ağyârî
Gel Pâşâ bağçesinê zevk idelim Hünkârî

Çubuklu

Çûb-i gam kor mu idî dilde safâ-yî hâtır
Olmasâ zevk-i nihânîye Çubuklû hâzır

Kanlıca

Açdı tığ-î sitemîle ciğerimde yârê
Kanlıcâlî yine bir gamzeleri hunhâre

Körfez

İzn-i ‘amdır diyû gitmê meleğim değme yerê
Zurefâ Körfezi bahş eyledi zenpârelerê

Anadolu Hisarı

Ne revâ seyr-i Hisârdâ ola yârim mahzun
Sâkiyâ bâna yarımca virüb âna dolu sun

Göksu

Mest kanzil güç ile irdi gönül maksûda
Bir siyeh-çerdeye mâ’il olalı Göksûda

Küçükusu

Firkatinlê şu kadar giryeler itdim cânâ
Bir küçük sû görünür eşkime nisbet deryâ

Kandilli

Bağrımın yağını eritdi belî etvârı
Hele Kandillide bir câm ile yakdım yârı

Vani Köyü

Âbi zîra ki o sayrû olanâ dermandır
Kâdızâdêliye Vani köyü pek çisbandır

Kuleli

Leb-i deryâdaki âyûya mı oldu meftûn
Kuleli bağçeye har tab'ı râkîbin efzûn

Çengel Köyü

İşte buldum sana sallanmağa bir özge mahal
Sözümü dinle rakîbâ yalınız Çengele gel

Beylerbeyi

Hased ol rinde ki mey nûş ide kâne kanê
O şeh-î hüsn ile Beylerbeyidê mirânê

İstavroz

Gıpta ol şahsa olur irdiği dem nevrûzê
Gide cânân ile zevk itmeğe İstavrozê

Kuzguncuk

Sandılar duht-i rezê geldi 'arablar da yanuk
Suhtegân zümresinê câ olalı Kuzguncuk

Öküz Limanı

Ko sığırlar gibi yatsun uyusun pinhânî
Oldu ağyâre makar çünkü Öküz lîmânî

Üsküdar

Kâ'be toprâğı diyû olsa bilê nâm-âver
Üsküdardan dahi yeğdir bana ruy-i dilber

Şemsi Paşa

Şemsi nâmında bir âfet mi zuhûr itdi 'aceb
Şemsi Pâşâyı mekân eylêdiler yâran heb

Şeref-âbâd

Bir şerîfin nigeş-î lûtfi ilê dünyâda
Kasr-î dîl 'aynı ilê döndü Şeref-âbâda

Ayazma

Bakarak ruhlarınê eşk-i rakîbin akmış
Sandılar bağçe-i hüsn içre Ayazmâ çıkmış

Salacak

Vuslatın gördü kıyâs eyleme el dil elyak
Havfım oldur seni ferdâlara yârın Salacak

Kız Kulesi

Kasdın ‘âlemde teferrüc ise ger bir derecê
Duhter-i rez ile kız kulesinê bul ferecê

Kavak Bağçesi

Kâmetî fikr ü hayâl-î ruh-i âl ile yinê
Deşt-i dil ‘ayni ilê döndü Kavak bağçesinê

Haydar Paşa

Düldül-î nâza süvâr olsa o şûh-î yektâ
Atı oynâğı olur sâha-i Haydar Pâşâ

Kadı Köyü

Ey gönül boşlama da‘vânı heman gamle soruş
Kadı köyünde ayak nâ‘ibinin pâyine düş

Fener Bağçe

Fikr-i ruhsârı ilê yandı benim bilmez mî
‘Aceb ol mâh Fener bağçesinê gelmez mî

Adalar

Gâlibâ fenni temâm eyleyecekdir zevkî
Adalar seyrine düşmüş o perînin şevkî

GAZEL

Kırıldı dêyu kederlenmenüz bezimde sebû
Boğaziçinde husûsâ durur iken Göksû

Hazer hazer bizi sonra topâ tutar kâfir
 Hisâra gittiğimiz duymasın seninle ‘adû
 Hezâr-veş turalım âşîyan Kayâlarda
 Ötê geçince Kabâtâşî yok imiş kaygû
 Bebek de ‘aynî ile Kûruçeşmeye döndü
 Cihâna şimdi göz açdırmayın yasakdır bû
 İmâm serviye dek uyduk ardınâ sonrâ
 Kavâğa dek bizi çekti o kamet-î dîlcû
 Rakîbî Çengele sal dil seninle mahfîcê
 Safâlar eyleye Berberbeyîde ey mehrû
 Teb-î gamîle görün şimdi ki ne hâl olduk
 O Sarı yâr benim benzim etdi zerdâlû

NECCARZÂDE ŞEYH RIZA EFENDÎ
 (Ölümü: H. 1159 = M. 1746)

GAZEL

Âçıldı yinê gonce-i gülzâr-ı Beşiktâş
 Mânend-i cihân oldu çemenzâr-ı Beşiktâş
 Dilteşne-i hicr oldu çemenzâr-ı Beşiktâş
 Sîrâb ider ‘atşânını enhâr-ı Beşiktâş
 Gördüm o mehî zîr-i diraht-ı emelimdê
 ‘Aks itdi ruh-î âline gülnâr-ı Beşiktâş
 Yahya-yı Beşiktâşî ziyâret idelim gel
 Oldur sebeb-î zînet-i kühsâr-ı Beşiktâş
 Gel Ahmed-i Tûranî dahî eyle ziyâret
 Hakkâ ki odur bâ‘is-i envâr-ı Beşiktâş
 Âğuş-i mahabbetde yer itdî dil-i zârâ
 Şâd eyledi tıfl-î dili dâdâr-ı Beşiktâş
 Gülgeşt idelim yâr ile pirâmen-i deştî
 Zînet çemen-î sahnini ezhâr-ı Beşiktâş
 Rûmâl idelim hâk-i der-î Şêyh Rızâyê
 Tâ keşf-i Cemâl eyleye ruhsâr-ı Beşiktâş

Açıldı dilâ lâle-i gülteng-i Beşiktâş
 İsrâb-ı Çerâğân ider âheng-i Beşiktâş
 Gül devridir ey şâh-ı felelcâh kerem kıl
 Teşrifine âmadedir evreng-i Beşiktâş
 Mağbûn-i şeyem tıfl-i debistân-ı haremdir
 Mağbûb-i serâperde-i ferheng-i Beşiktâş
 Pâbend-i hevâ olmaz edeb dâm-ı firîbê
 Şehbâz-i şikâr âver-i nîreng-i Beşiktâş
 Dîvân-ı Hümâyûnu Şeh-i milket-i nâzâ
 Dâd-âver olur gulgule serheng-i Beşiktâş
 Mâhî-i dilî sâyd ider göz göre cânâ
 Dam-i hevesî rişte-i şebreng-i Beşiktâş
 Sevdâ-zede-i silsile-i kayd-i Rızâdır
 Şehbâz-ı şikâr-âver-i nîreng-i Beşiktâş

S Â H İ B

(Ölümü: H. 1161 = M. 1749)

GAZEL

Teklîf-i riyâ ‘ârife mahmûl değildir
 Zâhid gibi erbâb-ı hüner kûl değildir
 Herkes feleğin hisse-i kahrın alur ammâ
 Lutfî o kadar ‘âleme mebzûl değildir
 Dûşîzelenür gördüğünê kâlüm-i dünyâ
 Merdân-ı mücerred o zenê mûl değildir
 Zâhid bu kadar zühd ile dergâh-i Hudâdâ
 Pek muktedir olsan yine makbûl değildir
 Yokdur dehen-i yârde âsâr-ı tebessüm
 Andan bu kerem ‘âşika me’ mûl değildir
 Sâhib gibi şâyân-ı mahabbet midir ol kim
 Dildâde-i hûbân-ı Sıtanbûl değildir

MURABBA‘

Reşk-i gül bâğ-ı behişt oldû fezâ-yi Üsküdâr
Cennet-i rûy-i zemîn andâ serây-i Üsküdâr
Âb-ı kevser hâk-i reşk-i nâfe-i müşk-i Hoten
Turre-i hûr ile hem-bûdur hevâ-yî Üsküdâr

Virdi şehr-i Üsküdârâ zînet ol devlet-serâ
Buldu bu hâk-i mukaddes i‘tibâr ü i‘tilâ
Hûb idî evvel de şimdî oldu gâyet bî-bahâ
Vasf olunmaz hâsılı âb ü hevâ-yî Üsküdâr

MUSTAFA RAHMÎ

(Ölümü: H. 1164 = M. 1781)

Târîh-i Şeref-âbâd

Te‘âl-Allah zehî kasr-i Hümayûn tâk-ı dîlcû kim
Hevâsî dilgüşâ âbı musaffâ hâkî müşk-âlûd
‘Âceb mî cümle esbâb-i meserret bunda cem‘ olsâ
Ki olmuş pîşgâhî mecma‘ü’l-bahreyn-i gam-fersûd
Bu kasrın âb ü tâb-i selsebîlin yâd ider ‘uşşâk
Bûtân-i şehr-i hüsnün cebhesin gördükçe hûr-âlûd
Değildir havzı hâletbâhş mir‘at-i Sikenderdir
Nigâh itdikce âdem başka bir ‘âlem olur meşhûd
Leb-i yemdê bu kasrın cûşîş-i fiskiyyesî eyler
Gam-i deryâyî dilden mevce-i deryâ gibi matrûd
Binâsî dilgüşâdır ol kadar kim dîde-i encüm
Temâşâsından eyler iktisâb-i şevk-i nâ-ma‘dûd
Gül ü reyhân ü sünböldür serâpâ nakş-i dîvârı
Nolâ reşk-i gülistân olsa bû nev kasr-ı şevk-efzûd
‘Amûd-i subh-i rûşen gîbî berrâk u musaffâdır
Esâtîn-i bilûrin k’eylemişler sakfınâ mahdûd
Göreydî reng ü buy-i cüft zerrin tâk-ı vâlâsın
Atardî reşkilê deryâyâ kendüyî diraht-i ûd

Didim seyr eyleyüb itmâmının târîhin ey Rahmî

شرف آباد اوله عز ايله سلطان احمده مسعود

Şeref-âbâd ola 'izz île Sultân Ahmedê mes'ûd (=1141)

ŞARKI

Sürûr-i makdeminlê hande fermâ-yî behişt olsun
Neşât-âbâd-ı nev-bünyâda gel şevketlü Hünkârım
Açılsun gül gibî ol kasr-ı zibânın yüzü gülsün
Neşât-âbâd-ı nev-bünyâda gel şevketlü Hünkârım

Sitanbûlun bu Sa'dâbâd-ı bî-misl ü bahâsındâ
Belî inkâr olunmaz meymenet vardır binâsındâ
Letâfet var bunun da tâze tarh-î dilgüşâsındâ
Neşât-âbâd-ı nev-bünyâda gel şevketlü Hünkârım

Leb-î deryâda Bebek gerçi kim sâhilserây ammâ
Boğazdâ bir ben oldû Rahmiyâ bû kasr-ı bî-hemtâ
Zemînî dilgüşâ âb ü hevâsı hûb ü müstesnâ
Neşât-âbâd-ı nev-bünyâda gel şevketlü Hünkârım

BEYT

Sitanbuldâ çoğaldî şimdi destâr-ı Horâsânî
Dil-î şeydâ dahî ol reşkilê giydi Horâsânî

ŞARKI

Nesîm-î sûbhgâhı dem urur şâm ü sabâsından
Beşiktâşın geçilmez doğrusu âb ü hevâsından
Temevvüc itmedê şevk ü safâ sâhilserâsından
Beşiktâşın geçilmez doğrusu âb ü hevâsından

O zâlim gamzelerlê söyleşilmez gerçi sultânım
Sanâ geçmez mi Rahmînin recâsı böyle sultânım
Safâ kesb eylesen bir gün varub serv-i hirâmânım
Beşiktâşın geçilmez doğrusu âb ü hevâsından

HEVAYÎ (?)

Târîh

Bin yüz altmış sekizin evvel-i hamsînindê
 Dondu deryâ-yı Sitanbul hele bû hikmete bak
 İki kârîşa yakîn oldu kalınlığı bûzun
 Yürüdü karâdan işler gibi halk Hasköye çak
 Bûzdan köprü Balatdan kurulub Hasköye dek
 Karşu geçmêğe yahûd olmadı muhtâc-ı Burak
 Varub üstünde yahûd beççeler oynâdı aşık
 Kelleler germ olıcak itdiler icrâ-yı mezâk
 Kaldı fark olmadan ‘âkıl ile dîvâne bu kış
 Halk dizildî suyun üstüne misâl-î bardak
 Ölüsü dîrisinê haste ‘asâsına binüb
 Ne total kaldı ne a‘mâ ne ‘alil ü aksak
 Öldüren âdemi ehl-î hafakanın işidir
 Kayık içinde bir îken beni hay boğdu merak
 Ne cesâretidir o buz üzre mu‘allak yürüyê
 Çenesî levh-i havâlêveş öterken tak tak
 Hele bilmem ne deyim maslahat içün geçenê
 Vardı geldi mekik-i çulha gibî tos topalak
 Kimi gavnâs gibî bahre dalub âb içdî
 Kimi hordan geçirüb kulluk ‘atâsîle tabak
 Uçdu per açdı Hevâyî gibi Leylek Dede dê
 Târîhin كثرت احمد deyü ötdü lak lak (=1168)

H Â T E M

(Ölümü: H. 1171 = M. 1754)

GAZEL

O şûhun pençe-î sîmîni mâh-î ‘âlem-ârâdır
 Ser-âmed nâhun-î rahşendeler gûyâ süreyyâdır
 O âfet bûse ‘anber gerdeninden imtinâ‘ itmez
 Ki ekser matlûb‘ ôlân nâmedê ihfâf ü ihdâdır

Sözüm yok hâle-î mâh-î felek-zîbendeyê ancak
 Nikîn-î yârın altûn ebruvânî dâhi zîbâdır
 Ferâğ endîşe-i la'l-î lebinden emr-i sehl ammâ
 Hevâ-yî kâkülü bâşımda bir püsküllü sevdâdır
 Ne görmüş var ne sormuş la'l-i mevhûm-î dilârâyı
 Serâpâ teşne-diller mest-i sahbâ-yî temennâdır
 Nihâl-î dûz-i kilk-î vâdi-î güftarımız Hâtem
 Sitanbulun Çubuklû bağçesî gîbî temâşâdır

GAZEL

Ruhlerindê o teb nenin nesidir
 Âteş içrê o leb nenin nesidir
 Zerre-veş hâksâra râğbet yok
 Mihribanlık 'aceb nenin nesidir
 Şâhid-î bezmi 'işvenin bilürüz
 Müdde'âyâ sebeb nenin nesidir
 Dirsên ağyâra hiç yüz virmem
 Cılve-î leb-be-leb nenin nesidir
 Biz kumâş-î Sitanbuluz Hâtem
 Lâfbâf-î Haleb nenin nesidir

ŞİTÂ'İYYE

(Der sitâyîş-i Hazret-i Şehriyâr-î Sultan Mahmûd Hân)

'Arak-pâş olsa gül-i ruhsâresî her dem civânânın
 Hoşâb-î la'li muhtâc-î gülâb olmazdı cânânın
 Pür âb ü tâb iken efsûs kim hamyâze-î sermâ
 Üşüştü gülnihâl-î yâl ü bâl-î hüsnüne ânın
 Nigâh-î germ-i bülbül seyr-i gülşendê buz olmuşdur
 Görüb her nahl-i ser-efsürdesin sahn-î gülistânın
 'Arûs-î zemherîrî sûbh-ruhsâr itdi aklıkla
 Meğer dâmâd-ı hurşîd ile sûru var zemistânın
 Muhassal sîm-i hâm-î hesti-î mestî-i 'âlemdir
 Nisâb-î erba'îne aldığı halvet-nişînânın
 Pes ü bâlâ serâpâ levh-i dehr âyînedir ancak
 Bürûdet 'aks ider her nazresindê cümle eşyânın

Karâyâ urdu keştî-vâr emvâc-î yem-î sermâ
 Ayâz derkâr bâr-î ruzgârî yîne devrânın
 Sıtanbûlun hayâlê sahn-î Kâğâdhânesî gelmez
 Gözündê Akseraydır ‘âlem erbâb-î temâşânın
 Nicê demlerdi kim müsveddedeydî safha-î ‘âlem
 Beyâzâ çekdi abâdî kâğıdla nüshasın ânın

GAZEL

Bâde-î şîr surâhî memesîdir gûyâ
 Meykeşan bint-i rezin beslemesîdir gûyâ
 Hâl-i sevdakâr-i la‘lile nevâ-yî ‘uşşâk
 Bezm-i meydê ‘araban zemzemesîdir gûyâ
 Tûti-î şîvesi sertâ-be-kadem gûyâdır
 Sanma تنها o bütün mebsemesîdir gûyâ
 Suziş-efrûz-i gama keşmekeş-i rağbetimiz
 Neyzenin âh-i dilê demdemesîdir gûyâ
 Hâller hüsn-i dil-efrûzuna ‘anberlenmiş
 Gülşen-î nâzda âhû remesîdir gûyâ
 Mahşer-i bâde be-çeşmân olalı ey Hâtem
 La‘l-i dilber Galatâ mahkemesîdir gûyâ

ÇELEBÎZÂDE ‘ÂSİM

(Ölümü: H. 1173 = M. 1759)

‘İDİYYE

(*Der medh-i Hudâverdigâr-ı Cennetmekân ve
 vezîr-i Müşarûnileyh-i Sahib-Unvan*)¹⁰

Yinê ‘îd irdi sâkî bezm-i ‘ayşî eyle âmâdê
 Ferâmuş olunan sohbetlerî cümlê getür yâdê

¹⁰ Sultan III. Ahmed ve Damad İbrahim Paşa.

Kurudû tâb-ı rûze kanınî sâkî mey-âşâmın
 Mey-î köhneyle tâzê can bağışlâ rind-i nâşâdê
 Dem-î 'ışret fezâ-yî 'iddir destê alub nâyin
 Riyâ hirmenlerin vir mutribâ sâkî gibî bâdê
 İki yâr-î kühen bir şûh dilber bir sebû meylê
 Varub 'îd eylesem 'Âsım bugün bir Nüzhet-âbâdê
 Eğercî her günü bir 'îd-i nevrûzê berâberdir
 Cihânın devlet-î Sultân-ı sâhib-i adl ü takvâdê

GAZEL

Ne gam dil feyzyâb olmazsa dehrin ağniyâsından
 Ki yeğdir 'ârifê âzâdelik minnet belâsından
 Bilen her kârı Hakdan tâlî'in zemmeylemez zîrâ
 Hudâvendê olur râci' şikâyet kethüdâsından
 Nihâdın fehm idüb 'ibretle bakdıkdâ likâsından
 Kef-î ümmîdimî kat'eyledim çarhın 'atâsından
 Komaz garkâb-ı teslîm olmağa 'akl-î selâmet çün
 Gezendî keşti-î cismin olur hep nâhudâsından
 Kenârın sâdedil mehrûsu yeğdir ülfetê 'Âsım
 Sitanbul şehrinin âlûfte meşreb bî-vefâsından

GAZEL

Bâde-nûşân-î hevâdan zümre-î zühhâde dek
 Eylemişdir şimdi bir 'ayyâr tersâzâde dek
 Şu'le-î âvâz-i mutrib cânınâ kâr eyleyüb
 Nâle-î ney çıkdı bâm-ı perde-î feryâde dek
 Ey sitemker zahm-i gamzen görmedik var mı meğer
 Dîdeden dilden geçirdin hâtır-î nâşâde dek
 Çamlıcâ seyri mükerrerdur Hisâr îsê ba'îd
 Serv-î nâzım gel gidêlim bâri Sa'dâbâde dek
 'Âsımâ nârefte râh açmış Nedîmê âferîn
 Kûçe-î teng-î kalemden milk-i isti'dâde dek

KIT'Â

Bû şeb-î ferhundedê mâhiyeden Şehzâdedê
Seyr idenler resm-i tîg-î zül-fikâr-î Hayderî
Dîdiler muhyî-i devlet sadr-i Âsaf-menkabet
Eyledî âvîze çarhâ tig-i nusret-cevherî

YENİŞEHİRLİ BELİĞ

(Ölümü: H. 1174 = M. 1760)

GAZEL

Ne kadar olsa diremdâr olâna ni'meti bol
Têngdir bî-kese 'işretkede-î İslambûl
Târ-ı sâz-î dil-i 'uşşâkı düzen mutribdir
Eli ağzına uyanlar bilür elbette usûl
Âdemi bende iden lutf ü keremdir yohsâ
Pâdişâh eyleyemez merdüm-i âzâdeyi kul
Servikametleri seyreyle Behâriyyeye gel
Tâk-ı rez gîbi nicê birbirine atmış kol
Tutma noksânını bâzâr-ı fenâda halkın
Sana kim dîdi ki bû sıkleti çek mîzân ol
Semm-i kâtülle nicê şevherinî itdi helâk
Yine bû pîrezen-î dehr-i denî kalmadı dül
Çeşm-i pür-hûn ile bû cây-i meşakkatde Belîğ
Tûtîyâ oldu banâ hâk-i reh-i İstanbûl

GAZEL

Dilber odur ki Kâ'be-i kûyinde bî-riyâ
Mağlûb-i nakş-i bûse olâ nakş-i bûriyâ
Bî-berk ü bâr mezra'-i dehrim ki dânemê
Eyler hurûş cünbüş-i dil kâr-î âsiyâ
Çâk olsa sîne ma'den-i âhen-rübâ gibî
Bir sûzen itmem atlas-ı gerdünden recâ

Eyler vücudümê dem-i ‘akreb gibî eser
Şefkat nîgâh-i cünbüş-i müjgâne akrabâ
Sevdâ-yı nâzm hâk-i Sitanbulda cûş idüb
Oldu Belîğ bâşıma püsküllü bir belâ

GAZEL

Her veçhile etvârî sâirlerinê râcih
Bir şûh-i cihan gördüm dilber dimeğê sâlih
Gittikce ziyâd oldû gönlümde teb-î ‘aşkın
Bû âteşe dâmendir cünbüşle leb-î nâşih
Derd-î dili gösterdim hep revzen-i zahmımdan
Keşf olmaz îdî hâlim lutfeylemesê cârih
Ebrû ile hatt-ı leb bir kıt‘adır ey zâhid
Ma‘nâsı anın gayet erbâb-ı dilê vâzih
Bak hatt-ı gubârîyê ruhsârî kenârındâ
Bû fende anı yazmaz hiç veçhile bir şârih
Sultan Muhammeddê seyreyle Belîğ elbet
Derbeste isê gönlüm andâ bulunur Fâtih

GAZEL

Mihr ü mehdîr sîm ilê zerrîn ikî mizâb-ı çarh
‘Âlemi sîrab ider envârdan seylâb-ı çarh
İster erbâb-ı dilin hemvâre giryân olduğun
Galibâ seylâb-ı eşk ile döner dülâb-ı çarh
Ma‘bedî hayl-ı nücûmun künbed-î eflâkdir
Mihr ü meh kandîl anâ kavs-î kuzah mihrâb-ı çarh
Bir mukadder vakti var her emrin olmaz pîş ü pes
Dâ’imâ düşmez kazâ destinden usturlâb-ı çarh
Âçulur güller şitâ vaktinde mânend-î bahâr
Rûy-i cânân olsa bir gün mihr-i ‘âlemtab-ı çarh
Rûyinin vafında ra‘nâ bir gazel yaptım bugün
Safha-î hurşîde tahrîr eyledi küttâb-ı çarh
Bir donanmâ var Belîğâ cem‘ olub hayl-î nücûm
Gîce At meydânınâ meş‘al yapar mehtâb-ı çarh

GAZEL

Dilden zebâna gevher-i ma'nâ 'atiyyedir
 Erbâb-ı tab'a bir gazel-î nev-hediyyedir
 Ümmîd-i derkenâr ile muy-i miyân-î yâr
 'Uşşâk-ı haste-hâle görünmez beliiyyedir
 Tas'ide başlayınca 'arakçîne bûy-i zülf
 Taksîr olan ruhünde 'arak 'anberiiyyedir
 Türkî zebânı eyle bu tarz ile intihâb
 Elyak eğerçi nazma zebânî deriiyyedir
 Bezm-î tarabda sâna şeker çiğneden Belîğ
 Şîrin-lebân-ı belde-i Kostantiniyyedir

GAZEL

'Azm idüb sanma 'adem milkine ismî güm olur
 Haşr oluncâ arayan şâ'iri beyinde bulur
 Beni âyırmağa bel bağladı senden cânâ
 Hançerî ânın için böyle miyânê sokulur
 Hâmdır bûse dirîğ itse o neveste nihâl
 Sabr idüb gamyime her mîve zemânında olur
 Pek nihân olsa da miskin çıkar elbet kokusû
 Bâz-ı 'aşkı ne kadar saklasa âdem duyulur
 Çekinür dil geze hûbân ile Ok meydânın
 Korkarım kî yine bir kaşı kemânâ tutulur
 Gündüz 'uşşâkı güzeller soyar elbette Belîğ
 Düzd-i kâla-yı visâl ol gice hûban soyulur

GAZEL

Dü la'lin safhadâ tenvîne benzer kim 'ayân olmuş
 Derûnundâ dehânın nûndur gûyâ nihân olmuş
 İder efkende bir nezzâredê bin nâvek-î dildûz
 Ki her müjgânı bir gez dîdesî yârın kemân olmuş
 Süzölmüş perde-î bâdâmdân nûr-î nigeş sad bâr
 O şûhun sonra varmış safha-î rûyinde ân olmuş

Benî bî-tâb ider derd-î firaki bister-i gamdê
 Ki ‘aks-î dilrübâ âyine-î endâma cân olmuş
 Hınâ bend eylemiş pây-î nigâh-î çeşm-i mahmûrâ
 Yinê ol fitne-cûnun galibâ kûyinde kan olmuş
 Hayâl-î yâra istikbâle çıkmaz hânedan bir dem
 Ki mevc-î târ-ı eşkim pây-bend-î merdümân olmuş
 Bilinmez sanma tarz-î dilpesendî şâhid-i nazmın
 Belîğ İstanbulun erbâbı tab‘-î nüktedân olmuş

GAZEL

Düşdük vatan vatan diyerek ‘akıbet yolâ
 Sad elvedâ‘ nûkhet-i hâk-i Sitanbulâ
 Hâk-î Sitanbulun gözümê tûtiyâ ider
 Yâ Râb bu kevkeb âfetinin çeşmi kan dolâ
 Ey ehl-i cezbe himmet idin kuşca cânımâ
 Ol dâmgehden ‘avnile şâyed ki kurtûlâ
 ‘Arz-î niyâz-ı hâk-i rehî ehl-i nâzdâ
 Ey nakd-i êşk fâide itmez hemen sulâ
 Esb ü kabâ ‘atiyye-i resm-î mülûk isê
 Ol şehsüvâr-ı nâz safâ bahş ider kulâ
 Âhir zemân-i fitne-i hüsnê nişânedir
 Yârın ki hâli ahter-i dînbâledâr olâ
 Sad gence dâstres sana âsan îdi Belîğ
 Bin ma‘rifet geçeydi Sitanbulda bir pulâ

GAZEL

Hâk-î kademin safha-i berk-î semen üzrê
 Şebnem gibi rûşen görünür nesteren üzrê
 Dâmân-ı hayâlin gideli dest-i müjemden
 Gûyâ ki durur merdüm-i çeşmim diken üzrê
 ‘Uşşâka ne gam vaz‘ı muhâlif görünürsê
 Kalmazdı negam sâz-î felek bir düzen üzrê
 Hâk-î leb-i hûbân-ı Sitanbul gibi dâ‘im
 Ebnâ-yi zaman cümle müheyyâ fiten üzrê

Yâ Rab anı kıl vâsıl-ı ser menzil-i maksûd
 Her kim ki idê Şer‘a ri‘âyet sünen üzrê
 ‘Uşşâk-ı sitem-dîde nicê dâma düşürsün
 Ol serv-i sehî sâye düşürmez çemen üzrê
 Sâgarda olan pertev-i mey gîbi o şûhun
 Reng-i ten-i gülgûnu çıkar pîrehen üzrê
 Bû tâb‘-ı nevâkeşle Belîğ-i sühanârâ
 Tercîh olunur Nâbi-i şîrîn-suhan üzrê

KIT‘A

(Berây-i sîmkeş)

Düşelden ‘aks-i pâki cûybar-î sâha-î cânê
 Gümüşden sêrvdir kad çekdi bâğ-î dilde cânânê
 Ol âfet olmasaydı sîm tenli sırma perçemli
 Anın ârâmghâhî olmaz îdi Sırmakeşhânê

MUHLİS MUSTAFA EFENDİ

(Ölümü: H. 1186 = M. 1728)

ŞARKI

(Muhammes)

Hoş mesiregâh olur ‘işret-fezâ
 Bu Nihâl-i dilsitânın bağçesi
 Cân ü dîle bahş idüb zevk u safâ
 Bû diraht-î mîvedârın sâyesi
 Kand-i dilber gîbi dil eğlencesi
 Gam-güzarım Kare ağaç bağçesi

Rûzgârı dâ‘imâ durmaz eser
 Zerre denlü sinede koymaz keder
 Gûh-veş olsa ‘aceb mi def‘ider
 Bû diraht-î mîvedârın sâyesi
 Kand-i dilber gîbi dil eğlencesi
 Gam-güzarım Kare ağaç bağçesi

Reh-güzârı bir ulu gûha çıkar
Gölü Kâğadhâne kurbünden akar
Hazreti sultân Eyyübe bakar
Bû diraht-î mîvedârın sâyesi
Kand-i dilber gîbi dil eğlencesi
Gam-güsârım Kare ağaç bağçesi

Medhini Muhlis semaya yitürür
Hâki ûd ü misk ü ‘anber bîtürür
Her ne denlü medh olunsa götürür
Bir diraht-i mîvedârın sâyesi
Kand-i dilber gîbi dil eğlencesi
Gam-güsârım Kare ağaç bağçesi

NEVRES ABDÜRREZZAK

(Ölümü: H. 1175 = M. 1761)

GAZEL

‘Ârız-î cânânı gördüm dîde-i giryân ilê
Bû çerâğân geçdi hayfâ bezm ilê yârân ilê
Hiç bilir mîsin kimin bîmârıym ben ey tabîb
Var ‘abes çekmê ta‘ab tedbîr ilê dermân ilê
Eşk-i hasret dâğ-ı mihnet çok cefâ vü dêrd çok
Devlet-i gamdê nem eksildir ser ü sâ mân ilê
Küşte-î hicr-î leb-î yâr olduğum arzeylersem
Yâre bir gamnâme tahrîr itsem ammâ kan ilê
Hâtırâ geldikce resm oda yakar Nevres benî
İtdiğim sohbetler Istanbuldakî ihvân ilê

GAZEL

Nê gülde nê semende ne seyr-î çemendedir
Gönlüm hayâl-i kaddin ilê nârevendedir
Aldanma sen tegâfûl-i şehbâz-ı gamzeyê
Ey mürğ-î dil sakın o dahî bir perendedir

Müşk-î Hoten didik beninê dil Hatâ didî
 Halî değil o hâli hatâmız Hotendedir
 Hısn-î dilê zafer bulamaz leşker-î neşât
 Esbâb-ı derd ü nâle tob îlê bedendedir
 İtmiş gelû-girifte anî sürmeî melâl
 Hâlâ o ızdırâb ile Boğaz kesendedir
 Bir tâze dâğ açsa gerek dilde Nevresâ
 Tig-î nigâh-ı yâr ‘aceb şimdi kandedir

R Â G İ P P A Ş A

(Ölümü: H. 1176 = M. 1762)

GAZEL

Bezm-i ‘aşkın telh ü merd-efken olur sahbâlarî
 Tünd-hû olsâ ‘aceb mî sâki-î ra‘nalarî
 Cûları pâ-der-kil itdî bülbül-î gûyâyı lâl
 Bâğ-ı hüsnün cünbüş-î serv-î semen-sîmâları
 Hande-rû mânend-i gül pür neşve hemçün câm-ı mül
 Dilberânın hoş edâdır şûh-i bî-pervâlarî
 Hâh Mısr ü hâh Bağdâd işte Şehbâ işte Şâm
 Var mıdır İstanbulun mümtâz ü müstesnâları
 Olmaz îdî rûz-i mahşer cây-i da‘vâ-yî diğér
 Fasl olunsâ Râgıbın ol şûh ilê da‘vâları

H A Ş M E T

(Ölümü: H. 1182 = M. 1768)

KASÎDE

(*Berây-i Şeyhü'l-İslâm Es‘ad Efendi*)

Gurre-î şehir-i sıyâm itdi yine ‘arz-ı cemâl
 Rûzedârânın idüb kaddini hem-şekl-i hilâl

Kat'î pek sâht kemandır ki sâladır çekenê
 Hey'et-î mâh-i nevinden olunur istidlâl
 Tevbe sad tevbe o bir şehr-i mübârekdir kim
 Dahi halk oldu o dem levha-tırâz-î inzâl
 Şu'le-endâz-ı şebistan-ı cihân oldukca
 Şeb-i târîke virir pertev-i subh-i ikbâl
 Şem'a-î püfzede-î sarsar-i isyânı ider
 Meş'al-i mağfiret efrûz-i tarîk-i a'mâl
 Pertevî sa'ika-î hirmen-î 'isyân ü kusûr
 Guresî münhal-i sad mezra'a-î birr ü nevâl
 Böyle bir mâh-i safâ perver olur mû şeb ü rûz
 Ūfk ârây-i tulû' olmada hurşîd-i visâl
 Gezûb envâr-ı kanâdîl ile hurşîd-ruhân
 Oldu reşk-âver-i eyyâm-ı çerâğân-ı leyâl
 Ekser-î serv-kadan câmi'-i Fâtihde gezer
 Havlının her tarafî dilber îlê malâmâl
 Kimi 'uşşâkına hemdest olarak gezmekdê
 Kimi zendostluk idüb almış ele bir gül-i âl
 Nakd-i ümmîd-i visâl âver-i 'âşık ber kef
 Kâle-î vasl-ı bütân zîb-i yed-î istibdâl
 Sû-be-sû mîve-fürûşân terazû derdest
 Yalvarub dirler Efendim be meded benden al
 Allah Allah nedir ol âmed ü reft-î hûbân
 Ki temâşâ ile dil oldu perişân-ahvâl
 Beni de itdi heveskâr hilâf-î 'âdê
 'Azm-i gülkeşte esirâne bu tâb'î meyyâl
 Su gibî gönlüm akub pâyine bir serv-kadin
 Ana dünbâle-rev-î hâhiş olub sâye-misâl
 Ya'ni ardınca topuk çalmağa âğâz itdim
 Oldu pay-i hevesim âbile dâr-î a'mâl
 El-aman âh amân ol büt-i nâzende benî
 İtdi bin nâz ile sermest-i mey-i gonc ü delâl
 Didim ey âfet-i dil 'îdde mî bûs-i kenâr
 Didi ey Haşmet-i âşüfte vü sencîde-mekal

‘Îd-i ekber bu senê oldu sıyâmâ derpîş
 Ne isê hâhiş-i dil eyleme bir ân ihmâl
 Tâli‘i Es‘adi bir zât-i felek kevkebenin
 Virdi dünyâya bu dem pertev-i ‘îd-î ikbâl

KASÎDE-İ RAMAZÂNÎYYE

Pertev endâz olıcak gurre-i şehr-î Ramazân
 Yandı kandîl velî şu‘le-i şem‘î gufrân
 Giceler döndü tecellîkede-î envâra
 Hande-zen matlâ‘ı hurşid-i leyâlî-i çemân
 Oldu bir câmi‘î vâlâ cebel-î Nûra nazîr
 Her minârê cebel-î Tûr gibî şu‘le feşân
 Mâh-i nev sanma görüb gurre-işehr-î savmı
 Câmi‘i mağfîretê bir ‘âlem-î vâlâşân
 Bildirir şekl-i hilâl olduğunû rûzekeşê
 Nâhun-î afv-î Hudâ ‘ukde-güşâ-yî ‘ısyân
 Encüm-âsâ bu kanâdîl-i fûruzân-i şehir
 Eyledî kubbe-i câmi‘leri gerdûn-‘unvân
 Zînet-î hâke girîbân-ı felek çâk-endâz
 Pertev-î ‘arza zebûn pençe-i mihr-î rahşân
 Her şebî rûz gibi matla‘-ı envâr-ı safâ
 Her günü ‘îd gibî şevk-res-î rûzekeşân
 Ekl ü şürbü unudur şehir temâşâsın iden
 Doyamaz zevkîne câmi‘lerinin sâ‘im olan
 Yokdur ikbâlî oruc yîmede halkın ammâ
 Yer göz îlê bakarak geşt ü güzâr itse bütân
 Bâhusus hâlet-i savm île gürisnê-çeşmê
 Tûrş-rûyan görünür hüsn ile hurşid-ruhân
 Nice hâlât-ı safâ-bahşi olur bu savmın
 Kimi rûhen kimi cismen olarak feyz-resân
 Reviş itdikde meh-î rûze şeb ü eyyâmı
 Yakamaz oldu kanâdîl-i neşâtı mestân

Bekleriz biz de Âyâsofiyede küp dibinî
 Pây-i humdan geçemez câmi‘a varsâ rindân
 Elde tesbîh ile sâ‘âtî sayar tiryakî
 Dâne-î habbe-i afyonu ider vird-i zebân
 Ehl-i keyfin şaşırır vakt-i gurub tekbîrî
 Sûre-î Şemsi tilâvet ile ahşâmı kılân
 Seng-i tevbeyle kırub şîşe-i sahbâyı bütün
 Şimdi tesbîh çeker câma bedel heb rindân

BAHÂRİYYE

Eser-î feyz-i bahâr itdi cihânı hurrem
 Gülşen-î ‘Adne şebîh oldu serâser ‘âlem
 Gülşenin her gülü bir sâgar-i sahbâya dönüb
 Oldu revnak-şiken-î sahn-i tarabhâne-i Cem
 Eser itmiş o kadar feyz-i rutûbet güle kim
 Âb ü tâbî kızıl ırmâğ ile gûyâ tev’em
 Her rek-i berk-i gül-i terden olub âb revân
 Döndü firûz gülâbdâne bu çarh-ı târem
 Şöyle te’siri var eşyada füyûzâtın kim
 Böyle hengâm-ı huruş-âver-i dehri bilmem
 Cedvel-î levha olub cedvel-i Kâğıdhânê
 Cûş-i ezhâr ü sahayifde cedâvil tev’em
 Kuvve-î nâmiye ol mertebedê bâğda kim
 Sâye-i nahli zemin itdi tarâvetde ‘âlem
 Bahr-i evzâna dahi geldi tekazâ-yi hurûş
 Tab‘-ı şâ‘ir nice eş‘âra yanâşır bilmem
 Dikseler sahn-i Çerâğâne nihâl-î şem‘î
 Gonçe-î şu‘le olur verd-i ter-âsâ hurrem
 Şöyle âsâr-i safâ rû-yi zemînê sârî
 Mün‘akis âyine-veş hâke sipihr-î a‘zam
 Safvet-î arz o kadar kim nazar-endâz olsâ
 Görünür dîdelerê ‘aks-i kevâkib ol dem

GAZEL

Âhû-revişim kiymetinî bilmeze gelmez
 Gelmez dime ol şûh bizê gelmeze gelmez
 Mâdâm lebî piste vü çeşmî ola bâdâm
 Gelsê o perî bezm-i meyê bî-meze gelmez
 Perkâr-sıfat devr idemem dest-i talebdê
 Pây-î emelim istediğim merkeze gelmez
 Tenhâca ahibbâsı ilê görmeğe 'işret
 Göksûya gider göz göre hiç Körfeze gelmez
 Karşûlar anî âyak ayak bîkr-i safâlar
 'Âkil nice 'işretgeh-i duht-î reze gelmez
 Haşmet gibi kimsê olamaz saydine kâdir
 Âhû-revişim kiymetinî bilmeze gelmez

GAZEL

Nûş-i sâgar idemem bûs ü kenâr olmayıcak
 Zevrakâ el mi irer yemde kenâr olmayıcak
 Kim geçer hatt-i ruhî gelse de gerdânından
 Neyler ammâ o gönül leyl ü nehâr olmayıcak
 Hatt-ı nev-hîz iledir bûs-i lebê hâhişimiz
 Meyl-i 'işret idemem vakt-i bahâr olmayıcak
 Çekilen bâr-i hicâbî dilimizdir yoğ ise
 Rûh'a râhat görünür perde-î 'âr olmayıcak
 Hâşmetâ leşker-i gam dört yanım eylerdi deniz
 Zevrak-i bâde ilê seyr-i Hisâr olmayıcak

GAZEL

Ey nûr-i dîde eşk-i revânı bilür müsün
 Gark itdi seyl-i hûn cihânı bilür müsün
 Âhd-î dilimden eyle hazer solma gül gibî
 Ey nahl-i 'işve bâd-î hazânı bilür müsün
 Tâb-âver olmaz âhına ey 'andefb-i dil
 Terdir o verd-i gülşen-i ânı bilür müsün
 Ey dil Boğâz içindedir ol meh yakala var
 Çek gerden-î amânı amânı bilür müsün

GAZEL

Sevdâ getürdü ‘âşîka hat rûy-i yârdâ
Artar cünûnu ehl-i hevânın bahârdâ
Ey çeşm-i girye-hîz-i tehassür nedir bu hâl
Ben görmedim bu cûşişi bir çeşmesârdâ

.
Cûy-î sirişk-i ‘âşîk ilê cûybârdâ
Almış o şûhu ortaya ceyş-î fütâdegân
Vardım o mest-i ‘işveyi gördüm Hisârdâ
Deryâ-yı ızdırâba düşürdüm dilî meded
Haşmet o serv-i nâzı görüncê kenârdâ

GAZEL

İtdî hadenk-i gamzesi ben dîlfikâra kâr
Kıldî nişân sînemizi nîce yâre yâr
Bir hânedân var mı ki hâkister olmayâ
Oldukca serbülend olur ‘âriz çenâre nâr
‘Aşkın hamîr-i mâyesi efgân ü giryedir
Olmuş nasîb bâğ-ı ezelden hezâra zâr
Çek çeşm-i câna hâk-i rehin tûtîya gibî
Yüz sür rikâb-ı pâyine ol şehsüvâra vâr
Çıkıdık Halebden eşheb-i himmetle Haşmetâ
Düşdüm o şehlevendim ilê Üsküdâra dâr

GAZEL

Bir şâhbâz-ı hüsn ile biz Akbabâdayuz
Turnâ-gözü şerâb ile zevk ü safâdayuz
Baş eğmezüz perestiş-i eşhâs-ı ‘âlemê
Biz bârgâh-ı Hakka heman ser nihâdeyüz
Tâ mihr-i çarh-ı vahdetedür ittisâlimiz
Mânend-i sâye gerçi zemîne fitâdeyüz
Şöylê zebûn-î keşmekeş-î çille-î gamız
San kabza-î kazâ vü kaderdê kebâdeyüz
Olduk hayâl-i la‘l ile lebriz-i ‘aşk ü şêvk
Haşmet esîr-î neşve-i serşâr-ı bâdeyüz

GAZEL

Var mı aslan südünê hâhişî yavrum nicedir
 Kaymak isterse kuzum zevka mahal Südlücedir
 Tatlucâ söyleşürüz hattı zuhûr itdikdê
 Telhkâm olma gönül sohbet-i helvâ gicedir
 Neş'eden ahz idemez hisse ayâğ-ı bâdê
 Devr-i ahabâb iderek âmed ü raftı hiçedir
 Mihr-i vuslat doğar 'uşşâka hat-âverlerden
 Bil ki tevlîd-i emeldê giceler müntecedir
 Sâbitânê kim olur böyle güher-senc-i edâ
 Ceyb-i endîşede Haşmet bu hüner gizlicedir

GAZEL

Giribân-î hatın sad çâk idincê pençe-î şânê
 Ruhün pertev virir hayt-î şu'â-î mihr-i rahşâne
 Dehânın gaybe harf-endâz-ı istiğnâdır ey âfet
 Miyânın ile hemrâh-ı 'ademdir gelmez imkâne
 Safâsî 'âlem-i âbın Boğâz içinde zâhirdir
 Yanaşdım zevrak-î meyle kenâr-î vasl-ı cânânê
 Safâ-yî vuslatın ketminde 'âciz 'âşık-ı şeydâ
 Çıkar keyfiyyet-i esrâr-ı ülfet meyle meydânê
 Fûrûg-î âteş-î terlê giren hammâm-veş terler
 'Arak-rîz-î gamê germâbe-î eşvâk-ı meyhânê
 İde râh-âşinâ bezm-î Elest-âsâ ehibbâyî
 Komaz sohbet-geh-î 'işretde Haşmet bâde bigânê

GAZEL

Dil bûse-i ruhsârına fırsat bula düşdü
 Nevbâve-i nev-nahl-i ümîdim ola düşdü
 Hasretkeş-i lâ'lin olalı câm-ı mey-âsâ
 Hunâbe-i eşkimle dü çeşmim dola düşdü
 Bir âh ile atdım o mehî püftereden kim
 Şâhîn şikârı gibi koldan kola düşdü

Seyr it nicedir seyl-i hurûş-âver-i hicrân
Barân-ı sirişk-î gamım İstanbula düşdü
Pîçîde olub pâ-y-i nigeş mû-yi mîyânê
Haşmet hevesim böyle dolâşık yola düşdü

GAZEL

Şitâb-î pâ-y-i himmetlê tarîk-î ilticâdan geç
Sebukseyr-î tevekkül ol gönül bâb-î rızâdan geç
Yeter ey merdüm-î dîdê sirişkim eyledin pür cûş
Bu deryâyî peyâpey mevc-i mihnetdê şinâdan geç
‘Alâyık sedd-i râhıdır sebük-pâyân-ı tecrîdin
Gidersen dergeh-î Hakka güzergâh-î fenâdan geç
Bizê teşrîfe mâni, va‘dinê incâzdır ammâ
Behey zâlim helê bir kerrecik semt-î Vefâdan geç
Görünce seyl-i eşkim meyl idüb Haşmet didi ol şûh
Bu seylâb-î firâkî cîsr-i vasl-î dilrübâdan geç

KIT‘A

Bir âfet-i mehpâre zuhur itdi şehirdê
Kim sinn-i şerîfî henüz on dört yaşındâ
Girmez ele bülbül gibî sad çâk dê olsâ
Gördüm o gül-î nahveti Şehzâde başındâ

‘ARİF SÜLEYMAN BEY

(Ölümü: H. 1183 = M. 1769)

(*Der vasf-ı Kasr-ı Serây-ı Beşiktaş*)

Zehî devletserây-î dilkeş ü pür zîb ü şâhânê
Ki dâğ-i rêşkdir gül-mîh-i sakfî mihr-i rahşânê
Mu‘allâ kasr-ı vâlâ-yî feleksâ-yî şehenşâhî
Hoşâ ferhunde-menzil habbezâ zîbende kâşânê
Ruhâmî sâfdır âyînê-veş ferşî mücellâdır
Nolâ benzer disem ol veçhilê kasr-î Süleymânâ

Göreydî âb ü tâbın havz-ı berrâkında İskender
 Talebkâr olmaz îdî çeşmesâr-î âb-ı hayvânâ
 Urub fevvâre ol vâlâ rivâkâ katrebâr olsâ
 Döner eyvân-ı pür nakş-î nigâr-î ebr-i nisâna
 Olub bâlîdê nahl-î kamet-î fevvâre hemvârê
 Diraz eyler zebân-î ta'nı ebr-î gevher-efşânê
 Ruhâmı öyle sâfî kim o ferş-î sîm-gûn üzrê
 Döner her katre kim rîzân ola lû'lû'-i galtânê
 Bunun bâlâyedir ânın hazîz-î hâkedir meylî
 Müşâbihdir eğerçî riştêi sîmin-i yârânê
 Hevâsî dilgüşâ âbı musaffâ resmi müstahsen
 Esâsı hûb ü dilkeş tarz ü tarhî pâdişâhânê
 Münevver câmlar pertev salub oldukca tâb-efken
 Döner ol âb-ı sâfın menba'î kân-i Bedâhşânê
 Değildir zirvesindê tâkının fânus-i zer-peyker
 Firâzındâ hümây-î baht-i devlet eylemiş lânê
 O zibâ selsebîl-i dilkeşin zevk-î temâşâsî
 Olur sermâye-î râhat dil-î bî-sabr ü sâ mânê
 Hemîşê nakş-i ezhârî gül-î cennet gibî solmaz
 Nicê teşbîh ider âdem anî sahn-î gülistânê
 Nükûşü ol kadar pür kâr ü pür san'at ki hemvârê
 Virir seyr-î gül-î tasvîri şûriş 'andelîbânê
 Sutûrî mevceler bir safha-î garrâ olub deryâ
 O kasr-î bî-bedel serlevhadır bâlâ-yi 'unvânê
 Yahud bir micmer-î pür zîbdır kî hâzin-î devran
 Getürmüşdür bu bezm-î pür kubâb-î çar erkânê
 Bu nev-kasr-î münakkaşdır bu menzilgâh-i dilkeşdir
 Bu gülzâr-î İrem-veşdir nûmunê bâğ-ı rıdvânê
 Der ü dîvârının ezhârî hemvârê mutarrâdır
 Değildir güllerî muhtac feyz-î ebr-i bârânê
 Şebangeh katre-pâş oldukça mevc-engîz olub deryâ
 Döner dâmân-ı sâhil şem'i çok bir hoş şebistânê
 Telâtum sanma bahrin cûşîş-î tâb-î şükûhundan
 Olur teblerze 'ârız lücce-î deryâ-yı cûşânê
 Ne mümkindir bu kasrın mislinî bünyâd eğer olsâ
 Yemin mahsûli munzam hâsîlî sermaye-î kânê

Muhassal kimseler görmüş değildir misl ü hemtasın
Münâsib devlet-âbâd oldu Şahenşâh-ı zî-şânê

N Â Ş İ D

(Ölümü: H. 1206 = M. 1791)

ŞARKI

Şehlevendim kanalım câm-ı şerâb-î nâbâ
Şöyle nûş eyleyelim kim dönelim bî-tâbâ
Hele meyl itme pek erkenden efendim hâbâ
Ey meh-î evc-i letâfet gidelim mehtâbâ

Bir iki mutrib-i hoş-nağme olub bir iki sâz
Geh beyâtî okusun gâh çalub nâz ü niyâz
Çıkalım sahn-i çemenzâr-ı Küçüksûya biraz
Ey meh-î evc-i letâfet gidelim mehtâbâ

Nev-hırâmım yine müstağrak olub hûlyâyâ
Tâze zînet virüb ol kâmet-i müstesnâyâ
Sarf-ı zihn eylemeyüb ya'ni gam-î ferdâyâ
Ey meh-î evc-i letâfet gidelim mehtâbâ

Giceyî gündüze tebdîl idelim şâm ü seher
Şemsi Pâşâdan idüb semt-i Beşiktâşa güzer
Nâşid-âsâ okuyub böyle güzel şarkîler
Ey meh-î evc-i letâfet gidelim mehtâbâ

ESRÂR DEDE

(Ölümü: H. 1211 = M. 1796)

GAZEL

Dildâr idicek va'deyi yahû-yi Sitanbûl
Teng oldu yinê bâşıma her sûy-ı Sitanbûl

Yarın kademî basdığı yer olmasa andâ
 Bir dâhi harâm îdi bânâ bûy-i Sitanbûl
 Her semtine baksam görünür âteş-i hicrân
 Dûzah bana her kûçe vü her kuy-i Sitanbûl
 Bir âh idenê bin kez ider hâyf selâmet
 ‘Âşık-küş olur nâsîh-ı bedgûyi Sitanbûl
 Gelmez mi ‘aceb ol gül-i handan dahi Esrâr
 Gülmez mi bu günlerde yinê rûy-i Sitanbûl

GAZEL

Gice Kandillide gök kandil olub ol mehrû
 Mâhitâb eyleyerek eyledi ‘azm-î Göksû
 Ol şehensâh-ı hüsün basdı kadem şevketlê
 Hele Beylerbeyinin bâşına devletdir bû
 Boğaz içinde bu şeb mey virerek muğbeçeler
 İtdi sâgar gibi lebrîz bizî ta-be-gelû
 Gel çalipâ için itmê bizi hicrâna düşâr
 Nola İstavroza gitmê bu gicê kâfir-hû
 Subha dek eyleyelim şevk ile zevk-i mehtâb
 Mêstdir çeşm-i siyeh-meste yeter bû uykû
 Tâb-ı mehtâbı görüb hayrete düşmüş hurşîd
 Gösterüb göz kapayub encüm ü mâhâ doğrû
 Meclis-i keyf-i ‘arak ‘âlem-i dîğêr itdî
 Rûy-i mînâmıza ‘aks eyledi hattâ minû
 Doğru her halka-i kulkulde birer mihr-i sâfâ
 Müşrif-î nûr-i füyûz oldu leb-î tengi-sebû
 Feyze bak şu‘le-i germiyyeti îkâd eyler
 Mevc-i tûfân-ı ‘arak her ne kadar itse gulû
 Peyrev-î bülbüle-î câm-ı ‘arak oldu hümây
 Gubegû kulkul-i mînâsını söyler kûkû
 Meclis-î dakk ü lak ü hande-i rind-î mutrib
 Gâh düm düm tek ü geh heyhey ü gâhî hûhû
 İtdi teşrîf kudûmîle büt-î nağme serâ
 Mutrib-î defzenî bî-tâb ü mecâl-i bâzû

Yârdan sâna şu peymâne ki ihsân oldû
Mihr-i dîdâr idi Esrâr sabâhâ karşû
Sâye-î Hazret-i Galibde Boğaz içre bu şeb
Zevk-i min tahtihi'l-enhâr idi bânâ her sû

GALİB DEDE

(Ölümü: H. 1213 = M. 1798)

ŞARKI

(*Berây-i Sâhilserây-i Çirâğân*)

Eğer sâhilserâ görmekse çarhın maksad-î câni
Temâşâ eylesün bû dilnişîn bâğ ü gülistâni
Fürûzandır sipihrin bunda heb şem'î şebistâni
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğânî

Bunun mânendi bir sâhilserâ yokdur hakîkatdê
Niçün kim mazhar-ı eltâf-ı Hünkâr oldu gâyetdê
Nazargâh-î kerâmetdê makam-î kurb-i devletdê
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğânî

Anın her kâhı bir beytü'l-kasîdê tâze mazmundur
Bütün ma'nâ-yı zîbâ-yî meserretlerle meşhundur
Kusûrû vârisê şevketle teşrîf-i Hümayundur
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğânî

Münakkaş revzenî kim çâk çâk ü dâğ dâğ olmuş
Serâser müjde-î teşrîfi bekler göz kulâğ olmuş
Dahî sâyende âbâdân olub şimdî çirâğ olmuş
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğânî

Sen ihyâ eyledin hem bâğ-ı mülkî hem bu gülzârî
Dü'â-yi devletindir herkesin Gâlib gibî kârî
Dirîğ itmê kerem kıl bendelerden lutf-i didârî
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğânî

(Çırağan kapusu bâlâsına muharrerdir)

Sâbahü'l-hayr-i devlet bû der-î vâlâ-yi 'İsmetdir
İkî bâlî hümay-î mihr ü şehbâl-i sa'âdetdir
Nücûm-î âsuman deryûze eyler âstânından
Çirâğân ile memlû bir Çirâğân-ı 'inayetdir

BAHÂRİYYE

(Der vasf-ı Şerîf-i Hudâvendigâr-ı esbak Sultan
Selim Hân-ı Sâlis aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân)

'Ale's-sabâh ki âheng-i nağme itdi hezâr
Açıldı feyz-i mahabbetle hâtır-î gülzâr
Çemen çemen gül ü nerkisle zeyn olub 'âlem
Açıldı gönlü gözü gülşenin irişdi bahâr
Düşüb bu keyfile sünbül çözüldü düğmeleri
İdüb tekellüfû tarh oldu şâhid-i bâzâr
Cihânı tutdu bu keyfiyyet 'aşk-ı bî-canveş
Yaşardı neşve-i nevrûz ilê der ü dîvâr
Yayıldı şu'le-i âvaz berîd-i gülzârâ
İdüb hevâ rek-i ebr-î matîri rişte-i târ
Füyuz-i nağme-î rengin-i 'aşk ilê doldû
Elinde mutrib-i dehrin bu şeşcihet şeştâr
Çemende zevrak-i lâleyle seyr ider jâlê
Zemîne öyle hücum itdi mevce-î ezhâr
Kan ağladub ciğerin deldi gonce-î âlin
Misâl-i hançer olub şâh-ı erguvan hunbâr
Neşât ü şevk ile 'âlem o rütbe sergerdân
Seçilmez oldu gülistanda mest ilê hüşyâr
Bu zûr-i neş'e ilê doğru gitme kâbil mî
'Âceb mi cûlâr eğer gec mec itseler rêftâr
Seherde sâgar alub deste eylemiş hurşîd
Sabûh-i subh ile reng-î şefakla def'-i humâr
Temam mest olub olmuş şükûfe mağz-i cünûn
Başına sû yerine mey döker yinê emtâr
Sirâyet eylemiş ol rütbe feyz sahrâyâ
Olur sadef gibi her berk-i hûşk gevherdâr

Ne berk-i hûşk cihân sebz hurrem oldu temâm
 Enâr hâsıl ider şimdi sînesinde çınâr
 O rütbe neşv ü nemâ var ki bülbül eylese âh
 Şirâr-ı terbiyetî ebr ilê ohur gülnâr
 Letâfet öyle ki her bir habâbdan görünür
 Nücûm-i zâhiresîle bu günbed-î devvâr
 Sipîhr-i atlası sandım ki olmuş âvîzê
 Kenâr-ı havza düşüb bir sahîfe-î halkâr
 Karanfûl ‘işve vü nâz ilê kırkma kaküllê
 Nesime revzen-i gülbünden ‘arz ider dîdâr
 Olub bütün çemen etfâli sarmâşık dolaşık
 Birî birîne fısıldîle ‘aşk ider izhâr
 Budur ümid ki cûşân olur bu demlerdê
 Misâl-i gevher-i yâkut o seng-dil dîdâd
 Değil ‘abes bu kadar cuşışı safâ vü sürûr
 Miyân-ı bâğdâ zîra ki başka hâlet vâr
 Çadır çiçekleri zeyn itdi kûh ü sahrâyı
 Dağıldı dâğlara yekpâre ‘asker-î ezhâr
 Nigâh-i ehl-i suverden nihân temâşâsı
 Göründü dîde-i hakbînîmê nicê esrâr
 Çemende cem‘ olub emvâl-i ‘âlem-î melekût
 Yeşil libâs ile saf saf durur katâr katâr
 Gürûh-i hazret-i ervâh sêbz-pûş olmuş
 Dem-î bülend ile gülbankler olur tekrâr
 Meğer kudûmunu teşyi‘ imiş bu cem‘iyyet
 Sıtanbul ‘azmini itmiş o mâh-ı pür-envâr
 Eyâ Şehinşeh-i sâhib zemân ü dârâ-fer
 Senin ‘inâyetin oldû bu güftügûya medâr
 Güşâde hurrem olâ gül gibî müsellemler olâ
 Heman vücûd bulâ hâtırında her ne ki vâr

TÂRÎH

(Beyhan Sultanın inşâ ettirdiği Çırağan Sâhilserâyı için)

Zehi sâhilserây-î dilgüşâ iklim-i nev-bünyâd
 Mukabildir kusûr-î bî-kusûrû milk-i imkânê

Mezerkeş tâkını fark îdemez nûr-î mücessemden
 Bakub seyr eyleyen âyine-î hurşîd-i rahşânê
 Hezârân gülşen ü kâşâne var kim nakş-i rengînin
 Değişmez ehl-i dikkat kişver-î Kişmîr ü Kâşânê
 Kevâkib birbirîne gösterir şem‘-î şebistânın
 Bilür âvizedir mehtâb o bâlâ tak ü eyvânê
 Cevâhirden nücûm-î bi‘aded tahsîl ider enzâr
 Müşâ‘şa‘ âstânından çıkıncâ çarh-ı Keyvânê
 Kef-î efsûs olur revzenlerinden dest-i güleğşânê
 Eğer teşbîh idersem sehv ilê subh-î bahârânê
 Akar sûlar gibî giryân olur zer-hall-i etrâfı
 Eğer mevc-î güherden benzedirsem mevc-i ‘ummânê
 Alınmışdır horâsânîsi derdim kasr-ı Müşkûden
 Eğer ferhâd bulsâ dâstres kûh-î Bedahşânê
 Nükûş-î gonce kim zib-î şükûfistan-ı sakfidir
 Gül endâzân-ı istihzâ olurlar rûy-i hûbânê
 Olur şâyeste tak-î pür nigârı dûş-i hurşîdê
 Eğer bir hil‘at-î zerdûz lâzım gelse şâhânê
 Münakkaş ferşi hep nâdîdedir kim gelmemişdir hîç
 Kumâş-i hâhişî şehbender-î hûlyâ-yi insânê
 Nicê müstağrak olmaz hayretê seyr îden ol ferşî
 Düşer bir sîm ü zerden kulzûm-î bî-hadd ü pâyânê
 Fûrûğ-î devletî müzdâd olâ Beyhân Sultânın
 Nigâh-î lutfu ancak nûr ü fer virdî Çerâğânê
 O Sultan kim Cenâb-î Hazret-î Sultan Selim Handır
 Vücûd-î bî-nazîrî müftehardır âl-i Osmânê

‘İZZET EFENDÎ

(Ölümü: H. 1212 = M. 1797-98)

SÂHİLNÂME'DEN

(Kasîde der vâsf-ı İskele-i İstanbul der sitâyış-i Sultan Selim-i Sâlis)

İskelê vâsfına biz dê virelim âb ile tâb
 Ola mahzûz Şehenşâh-ı kerîmü'l-ensâb

Hazret-i zıll-i Hudâ bahr-i ‘atâ kân-ı sehâ
 Ya‘ni Sultân Selim Hân-ı Hümâyûn elkâb
 Merkez-i Saltanatâ gelmedi bir misli anın
 Zâhir ü bâtını ‘irfân ile kutbü’l-aktâb
 Yazsa ahlâk-i hümâyûnun eğer Firdevsî
 Medh ü evsâfına Şehnâme olurdû bir bâb
 Matbah-i devletinê kâse-fürûş şah-î Hoten
 Çâkerî olsa sezâ Rüstem ü Sâm ü Sührâb
 Görseler saltanatın cümlesi eyler tahsîn
 Şâh İskender ü Cemşîd ü Ferîdûn Dârâb
 Fâris ü tîr ü tûfeng atmada tiğde mâhir
 Vâsî-ı şâhânesine yazsam olur başka kitâb
 Nola bir hayder-i raht olsa nitâkî Cevzâ
 Rahş-i ikbâline Hurşîd ile meh çift e rikâb
 Hak hatâlardan emîn eyleye her dem ânî
 İde a‘dâsına gâlib anı Rabbü’l-Erbâb
 ‘Ömrin efzûn ide Sultân Selîmin Mevlâ
 Eşkiyâ zümresi devrinde olub heb nâyâb
 Sa‘y ider ‘âlemin ıslâhına ol leyl ü nehâr
 ‘Adl ü ihsânı ilê oldu cihan revnakyâb
 Galatâ döndü heman tekye-i sûfîyânâ
 Kalmadı katre-i mey sâz ile söz çeng ü rebâb
 Fâsikânın söyünüb şem‘a-i ikbâli temâm
 Şimdi Mumhânede rindan bulamaz şu‘le-i tâb
 Kûfl-i meyhânelere kurşun akıtdı cümlê
 Kapanub mahzen-i bâbı dökülüb bâde-i nâb
 Döpdölü sâhil-i Tophânede mabûb ammâ
 Söylese falya virir ‘âşık-ı nâ-şer‘i cevâb
 Salı bâzârına var uyduragör bâzârı
 Vâsîtâ istemez ol şûh işin kendin yâb
 Piste-lebler çoğimiş sâhil-i Fındıklıdâ
 Varub ol gözleri bâdâm ile nûş it vişnâb
 Kabataş olsa dayanmaz yüreği ‘uşşâkın
 Taşcızâde yine hicrân eyler bî-tâb

Dolma bağçe ne güzel oldu makarr-î şâhân
 Bir taraf sahn-î çemen bir tarafı sâhil-i âb
 Feyz-i rûhâniyi Hak virdi Beşiktâşa temâm
 Bâhusûs anda olâ Pâdişeh-i ‘Âlicenâb
 Bir şeker-leb güzelê geçdi yinê ‘uşşâkı
 Kara bâlide ne ballar yedi şeyh-î kezzâb
 Ser-i a‘dâyı sezâ kat‘a Kılıç iskelesî
 Ne güzel makta‘dır eylemeğê darb-i rikâb
 Ortaköydê bulagör bir güzel-î mûy-miyân
 Bir miyancî arayâ girmeye vir redd-i cevâb
 Âb-ı dîdem tükedüb heb benim ol çeşm-i gazâl
 Bir Kurûçeşmeye döndü gözümüz kalmadı âb
 Arnavud köyüne geldikde yanaşdı dellâk
 Arnavud şerbetin içdî ciğerin itdi kebâb
 Tıfl-ı dil gâhi Bebek seyrine ister seyrî
 Mâh-ı nîsân-ı safâdır gecelerdê mehtâb
 La‘l-i dilber gibi gülnâr-ı Hisâra söz yok
 Bağ kirâsın verelim mâni‘ olursâ bevâb
 Bir teberdar güzeli balta olub âyağımâ
 Mîrgûnê komıyor eyleyelim zevka şitâb
 Çıkarub evc-i Hüseyînîye sadâsın ‘uşşâk
 Var isê oldu Hasan Kalfa o şehnâza me‘âb
 Kayalardan tutamazsın o kebk-reftârî
 Zâhidâ bin yıl uçarsan sen eğer hemçü gurâb
 Şimdi Şeytân akıntısına düşdü ağyâr
 Çıkmasun semt-i necâtâ heman olsun garkâb
 Saragör sîneye İstinyede tenhâ yârî
 Gece gündüz ne kadar olsa vücûdün bî-tâb
 Yeniköydê idemez rind olan eski ‘âdet
 Çalamaz kimse Kalender gibi nây ile rebâb
 Tarab-efzâ olagör sahn-i Tarabyâda müdâm
 Gâhicê seyre Büyük vâdiye dê eyle şitâb
 Kefelî karyesinê var Bağa yat leyl ü nehâr
 Bir Kırım tâzesi bul işte sanâ kâfi cevâb

Sarıyer içre sarıl bir sarışın mabhûbê
 Sırma perçemle ruhî göstere altun gibi tâb
 Karataş altına girsin dileriz düşmen-î dîn
 Gece gündüz çekeler nâr-ı cehennemde ‘azâb
 Yoksa bâşında Fener mî yanıyor ‘uşşâkın
 Bir Değirmenliğe düşmüş dönüyor misl-i habâb
 Bî-edeb varsa rakîb İskele-î Hünkârâ
 Bir ikî tokat ilê itmeli teb‘îd ü ‘itâb
 Yalı köyü ne güzel cây-i ferahdır baksan
 Her soğuk sû olamaz havz derûnunda habâb
 Beykozun çeşme başî hayli müferrih yerdir
 Paşa bağçêsi Çubuklû o dahî başka hisâb
 ‘Âşıkın şimdi kavak yîlî eser bâşındâ
 Yelkovan gîbi ider sâhil-i deryâda şitâb
 Kavunû karpuzu çok sahîl-i İncirlînin
 Hayli zendost yeridir ‘azm idiyor şeyh ile şâb
 Hele şâhâne makam sâhil-i Sultâniyye
 Mâ’-i zemzem gibi anda akıyor lüleden âb
 Kanlıcâ bir gözü cellâd elinden feryâd
 Gamzesî tîği idüb bî-dili her dem bî-tâb
 Sahn-î Körfez yeridir zümre-i zenpârelerin
 Gece gündüz dalıyorlar suya misl-î mürgâb
 Anadoluyu dolaşsâ yine olmaz kânî
 Zâhidin gûşüne cerreyleyecek dinse cevâb
 Şem’-i dil rûşen olur sâhil-i Kandillîdê
 Varalım Göksuya andâ idelim ‘âlem-i âb
 İşi yoğise dolaşsun Vani köyün ağyâr
 Ana hiç menzil olur mû ne kadar gezse kilâb
 Cism-i a‘dâyı bizê göstere Çengelde Hudâ
 Kulelerdê yiyeler kellelerin cümle kilâb
 Sanki Beylerbeyidir bendelerî Pâdişehin
 Mir-i mîran gibidir her birinin re’y-i savâb
 Vakti nevrûz olucak mevsim-i İstavrozun
 Vakt-i hayvâne bedel Çamlıcadan nûş ide âb

Bir pilâv pişse eğer sâhil-i Kuzguncukdâ
 Bâl açub mîl-i zagan ‘azm ider îdî tullâb
 Zâhidê hoşça Çerâğâh Öküz lîmanî
 Gâh çemen üzre yatub gâhice itsün pertâb
 Üsküdar bâğlarî hayli safâlî ammâ
 Şemsi Pâşayı makarr itdi gürûh-î ahhâb
 Oldu gûyâ Balaban çorba yemekden zâhid
 Nûş ider bulma Ayazmâda eğer vâir ise âb
 Salacaktır yine gûş eyledi sûfî ihsân
 Eylemiş sâhil-i İhsâniyeyî şimdi me’âb
 Tevbe it varsa Harem iskelesî cânibinê
 Saklasun herkesi nâ-mahrem olandan Tevvâb
 Ehl-i ‘irfâna safâ sâhil-i Haydar Pâşâ
 Kadı köyünde pişirsin kuzu lahmîle kebâb
 Hak bu kim sahn-i Fener Bâğçesî câ-yi ferâh
 Eylemiş câ-yi mülûk ânı Hudâ-yı Vehhâb
 Ne kadar câ-yi safâsı var isê bû şehrin
 Sa’d idê Şâh-i cihânâ anı Rabbü’l-Erbâb
 Eyleyê ‘ömr-i tabî’îyi Şehin ‘ömrü güzer
 Devlet ü şevketinê olmaya hiç hadd ü hisâb
 ‘İzzetâ yok bu kadar iskelelerdê sana beyt
 Beyti sen Hazret-i Sultân Selim medhine yâb
 Bekleriz leyl ü nehâr iskele-î ihsânî
 Feth olur lutf-i Şehenşâh ile elbet bir bâb
 Şan ü şevket ile her semti idincê teşrîf
 Rehberin nusret u tevîk ide Rabbü’l-Erbâb

ABDÜLHALİM NEYYİR DEDE¹¹

GAZEL

Gitmek ister şevk-i mehtâb île cânım Beykozâ
 Gelmez ammâ neyleyim aslâ o canım bey kozâ

¹¹ Ölüm tarihi belli değil. Galib Dede’nin müridlerindendir.

Ey düşen ta‘zîb-i rûhâ zînet-î dünyâ için
Yapmadan germ-î harir-âsâ ne hâsıldır kozâ
Şâm-ı küfrî idemez necm-î hidâyetveş münîr
Nâme-î çâsâr-ı efrencîdekî altun kozâ
Merdüm-î İstavrozun en hurdesi kan kırmızı
Hinduvânê zevkinê gitmek ne lâzım Terkozâ
Bû gazeldê îdüb izhâr-î hünerlê imtiyâz
Bir taş atmış Neyyir-î mu‘ciz-beyân dokuz kozâ

XIX. ASIR

K Â M Î

(Ölümü: H. 1220 = M. 1805)

GAZEL

Tutsa tâli‘ keştibânı bahr-i ‘izzetdê dümen
Sâhil-î ser menzil-î maksûd olur dil bir iken
Ben ne yüzden bilmezem yârî himâyet eyleyem
Ol gülê vardır hezâran her taraftan göz diken
Dâne-î hâlî bırakmış mürğ-i diller saydinê
Dâm kurmuş perçemin gördüm Boğâz içinde ben
Çok sözüm var söylerim bir bir sanâ ey mâh-rû
Bir gecê tâ subha dek bir ben olursam bir de sen
‘Aks-i çeşm-î merdüm-î âhûdan almış hâl-i ruh
Buldum andan bir nişânê safha-î hüsnünde ben

GAZEL

Sînedê şâh-î mahabbet kurdu âteşden otâğ
Tıfl-ı dil pervânesin itsün Beşiktaşdâ çirâğ
Sahn-i zülf-î sünbülün seyr eyleyen bâğ istemez
Çünkü kılmaz kimse bâğ-î nefsinê ‘âlemde bâğ
Rah-i ‘aşkındâ senin çok germ ü serdin görmüşüm
Gerçi çeksem ben elim senden gönül çekmez ayâğ

Yandırır şem'î serây-î devletin ûyandırır
Gösterir pervâneler 'aşk ehlinê sönmez ocâğ
Ger ezelden kara yazılmış isê bahtın senin
Nâr-ı 'aşka yâna yâna Kâmi oldû şimdi âğ

BEYT

Orûcu tutdu uykuyâ 'aciz virme o gülhuyâ
Çifte kayıkda Göksuyâ ahşama iftâre buyur

GAZEL

Mihr-i 'âlemtâb-ı hüsnün kıldı âfâkı şu'â'
Doğmasâ gün şems-i rûyinden alurlar irtifâ'
Pâdişâh-î mîlket-î hüsn olduğun gündenberü
Şehr-i 'aşkâ günde bir kanun idersin ihtirâ'
Nem alur tıfl-î gönül ağlar Beşiktaşdâ hazîn
Şîr ü sükker leblerinden bâri ânî kıl rızâ'
Dergeh-î 'aşkında Kâmî nazm-ı dilsûzun okut
Zühre gelsün cünbüşe etsün felekler de semâ'

NEŞ'ET

(Ölümü: H. 1222 = M. 1807)

KASÎDE

Der vâsf-ı Bebek

Allah ne hoş bu kasr-ı hümayûn-î şehnişîn
Gülşen serây-i hûb ü dil-efrûz ü dilnişîn
Derbânıdır güşâyış-i hâtır kapûsunun
Bevvâb-ı bâb-ı devleti ikbâl-i ân ü in
Bast-ı bisât-ı süfresinê inbisât-ı dil
Sadrında inşirâh-ı sadır ferş-i dilnişîn
Nâmı Bebek ki merdümek-î 'aynı 'âlemin
Çeşm-î cihânbîn-i cinandır bu kasr-î 'ayn
'İşretserây-i 'Adne Hudâvend-i 'arş ü ferş
Tarh eylemişdi nîce serâ kah-i nâzenîn

‘Aynî sevâd-ı dîde-i hûbundan binâ
 Kılmiş basîret ehline bir kasr-ı bergüzîn
 Gülgeşt iden riyâz-ı cinânı ne hoş dimiş
 Ol kasr âsmân ü kusûr-î diğ̃er zemîn
 Bu ‘aynidir cihanda o kasr-î münevverin
 Oldu Bebekle şöhre-i ‘âlem binâderin
 Fıskiyyesî ki dîde-i zühhâd-ı têngçeşm
 Deryâ mezâğ-ı havz-ı dil-î pâk-î ‘âşıkın
 Mâhî vü mür̃g birbirinê mîhmân olur
 Âb ü hevasî öyle lâtf öyle nâzenîn
 ateş-ruhân-ı bezmi gül-î âteşin-mizâc
 Pîr ü nevâ-yı bülbüle pervâneler hemîn
 Tûbâ hırâm-ı bîdine reşk ile ser-nigûn
 Serv-î sehîsi hulle-i sebz ile hûr-î ‘ayn
 Rûhü’l-kudüsle hemnefes îmiş nesîm-i bâğ
 Meryemlenür hezar ile gül gonce kâmbîn
 Ya‘nî hevâsı öyle ferahbahş ü canfezâ
 Bülbüllenürdü gülleri gülnârveş hemîn
 Cûş ü huruş-i nağme-i mür̃gândan hemân
 Büstanserây-i kâse-i tanbûr pür tanîn
 Olmuş hevâsı bûy-i benefşeyle lâcûvêrd
 Bir âsmân ü ahter-i tâbende yâsemîn
 Gümnâm ü şân bülbul ü gül gülistândâ
 Mür̃gân hezâr ü cümle gül üşkûfe-î zemîn
 Âdem imiş cennete Rıdvân ü bağbân
 Âdem didim cenâbına bes vasf-ı bergüzîn
 Neş’et bu neş’egâha gelüb rûzgâr ilê
 Geçdi neşât-ı neş’e-i gülzârveş hemîn
 Gülgeşt iden zevât-ı kirâmına yadgâr
 Kıldî bu çênd beytini bir tuhfe-î kemîn
 Rahmet-me‘âl-i zikr-i azîzândır murâd
 Ma‘lûmdur çü şîve-i devr-î zaman zemîn
 Hayr ile yâd olma eserden garaz ne şân
 Seng-î nişânı eylemezem levha-î nigîn
 Bû ravzatü’s-safâ-yı dehir tâ ki nevbehâr
 Olâ güşâde mihr-i gül ü necm-i yâsemîn

Gülçin nigâh-ı temâşâ-yi bâğ olân
Olsun hemîşe gül gibi handân ü kâmbîn

TÂRÎH

(*Berây-ı Neşât-âbâd*)

Te‘âl-Allah zehî devletserây-î âsman-bünyâd
Semâ-sîmâ vü ‘arş-‘unvan felek-rütbet behîşt-âbâd
Bu mebde’dir füyûz-î zevk ü şevk ü inbisâta heb
Ferah-bahşâ hayât-efzâ Neşât-âbâd-ı nev-bünyâd
Tecellî-i ilâhî bunda çün zevk ü sürûr oldû
Semâdan nâzil olmuşdur bunâ ism-î Neşât-âbâd
Ururlar kahkahâ handân olub kebk-î derî âsâ
Neşât-âbâda bülbüller ider mî zâr ilê feryâd
Gül-i gülnârveş her gül olur gülşende bâr-âver
O rütbe hûbdur âb ü hevâsı öyle feyz-âbâd
Benefşe-zârının ‘aksi düşer deryâya sâhilden
Görünür lâcüverdî ruy-i deryâ-yı güher âzâd
Heman bir levha-î zümrüd çemenzârî bu gülşendê
Yahud gülzâr-ı cennetdir hazânı itmemiş şîmşâd
Serefrâz-î sürûr olmuş, benefşe bîd-i mecnunlâ
Ne gecgerden ne sergerdân olurlar cümlesi dilşâd
Bu cây-î ferruh-î ‘âlembehâyı ‘âlem-ârâyı
İdüb ihdâyâ fermâyış Şehenşâh-î kerem-mu‘tâd
Binâ emr-i Hümayûnu île bahş-i mülûkânê
Buyurdû hazret-î Sultâna i‘tây-i Neşât-âbâd
Müşerref îde gâhîcê Şehenşeh şehnişînînî
Bu şevk ilê yapıldî behîşt-î ‘âlem-i icâd
‘Aceb pür şûr olâ deryâ olurken anâ ‘aksendâz
O rütbelerde şîrin-resmdir bu tarh-i hoş-bünyâd
Sütûnû serv-i cennetden dilârâ dilkeş ü mevzûn
Diraht-î sidreden mî eylemiş perdâhtê üstâd
Görünür sûret-î sâf-î safâ âyinê camındâ
Olub gülmîhler ‘âlemnümâ âyinê-î fûlâd
İdersê sebze-zâr-î ‘âlem-î bâlâyâ ger âheng
Nolâ fevvâresindê var o rütbe feyz-i isti‘dâd

Görünür havz-ı sâfî feyz-i vüs‘atlê dil-î ‘ârif
 Hüveydâ olsa nakş-i cümle ‘âlem olmaz istib‘âd
 Leb-î bâmında zikr-î Rabbiye‘l-a‘lâ felek-peyvêst
 Dehân-î bânı dâ‘im ism-i Yâ Fettâhı eyler yâd
 Güher-çin-î şeref eyler der-î dergâhı hâkinden
 Leb-î deryâ zemin-bûsile eyler kesb-i isti‘dâd
 Mücellâ ferş-i mermer almış ‘aks-î sakf-ı zerkârın
 Müzehheb lâcüverdî görünürsê olmaz istib‘âd
 Hurûfîlê dü‘agûnê didî tarîhinî Neş‘et
 نشاط آبادی یارب ایله هر آنده فرح آباد
Neşât-âbâdı Yâ Rab eyle her ândâ ferah-âbâd (=1198)

GAZEL

Müjmlê ey dil-î hunpâre pâdâş olduğun var mı
 Senin ey ber-i deryâdil güher-pâş olduğun var mı
 Sefâhet mî diremriz-î hüner olsam yem-î ye’sê
 Senin mirâs-hâr-î nakd-i şâbâş olduğun var mı
 Neden ey tıfl-ı dil âsâyiş-î gerdûnâ inkârın
 Senin hâbîde-î medh-î Beşiktâş olduğun var mı
 Nicê te’sîr ider âh ü figânin ehl-i inkârâ
 Cezâ-yî cürm ilê dil senin tâş olduğun var mı
 Kim ister pâymâl-î şehr-i ‘aşkâ olmağî Neş‘et
 Beğim sırr-î mahabbetlê senin fâş olduğun var mı

P E R T E V

(Ölümü: H. 1222 = M. 1807)

GAZEL

Kaçınmaz vahşet itmez ol perî gerçî sevimlekden
 Benî gıryan görüncê bâyıılır ammâ ki gülmekden
 ‘Aceb âlüfte meşrebdır olur herkesle hem-meclis
 Niçün kaçmaz senin hemsîren ey muğbeççe erkekten
 Eğer her ân ü her dem her dakîkâ görsem ol şûhû
 Usan gelmez nedendir bilmezem vallâhi görmekden

Senî sayd eylemezler mî görürsün vakti gelsün dê
 Uçarsın ey hümâ-yî evc-i nahvet gerçi yüksekden
 Nicê gelmez benim bû hûşuma fikret a hercâi
 Rakîb îlê Vefâyâ doğru in git sen de Zeyrekden
 Nicî böyle zemînî çiğnedir zannım budur Pertev
 Halâs olursa ger pây-î kümyet-î hâme köstekden

TAHMÎS-İ GAZEL-İ NEDÎM

Tıfl-ı ebced-hânlardan hazret-î üstâda dek
 Mücrimân-î beste der-zencîrden âzâda dek
 Nâfdan tâ bendgâh-î hançer-î fülâda dek
 Fırka-î erbâb-ı dilden zümre-î zühhâda dek
 Hep esîrindir beğim hattâ dil-î naşâda dek

Çün seher bir hoş havâdislê gelüb peyk-î sabâ
 Der ki ifşâ eylerim ammâ be-şart-î ihtifâ
 Dün gicê keyf-î şerâb-î nâb ilê ol mehlîkâ
 Şöyle mest olmuş ki açılmış girîbân-î kabâ
 Nâfdan tâ bendgâh-î hançer-î fülâda dek

Hâb-ı râhat hayret-î efkârâ rehn olmuş gibî
 Sâf ol mir'ât-ı dil jengâra rehn olmuş gibî
 Hâsîlî îmân ü din zünnâra rehn olmuş gibî
 Mâmelek şeyhim bütün hammâra rehn olmuş gibî
 Delk-i peşminden müzehheb nüsha-î evrâda dek

Âdalar seyrî muvakkat hem de zevk olmaz müdâm
 Çamlıcâ dâğında ben tutmam diraht-âsâ makâm
 Bâki nüzhetgâhlardan dâ virem bir bir peyâm
 Göksu bir nâhoş hevâ şimdî Çubuklu pek zihâm
 Sevdığım tenhâca çekdirsek mî Sa'dâbâda dek

Pertevâ fahr eylesem teslîm ider 'akl-î selîm
 Tab'-ı şûhum mükteperdâz ü sühandân ü fehîm
 Hâme-i mu'ciz-beyânım olalı çûb-î Kelîm
 Kilk-i 'ayyârın 'aceb nârefte râh açmış Nedîm
 Hâne-î endîşeden gülzâr-ı isti'dâda dek

BEYT

O dürr-i bahr-i letâfetle biz geçenlerdê
Sadefcilerde tesadüf idüb görüşmüş idik

İLHÂMÎ

(SULTAN SELİM-İ SÂLİS)

(Ölümü: H. 1223 = M. 1808)

ŞARKI

İdüb üç çifte bir nâzûk piyâde şimdi âmâde
Helê tab‘ımca zevk itdim bugün ben dâr-ı dünyâde
Gelüb ol dem süvâr oldû bir îki şûh-i âzâde
Helê tab‘ımca zevk itdim bugün ben dâr-ı dünyâde

Piyâde başlayub semt-î Boğâzâ doğru pervâze
Birî aldî kemânın nağmelerlê başladı sâze
İkî mehpâre birden eyleyüb şarkîye ağâze
Helê tab‘ımca zevk itdim bugün ben dâr-ı dünyâde

Kebîrî riştê-î tâb ü tüvânım kesdi sertâpâ
Sagîrî aldî ‘aklım nakd-i fikrim eyledî yağmâ
Benim nâr-î harâret cism-i zârım aldî heb ammâ
Helê tab‘ımca zevk itdim bugün ben dâr-ı dünyâde

Kemânın nağmesî hoş geldi ol mehpâre nevresden
Birisî iki kat âğâze itdî bîrisî pesden
Olub bî-hûş İlhamî safâ-yî nâğme-î sesden
Helê tab‘ımca zevk itdim bugün ben dâr-ı dünyâde

ŞARKI

Zevk-i ‘işret îdelim evvel bahâr eyyâmıdır
Gâh bûsê ver banâ şâd it benî gülzârdâ
Nâzenînim gül gibî açılmanın hengâmıdır
Gâh bûsê ver banâ şâd it benî gülzârdâ

Bir gicê Göksûya gîdilsê olur gamlar temâm
Görünüşdê gerçi sûlanmış lebin mânend-i câm
Nâz ilê cevır eylemê lutfeyle ey mâh-î temâm
Gâh bûsê ver banâ şâd it benî gülzârdâ

‘Âşıkın ümmîd ider sâlınsa cism-î nâzınâ
Gülsitan tenhâ iken varsâ o mehrû hâkinê
Âh şeftâlûn alub îrişse vaslın pâyinê
Gâh bûsê ver banâ şâd it benî gülzârdâ

Nev-süvâr-î zevrak ol gel zevk-î mehtâb îdelim
Nağme-î mutribile ‘akl ü cânı bî-tâb îdelim
Gâh şarkîler okunsun şevki pertâb îdelim
Gâh bûsê ver banâ şâd it benî gülzârdâ

Ruhsât-î dilber olub ‘âşıkla itsê ittifâk
Yohsa girdî mî miyân-î ‘âşıkâ cânâ nifâk
Böyle çeksün mü dahî Îlhâmî derd ü iştîyâk
Gâh bûsê ver banâ şâd it benî gülzârdâ

ŞARKI

Yine teşrîf-i kudûm eyledi eyyâm-ı bahâr
Gidelim seyr-i çemenzâr idelim leyl ü nehâr
Başka ‘âlem oluyor rûz ü şebindê yâzın
Gidelim seyr-i çemenzâr idelim leyl ü nehâr

Üsküdârâ gidelim geldi çü vakt-î leylâk
Bir iki sâz ile al dilberi gel zevkine bâk
Çıkalım Beykoza Sultâniyeden âyak ayak
Gidelim seyr-i çemenzâr idelim leyl ü nehâr

Gice bir yağlı piyâdeyle gezüb deryâdê
Bir ikî mutrib-i hoş-nağme olub âmâdê
Okusun tâze sabâ şarkıları sahrâdê
Gidelim seyr-i çemenzâr idelim leyl ü nehâr

Geceler kışda olur gerçi ki âhenk ü safâ
Seyri rakkâsların gâyet ilê hoşnümâ
Yok bu dünyâda bilirsin hele İlhâmi vefâ
Gidelim seyr-i çemenzâr idelim leyl ü nehâr

GAZEL

Sayd-î semek itmek diler dilber bu şeb mehtâb iken
Yem hüsnünê hayrân olur ol meh nakış ber âb iken
Kışda o hânın iğnesi kayıkda bir mehpâresî
Rûşen münevver rûyinî fark eyledik mehtâb iken
Döndürdü rûyin bendeden atdı sitem taşlârınî
Hurd itdi gönlüm şışesin ol derd ilê bî-tâb iken
Gönülde ‘aşkın âteşî müşkilce itmişdir zuhûr
Semtin dolaşdık ol mehin dil hânesi pertâb iken
Ey bî-vefâ dilber neden hüsnün sakînursun ‘aceb
Bâki değil dünyâ sanâ âhır işin hârâb iken
İlhâmî yarın zevraki geçdi yakın bizden yanâ
Nutkum tutuldû vehleten haylî hazır cevâb iken

GAZEL

Bize gel nâzı bırak ey gül-i ter cûş idelim
Leblerî sâgar-i müldür o mülû nûş idelim
Raks uran mutribin âhengini bir gûş idelim
Leblerî sâgar-i müldür o mülû nûş idelim
Cism-i dilberde müheyyâ hep o ra‘nâ mezeler
Bûse-î gabgâbı şeftâlû turuncî memeler
Düğmeler cümle çözülsün açılıb sim gibi ber
Leblerî sâgar-i müldür o mülû nûş idelim
‘Azm idersen bütün esbâb-ı tarab âmâdê
Hazır üç çifte kayık iskêledê âmâdê
Göksuyâ mı gidelim yoksa ki Sa‘dâbâdê
Leblerî sâgar-i müldür o mülû nûş idelim

Mu'tedil şimdi hevâlar Boğazın 'âlemi var
Heyhey-î mutribi ağyâr-ı denî belki duyar
Hele İlhamî senin dê ne 'aceb hâlin var
Leblerî sâgar-i müldür o mülû nûş idelim

ŞARKI

Yîne zevk îdüb güzel bir kahve nûş itdim helê
Bir güzel fincanı sundum ben de benzerdî gülê
Kıldım elmas zarfınâ dikkatle sûnarken nazar
Gözüm îlişdî kalem parmaklı ol sîmîn elê

Saydınâ bâ'is o mâhın cilve-î refâtârıdır
Oynadan gönlüm yerinden zülf-î 'anberbârıdır
Vasf-ı dilberdê bu eş'âr 'âşıkın güftârıdır.
Hoş değil mî kıl nazar bir kerre ol sîmîn elê

Bû bahâr eyyâmıdır Boğazda bir 'ayş îdelim
Hem Küçüksûdâ güzel bir kahve derpîş îdelim
Bû gam-î ferdâyı hep cümlê ferâmûş îdelim
Hoş değil mî kıl nazar fincânı sûnarken elê

Kış demîdir vâralım zevk ile kahvehâne-yê
Gîdelim köhnê bahâr irdikde Kâğıdhâne-yê
Gönlü İlhamînin 'aynî döndü bâruthâne-yê
Kahve fincânın bahâr eyyamı durmâ al elê

ŞARKI

Düşdü divânê gönül cânâneden cânâne-yê
'İd irdi 'ömrüm gîdelim seyrâneden seyrâne-yê
Şem'îni gör dilsûz olur pervâneden pervâne-yê
'İd irdi 'ömrüm gîdelim seyrâneden seyrâne-yê

'Azm eyleyince sayde sad nâz ile ol esb-î süvâr
Nâz eyler îsê 'âşıkâ ol mâhpârê yîri vâr
Bir zevki var her mevki'in gayet güzel seyr-î Hisâr
'İd irdi 'ömrüm gîdelim seyrâneden seyrâne-yê

‘Âşık niyâz itdikce ol mehpâre yüz bin nâz ider
Gelsê makâm-î vuslata heb nâğme-î şehnâz ider
Yâr geldi herkes şevkinî bin nâz ilê ibrâz ider
‘Îd irdi ‘ömrüm gîdelim seyrânedan seyrâne

İlhâmînin feryâdı çün gûşîne irdî ‘âkıbet
Bû ızdırâb-î ‘aşk anın bâğrını deldî ‘âkıbet
Hercâilik itdiklerî meydâna geldî ‘âkıbet
‘Îd irdi ‘ömrüm gîdelim seyrânedan seyrâne

ŞARKI

‘Azm-i meydân eyledik çün nevbahâr eyyâmıdır
Ôk meydânında gördük bir kemankeş dilrübâ
Görmedik mislin cihândâ kâmeti tûbâ mıdır
Ôk meydânında gördük bir kemankeş dilrübâ

Kur kemânın gel seninlê bir atışâlım didim
Biz de tîr-endâz-ı meydânız durûşalım didim
Bû bahâneylê lâtifeyê karışâlım didim
Ôk meydânında gördük bir kemankeş dilrübâ

Göz mü irişür o mehrûnun atıncâ tîrinê
Sinesin koysun nişan bû ‘âşıkî ol mîrinê
Pehlevan bir böyle şûhun kimse gelmez yîrinê
Ôk meydânında gördük bir kemankeş dilrübâ

Kursa hâcet mî kalur hiç kâşî yayî vâr iken
Tîr-i müjgânın atarken gayriyê minnet neden
Var mı İlhâmî gibî bir cevrinin yâyn çeken
Ôk meydânında gördük bir kemankeş dilrübâ

ŞARKI

‘Îd irdi Dolma bağçenin ‘azm eyledim seyrânınâ
Görünce ûruldum heman bir Kârabağ cânânınâ
Bâşında ol al bartasın iğmiş o meh bir yânınâ
Görünce ûruldum heman bir Kârabağ cânânınâ

Nedir bu mercanlı yelek bû nev-zuhur basmâ libâs
Bakdî o mehrudan yanâ seyrî unuttû cümle nâs
Gez Üsküdar etrâfînî hiç var mıdır ânâ kıyâs
Görünce ûruldum heman bir Kârabağ cânânınâ

Kartal kanâdî nev biniş pâyinde kîzıl yêmenî
Cânâ otur sen küreğê ben dê tutâyım dümênî
Bostancı bâşî hamlesî ilê çekâyım bir senî
Görünce ûruldum heman bir Kârabağ cânânınâ

Kopmuş gelîyor karşudan belinde var çiftê bıçak
Cevr ü sitem oklârî bil geçdî derûnâ çâk çâk
İlhâmiyê bû rûtbedê cevri yeter itdin bırak
Görünce ûruldum heman bir Kârabağ cânânınâ

KIT'A

Miyânı nazûk-i yârî nihâle benzetdim
Güneş içinde anî nev-nihâle benzetdim
Görünce Sârî kayâ¹² içre rûy-i dilâdârî
Güneş içinde anî nev-nihâle benzetdim

KIT'A

Nâr-i 'aşkâ düşmüşem fark olmazam pervânenen
Gönlüm ihrâk itdi bilmem ânı kangî hâneden
Bir yeşillî tâze gördüm gülşen-î 'âlemde ben
Olmuş âteş gibî zâhir ol perî Tophânenen

KIT'A

Başlayub bülbül yinê feryâda mest itdî benî
İbtidâ sahn-î çemendê gördüm ol sîmin-tenî
Düşdü ol günden derûna nâr-ı bâr-î 'aşk ilê
Câme-i sebzîn ilê yakdî Beşiktaşdâ benî

¹² Çamlıcadaki Sarıkaya

S ÜNB ÜLZ ÂDE VEHBÎ

(Ölümü: H. 1224 = M. 1809)

GAZEL

Âşüfte vü ser-dâde-i pîç ü ham olaydım
Tek cebhe-i yârâ dökülen perçem olaydım
İşkeste olursam da düşüb seng-i cefâyâ
Sâgar gibi sâkî ile fem der fem olaydım
Ancak olub üftâde gül-î ‘arız-ı yârâ
Sâ‘ir yere düşmezdim eğer şebnem olaydım
Tîr-i nighin urdu dilê bârî deseydî
Bir gün sarılıb yâresinê merhem olaydım
Terk itmez idim Cennet-i İstanbulu Vehbî
Bir kendim idârê idecek âdem olaydım

GAZEL

Zâhmnâk itdî derûnum dîde-î hunhâresî
Vâr isê yârê sarılmakdır bulunsâ çâresî
Eyledim sencîde-î mîzân-ı çeşm-î i‘tibâr
Bir ağır başlı güzel ammâ alınmış dâresî
Konmağâ bir nahl-i istiğnâ arar kim ‘aşkıñ
Pek hevâlanmış yinê mürğ-î dil-i âvâresî
Câm-i lebriz istemez sahbâ-keşân-î derd-î ‘aşk
Sâki-î bezmin lebinden mest olur meyhâresî
Eylemez çünkim şikâf-ı leb kabûl-î iltîyâm
Galibâ tîğ-î zebânındâ unulmaz yâresî
Yâd ider vaz‘ında hûrî kızların pek şevk ilê
Şeyhi zendost eylemiş İstanbulun mekkâresî
Tab-ı ‘aşkîlê gazel mî söylemiş Vehbî yinê
Nazma sûziş virdi böylê tab‘-ı âteşpâresî

MÜSTEZÂD

Hirâmân ol çemenlerdê gel ey servî revânım gel
Nedir bû nâz ü istiğnâ

Gözüm yollarda kaldî gel açıl goncê-dehânım gel
 Gören sansun gül-i zîbâ
 Helâk-î hasret-î dîdârın oldum künc-i firkatdê
 Mürüvvet yok mudur zâlim
 Hayât-î tâze ver bû hasta-î hicrana gel cânım
 İdüb vaslın ilê ihyâ
 Yeter şemsîr-i ebrûyî uzakdan gösderüb geçmek
 Benim ey çeşm-i cellâdım
 Derûnum çâk çâk oldû aman kesdin amânım gel
 Sarıl merhem gibî cânâ
 Yıkıldî gitdi cümlê dünkü gün gördüklerin ağyâr
 Yılan gibî sokulmuşken
 Bu şeb vîrânemiz tenhâdır ey genc-î nihânım gel
 Safâlar ile bî-pervâ
 Ne taşlar dikdi gamzen sîne-î ‘uşşâka anlarsın
 Ne denlû çille çekmişler
 Temâşâ eyle Ok meydanını kaşî kemânım gel
 Hedefdir tîrinê dünyâ
 Beşiktaş semtidir kâşânemizdê râhat eylersin
 Berâber sârılıb yatsak
 Benim ey dâye-perver tıfl-i nâz-î dilsitânım gel
 Kulun olsun sanâ lâlâ
 Ruhun mir’âtınâ Vehbî bakub bir nev gazel yazmış
 Efendim pek güzel yazmış
 Şeker gîbî okursun tûti-î şîrin zebânım gel
 Lebin bûs eylerîm ammâ

GAZEL

Benlerle gerçi kâle-i rûyî beneklidir
 Hatt-î benfşe nesc ile bir top çiçeklidir
 Göz bahsidir hayâl-i Hisâr-î derunda kim
 Merdüm-nişîn-i çeşm-i ümîdim Bebeklidir
 Târ-î harîr gîbî görüb mûy-i perçemin
 Bildim o nerm-hûy civânî ipeklidir

Bir derde düşme yohsa müdâvât-ı rûzgâr
Tiryâk-ı ekber olsa dahî engereklidir
Pâmâl-i esb-i 'işve iden Vehbiyâ benî
Dilberlerin hırâm-ı levendâne şeklidir

GAZEL

Seferber-î reh-i 'aşkın nîcê diyâra gider
Güzel adın işidüb tâ Güzel Hisâra gider
Gubâr-ı pâyin için Isfahandadır nazarı
Ümîd-i kand-i lebin ile Kande-hâra gider
Nîcê fütâdeyi fitrâk-î nâz bend itmiş
Niçün o şahsüvârım yinê şikâra gider
Çıkarsa hasret ilê cânı 'âşık-î zârın
Harîm-i cennet-i me'vâ-yı ruy-î yârâ gider
Müsâ'id olsa da keşfî-i bahtına eyyâm
Bu rûzgâr sakın sanma bir karâra gider
Menâzil-i kamerîden mi hâne-i Vehbî
Gehî gelürse de durmaz o mâhpâre gider

GAZEL

Sanki takrîz yazar nûsha-i ruhsârına hat
Hâllerlê kalem ebrûsu ider vaz'-ı nikat
Sarulursam nola ol muy-miyânâ muhkem
Bellüdür hayr-i umûr olduğu çünkim evsat
Feleğê dir mi gülün cûy-i sirişkî var iken
Getürür 'âşıkı Bağdâd-ı visâlê ol Şat
Menzil-î kâme gidenler geçiyor pîşimizê
İrmedî ruy-i murâdâ dil-i âvâre fakat
Pek çamurdan bilürüm Kumkapu meyhânelerî
Vehbiyâ gel Galatâ semtine git itme galat

BEYT

Teşnesin sûya götürsê yine sûsuz getürür
Acı Muslukda Kurûçeşmeli sakkazâdê

KIT'A

Sıtanbul cümle 'âlemden 'ibâret başka 'âlemdir.
 'Acem nısf-ı cihan ta'bîr ider gerçi Sıfâhânê
 Beşiktâşın olursâ mün'akis tasvîr-i dîlcûyî
 Olur seng-î hacâletlê şikestê âyinê-hânê

ENDERÛNÎ FÂZIL BEY

(Ölümü: H. 1225 = M. 1810)

TERKÎB-İ BEND-İ BAHÂRİYYE

(Der sitâyîş-i Sultan Selim Han der zımn-ı nakl-i Hümâyûn)

Bahâr irdî yinê hüsn-î zemin bastırdı eflâkî
 Nesîm-î sûbhdem kıldî mu'attar âb ilê hâkî
 Çemen her rêngden gösterdi ezhârînî farzâ kî
 Yinê bâş atdı nerkis bâğdâ mânend-i tiryâkî
 Nicê kan dökmesin yâ 'andelîbin çeşm-i nemnâkî
 Çıkardî gonçe sırtından yeşil hârây-i sadçâkî
 Ruh-î handânı âl ü terlemiş nazûk ten-î pâkî
 Sabâ îmiş meğer hammâm-ı nevrûz içre dellâkî
 Güşâd eyler bu vakt-î cân-bahşâ cân ü idrâkî
 Yinê şâ'irlerin pervâza geldî tab'-ı çâlâkî
 Bahâr eyyâmıdır gülşenlerin vakt-î temâşâsı
 Beşiktâşın behiştê benzedî her bâğ-ı zîbâsı

Çıkub kürsîye bülbül bağdâ bâ tavr-ı şeyhânê
 Bülend âvâz ilê tenbîh idüb envâ'-ı reyhânê
 Hulûs ilê dü'â kılmak için Şâh-î cihanbânê
 Gül-î zerrîn ü sünbül yâsemin hep geldi meydânê
 Dil-i pür dâğ ilê hep lâleler doldu gülistânê
 Düzüldü serv ü şimşâd ü fidanlar hep vakûrânê
 Haber gönderdiler bû bende-î zâr ü dü'âhânê
 Yetişdim sıdk-i cân ilê dahî durdum fakîrânê
 El açdık cümlemiz feryâd ilê dergâh-î Yezdânê
 İrişdî na're-î âmînimiz tâ 'arş-ı Rahmânê

İlâhî lutf ile mesrûr kıl Sultan Selim Hânı
Safâlarlâ serîr-i saltanatdâ dâ'im it ânı

Beşiktâşâ çü teşrîf eyledî yümn ü sa'âdetlê
Kudûm-î şâh ilê oldû berâber işte cennetlê
Olub her bağçesî bâğ-î İrem ikbâl ü behcetlê
Varub bülbüllerînê ben de öğrettim işâretlê
Gicê gündüz bu ebyâtı okusunlar fasâhatlê
Hudâ Şâh-î cihânı müstedâm itsün meserretlê
Muzaffer eyleyê Mevlâ te'âlâ feth ü nusretlê
İde te'yid ü te'bîd ânı Hak ikbâl ü şevketlê
Cihan durdukca dur şevketlü Şâhım 'izz ü devletlê
Safâlarlâ beşâretlerle zevk ü şevk ü sıhhatlê
Sürur ü meymenetlerlê kudûm itdin Beşiktâşâ
Efendim 'âfiyetle dâ'im ol devletle bin yâşâ

Bugün dest-î felekden kurtulub kaçdım Musallâyê
Beşiktâşî bütün gezdî benî ârâya arâyê
Gam ü iflâs hattâ birbirin gönderdi bir câyê
Heman sür'atlê düştüm semt-i İhlâmûr ü sahrâyê
Efendim ardımâ düşdü o gaddâr-ı fûrûmâyê
Benî saklâ deyû kıldım tazarru' serv-i bâlâyê
Nidâ itdî banâ ey Fâzl-î bî-baht ü bî-mâyê
Senî dest-î felekden kurtarır ol Şâh-ı Cem-pâyê
Bi-Hamdi'llah felek-mânênd salmış 'âlemê sâyê
Seğirttim gûş idincê ben dahî bû bâb-ı vâlâyê
Felek kaçkınıyım dergâha geldim merhametkârim
Elê virme benî şu zâlimê şevketlü Hünkârim

ŞARKI

(*Berây-i zevk-i mehtâb*)

Nevbahar irdi safâ mevsimidir
Böyle demlerde nicê hab idelim
Binelim kâyığa sohbet demidir
Tâ seher sâz ile mehtâb idelim

Şevk ilê ab ü hevâyâ uyalım
Vaktidir zevk ü safâyâ doyalım
Ne Hisâr ü ne Tarabyâ koyalım
Tâ seher sâz ile mehtâb idelim

Giceden nûş idelim sahbâyı
Atalım câma gam-î ferdâyı
Verelim velveleyê deryâyı
Tâ seher sâz ile mehtâb idelim

Ola kâyılda ikî sâzendê
Bir ikî nağmesi hoş hânendê
Bir de ol şûh ilê Fâzıl bendê
Tâ seher sâz ile mehtâb idelim

ŞARKI

Gülle-i ‘aşka dil-î zârı nişangâh itdim
Eyledim cânı fedâ hâsılı hûbanlar için
Giderek ‘âkıbet aldım fitilî âh itdim
Yandım âteşlere Tophâneli bir dilber için

Geldi ol şeh tenê fitne dahî oldu a‘lem
Yürüyüş itdi Hisâr-î dilimê leşker-i gam
Falya virdim giderek râzıma oldû mahrem
Yandım âteşlere Tophâneli bir dilber için

Ne tabancâ ne dahî tîg gerekdir ne tûfênk
Hañcer-î gamze ilê kılmada ‘uşşâk ile cênk
Hâsılî eyledi dünyâyı benim bâşıma têng
Yandım âteşlere Tophâneli bir dilber için

Şehlevendim güzelim hak bu ki hoş yâkışmış
Âteşîn atlasın üstünde o bârûdî biniş
Seni gördükde dahî Fazıl-ı bî-çâre dimiş
Yandım âteşlere Tophâneli bir dilber için

KIT'A

Bak şu Tophâneye dilberler ilê dopdoludur
Kişi gördükde fitîl almaya hiç kâbil mî
Âteş-i 'aşk ile bârût gibî hep tutuşûr
Yalnız falya viren dilberinê Fâzıl mî

BEYT

Cihan içrê eğer bir kerre ol Tophâneli şûhun
Dudâğın emse 'âşık bal yemez tâ 'ömrü oldukcâ

BEYT

Var mı âyâ Galatâ gîbi müferrih bir yer
Doğru söz söyle felek hiç galatâ meyl itmê

KIT'A

(*Berây-ı kusûr-i Beşiktâş*)

Beşiktâşın kusûr-î bî-kusûrun pâre-î elmâs
Görüncê kızarub mercân olur şerm ü hicâbından
Derûnun seyr için dâmân-ı tâkın mânevî bûs eyler
Hemîşê ruhsat ister ol şeh-î 'âlîcenâbından

TÂRÎH

(*Berây-i Sâhilhâne-i Neşât-âbâd*)

Gel temâşâ-yî cinân it bu Neşât-âbâddan
Bâhusûs ihdas olan bû tarh-i nev-bünyâddan
Bî-televvün hak bu kim ol hâne-î yekreng ilê
Eski takvîmî kabâ gördük bu nev-îcâddan
Sâderû bir dilrübâdır kim tenâsüb üzredir
Hey'et-î mevzûnu hoşdur kamet-î şimşâddan
'Aks ider deryâyâ deryâ 'aks ider divârînâ
Sîmden âyînedir bû ol birî fûlâddan
Sanki kalıbdan dökülmüş şekl-i matbû'û yahud
Haddeden geçmiş kemâl-î san'at-î üstâddan

Zannım ol mi'mâr-ı zûr-endîşe evvel kârda
 Bürc-i eflâkin alurmuş resminî mirsâddan
 Geldi tarh itdî anın şeklinecê bû icâdı kim
 Resminî görmüş değil üstâdlar ecdâddan
 Resmi dursun anda elvân-î cedîd ü nakş-i nev
 Hiç ne Mâniden görülmüşdür ne hud Behzâddan
 Vâsıf-ı resm ü nakşınâ hâcet ne işbû matla'î
 Hayli dem gûş eylemişdim Fâzıl-î üstâddan
 Kasr-ı Şîrînî su'âl itdim dil-î Ferhâddan
 Ba'dehû bâğ-î İrem nakşın alub Şeddâddan
 Görmedim resm-î Neşât-âbâda benzer bir mahâl
 Böyle keşf oldû banâ âyîne-î îrşâddan
 Devlet ü ikbâl ilê Hak berdevâm itsün hemân
 Saklasun ânı nazardan dîde-î hussâddan
 Tâ kıyâmet ber-neşât olsun Neşât-âbâd ilê
 Câbecâ teşrif-i hâkân-î kerem mu'tâddan
 Böyle dâ'im söylene târîh-i ceverdârlar
 کل بهشت آباده باق با نشاط آباددن
Gel bihişt-âbâda bak bâm-î Neşât-âbâddan (= 1210)

TERCÎ'-İ BEND

(*Medhiyye-i Neşât-âbâd*)

Bâğ-ı cennet midir ol hâne leb-î deryâda
 Âferin tarhını endîşe iden üstâda
 Vâkı'â şeklini kim görse sanur rü'yâda
 İşte Firdevsi temâşâ idelim dünyâda
 Bunda hep işte füyûzat-i cihân âmâde
 Bülbülü başladı bu mısra' ilê feryâda
 Pâdişâhım buyurun seyr-i Neşât-âbâda
 Nice reşk etmeye bir böyle yerê kevn ü mekân
 Anı lebriz-i şeref kıldı Hâdîcê Sultân
 Hazret-î Pâdişehî da'vet için ez dil ü cân
 Menzilin ola mübârek didi feyz-î Mennân

Oldu âvâzelerî zemzeme pîrâ-yi cihân
Okuyub sû gibi bû mısra‘-ı pâkî her ân
Pâdişâhım buyurun seyr-i Neşât-âbâda

İsmi hoş mevki‘i hoş nûra olub müstağrak
Görmedî çeşm-i cihan mislini bundan esbak
Anı Sultâna mübârek ide ol Hazret-i Hak
Bu ne emvâl ile nê sa‘y ile olur ancak
Hep hulûsundan o Sultan-ı celîlin mutlak
Seyre lâyıık bu şerefhâne-i vâlâ elhak
Pâdişâhım buyurun seyr-i Neşât-âbâda

Havz-ı pâkizesinin şu‘le-i âb ü tâbî
Anda her mâhi virir bârîka-î mehtâbî
Bu seray içre temâm oldu safâ esbâbî
Oldu her hânesinin bâd-ı sabâ bevvâbî
Halka-î bâbî fedâ eyledi zevk-î hâbî
Böyle söyler hep açıldıkça sarîr-î bâbî
Pâdişâhım buyurun seyr-i Neşât-âbâda

Saklasun zât-i Hümâyûnu hatardan Allâh
İde hemşîre-i ‘âlîyi müşerref ol şâh
Zevk ü şevk eyleyeler bâ şeref ü devlet ü câh
Birbirinden dahi ayrılmaya ol mihr ile mâh
Diye hurşîd-i felek ‘aşk ile mâşâ-Allâh
Böyle mısra‘ okuyâ Fâzıl-ı da‘î her gâh
Pâdişâhım buyurun seyr-i Neşât-âbâda

(*Tebrîkiyye-i Kedhudâ-yı Mehd-i ‘Ulyâ Yûsuf Ağa*
Der Teşrîf-i Sâhilhâne-i Beşiktâş)

İkbâl ola teşrîf-i Ziyâ Pâşa Efendim
Teşrîfin ilê rûh gelür tâşa Efendim
Reşk itdi Sitanbûl Beşiktâşa Efendim
Hâk-î kademin nüsha olur bâşa Efendim
Nur doğdu kudûmunla Beşiktâşa Efendim
Devlet ile ikbâl ile bin yâşa Efendim

Olmuş bu Beşiktâş ü Sitanbûl ‘urefâdır
 Birbirlerinê Hazretin içün rukebâdır
 Ol fasl-ı şitâ geldiğînê dîde-güşâdır
 Bû vakt-i bahâr olsa diyû kârı dü‘âdır
 Nur doğdu kudûmunla Beşiktâşa Efendim
 Devlet ile ikbâl ile bin yâşa Efendim

Ben hufte idim gûşe-i beytû’l-hazenimdê
 Sultânımın ed‘iyye-hayrî dehenimdê
 Bir bülbül-i hoş nâtıka şâh-i suhanimdê
 Bû beyti terennümle okurdû çemenimdê
 Nur doğdu kudûmunla Beşiktâşa Efendim
 Devlet ile ikbâl ile bin yâşa Efendim

Teşrîfin ilê buldu ziyâ rûy-i ehâlî
 Gülgonce gibî semtimizin geldi cemâlî
 Bir mihr-i cihantâb imiş ol Hazret-i Âlî
 Ol gurre-i devlet ki hilâl-î mütelâlî
 Nur doğdu kudûmunla Beşiktâşa Efendim
 Devlet ile ikbâl ile bin yâşa Efendim

BEYT

Bû Neşât-âbâd bir iklîm-i ‘âlfî-bâhtdır
 Anda bir kasr-î ferah-efzâsı pâ-yi tâhtdır

BERFİYE

İrdi eyyâm-ı şitâ oldu cihan berfe garîk
 Döndü dükkânçe-i Hâllâce cihan hep tahkîk
 Şiddet-i serdi ü te’sîr-i dem-i sermadan
 Çağırır gûşe-i kehvarde sıbyan vık vık
 Hâliyâ berd-i ‘acûz vaktine dek tiryâkî
 Kocakarîyi bu dem eylese lâyık tatlîk
 Savt-i bâridle sokaklarda yine kavm-i yehûd
 Ne ‘aceb istemedi halkdan eşyâ-yı ‘atîk

Hindi tâvuğu gibi benzi morarmış halkın
 Görünür pîr ü civan berfile hep âk bıyık
 Çeşme mî dondu ‘aceb sıkleti var sakkânın
 Âteş olsa farazâ donduramaz bir ibrîk
 Nâ‘ralar urmada mestâne-i efsürde dimâğ
 Kâse taktîr-i mey itdikce misâl-î inbîk
 Ermeni şâ‘iri avâze-i bedle çağırır
 İşiden dîdi ‘aceb Kumkapıda oldu harîk
 Nazm-ı eş‘âr ile bû ‘âşıkı üstün çıkarır
 Berfi gördükdi ider titreyerek fikr-i delik
 Sana benden bu nasîhat ki bu eyyâm-ı şitâ
 Kürkten iyi bulunmaz kişiye şimdi refik.

HÛBANNÂME’DEN

(Der beyân-ı hûbân-ı İslâmbûl)

Hâric ez ‘akl-i beşer İstanbûl
 İremez gâyetine ehl-i ‘ukûl
 Ya‘ni her gûşesidir bir mahşer
 Dahi her nâhiyesî bir kişver
 Sanki bir nüsha gibîdir dünyâ
 Bu da fihrist-i kitâb olmuş anâ
 Kara cümle gibi rub‘i meskûn
 Olmuş ammâ o rakam bunda yekûn
 Sanki ‘âlemde bu bir dürr-i yetîm
 Bir sade olmuş anâ heft-iklîm
 Böyle teşbîhini kıldım timsâl
 Gûyyâ mürğ-i münakkaş per ü bâl
 Ana sebzîn cenahdır berrêyn
 Nîl-gûn îki kanaddır bahreyn
 Pencüm iklîmde ol şehr-i safâ
 Bunda gayet ile hoş âb ü hevâ
 Ekserî tab‘ına gâlib tâ‘ûn
 Nezledir ‘illet-i sükkâmı bütün

Bu vebâ kesret-i âfetdendir
 Nezleler fart-i rutûbetdendir
 Öyle bir şehr-i ‘acâib-meşhûn
 Taş ü toprâğın idê Hak efzûn
 Bulunur bunda hep efrâd-ı milel
 Tab‘-ı insana virê nîce halel
 Oldu hirmengehi heb bû nâsın
 Tohmu var bunda bütün ecnâsın
 Ol sebep heb sıfat-î bûkalemûn
 Oldu her dilberi bir dîgergûn
 Benzemez birbirinê hûbânı
 Müte‘addid görünür elvânı
 Cümlesî şûh ü firîb ü tannâz
 Mahrem-î şu‘bede-î nâz ü niyâz
 Söyleşür gûşe-i ebrûsu ilê
 Gâhicê gamze-i câdûsu ilê
 Biri bîrîle ider bey‘ ü şîrâ
 Dolsa ahbâb ile meclis farazâ
 Yine yâran göremez re‘ye‘l-‘ayn
 Her birî olsa dahî Zülkarneyn
 Her biri nâz ü sitem üstâdı
 Cümlelerin cevri ü cefâ mu‘tâdı
 O temâyül o tegâfûl o edâ
 O tebessüm o tekellüm o sadâ
 O revîş ol kırılış zenne gibî
 Turfe reftâr ile bilmem ne gibî
 Va‘de-î kâzibesî bî-gâyê
 Yine ferdâyı savar ferdâyê
 Bir nefeslê seni eyler mağrûr
 Müddet-î va‘desi tâ nefha-i sûr
 ‘Ahd ü peymânı heman nakş ber-âb
 Kavî-i temkînde bir tâk-ı harâb
 Ced-be-ced şehri olan zât-î şerîf
 Ten ü rûhû olur elbette latîf

Çünkü âsâyiş-i nâz ü ni‘met
Nutfeyê bâ‘is-i za‘f ü rikkat
Nufte-î nâzikenin mahsûlû
Nâkıs olur cesed-i ma‘lûmû
Ol sebebdan çok olur rencûrû
Câbecâ zâhir olur kanbûrû
Nesli elbet ne müşevveş tendir
Sebeb ifrât-ı letâfetdendir
Kâmet-i nâzûkü bir ince fidân
‘Ârızı hem-sıfat-ı berk-i hazân
Bu sözê varsa muhâlîf bir ten
Belki neslinde olâ hâricden
Heb döner pîr-i müşevveş-hâlê
İrmeden ‘ömrü dahî sîsâlê
Gerçi kim cüsselerî nâzıkdir
‘Akl ü ‘irfâna bütün mâlikdir
Rüşd ilê ‘akl ile meşhundur hep
Sebak-âmûz-i Felâtundur hep
Rüşd ü idrâk gerek insânâ
Yaraşur kelle kulak hayvânâ
Nedir ol nâtıka-i sihr-îcâd
Nedir ol bârika-î isti‘dâd
Şehrîlikdir kişiyê nısf-ı ‘ilim
Bir tekellümle ider vâsf-ı ‘ilim
Âz müddetde idersê âğâz
Hep ider ‘ilm-i şerîfî ihrâz
Sa‘irê lîk gerek sa‘y-i tavîl
Tâ ki kahren ide ‘ilmî tahsîl
Nâzik olmaz veled-î dihkânî
Çünkü gâyetle galizdir kanı
İrse dê sâli dahî heştâdê
Pîrlik itmez anî üftâdê
Lîk endîşesi olur ber-jeng
Rüşdden anda bulunmaz bir deng

Dikkat itsün buna erbâb-ı kemâl
 Var mıdır dâr-ı şifâdâ hammâl
 Kimî hâfız kimisî mollâdır
 Kimi şâ'ir kimi müstesnâdır
 Çünkü hadden olıcak 'akl efzûn
 İder ol âdeme îrâs-ı cünûn
 Fikr ider gâhice bû dünyâyı
 Gâhi endişe ider 'ukbâyı
 Gâhicê gayret-i akrân ü ma'âş
 Gâhicê gerdiş-i çarh-î kallâş
 Gâh bir dilbere dil-beste olur
 Rûz ü şeb fikri ilê haste olur
 Dâ'imâ fikreti eyler cevelân
 Anı sevdâ ider âhır hayrân
 Giderek 'aklı çıkar dâ'ireden
 Kimse bilmez ki bu 'illet nereden

ZENÂNNÂME'DEN

(Mukaddime' den)

Sen de istersen eğer rûh-i revân
 Ki sanâ meyl ide erbâb-ı zenân
 Hamdü-lillâh sana kılmış Mevlâ
 Kuvve-î câzibe-î hüsn 'atâ
 Mevsim-î gülde buyur seyrânê
 Bâhusus cânib-i Kâğâdhânê
 'İtr-ı şâhîleri sür kaş üzrê
 Şâl-i lâhûri dolâ bâş üzrê
 Ola mercanlı yelek sırma tırâz
 Ola beldê yatağânın mümtâz
 Ola göğsünde mücevher köstek
 Sana ol âğ ile olsun küs teng
 Nûş idüb bir iki câm-ı gülgûn
 Tâ ki olsun iki çeşmin pür-hûn

Kangı meclisteki var cem‘-i revân
Yürü ol meclise ey rûh-i revân
Yürüdükcê yere bir zelzele ver
Salladıkca kolunû velvele ver
Dem çeküb hışm ile ejdercesinê
Na‘ra ur şîr ü gazanfercesinê
Zîr-i fesden dahi perçem göster
Anlarâ hâlet-i Rüstem göster
Câbecâ ol fesi bir nâz ile aç
Perçeminden güzelim ‘anberi saç
Çünkü hep zührevidir tab‘-ı zenân
Hûn-i mirrîhe virir şevk ile cân
Meyl iderler güzelin eşbehinê
Can virirler dahi ânın rehinê
Hiç nigâh eyleme sâğ ü solunâ
Bir gazâb île güzer it yolunâ
Var leb-î cûdâ nişîn ol tenhâ
O zeman heb sana eyler îmâ
Kimi îder şöyle kimîsî böylê
O temennâları hep seyr eylê
Zîr-i yaşmakdan o eyler handê
O perî hâke bakar şermendê
O gülüşler kırılışlar o nigâh
Göz ucuylâ sana bakdıkça nagâh
Birisî şarkıya eyler âğâz
Sana tâkim olalar harf-endâz
Sana nâz itmek içün kîmi koşar
Arkasından dahi ferâce düşer
Serviye gâhi salıncak kurulâ
Oturur anda ikî mübtezelê
Biri nâz île salıncak sallar
Görünür âh o muhannâ eller
Salladıkca açılır kaftânı
Sana göstermek içün her yânı

Gösterir 'ukde-i şalvârı sanâ
 Belki gencîne-i esrârı sanâ
 Sevdığım sen yine bakmâ dûr ol
 Cılve itdikce vakûr ol nûr ol
 Sana câriyye gelür âhestê
 Bir elindê getirür gül-destê
 Sana dir işte selâm itdi hanım
 Elinê alsana âbû cânım
 Sen kabûl eyleme dest-âvîzî
 Göster ol çehre-i hışm-engîzî
 Virmesün gonce lebin âna cevâb
 Kıl gazûbâne kıyam île şitâb
 Ola üç çifte kayık âmâdê
 Seni görsünler o dem deryâdê
 Ol zeman anda kopar bir gavgâ
 Bir kıyâmet dahi bir vâveylâ
 Dillerindê senin ismin dolanur
 Seni andıkça dehânı sulanur
 Nerelîdir 'aceb ol tâze cüvân
 Kangı bağın gülü ol tâze fidân
 Kangı yerdê evi hemsâyesi kim
 Anası kimdir anın dâyesi kim
 Birbirîne ideler çerb-i 'itâb
 Sen o gül çehreyi kıldın içzâb
 Ah yetişmê gidi kâfir câdû
 Başınâ kusduğum oynak rusbû
 Birbirînê dahi pâbûcu basar
 Heb seninçün bu eyâ nûr-i basar
 Sen dahî mâh gibî ahşâm it
 Camehâbında varub ârâm it
 Düşsün anlar heves-î teftîşe
 Anlarâ lâzım isê bir tîşe
 Karn-i sevr içre olursan pinhân
 Seni elbette bulurlar o zemân

Sînelerdê tutuşur âteşler
 Gelür ol demde tuhaf pişkeşler
 Kimisî hâneye eyler da‘vet
 Kimisî gûşe nişîn-î hasret
 Sen heman eyle ‘inâd ü ihmâl
 Höccet-î hâneyi eyler irsâl
 O zeman eyle kademrencîdê
 Nâ‘il ol istediğin ümmîdê
 Zevk ü şevk ile heman nâz eylê
 Lîk çok itme heman âz eylê
 Olma bir ‘avrete ammâ mahsûs
 Sana olsun zen-i dünyâ mahsûs
 Varma âşüfteye ‘ömrüm vârı
 Seni hıfz eyleye andan Bârî

(Der beyân-ı zenân-ı İslambûl)

Ey tırâzende-i ma‘mûre-i nâz
 Vey nevâzende-i kehvâre-i nâz
 Revnak-î rûy-i cihan İslambûl
 Kân-ı gılmân ü zenân İslambûl
 Zen-i dünyâyâ budur mâye-i hüsn
 Çehre-î ‘âleme pîrâye-i hüsn
 Ümm-i dünyâ didi Mısrâ kudemâ
 Şimdi ammâ bu ‘arûs-î dünyâ
 Virdi bû şehre Cenâb-ı Hallâk
 Hüsn-i hilkat ile hüsn-î ahlâk
 Penbedendir ten-i her mevlûdû
 Goncedendir dahi sürh âlûdû
 Âb ü hâkinde nedir bû hâlet
 Ya hevasında ne bû hâsiyyet
 Sanki a‘zası evân-ı tertîb
 Penbenden gonceden olmuş terkîb
 İşte iklîm-i nezâketdir bû
 Münşi-î zevk-i tarâvetdir bû

Ya'ni her hurde-i esbâb-ı safâ
 Bu mahalden olur evvel peydâ
 Hoş gelür ol revîş-î nâdîdê
 Ana 'âlem çalışur taklîdê
 Bu değil kim ola taklîde sezâ
 Her birî başka revîş başka edâ
 'Âlemin çünkü budur mu'tâdî
 Bir mahaldê ki ola âbâdî
 Ne kadar olsa 'imâret mümted
 Çoğalur ehl-i safâ ehl-i hired
 Her birî bir revîş eyler îcâd
 Her gün olmakda nezâket müzdâd
 Olur erbâb-ı sînâ'at mâhir
 Olur erbâb-ı tefennün zâhir
 Bed gelür tab'ına râh-î kudemâ
 Görünür çeşmine ol bâb kabâ
 Bâhusus kim bu sevâd-ı a'zam
 Oldu mecmû'a-i cins-î 'âlem
 Çünkü hem Zühre bunun ahteridir
 Zührevî olsa zenânî yeridir
 Nedir ol velvele-î nâz ü niyâz
 Nedir ol turfe edây-î mümtâz
 Nigeh-î âfet-i cân-ı 'îşvê
 Sühanî şu'le zebân-î 'îşvê
 Dâhi bû şehrin içindê cânâ
 Bir ikî fırka olur nev'-i nisâ
 İdelim cümlesinî zikr ü beyân
 Tâ ki temyîz ola nîkân ü bedân
 Cümleyî birbirinê kılma kıyâs
 Bir midir seng-i siyehlê elmâs
 Evvelâ fırka-i ehl-i perdê
 O görünmez ki dahî mahşerdê
 Ya'ni ol fırka-i erbâb-ı büyüüt
 Dürc-i sîm içre misâl-î yakût
 Goncedir şîşede olmuş mahrûs
 Tûtidir sanki kafesdê mahbûs

Değmemiş turesine bâd-ı sabâ
 Görmemiş rûyini hurşîd aslâ
 Her birî Meryem-i ‘İmrânîdir
 Hazret-i Râbi‘a-i sâinîdir
 Sâhib-i gayret-i nâmus ü vekâr
 Hânesindê oturur leyl ü nehâr
 Dahi bir fırkası sâhib-hurdê
 Görünür zâhiri ehl-i perdê
 Şekl-i ‘ismetde gezer âşüftê
 Hey’et-i muhsinedê âlüftê
 Giyer envâ‘-i libâs-i zînet
 Sanki bir sevr-i murassa‘ kâmet
 O mücevher çiçek o hull-i nefîs
 Her birî gıbtâ-fezâyî Belkîs
 Âh o gernâmeli o debdebelî
 O mücevherli o elmas küpelî
 O felâtunî yenî ferrâcê
 ‘Âkl-i dânâyı virir târâcê
 Hüsnünê böyle virince zînet
 İder ol demde şikâre niyyet
 Bir ikî câriye ardında revân
 Dolaşur çarşayı dükkân dükkân
 Kangı dükkânda ki mahbûb oturur
 Şîve vü nâz ile ol semte yürür
 Ana öğretmek için ahvâlin
 Var mıdır hiç bana uygun mâlin
 Mâl yatgın ise hiç gösterme
 Bana canım çelebi gizletme
 Gel seninle idelim ahz ü ‘itâ
 Çıkar endâzeni evvel cânâ
 Bu rümûz île o mâha dokunur
 Her sözü fi‘li günâha dokunur
 Bu sühanle açar ol gonce-lebî
 Ne kadar olsa da mahcub çelebî
 Göricek ol kınalı parmaklar
 Anı şeytan o zaman parmaklar

Sînesinde ana açsun büstân
 Göre büstânın içindê pistân
 Sayd ider ‘âkibet ol cânânı
 Getürür hâneye elbet ânı
 Kufl-i dergâhı değıldir memhûr
 Bir anahtâra olur mû maksûr
 Kocasî yok olası divânê
 Gice nısfında gider dükkânê
 Kâr ü kisbinde gezer bî-çârê
 Ne bilür neyledi ol mekkârê
 Gelür ahşam evinê ol hayvân
 Lokmadan sonra yatur bî-dermân
 Yine çarşûyâ gider vakt-i seher
 Bu telâş ile ider ‘ömrü güzër
 Hırlaşur halk ile dâ’im ol it
 Günde masrûfu da bir akça simit
 Çalışur herkese zâlim bulâşur
 Dâ’imâ mahkemelerdê dolâşur
 Günde bin dürlü yalanlar söyler
 Her yalânâ kasem-ullâh eyler
 Batgın emvâl aramaktır hâlî
 Ne bilür evdeki batgın mâlî
 Mâl-i Karûnâ dahî mâlik olur
 Bu siyâk üzre nisâ sâlik olur
 Zevkî ammâ ki ider hâtûnû
 Rûz ü şeb zevk ü sefâ meftûnû
 O meşakkat ile dükkânedir
 Bu da dostû ile seyrânedir
 Yapdı seccâde cehennem içinê
 Mâli cem‘ eyledi amma piçinê
 Ne zaman zevk idecek ol telvîs
 Tâbekey bû tama‘-î mâl-i hâbîs
 Gice ârâm idecek bir sa‘at
 Anda dâ görmeye rûy-î râhat
 Ana bin gussa bulur ol kâfir
 Bulmayâ tâ ki safâ-yı hâtır

Evvelâ dir hey ağam sultânım
 Seni hiç görmeye yok imkânım
 Söylesem rişte gibî söz uzanur
 Öyle âğâlığa gönlüm bulanur
 Kalmadî hânede yağın bâlın
 Yandı dükkânı ‘aceb bakkalın
 Ay ne salkım saçak oldun be herif
 Yine miskin gibi soldun be herif
 Beni küsdürme aman nolsun bû
 Sonra Vallâhi barışmam âbû
 Komşumuz işte bu terlikci kızı
 Koçi yaptırdı anâ ol genizi
 Âh o cânım ‘arabâ zevraklî
 Bütün altunlu güzel revnaklî
 Bu da sînemde benim dâğ olsun
 Be senin başına toprâğ olsun
 İsterim bir ‘arabâ tâ o siyâk
 Çekemem yoksa beni eyle talâk
 Anı yapıdırmağa elbet muhtâc
 Ne kadar olsa o nekbet muhtâc
 Öyle bir servete hizlan mı disem
 Öyle insâna da hayvan mı disem
 Dahi bir fırkası bâzâr içrê
 Dâ’im âşüfte gezer kâr içrê
 Gözlerî sürmeli yumşak yüzlü
 İki çeşmin süzerek hoş sözlü
 Bunların bir bölüğü bedterdir
 Her biri şûr ü şer-î mahşerdir
 Siyyemâ yaşlı olâ bir ‘avret
 Kuru ‘unvanla gelür mü zînet
 ‘İtr-i şâhî süre ol bed rûyê
 Râstıklar çeker ol ebrûyê
 Ko ya envâ’-ı ‘ilâc-ı hamrê
 Tâ kızılık bula ol bed çehrê
 Dahi bir fırkası oldû peydâ
 Sevicî zümresi derler cânâ

Değil eslâf-i nisâ hâlîdir
 Bu zeman halkının icadîdır
 Dil verir birbirinê 'âşık olur
 Vakt-i vuslatda dahî hîle bulur
 Her kim anma ki bunâ sâlikdir
 Tab'ı pakize olur nâzikdir

 Ma'il-î perverişî zîbânın
 Ehl-i 'irfanlarıdır nisvânın
 Görünür gerçi ki fâhiş bu eser
 Sâ'ir ef'ale göre ehven-i şer
 Olamaz tab-ı zükûre mâ'il
 Birbirile geçinür velhâsıl
 Can virir her biri ma'sukasına
 Nigeh etmez dahi hiç başkasına
 Biri bîrîne ider nâz ü niyâz
 O edâlar o kelâm-ı mümtâz
 Nâzenînim güzelim gülçîdem
 Gönlüm eğlencesi nûr-î dîdem
 Serv-i nâzım hoş edâlî hânım
 Âh hercâ'i bakışlı cânım
 Merhâbâlar sana ey dürdânem
 Hoş kademler seni gözler hânem
 Bülbülüm ben sana ey gülgoncem
 İki bâzûsu gümüşden külçem
 Neredê kaldın ey 'ömrüm vâri
 Pek azîz eyledin ah dîdârı
 Kılmadın hiç ayak altına nigâh
 Beni ferdâye mi saldın eyvâh
 Bizi urdun mu yinê divârê
 Çıkdı mı ipliğimiz bâzârê
 Yine nolsun o edâ bigâne
 Bizi atdın mı yinê yâbâne
 Öd ağâcı ise ismin a canım
 Benim âdım dahi âteşli hanım

Sana gül penbe diyen ehl-i niyâz
 Didiler ismime kim şu‘le-i nâz
 Sana dirler ise gülgonce eğer
 Bana dâ bâd-ı sabâ söylerler
 Böylece birbirine nâz eyler
 Ba‘de-pû kârına ağâz eyler
 Yine gördükde güzel oğlânı
 Meyl ider hüsnüne elbet câmi

(Der beyân-ı emr-i nikâh)

Ey talebkâr-ı safâ-yî ervâh
 Kerem it olma heveskâr-ı nikâh
 Virseler sâna eğer ‘Azrâyı
 Duhter-î Kayser ilê Kistrâyı
 Düşme bû mihnete dünyâda iken
 Kayde bağlanma serâzâde iken
 Dimiş eslâfda olan Nâbi-i pîr
 Böyle Hayriyyede kılmış takrîr
 Ne belâ bir zene maksûr olmak
 Tâze zevk eylemeden dûr olmak
 Sen dahi meh gibi tahvîl eylê
 Her gicê menzili tebdîl eylê
 Ola her bağçede bir lâne sâna
 Her mahaldê dahi bir hâne sanâ
 Ben de bilmem nice ba‘zı hayvân
 Ola bir ‘avrete mahsus her ân
 Bâhusus bir zen-î bed-sîret olâ
 Bed-şemâ’il dahi bed-hilkat olâ
 Tab‘-ı nâpâki ola hem kıskanç
 Vire bî-çareye bin mihnet ü renc
 Gitse bî-çare eğer bir yânê
 Bir gicê kalsa birûn-î hânê
 İde bin dürlü anâ rüsvâyı
 Başınâ zindan ider dünyâyı

Nice mihnetleri var sîne-güdâz
 Söylesem nâmem olur dûr ü dirâz
 Bâhusus hâmile olsâ kâfir
 Ana kuş südü gerekdir hâzır
 Cümle ma‘dûm olan eşyâ ister
 Ya‘ni mağz-î ser-i ‘ankâ ister
 O figanlar o yalanlar ol nâz
 Âh öldüm diyü mûhiş âvâz
 Nêzrler tekyelerê kurbanlar
 Her geçen sâ‘ile ol ihsanlar
 Kocasînâ diye var hey şaşkın
 Bir ikî dâye getir ey miskin
 Dâyeler hâdimeler ‘avretler
 Dostlar câriyeler nekbetler
 O kıyâmet o fiğân ol gavgâ
 Rûz-i mahşer gibi bir vâveylâ
 Sen de candan o zeman ûsanasın
 Hânedê zelzele varmış sanasın
 Bir de bir pîç atılır meydânê
 O dahî başlaya hem efgânê
 İbtidâ zâhir olâ gûdek-i şûm
 Andan oldûğu dahî nâ-ma‘lûm
 Ol zeman müjdeciyânı seyr it
 Sen heman sîra ilê dilsir it
 Der-‘akab gelmez isê kehvârê
 Maşa bâşında olâ sad-pâre
 O zeman dinle makam-î fennî
 Ninnî yavrum ninni pâşam ninnî
 İki gözüm bebeğî yavrucağım
 ‘Ömrümün mâhasalı kûzucacağım
 Hele illâ o gelen tebrîkê
 Tab‘-ı sevdâyı gelür tahrîkê
 Bir taraftan kapu eyler tık tık
 Bir taraftan çocuk eyler vık vık
 Ol zeman kîşi olâ sevdâyî
 Terk ider gâ‘ile-î dünyâyı

Bahş ider anlara mâl ü hânê
 Can atar kahr ile Hindistânê
 Cem' olur hânede bin mübtezelê
 Sen mühimmâtı yetişdir 'acelê
 Kimisî dir ki fûlan şeyi getir
 Bire şerbet bire bilmem ne getir
 Çocuğâ geldi havâlê bire gît
 Şeyh Efendîye imâma haber it
 Canı var mı ana yokdur dimeğê
 Vah yazıklar çekilen bû emeğê
 Böyle böylê nice bin mihneti var
 Sanma bî-çârelerin râhati var
 Rind-i 'ârif düşe mî girdâbê
 Koya mı kendüyü bû dülâbê
 'Arifê mahzı tecerrüd lâzım
 Zât-ı 'Îsâ gibi olsun ka'im
 'Ukalâ gerçi ki helvâ yediler
 Evde bir dânesi lâzım dediler

RE'ÎSÜ'L-KÜTTÂB 'ARİF EFENDİ
 (Ölümü: H. 1228 = M. 1813)

KASÎDE

*(Der vâsf-ı kasr-ı serây-i Beşiktaş mutazammın-ı
 târih ve der sitâyîş-i Sultan Mahmûd Hân)*

Zehî devletserâ-yî dilkeş-i pür zîb ü şâhânê
 Ki dâğ-î rêşkdir gülmîh-i sakfî mihr-i rahşânê
 Mu'allâ Mısr-ı vâlâ-yî felek-sây-î Şehenşâhî
 Hoşâ ferhunde menzil habbezâ zîbende kâşânê
 Ruhâmî sâfdır âyîneveş ferşî mücellâdır
 Nola benzer disem ol vechilê kasr-î Süleymânê
 Gören dir âb ü tâbın havz-ı berrâkında İskender
 Talebkâr olmaz îdî çeşmesârî âb-ı hayvânê

Urub fevvâre ol vâlâ revâkâ nazre-bâr olsâ
 Döner eyvân-ı pür nakş ü nigâri ebr-i nisânê
 Ruhâmî öyle sâfî kim o ferş-i sîmgûn üzrê
 Döner her katre kim rîzân olâ lû'lû'-i galtânê
 Hevâsî dilgüşâ âbı musaffâ resmi müstahsen
 Esâsı hûb ü dilkeş tarz ü tavrı pâdişâhânê
 Mülevven câmlar pertev salub oldukca tâb-efken
 Döner ol âb-ı sâfın menba'î kân-î Bedahşânê
 O zîbâ selsebîl-î dilkeşin zevk-ı temâşâsı
 Olur sermâye-î rahat dil-î bî-sabr ü sâmânê
 Hemîşê nakş-ı ezhârî gül-î cennet gibî solmaz
 Nicê teşbîh ider âdem anı sahn-ı gülistânê
 Anınçûn sâhilinden bahr anın sür'atle sârî kim
 Şitâb eyler olan ser-germ-i hâhiş bûs-i dâmânê
 Sutûrî mēvcler bir safha-î garrâ olub deryâ
 O kasr-ı bî-bedel serlevhadır bâlâ-yı 'unvânê
 Der ü divârının ezhârî hemvâre mutarrâdır
 Değildir güllerî muhtâc feyz-i ebr-i bârânê
 Şebângeh katre-pâş oldukca mevc-engîz olub deryâ
 Döner dâmân-ı sâhil şem'i çok bir hoş şebistânê
 Telâtum sanma bahrin cuşış-î tab'-ı şükûhundan
 Olur teblerze 'ârız lücce-î deryâ-yı cûşânê
 Bu kasrın eyleyê ma'mûr Mevlâ 'izz ü şevketlê
 Olâ tâ mihr ü meh âvîze tâk-ı çarh-i girdânê
 Dü'âgunê anın târîh-i itmâmın didî 'Ârif

مبارك اوله بو زيننده منزل شاه دورانه

Mübârek ola bû zîbende menzil şâh-ı devrânê

KIT'A

Kaht-ı âb ile hâk-i İstanbûl
 Oldu nâr-ı hafî ilê teklîs
 Ya'ni her çeşme 'ayn-i çeşm-i darîr
 Her çehî kîse-î yemîn-i hasîs

S Ü R Ū R î

(Ölümü: H. 1229 = M. 1814)

GAZEL

Seyr idin dilber-i nâzûk-terin İslâmbûlun
Oturan anlar imiş zîverin İslâmbûlun
Zînetin mî idelim şimdi sanâ vasf ü beyân
Yohsa hûbân-ı perî-peykerin İslâmbûlun
Ba‘zı kâfir ki olur münkir-i gılmân-ı cinân
Görse imânâ gelür dilberin İslâmbûlun
Dilberî var ki anın vaslına kıymet olmaz
Cem‘ kılсан heme sîm ü zerin İslâmbûlun
Ekser-î mâlik olan kimse nisâb-i hünerê
Kâ‘be-veş kıldı ziyâret derin İslâmbûlun
Dergeh-i Behcet Efendîye Sürûrî yürü vâ
Tuhfe it mehd-î neşât-âverin İslâmbûlun

GAZEL

Virüb revnak anâ gılman-sıfat hûbân-ı İslâmbûl
Misal-î kasr-ı cennetdir bülend eyvân-ı İslâmbûl
Sürûşan beyt-i ma‘mûrû tavaf eyler sanur âdem
Ki devr eyler yayan kim kî ider cevân-ı İslâmbûl
Ekâlîm-î cihanda memleketler pâdişâhıdır
Olur her milke ânınçün revan fermân-ı İslâmbûl
Hamûşandır bahâr olmazsa mürgân-î çemen ammâ
Nevâ pervâzdır her dem sühângûyân-ı İslâmbûl
Sürûrîden selâm olsun vatandâ olan ahhâbâ
Unutdurdû sılâ fikrin anâ yârân-ı İslâmbûl

GAZEL

Nev-bahâr île gelüb zînet-i Kâğadhânê
Oldu mahsud-i cihân sâhat-i Kâğadhânê

Resm iderdî İremî safha-i kevnê böylê
 Olsa Şeddâde ‘ayan hey’et-i Kâğadhânê
 Nehrinê girmek için sûhtegân ‘uryandır
 Andırır mahşeri cem‘iyyet-i Kâğadhânê
 Sıgmaz eşcârı kalem âbı mürekkeb olsâ
 Kütüb-î menkıbetê midhat-i Kâğadhânê
 Elhazer defter-i a‘mâline yazdırma günâh
 İtme zâhid heves-î ‘işret-i Kâğadhânê
 Bir mürekkebcî güzel sevdim icabet itsê
 İderim nâme yazub da‘vet-i Kâğadhânê
 Penbe âsâ teni olmağla beyâz ol şûhun
 Olunur cilvegehî nisbet-i Kâğadhânê
 Cümle etfâl-i Sıtanbûl ana cem‘ olsa sığar
 Kalb-i ‘âşık gibidir vüs‘at-i Kâğadhânê
 Ey Sürûrî nola oldîse yasâğ-î nisvân
 Tâzelerlê ideriz sohbet-i Kâğadhânê

GAZEL

Devr eylese bezm-î keremî micmer-i tevîk
 Afâkı tutar râyiha-î ‘anber-i tevîk
 Zulmetde Hızır âb-ı hayâtı göremezdî
 Olmâsa idî meş‘ale-î enver-i tevîk
 Menzil ne kadar dûr ise vâsıl olur elbet
 Tîr-î emelindê var isê şehper-i tevîk
 İstanbul idî Kâ‘be-i maksûdum irişdim
 Yollarda delîl oldu banâ rehber-i tevîk
 Girdimse Sürûrî nola kâşâne-i şükrê
 Rûy-î dilimê oldu güşâde der-i tevîk

GAZEL

Câmi-î Sultan Muhammed kim cemâ‘at bundadır
 Cennet-î Firdêvsdir hakkâ ki ümmet bundadır
 Geldiğî hengâmda Âdem cinandan ‘âleme
 Görse bû me‘vâ-yı pâki dirdi cennet bundadır

Başka revnak virdi İstanbûla mâh-i rûze kim
 Cennet içrê olmayan ârâyış elbet bundadır
 Eylemiş âmâde herkes rûze vü bayrâm için
 Sevb-i gûnâgûn ilê her dürlü ni‘met bundadır
 Hâtır-î ‘uşşak-veş pür-nûrdur her gûşesi
 Dilberân-ı mihrîbân-ı mâh-tal‘at bundadır
 Nutku her şîrin-sühan sükker-fürûş âfetlerin
 Zevk-bahşâdır dimâğ-ı câna lezzet bundadır
 Meclis-î Kassâm Efendiyê Sürûrî kıl mürur
 Şâdmânî vü neşât ü şevk ü behcet bundadır
 Nüşa-î tab‘ın sekâmetden masûn itsün Hudâ
 Câmi‘-î ‘ilmî me‘ârifdir metânet bundadır
 İtmesün hamgeşte zelzâl-î havâdis zâtını
 Kim minâr-âsâ kemâl-î istikamet bundadır

GAZEL

Rehvâr-ı dil ki ‘arsa-i hicrinde randedir
 Raht-î belâ vü derd ise der anda andedir
 İtdik bu dem rakîb ile vâfir cidâl ü cênk
 Şemşîr elimde kande vü kalkan da kandedir
 Ol âl câme ile o hakkâk-i sengdil
 Bir lâ‘ldir ki gûşe-i dükkânda kandedir
 Ağyâr düşmüş ardına cânan gülüb gider
 Hâdimler önde ‘âşık-ı giryan da yandedir
 Cem‘iyyet-î hademle diler kim ‘azîz olâ
 Hayfâ ki meyl-i tab‘ı perîşan da andedir
 İslambul içre dilde hevâ-yî sığar-veş
 Hubb-î kibar-ı nâdire-sencan da candedir
 Peyrevler esb-i tab‘-ı Sürûrîye irmeyüb
 Câmûs-vâr sâha-i hirmende mandedir

GAZEL

Sanma kim yıkdı kadehnûşlerî dûd-i şerâb
 Anları câm-ı leb-î sâki-i bezm itdi harâb

Hâtır-î münkesirimdê tutamam fikr-i lebin
 Sâkiyâ şîşe-i işkeste de durmaz mey-i nâb
 Ne ‘aceb kûyine gitsem gamim efzûn oldû
 Sefer-î Kâ‘be-i ‘Ulyâ ider erbâb-ı nisâb
 Yine çâh-î zekan üzrê çevirüb tevsen-i ‘aşk
 İtdi sergeşte dil-î zârı misâl-î dülâb
 Bîd geldikde leb-î cûya ‘adem râhından
 Şüst ü şû kıldı gubâr-î kademin mevce-i âb
 Ey Sürûrî sakınur dilberi sûz-î dilden
 Şehr-i İslambulun olmakla büyûtü ahşâb

GAZEL

‘Âşık-î hastelerin kûyüne geldikde şehâ
 Merhamet eyle ki sâyende geçinsün fukarâ
 Dokunur cism-i rakibâna demâdem tîgin
 Her zemân âb-ı revân alçağa mâ‘il cânâ
 Tâlib-î rütbe olan şahsı meşakkat kocadır
 Râstrû ‘azm-i firâz itse olur kaddi dü-tâ
 Bûndan özge o vîrâneye insan mu gelür
 Kalsa sûfî ne ‘aceb savma‘asındâ tenhâ
 Tâhtgâh oldu Sürûrî bedenim şâh-i gamê
 Çevremî itdi Sitanbul gibi eşkim deryâ

GAZEL

Bâğdâ yapıdığün bülbul-i nâlan lânê
 Jâlesinden ana seçdî gül-i handan dâne
 Nahl-i nâzım bilemem doğrusunu kangısı it
 Serve benzetdi ‘Acem kaddini ‘Urban bânê
 Çeşm-i pür-nemde hayâlin gören ey kâfir-kîş
 Çıkdı deryâ-yı sefid üstüne korsan sâne
 İtdi giryan beni bir cevherî-î şîve-fürûş
 Cevher-î eşkim ilê benzedi dükkân kânê
 Çeşm-i hayrânım iken âyine-î çehre-i yâr
 Dil-i sad-çâki kıl ey zülf-i perişan şânê

Hançer-î yâre uruldum yine sol böğrümden
 Korkarım kalmaya zahm-î ten-i ‘uryan yânê
 Yok mu bâbâsı o şûhun ki salıncak seyrin
 İtdirir semt-i Beşiktâşda her an ânê
 Têngnây-i vatânı boş ko bulursan vüs‘at
 Şehr-i diğerde garibâna olur han hânê
 Şunda bir eski kedî kürkü ilê kaldı idî
 Sevbinê düzdü varub sûfi-i hayvan Vânê
 Bir kılinc oynadı meydân-ı hünerdê tab‘ım
 Deşt-i düşmende boyandı yine kalkan kanê
 Ey Sürûrî çekemez böyle sühan mîzânın
 Siklet itsê ne kadar nâdirsen can cânê

KASÎDE

(Berây-i Şeyhü'l-İslâm Es‘ad Efendi)

Sitanbulâ düşen âdem çıkub oldûğu kişverden
 Yenî dünyâyâ gelmiş tıfla benzer rahm-i mâderden
 İrüb deryâyâ nâpeydâ olan enhârâ benzer hep
 Bu denlû nesne kim âkub gelür iklîm-i âharden
 Berîd-î çabük-î endîşe kim büldânı devr eyler
 Haberdâr itmedî halkı bunun mânendi kişverden
 ‘Aceb zîbende milk-î ‘âlem-ârâ kim temâşası
 Ferâgat-bahş-i tab‘-ı ‘âşıkândır seyr-i dilberden
 Teferrücgâhdır her gûşesî cev lâna hacet yok
 Nicê emr-î ‘acîbin seyr idersin durduğun yerden
 Sakınsun sahn-ı seyrangâhlardâ kendüsün ‘âşık
 İder kim izdihâm-ı dilrübâyân-î semen-berden
 Gerek câmi‘de tullâbı gerek gülşende mürgânı
 Temâşâ eyle kim yokdur birinin farkı diğerden
 Yeter dârü'l-kütüb erbâb-ı ‘ilmê mevki-î seyrân
 Görünür cânib-î ‘irfân ü cây-î behcet-âverden
 Hülâsâ görmek ister bû diyâr-ı vâcibü’s-seyrî
 Değildir nutk ilê tefhîmi kâbil sâna ezberden

Ne bû da‘vî-i bî-ma‘nî yazıklar sâna ey hâmê
Utan zât-î şerif-î Şeyhü’l İslâm-ı sühanverden

KIT‘A

Şiddet-î sermâ‘ye tâkat mi gelür kim gitmiyor
Bâhusus olmağla dağlarda kömür az gelmiyor
Bağçe-veş yağdı yemîn-i hâtıra târîh-i tâm
ارضرومه دونمش استانبول بو ييل ياز كليميور
Erzuruma dönmüş İstanbul bû yıl yaz gelmiyor (= 1201)

‘ÂRÎF MEHMED EFENDÎ
(Ölümü: H. 1231 = M. 1816)

ŞARKI

Va‘d itmiş idin ey gül-i ter vakt-i şitâdâ
Yaz gelse de olsak yalidâ zevk u safâdâ
Geldî o zamanlar ki cihan feyz-nümâdâ
Mehtâb idelim ey meh-i enver bu hevâdâ

Bir muğbeçenin da‘vetidir gel olalım pâk
Hânende vü mutrible Tarabyâdâ tarabnâk
‘Ârif gülerek oynayarak bî-elem ü bâk
Mehtâb idelim ey meh-i enver bu hevâdâ

ŞARKI

Bu şeb ey mehveş-î nâyâb
Kerem kıl eyle terk-î hâb
Piyâdeylê gezüb yab yâb
Efendim eylesek mehtâb

Boğaz içinde seyrânı
İdêlim cânımın cânı
Okû geh şarkı geh mânî
Efendim eylesek mehtâb

REFÎ‘ KALÂ YÎ

(Ölümü: H. 1237 = M. 1821)

GAZEL

Olmayincâ bir kamer-rû mihrîbânı şâ‘irin
Zulmet-i gamlê geçer devr ü zemânı şâ‘irin
Necm-i ikbâlî olur şâhid dem-i her sâbitê
Bir meh-i rûye felekdê iktirânı şâ‘irin
Âb ü tâb-i ‘aşk ilê sû vormeyincê her seher
Zâhir olmaz cevher-i tig-i zebânı şâ‘irin
Gördüğün her lâfzen erbâb-ı dildir sanma sen
Lem‘a-i ‘aşk oldu rûyündê nişânı şâ‘irin
Zannidersê metn-i hüsn-i yâr bağlar hâşiyê
Mâ‘ni-i maksûddur şerh ü beyânı şâ‘irin
Nükte-i mazmûnunû fehmê gerek erbâb-ı dil
Yohsa yokdur hiç kelâmında yalânı şâ‘irin
Dêstegâh-i fikri kalâ-yî sühanlar nesc idüb
Kişver-i dilden gelir heb kârbânı şâ‘irin
Sanma kim herkes çıkar kasr-i büleld-i ma‘niyê
Fikr-i kadd-i dilrübâdır nerdübânı şâ‘irin
Vâdi-i aşk içre râhı uğrayincâ bellerê
Geçmez andan yohsa bir muy-i miyânı şâ‘irin
Hem nicê mazmûnunû hiç kimseden itmez dirîğ
Cây-i meydân-ı sühandâ pehlivânî şâ‘irin
Bûriyâ eskâlinî yüklen yinê sen sûfiyâ
Çok şükür yok böyle bir bâr-i girânî şâ‘irin
Merkez-i perkâr-ı ‘âlem rub‘-i meskundâ Refî‘
Nefs-i İstanbuldur ancak şimdi kânî şâ‘irin

BEYT

Hayâl-i şevk-ı ruhsârında mehtâb eylesün ‘âşık
Gel ey nûr-i basar sen sâhil-i bahr-i Bebekden geç

GAZEL

Dil esb-i ümîd oynadalı semt-i Vefâdê
 Ferzâne o şeh hânemizê geldi piyâdê
 Geh bîm-i firâkı gehi ümmîd-i visâlî
 Hep olmak içündür dilimiz havf ü recâdê
 Gafletle koduk bâdeyi ibrîk-ı vuzu'yê
 Gördük yine ol fâsıkı ziyy-i sulehâdê
 Bilmem o şehin 'aşkına mecbûr mudur dil
 Kim vaslına itdî kat'î çok sarf-ı irâde
 Ol şêms-ruhün müşterisî çok mudur âyâ
 Kâlâ-yi visâlî nice bir böyle behâdê

HALÎM GİRAY

(Ölümü: H. 1239 = M. 1822)

GAZEL

Kasd-ı Şâm eyledi âhir o cebîn-î fitnê
 İtsün İslambulu Allâh emîn-î fitnê
 Hâbdan çeşmini ikâz kılan zülfü imiş
 La'net ol kâfire kim oldu mu'in-î fitnê
 Hatt-ı müşkînin arâsında olan çeşm-i siyeh
 Sanki Hindûdur olur gûşe-nişin-î fitnê
 Çeşm-î fettânına meftun geçinür zülfî dahî
 Târ-mâr olsa gerekdir o karîn-î fitnê
 Oldu âbisten-i gam mâder-i dünyâ bilmem
 İdecek mî yine ıskât-ı cenîn-î fitnê
 Himmet-î hâme ilê buldu helê hüsn-i nizâm
 Haylicê pâzede olmuşdu zemîn-î fitnê
 Bulur asâyîşi erbab-ı hüner bunda Halîm
 İtsün İstanbulu Allâh emîn-î fitnê

GAZEL

Meh-cebînîmlê olub hemdem şeb-î mehtâbdâ
 Çekdirüb Göksuya dek gitsem şeb-î mehtâbdâ

‘Âlem-î âb içre açsâ sîne-î sâfın o mâh
 Garka-î envâr olub ‘âlem şeb-î mehtâbdâ
 Cennetin ‘aynî deĝil mi böyle süd lîmân iken
 Cûy-i şîrê benzemez mî yem şeb-î mehtâbdâ
 Huldî sen tercîh idermişsin Boĝazın zevkinê
 Vâ‘ızâ olmaz mısın mülzem şeb-î mehtâbdâ
 Eyledim tebyîz tesvîdin Halîmâ dünki gün
 Tab‘a oldû bû gazel mülhem şeb-î mehtâbdâ

VASİF-İ ENDERUNÎ
 (Ölümü: H. 1240 = M. 1824)

ŞARKI

Gül mevsimidir ey peri nûş-î mey-i nâb it
 Tarf-î nîgeh-î mestini hemreng-i şerâb it
 Bû sûret-i dîlcû ile terfî-i hicâb it
 Göksûya gel ey çeşm-i kebûd ‘âlem-i âb it

İnkârı ko ey gonçe-i gül gülşen-i sîrâb
 Mestânelîĝin çeşm-i siyehin ider işrâb
 Yıkma dili zevrakçe-î sahbâ ile yab yâb
 Göksûya gel ey çeşm-i kebûd ‘âlem-i âb it

Kandil-i nücûm île gören mâh-ı semâyı
 Şevk île hevâ giydî sanur pullu-hevâyî
 Deryâ döşedî pâyinê sürmâyî sivâyî
 Göksûya gel ey çeşm-i kebûd ‘âlem-i âb it

Zahm açmak için sine-i ‘uşşâkına sad hâyf
 Çekmiş yine çeşmân-ı siyeh-mestin iki sâyf
 Şehbâz nigâhın gibi sen dâhi çakır kâyf
 Göksûya gel ey çeşm-i kebûd ‘âlem-i âb it

Bahrin bu şeb emvâc-ı safâ aşdı boyundan
 Vâsıf binelim kayığa İstinye koyundan

Sâgar çekerek şevkile Kandilli suyundan
Göksûya gel ey çeşm-i kebûd ‘âlem-i âb it

ŞARKI

Gel seninlê yarın ey serv-î revân
Olalım Göksûya mahfîcê revân
Dîde-î ağyârdan olub nihân
Olalım mahfîce Göksûyâ revân

Gonce-î gülsün dahi ey verd-i nâz
Zevk it açılsun gözün gönlün birâz
İki yıldır gitmedik bâri bu yâz
Olalım mahfîce Göksûyâ revân

Nîçün eylersin mürâ‘ât engelê
Her zeman geçmez kuzum gençlik elê
Vîrelim yârın seninlê el elê
Olalım mahfîce Göksûyâ revân

Habbeyî kubbe ider dâyn duyar
Vâliden dê dinleyüb ânâ uyar
Hiç nê ağyâr duysun ey mehveş ne yâr
Olalım mahfîce Göksûyâ revân

ŞARKI

Eyyâm-ı bahâr oldu açıldı gül-i şâdâb
Sen dâhi açılmaz mısın ey gonce-î âdâb
Hâzır mey ü ney işte kayık muntazır ahabâb
Mehtâb idelim bû gice ey mâh-i felektâb

Mehtâb-ı ruhün ‘aks idüb ey gurre-i behcet
Urdû feleğin safvet-i mâhı yeme gâyet
Aç rûyini at dûşine zülfün kıl ‘inâyet
Mehtâb idelim bû gice ey mâh-i felektâb

Bâğın dolaşub bülbül-i dil gûşe-i câyın
 Cûlar dahi leb-teşnedir öpmekliğe pâyın
 Kıl ‘arz-ı cemâl ‘âleme on dördüdür âyın
 Mehtâb idelim bû gice ey mâh-i felektâb

Kâm almak için sâye-i hüsnünde felekden
 Sâgar çekelim sâk-i sîmîn-bilekden
 Yelken idüb ‘aklâ binelim semt-i Bebekden
 Mehtâb idelim bû gice ey mâh-i felektâb

Germiyyet-i nûş-i mey ilê yandı irâde
 Cûlar gibi Vâsıf akalım sûy-i murâde
 Ismarlayub üç çifte yalandîli piyade
 Mehtâb idelim bû gice ey mâh-i felektâb

MURABBA‘

Nevbahâr eyyâmı geldî ey gül-i bâğ-ı merâm
 Hâtırımçün eyle gülşendê banâ atf-î licâm
 Heb temaşayâ nihâlân oldu saf-beste kıyâm
 Seyre çık gülzâre servîler gibî eyle hırâm

Sünbül-î zülfün hevasîlê hevâlar sünbülî
 Ruhların yâdîle gülşen giydi reng-î gülgülî
 Rehgüzâr-î hüsnünê kapdırma çeşm-î bülbülî
 Seyre çık gülzâra servîler gibî eyle hırâm

‘Âlem-î âb ile Göksûdan olub zevrak-süvâr
 Kıl Kalender bağçesin tâ sûbha dek cây-i karâr
 Sen safa-yi mâhtâb itdikce hû çeksün hezâr
 Seyre çık gülzâra servîler gibî eyle hırâm

Gisüvânın zîrve-î dûş eyle şebbûlar gibî
 ‘Âşıkâ râm ol remîdê olma âhûlar gibî
 Pâyinê aksun dil-î Vâsıf dahî cûlar gibî
 Seyre çık gülzâra servîler gibî eyle hırâm

MURABBA‘

Bir tıfla düçâr oldu gönül semt-i Bebekdê
Pervâz idemez yavrucağım dâhi tünekdê
Ol mâhı şikâr itmek içün sayd-ı semekdê
Bir ‘âlem-i mehtâb idelim biz de felekdê

Buldu henüz eyyâmını zevrakçe-i sahbâ
Orsâ-boca Kandilliye dek çekdirelim tâ
Gök kandil olub subhâ dek ey mâh-ı şeb-ârâ
Bir ‘âlem-i mehtâb idelim biz de felekdê

Tavşan kanı mey dolduralım câm-ı niyâzâ
Yalvâralım ol mest-i mey-î gamze-i nâzâ
Mahfî kayalım yağlı piyâdeyle Boğâzâ
Bir ‘âlem-i mehtâb idelim biz de felekdê

İştê mey ü mahbûb ü tarab cümle müheyyâ
Mehpâreciğim gel idelim ‘azm-i Tarabyâ
Hırsız küreğîlê yanaşub yâhya tenhâ
Bir ‘âlem-i mehtâb idelim biz de felekdê

Vâsıf gibi çarha çıkarub nağme-i âhı
Zevk eyleyelim şarkı çığırtmâ ile gâhı
Ağûşe alub hâle sıfat gâhi o mâhı
Bir ‘âlem-i mehtâb idelim biz de felekdê

ŞARKI

(Berây-ı sâhilserây-ı Çerâğân)

Ayın on dördü oldu seyre çık sâhn-î gülistânê
Ruhün pertev-nümâ-yı behcet olsun mâh-i tâbânê
Kerem kıl muntazır teşrîfine yâli-i şâhânê
Buyur şevk ile mehtâbiyye-ı kasr-ı Çerâğânê

Gül açıl handen olsun bâğ ü râğâ bâdi-î zînet
Safâ-yı hâtırındır ‘âlemê sermâye-î devlet
Senin zevkin cihânın zevkidir ey şâh-ı meh-tal‘at
Buyur şevk ile mehtâbiyye-î kasr-ı Çerâğânê

Derûnun şâd ü hurrem hâtırından gam ırâğ olsun
 ‘Adûnûn sînesî reşk-î hasedlê dâğ-dâğ olsun
 Vücûd-î şevket âlûdun cihan durdukca sâğ olsun
 Buyur şevk ile mehtâbîyye-î kasr-ı Çerâğânê

Leb-î cûdâ çalinsun sâz okunsun fasl-ı dîlcûlar
 Dil-î Vâsîf gibî cûş ü hurûşâ başlasun cûlar
 Gicê tâ subha dek ‘ayyûka çıksun na‘re-î hûlar
 Buyur şevk ile mehtâbîyye-î kasr-ı Çerâğânê

MURABBA‘

Mevsim-î güldür gülistan vaktidir
 Lâlezârâ gel Çirâğân vaktidir
 Bû nevâ-yî ‘andelîban vaktidir
 Lâlezârâ gel Çirâğân vaktidir

Al görüb ruhsârını olsun güşâd
 Lâle olsun seyr-i dildârınla şâd
 Sâna zevk itdirmedir ancak murâd
 Lâlezârâ gel Çirâğân vaktidir

Goncesin çık bağa seyr it gülşeni
 Sinen aç görsün semen sîm-î tenî
 Cümle ezhâr-ı çemen bekler senî
 Lâlezârâ gel Çirâğân vaktidir

Görmedin sen dâhi ey gülberk-i nâz
 Lâlenin zevkin çıkar seyr it birâz
 Yalvarır bülbül ider güler niyâz
 Lâlezârâ gel Çirâğân vaktidir

Kıl icâbet da‘vetê ey gonce-leb
 Her ne kim zevkin isê âmâde heb
 Vâsîf-î zârı alub mahfî bu şeb
 Lâlezârâ gel Çirâğân vaktidir

MURABBA' ŞARKI

Hengâm-ı safdır bu şeb ey mâh-ı kamertâb
Kıl kasr-ı hümayûnu kudûmunla şerefyâb
Devr îde kamer şevk ile mânende-i dülâb
Sâyende senin eyleyelim cünbüş-i mehtâb

Çarhın yüzü kandîl-i nücûm île donandı
Câm-ı feleğin bezmimizê ağzı sulandı
Sâz ü sözümlü gice bülbüller uyandı
Sâyende senin eyleyelim cünbüş-i mehtâb

Lebrîz-i neşât oldu yinê sâgar-i sahbâ
'Aks itmede mir'ât-ı mücellâ gibi sahrâ
Bû şevk ile Göksûda idüb zevkimiz icrâ
Sâyende senin eyleyelim cünbüş-i mehtâb

Teşrîfin ümîdîle güşâyış bulub ezhâr
Kemhâ döşedî pâ yine sahrâ-yi çemenzâr
Lutfeyle buyur gülşene ey Şâh-ı keremkâr
Sâyende senin eyleyelim cünbüş-i mehtâb

Vâsıf demidir gayri gidüb elden irâdê
Bülbüllere demsâz olalım gel bu hevâdê
Gül gîbi gülüb oynayalım bezm-i safâdê
Sâyende senin eyleyelim cünbüş-i mehtâb

MURABBA' ŞARKI

Temâşâ-yı cemâl eyle hezâr ikbâl ü şevketlê
Buyur sahn-ı safa-yı lâlezârê 'izz ü devletle
Kanâdil hep fûrûzân oldu sûzân nâr-ı hasretlê
Buyur sahn-ı safa-yı lâlezârê 'izz ü devletle

Donansun bağçe emr it vâ isê meylin temâşâyâ
Her elvan şem' dönsün bir sehî-kad şûh-i bâlâyâ
Zîyâ virsün cemâlin nûr-i mir'ât-i mücellâyâ
Buyur sahn-ı safa-yı lâlezârê 'izz ü devletle

Seninçün beslenilmiştir bu gûnê bâğın ezhârı
 Senin zevkîn için meşk eylemiş bülbül nevâ-kârı
 Sanâ hâzırlamışlar zevk idüb bû kasr-ı gülzârı
 Buyur sahn-ı safa-yı lâlezârê ‘izz ü devletle

Dayanmaz imtidâd-ı intizâr-ı derd-i hicrânê
 Bu şeb olsan mülâkî bârî sen şah-ı cihanhânê
 Ne rûtbe lâle nâzûk olduğu ma‘lûm-ı şâhânê
 Buyur sahn-ı safa-yı lâlezârê ‘izz ü devletle

Gülün inkâr olunmaz gerçi reng ü bûy-i zîbâsı
 Dahî zîbâdır ammâ lâlenin seyr ü temâşâsı
 Efendimden bu Vâsıf bendenin ancak temennâsı
 Buyur sahn-ı safa-yı lâlezârê ‘izz ü devletle

ŞARKÎ-İ PESENDÎDE

(Ez teşrif-î Sâhilseray-i Beşiktâş Şah-i devran)

Mübârek makdeminle Pâdişâhım oldu memnûnun
 Beşiktâşî şerefyâb eyledî nakl-î hümayûnun
 Olub zib-î leb-î deryâ vücud-î feyz meşhûnun
 Beşiktâşî şerefyâb eyledî nakl-î hümayûnun

Açub âgûş-i şevkîn revzen-î kasr-ı ferah-peymâ
 Seni gözler idi şeb-tâ seher mâh-î münîr-âsâ
 Kudûmun bûs için leb-teşne îdî sâhil-î deryâ
 Beşiktâşî şerefyâb eyledî nakl-î hümayûnun

Bulub meclis kemân ü nây ü tanbûr ile zîb ü fer
 Kenâr-ı bahrde rûz ü şeb oldukcâ safâ-güster
 Ser-âğâz eyleyüb hânendeler bû mısra‘ı söyler
 Beşiktâşî şerefyâb eyledî nakl-î hümayûnun

Kelâm-î Vâsıfı gûş eyledi şâh-i keremkârım
 Huzûrundâ okunsun şarki-î pâkize güftârım
 Helê ben bildiğim şimdî eyâ şevketlü Hünkârım
 Beşiktâşî şerefyâb eyledî nakl-î hümayûnun

MURABBA‘

Çözülmê zülfünê ey dilrübâ dil bağlayanlardan
Kaçınmâ âteş-i ‘aşkınla bağrın dağlayanlardan
Düşer mi ictinâb itmek seninçün ağlayanlardan
Sirişk-i çeşmimin bak farkı var mı Çağlayanlardan

Gelüb vakt-i bahâr ‘âlem safây-ı gülşen itdikle
Nevâ-yı bülbülî gûş-i gül-i ra‘nâ işittikdê
Uyub ahhâba sen de seyr-i Sa‘dâbâda gittikdê
Sirişk-i çeşmimin bak farkı var mı Çağlayanlardan

Senin bir reng-i zîban var ki gülberk-i ‘izârindâ
Bulunmaz gülsitân-ı ‘âlemin bâğ ü bahârindâ
Otur ihrâma ârâm it biraz havzın kenârindâ
Sirişk-i çeşmimin bak farkı var mı Çağlayanlardan

Hevâ-yı perçeminlê başka bir hâlet olur serdê
Yenî baştan misâl-i Vâsıf uğratdın benî derdê
Gaminle gerçi çokdan ağlarım ammâ bugünlerdê
Sirişk-i çeşmimin bak farkı var mı Çağlayanlardan

TÂRÎH

(Berây-i kâh-i Sürûr-âbâd der kurb-i Çamlıca-yi Sağîr)

Gülsitanlar zînetî kâşâneler pîrâyesî
‘Âlemê sultân ü milkin şânı Şâh-i Cem-cenâb
Ya‘ni Han Mahmûd-i ‘Âdli kim der-i ‘ulyâsnâ
‘Arz idüb hâcâtınî Dârâ iderdî intisâb

.
Himmet-i şâhânesî mebzûl-i terfîh-i ‘ibâd
Lûtf ü şefkat-perverî meşhûr-i cümlê şeyh ü şâb
İşte ez cümlê binâ idüb bu kasr-ı hurrêmî
Kalb-i nâsı eyledî lebrîz-i şevk-i bî-hisâb
Bû Sürûr-âbâdî inşâdan mürâdî ol şehin
Zevkini ‘âlem görüb ister ki olsun zêvkyâb
Nîce olmaz şöhret-i âfâk bû kasr-i lâtif

Nîce seyrinden cihân itmez meserret iktisâb
 Ben temâşâ kıldığım andâ sürûrumdan didim
 Tab'ına sad bârek-Allâh ey Şeh-î Şevketme'âb
 Bûlamaz bû resm-î nev-îcâdı ressâm-ı hüner
 İhtirâ'-ı tab'-ı pâkindir senin bî-irtiyâb
 Nevbahâr-î şevk-i hüsnü sûret-î kasra koyub
 Zâtinê mahsûs bir kâh eylemişsin intihâb
 Bir nezâret bir ferâh bir neş'e var tarhında kim
 'Ömrü artar âdemin seyrîle olur fêyzyâb
 Cilveger âyîne-î câmında elvâh-î safâ
 Mürtesent reng-î nükuşundâ neşât-î bî-hisâb
 Bir şehâb-î şâdmânî sanki bu kasr-î cedîd
 Zât-i Şâhânen derûnundâ misâl-î âftâb
 Medh-i evsâfında bû nüzhetgehin 'âciz kalur
 Bir yerê cem' olsa yüz bin şâ'ir-i hâzır-cevâb
 Zîb-i eyvân-ı şehîde Hak idüb dâ'im senî
 Taht-ı devletdê kılâ dilhâhın üzrê kâmyâb
 Vâsîfâ bir yaz ki târîhin pesend itsün gören
 یاپدی زیبا قصر شاهى داور داراجناب
Yapdı zîbâ kasr-ı şâhî dâver-î Dârâ-cenâb (= 1226)

MURABBA' ŞARKI

(Ez sitâyiş-i Kasr-ı Sürûr-âbâd)

Çıkub seyr-î fezâ-yî bâğ ü râgâ 'izz ü devletlê
 Sürur-âbâda teşrîf eyle Hünkârım meserretlê
 Görüb şâd olsun 'âlem zâtinî hem nur-i behcetlê
 Sürur-âbâdı teşrîf eyle Hünkârım meserretlê

Hevâ-yı canfezâsı neş'e peydâ eyler âdemdê
 Merâmın husrevânê zevk ü şevk itmekse 'âlemde
 Gelen bir zevk-i rûhânî bulur bû kasr-ı hurremdê
 Sürur-âbâdı teşrîf eyle Hünkârım meserretlê

Eşî yok zîb ü zînetdê lêtâfetdê nezaretde
 Nazîr olmaz sizê şâhân içindê şân ü şevketdê
 Cihânda yapıdığın kasrın misalî olmaz elbettê
 Sürur-âbâdı teşrîf eyle Hünkârım meserretlê

Verir insânâ şâdî seyr-i hüsn-î tarh-î zîbâsı
 Mücessem gibi bak ol bağların zevk-î temâşası
 Biniş kasrının olmaz hiç cihandâ bundan a'lâsı
 Sürur-âbâdı teşrîf eyle Hünkârım meserretlê

Sezâ Vâsıf kulun vâf eylesê bû lâh-i a'lâyî
 Ne gördüm nê işittim böyle zîbâ kasr-ı bâlâyî
 Temâşâ eyleyim dersin eğer mecmu'ı dünyâyı
 Sürur-âbâdı teşrîf eyle Hünkârım meserretlê

GAZEL

Dağıdub zülfünü sevdâ-yı hicâbı atdık
 Fülk-i sahbâ ile başdan kara yârâ çatdık
 Neş'emiz yok diyü ağyârı bezimden satdık
 Neyse mahfî kalub ol mehle biz aldık satdık
 Gezinirken Paşa lîmânı suyundâ ikimiz
 Yanaşub bir gice dâmân-ı visâlê yatdık
 Bu gicê zevkimizê doğrusu zambak sığmaz
 O gül-î âl ile gülzâra varub yan yatdık
 Bu şeb ağlar görüb ağyârı gam-î reşkinden
 Biz dahî yâr ile gülşende gelişdik yatdık
 Girye-i bûlbülü gülşende alub masharayâ
 Güldürê güldüre ol gonce gülü çatlatdık
 'Âlemin çeşmine bir gonce için hâr olduk
 Sevelî ol gül-i zîbâ-yı cihânı batdık
 Teng iken fâris-i ma'naya zemîn-i Sâbit
 Edhem-î kilki o vâdidê dahî oynatdık
 Emelin 'ayn-i elem olduğun idrâk idelî
 Vâsîfâ cümle-î âmâlî gönülden atdık

GAZEL

Kâlâ-yi dilî istedi yâr al diyü virdim
 Kâlâ nedir al işte bir al şal diyü virdim
 Gördüm nıgeh-î mesti ider vuslatı işrâb
 Cür'et idüb ol mâha bu şeb kal diyü virdim
 Ruhsârına gül penbe didim çeşmi karardı
 Der an çevirüb ben de sözü al diyü virdim
 Ol mihr-i ruhun zerre değilmiş nazarındâ
 Ben îse anâ nakd-i dilî mal diyü virdim
 Bil maskat-ı re'sim didi ol şûh-i güzeştê
 Ânîde bakub rûyine Kartal diyü virdim
 Bildim ne şekerdir lebin emdikde ben ammâ
 Vâsıf dadanur belki diyü bal diyü virdim

GAZEL

Ol şûh-i bî-vefâyâ gönül mübtelâ mısın
 Sen tâ bu rütbe cevri ü cefâyâ sezâ mısın
 Bülbul misâli sen yine feryâdâ başladın
 Ol gülñihâl-i 'işveden ey dil cüdâ mısın
 Her bir telinde bin dil-i 'uşşâk bêstedir
 Ey zülf-î yâr bâşına halkın belâ mısın
 Aldı başımdan 'aklımı reftâr-ı dilkeşin
 Ser-tâ-be-pây ey kad-i dılcû-edâ mısın
 Gülzâr-ı dehre verd-i ruhün virdi velvelê
 Gülberk-i nâz-ı gülşen-i hüsn-î behâ mısın
 Servîlidê geçen sene görmüş idim senî
 Ey şûh doğru söyle sen ol dilrübâ mısın
 Tâ virmedikce nakd-î dilî olmadım bekâm
 Ey vasl-ı yâr sen bana bâd-î hevâ mısın
 Almaz zebâna ismimi Vâsıf o mehlîkâ
 Bilmem ki lâfz-ı lûtf mu harf-î vefâ mısın

GAZEL

Bû şeb tutuşub âh-i derun velvelelerlê
 Şâhenşeh-i 'aşk itdi sefer meş'alelerlê

Sen şarkıya âğâz kıl ey dilber-i mutrib
 Sûfî negamê başlamadan kalkalelerlê
 Kendin gibi şehri ile it sohbet idersen
 Lâyık mıdır ülfet sana bû gerselerlê
 Hûbân-î Sitanbula uyar mı büt-i diğêr
 Mısrî nice hemcîns olur hergelelerlê
 Esbâb-ı hüsnündür güzelê zülf-î siyehtâr
 Esbâna gelür revnak-ı diğêr yeelerlê
 Tahrîk ider erbâb-ı gazez ehl-i fesâdî
 Mârın olur efzun semî kertenkelelerlê
 Her şeb çekeyim sîneye ben yârı de Vâsîf
 Sen kal yine hoş imdi be dursun helelerlê

ŞARKI

(Muhammes)¹³

Cânib-î Göksuya lutfeyle azîmet îdelim
 Yâyub ihrâmı sedin üstüne ‘işret îdelim
 Bâ‘is-î zevk olacak cümbüş ü sohbet îdelim
 Ba‘d-ezîn hâne-i bî-minnete avdet idelim
 Bizde kal bû gîce birlikde mahabbet idelim

Neredê kaldı deyû vâliden eylerse merâk
 Bir haber virsün eğer ister isen gitsin uşak
 Semtiniz de gidilür yer mi a cânım pek uzak
 Hele pek güçlük olur işte beğim sa‘ate bak
 Bizde kal bû gîce birlikde mahabbet idelim

Sana ben yalvararak ağlayub itdikce recâ
 Yine söz geçmiyor ey şûh mizacın ne fenâ
 Bir şebe pek de musirr olmada hiç var mı sefâ

¹³ Bu gazel matbu dîvânlarda yoktur. M. Cevdet Kütüphanesi K. 361 nolu o devirde yazılmış bir mecmuada görüldü.

A kuzum gitme nolur burda yemezler seni yâ
Bizde kal bir gîce birlikde mahabbet idelim

Sad hezar sâna niyaz itmiş iken Vasıf-ı zâr
Yine bildiğini idersin ne ‘acâib esrâr
Gayri hiddet geliyor sohbeti kes kavga uzar
Sana düşmez gel ‘inâd itme otur evde ne var
Bizde kal bir gîce birlikde mahabbet idelim

‘İZZET MOLLA

(Ölümü: H. 1245 = M. 1829)

GAZEL

Seyr idüb rûyin nigâhın târ-ı kâkülden geçer
Kârbân-î gülfürûşân şevk-i sünbülde geçer
Bir perîdir kim o gülruhsâr durmaz dîdedê
San hayâl-î gonce-î ter çeşm-i bülbülde geçer
Bû müselsel derd-i zülfünlê görüncê âhımı
Çok hâkîm-î ‘âkıl ibtâl-î teselsülden geçer
Vasf-ı hatt-î la’l için gencine-î endîşedê
Her güher bin rişte-î riş-i teemmülden geçer
Bitmedî mecrâ-yi mihnet dolmadî deryâ-yı ‘aşk
Bunca demdir cûy-i eşkim şû iki pülden geçer
Nazm-ı ‘İzzetlê Sitanbul oldu reşk-î her diyâr
Tâlib-î ma’nâ olan elbette Âmülden geçer

GAZEL

Yâr ilê bir iki mey üç sularındâ atdık
Dördü geçmiş idi sâ‘at beşe vardı yadık,
Altı mermerde Yedî-Kulleli bir sêngdilê
Sekizincî yıla gelmiş kat‘i pek güç çatdık
Dokuz on yıl beni aldatdı o tâcir beççê
Kal‘a-î vasla bu şeb can virüb aldık satdık
Var idî on bir on ikî on üç on dördündê

Pek küçükdür diyüb ağyârı helê aldatdık
 On beşincî gice ol mâh ile mehtâba çıkub
 Feleğin encümünü bîri birînê katdık
 Nedir on altıda bû on yedi yıllık ‘ışvê
 Sitemin böyle tedâhülle gidersê batdık
 On sekiz süf-re-i ihsâna değısmem ‘İzzet
 Nân-ı Mollâyı ki biz ni‘met-i gayrî tatdık

TAHMÎS-İ MUTARRAF

(Gazel-i Çelebizâde ‘Âsım)

Bâde-nûşân-î hevâdan zümre-î zühhâde dek
 ‘Akl-i külden ‘aşk-ı Mecnûn-î sitem-mu‘tâde dek
 Hâsılı pîr-î mugandan sâhib-i irşâde dek
 Kendinê bû fikri ta‘lîm eyleyen üstâde dek
 Nâle-î gam çıkdı bâm-î perde-î feryâde dek

Şu‘le-î âvâz-i mutrib cânınâ kâr eyleyüb
 Bank-i derdin hemnevâ-yî ‘âşık-î zâr eyleyüb
 Bî-nevâ durmâ diyû tanbûra âzâr eyleyüb
 Nağme-î ‘aşkı keman bir hoşca tekrâr eyleyüb
 Nâle-î gam çıkdı bâm-î perde-î feryâde dek

Ey sitemger zahm-i gamzen görmedik var mı meğer
 Bir Hulâgûsun ki küştendir bu ‘âlem serteser
 Tîg-i kahrından senin ehl-î bekâ itsün hazer
 Renciş-î tîr-î müjenlê cism ü cânım muhtazar
 Dîdeden dilden geçirdin hâtır-î nâşâde dek

Çamlıcâ seyrî mükerrerdîr Hisâr îsê ba‘îd
 Pek müferrihdir Bahâriyyê Efendim rûz-i ‘îd
 Cûylarlâ olduğun seyr it mu‘ânık nahl-i bîd
 Yoğimiş Kare ağaçdâ müjde ağyâr-î pelîd
 Serv-i nâzım gîdelim gel bâri Sa‘dâbâde dek

‘Âsımî nâ-refte râh açmış Nedîmê âferîn
 Bâd şâdân ‘İzzetâ ervâh-ı eslâf-i güzîn

قل بقلب رحمة البارى عليهم اجمعين¹⁴

Kûçe-î teng-î kalemden milk-i isti'dâde dek

بودایشان هیران سوى عرفان لپیش ازین¹⁵

KIT'A

(Der sitâyiş-i Sultan Mahmûd Hân, nazîre be-kasîde-i
Nef'î be-hengâm-ı tanzîm-i asâkir-î mansûre)

Leşker-î mahsûnunû gördüm geçen Gülhânedê
Bâğ-ı dîn içrê didim açmış yeni bir lâlezâr
Penbeler giymiş nihâl-î gül gibî ba'zîsı âl
Serv-i bâğ-î nusret itsün her birin Perverdigâr
Seyr idin kim her birî bir Rüstem-î destân olur
Hazret-î sâhibkırân itdikce lutf ü i'tibar
Her birin bir milke sultân itmeğî va'd eylesün
'Avn-î Hak îlê o Şâh-î tâc-bahş-î kâmkâr
Oldular saf-beste-î ta'lîm mânend-î sürûş
Bank-i tekbrî île doldû sâha-î gerdûn-medâr
Onbaşîlar toplanub kıldî dü'â-yî devletin
'Öşr-i mi'sârın bu şânın görmedi bir Şehriyâr
Âreyê toplar koyub topcû ağâlar kulları
'Asker oldu bürc ü bârûsîle gûyâ bir hisâr
Düşmenê her bir şîrârın Hak idê dâğ-î derûn
İtdiler Gülhâne meydânında âteşler nisâr
Dûd-i bârud-i siyâhı seyr iden ol bâğdâ
Âh-ı 'âşık zanneder bahr-î hayâl-î rûy-i yâr
Vâlih ü hayrân iden cünd-î kevâkib seyrinê
Dîdiler kim mihr-i bûrc-î şevket oldû âşîkâr
Leşker içrê geçdi insan sûretindê bir melek
Eylemiş tebdîl-i hey'et sâye-î Perverdigâr
Câme-î zerrîn ilê ol gonçe-î hurşîd-fer
Öyle vaktin eyledi reşk-î sabâh-ı nev-bahâr

¹⁴ Ar. "Kalbinden söyle ki onların hepsine Allah'ın rahmeti olsun.

¹⁵ Far. "bundan evvel onlar 'irfan semtine rehber oldular"

Mihr ü mehden şemseler yapsun felek cebgânınâ
Eylemek lâyük mî efser böyle gâzî nâmdâr
Tevsen-î gülgûn ilê Gülhâne-yê teşrîfden
Nükteler kıldı beyan bû bendeyê ol hurdekâr

TÂRÎH

(*Berây-i Serây-i Vâlâ-yi Galata der bâb-i dâhileş nüvişte*)

Zîb ü zîver ile buldû bu serây-î Galatâ
Şehlevendâne kesim yosma edâ-yî Galatâ
Mest olur nakşına dikkatle bakan rind-i zarîf
Gelemez hâtırınâ başka safâ-yî Galatâ
Maksem-î feyz-i cihandır bu serây-î ‘âlî
Semt-i Taksîme çıkar çünkü verây-î Galatâ
Têngdir dâire-î Tûr-i teeddüb yohsâ
Nice mazmûn gelür fikre berây-î Galatâ
‘İzzetâ müjde-i elmâs ile nakş it târîh

قوندى بر رسم نوايجاده سراى غلظه

Kondu bir resm-i nev-îcâda Serây-î Galatâ (=1230)

(*Sitâyiş-i kâh-i Hümâyûn der Beşiktâş*)

Var mı bir kâşâne bû kasr-ı Neşât-efzâ gibî
Mevc urur safvet içindê şû ikî deryâ gibî
Fark olunmaz dûrdan cennet midir dünyâ mıdır
Bir gören cennet sanur bir bâkımâ dünyâ gibî
Virdi fer gencîne-î dehrê bu kasr-î zernigâr
Sâhil-î deryâya çıkmış gevher-î yektâ gibî
Güllerî haclet-dih-î gülgonce-î bağ-ı cinân
Mürtesem her nahl-i mevzûnû birer tûbâ gibî
Bahri seyr itdikce kasr-ı devletinden şâd olâ
Cûyibâr üzrê açılmış gonce-î râ’nâ gibî
Gülsitân-î vasfının müştâkıyım tâ haşre dek
Söylesün hâmem kasîdê bülbül-î şeydâ gibî

.

KIT‘A

(*Der zuhûr-i harîk*)

Bir şu‘le Ketenciler başındâ
Oldû öreke misâli serkeş
Yârân değıl melek su sepdî
Tahmîs önünü kavurdu âteş

KIT‘A

(*Der hakk-ı nüzûl-i emtâr be-vakt-i harîk*)

Getürür cûşa yem-i merhamet-î Mevlâyî
Sarsar-î âh-ı şebangâh ile kalb-i sûzân
‘Alev-î Şehr-i Sitanbul çıkub istiskâyâ
Der-‘akab rahmetinî eyledi Bârî erzân

KIT‘A

(*Der tezelzül-i şehr-i ‘Ayıntâb u Haleb*)

Oldu Istanbul ahâlîsi harîkâ râzî
Yere geçdikce bu yıl Şehr-i ‘Ayıntâb u Haleb
Tutuşub her birinin dâmen-i sabrı didiler
Bize yangın yetişür zelzele virme Yârab

HIZIR AĞAZÂDE SA‘İD BEY

(Ölümü: H. 1252 = M. 1836)

ŞARKI

Sevdim ammâ Göksûdâ gördükde sen sîmin tenî
Âl ruhsarın gibî bir nâra yakmâ bendenî
Kasdın aldatmaksa bir reng-î latîf ilê benî
Fıstıkî pek başka açmış çeşm-i bâdâmım senî

Sende bir sûretde ki hüsn-i neşât-efzâ bû gün
Nev-bahâr olmuş ‘izârın ey gül-î ra‘nâ bugün
Penbeler evvel yakışmışdı sanâ ammâ bû gün
Fıstıkî pek başka açmış çeşm-i bâdâmım senî

Kametin seyr eyleyüb gâhî lahûrî şâl ilê
 Bir tuhaf rengê boyatmışdık dil-î meyyâl ilê
 Âteşê yakdınsa dâ gönüm mukaddem âl ilê
 Fıstıkî pek başka açmış çeşm-i bâdâmım senî

Tirşe mor zevkinse giydikcê Sa'idê sorma sen
 Bir güzelsin kî ne giysen yâraşur ey gülbeden
 Mâ'ilerlê bir içim sû olduğun meşhûr iken
 Fıstıkî pek başka açmış çeşm-i bâdâmım senî

R Â S İ H E N D E R U N Î (Ç u k a d a r)

(Ölümü: H. 1253 = M. 1837)

ŞEVKİYYE

Cam ü endîşe vü efkârım olub dilde ziyâd
 İdecek nesne arardım dil-i mahzûnumu şad
 Gelicek hâtırmâ seyr-i sâfâ-yı Galatâ
 Şevk ilê düşdü heves cünbüs-i semt-î Galatâ
 'Akla yelken iderek düşdüm o sâyê ben dê
 Belki olur diyerek bâ'is-i zevk ü handê
 Nâgehan gûşüme bir nağme-i şehnâz irdî
 Gûyyâ sîne-i mecrûhuma hançer girdî
 Mecmâ'-i zevkî soruncâ didiler Çizmelidir
 Levh-i dilden gam ü efkârı bozub çizmelidir
 Olayım ben de didim dâhil-i bezm-î zurefâ
 İdelim def'-i gumûm eylerek zevk u safâ
 Vardım ol meclise kim bir şeh-î hûbân oturur
 Karşusundâ niceler vâlih ü hayrân oturur
 Belde zümrüd tepelî âh o mücevher hançer
 İşleyüb sîne-i 'uşşakına tâ câna geçer
 Altun-oluk idi entârisi ol mâh-veşin
 Var mı âyâ bu kadar şevk u ziyâsı güneşin
 Bele marpiçli sarub bâşına al fermâyış
 Viriyor gördüğü üftâdeye kat kat hâhiş

Düşinê giymiş o gülfem ala kaplû semmûr
 Vech-i pâkî şeb-i deycûrda gûyâ bir nûr
 Nigehî zevk-i mey-î nâz ile mest olmuş ezel
 İnce bel kaddi güzel vechi güzel çeşmi güzel
 Fulya sadberk ü şakâ'ik ile meclis dolmuş
 Hasretinden dahi Sâkız gülü zannım solmuş
 Ne ararsan bulunur anda ne istersen çok
 Meclisindê o mehin sanki heman kuş südü yok
 Pûte-dârî yelek îlê Tepebâşı nîm-ten
 Giydirüb çengilerî oynadır ol gonce dehen
 Nâzı bir yânâ ko ey meh diyerek mîçoları
 Getürürler iç Efendim deyu altun suları
 Gâh potkâ içer ol gül 'arakî gâhice rom
 Fakat ol bezme papas kâresi olmuş mahrem
 Nâz ü şîvê ile ol şûh ki çeşmin süzdü
 Mutriban neş'e vü cünbüş ile sâzı düzdü
 Geldi sâzendeler ol neş'e-i meylê cûşê
 Gam-i dehri unudub başladı 'ayş ü nûşê
 Başladı muğbeçeler oyuna ol şeh nâzê
 Her taraftan sunuyor puncu o tâzê tâzê
 Gerçi meşgûl idiler cünbüş-i sâz ü söz ilê
 Aradâ iş de yaparlar idi kâş ü göz ilê

ADLÎ

(SULTAN II. MAHMUD)

(Ölümü: H. 1255 = M. 1839)

ŞARKI

Pek hâhişi var gönlümün ey serv-i bülendim
 Yârın gidelim Çamlıca'yâ cânım Efendim
 Redditme sakın bû sözümü Şâh-i levendim
 Yârın gidelim Çamlıca'yâ cânım Efendim

Râhat mı olur anda iken cümle ahibbâ
 İster ki gönül zevk idelim biz bize tenhâ

Bir gün de Fener bağçesinê gitmeli ammâ
Yârin gidelim Çamlıcaâyâ cânım Efendim

ŞARKI

Söylemezmidim sana ey gül-‘izâr
Bak nasıl oldu müzeyyen lâlezâr
Nev-nihâlîm îdelim geşt ü güzâr
Başka ‘âlemdir bu zevk-i nevbahâr

Sû-be-sû kâyılda dilberler revân
Dem tutar meyle, fegan eyler kemân
Çağlayanlar bâşı cennetden nişân
Başka ‘âlemdir bu zevk-i nevbahâr

Buldu ezhâr île sahrâ zîb ü fer
Geldi eyyâm-ı safa gitdi keder
Biz de zevk itsek ne vâr ey verd-i ter
Başka ‘âlemdir bu zevk-i nevbahâr

Gül yüzünden îdelî feyz iktibâs
İtdi bülbüllerle her dem istinâs
Benzemez bir vakte hem olmaz kıyâs
Başka ‘âlemdir bu zevk-i nevbahâr

S E R M E D

(Ölümü: H. 1255 = M. 1839)

ŞARKI

Bu Cum‘â gel benim servi-bülendim
Bahâriyyêde zevk eylê Efendim
Geçen gün doğrusû ben dê beğendim
Bahâriyyêde zevk eylê Efendim

Gülê karşû ider bülbül figânî
Nasıl meşrebce bir ‘işret mekânı
Merâmınsâ henüz geldî zemânı
Bahâriyyêde zevk eylê Efendim

Gidersen Mîrahur köşkünde durmâ
Dolaş gel gayri bir yerdê oturmâ
Açılmış fulyalar bir rütbe sormâ
Bahâriyyêde zevk eylê Efendim

Bu mevsimdir behâr-î tâze cânâ
Yeşil ihrâm döşenmiş gîbi sahrâ
Geçerken bâri Sa‘dâbâda tenhâ
Bahâriyyêde zevk eylê Efendim

ŞARKI

Geçen haftâ kayıklâ ben geçerken
Çubuklûdâ senî gördüm gezerken
‘Aceb bilmem nolur bû gizlemekden
Çubuklûdâ senî gördüm gezerken

Gelüb yağlı piyâde ile hattâ
Yanında vâri idî bir şûh-i ra‘nâ
Tutûşub el ele çıkub da hattâ
Çubuklûdâ senî gördüm gezerken

Bilürüm meşrebin ben hayli müddet
Hilâf söylême sendê eski ‘âdet
Telâş eylêmeğe şimdî ne hâcet
Çubuklûdâ senî gördüm gezerken

Benî ferdâya salmakdır hayâlin
Senin olmâsa bû âşüfte hâlin
Bunû inkâra hiç yokdur mecâlin
Çubuklûdâ senî gördüm gezerken

ŞARKI

Şöyle bir yaşdı geçen sohbetiniz
Yine Göksûya mıdır niyyetiniz
Meyli akmış gibidir sûretiniz
Yine Göksûya mıdır niyyetiniz

Cümle ahhâbımı satdım geldim
 Dumanı tozlara katdım geldim
 Bir ikî tek de ben atdım geldim
 Yine Göksûya mıdır niyyetiniz

Buldu tenhâ seni ağyâr kaldı
 Kandırub ağzına bir bâl çaldı
 Duyduğum gîbi harâret aldı
 Yine Göksûya mıdır niyyetiniz

Sermede düşdü yolum dâ sapdım
 Kayık âmâde görüb nem kapdım
 Dime kim gizlice bir iş yapdım
 Yine Göksûya mıdır niyyetiniz

ŞARKI

Sevdiğim gönlü ferahyâb idelim
 Bu gîce gel bîze mehtâb idelim
 Şevk ilê nûş-i mey-î nâb idelim
 Bu gîce gel bîze mehtâb idelim

Geçen akşamki gelür mü yâde
 Öyle zevk oldu mû bir esnâde
 Yine üç çifte kayık âmâde
 Bu gîce gel bîze mehtâb idelim

İstedîğin var isê yânma al
 Bu husûsû sakın itmê ihmâl
 Boğaz için dolaşûruz filhâl
 Bu gîce gel bîze mehtâb idelim

Dün gîce Sermedi aldım bir ben
 O mahabbetleri gayrî gör sen
 Ayın on dördü de gâyet rûşen
 Bu gîce gel bîze mehtâb idelim

ŞARKI

Geçilmez vaslınâ târ-î ümîdi bağlayanlardan
Sayılmaz lâleveş âteşle bağrın dağlayanlardan
Nazar kıl başka başkâ hep gaminlê ağlayanlardan
Sirişk-î çeşmin bak farkı var mı çağlayanlardan

Benî al yânınâ bir gün de Sa‘dâbâda gitdikdê
Gül-î zibâ güşâd olmuş gibî bâğ-î ‘izârındâ
Berî cânibde ben hem sen de dur karşû kenârındâ
Sirişk-î çeşmin bak farkı var mı çağlayanlardan

Nedâmet görmedim ağlatmadan Sermed o dilberdê
Temâşâ eylemek istersen ‘aynın bahr ilê berdê
Misâl-i sahn-ı ‘âlemde yok andan gayrı bir yerdê
Sirişk-î çeşmin bak farkı var mı çağlayanlardan

ŞARKI

Çözölmüş yok hevâ-yı zülfünê dil bağlayanlardâ
Sirişk-î dîde mî kaldı seninçün ağlayanlardâ
Çıkarlar lâle-veş seyrâna bağrın dağlayanlar dâ
Senî gel beklerim yârın kenâr-ı Çağlayanlardâ

Müheyyâ eyledim her bir husûsû ey ruh-î gülfâm
Kuzum irkence sen dê eyle teşrifin için ikdâm
Hafîcê geçmiş îdî sohbetî hattâ geçen akşâm
Senî gel beklerim yârın kenâr-ı Çağlayanlar dâ

Bahâr eyyâmıdır bulmuş çemenler başka bir revnak
Otur dâ kûhsârâ çeşm-i im‘ân ile bir yol bak
Var isê candan ahhâbın dahî terk eyleyüb mutlak
Senî gel beklerim yârın kenâr-ı Çağlayanlardâ

Bu mevsimdê temâşâ gülşenî bir özge hâletdir
Hezâr ‘âşıklarâ bilmez misin vâdî-i ülfetdir
Unutmâ Sermedî cânım Efendim hem mahabbetdir
Senî gel beklerim yârın kenâr-ı Çağlayanlardâ

ŞARKI

Bu hâlet muktezâ-yî kevkebindir
Bulutdan nem kaparsın meşrebindir
Gönülsê teşne-î câm-î lebindir
Bulutdan nem kaparsın meşrebindir

Hevâsî zülfünün gitmez serimden
Eser kaldı bu sen sîmin-berimden
Değil gördükce bû çeşm-î terimden
Bulutdan nem kaparsın meşrebindir

Mekânı Sermedin olmuşdu Göksû
Sitîğnâ mı bulunmazsâ nedir bû
Senî gördüm görêli ey kamer-rû
Bulutdan nem kaparsın meşrebindir

ŞARKI

Ey Şehenşâh-î kerem kân-ı 'atâ
Yokdur eltâfına aslâ intihâ
Zevkyab olsun derûnun dâ'imâ
Kasr-ı Îcadiyyedê eyîlê safâ

Eyledikcê 'azm-i seyr-î gülsitân
Neş'esinden bülbül açmaz mı dehân
Şevk ilê sen dê Efendim her zemân
Kasr-ı Îcadiyyedê eyîlê safâ

Rûy-i 'âlemde felekden dem-be-dem
Düşmenin görsün senin cevri ü sitem
Gelmesün kalb-î hümayûnuna gam
Kasr-ı Îcadiyyedê eyîlê safâ

Dâ'imâ ey Pâdişâh-î dilnevâz
Çaldırub mûzîkalar hem ince-sâz
Böylecê Sermed kulun eyler niyâz
Kasr-ı Îcadiyyedê eyîlê safâ

GAZEL

Gayri pek cânıma yetdî gideyim yâre sabâh
Söyleyim derd-i derûnum o sitemkâra sabâh
İşte vaslın bu gicê bak yine ikrar itdin
Başlamâ dün gicekî gibî sen inkâra sabâh
Gidilir bîle bû gicêde Fener Bağçesinê
Bir mahal bulmalı eğlenmeğe dildâra sabâh
Giceden yalvarayım yatmadan ol mehrûyâ
Geldiğim bârî haber virmesün ağyâra sabâh
Sermedâ mihr-i mahabbetle o âteş-ruh için
Bilürüm nâfile yakdı başını nâra sabâh

GAZEL

Senin şemşîr-i gamzê çekdiğin bak kahramanlıktır
Göğüs tutmaklığım dâhi benim hem pehlevanlıktır
Şerâb-ı erguvânî sâki-î gülruhle bezm olmuş
Bahâr eyyâmı Kâğadhânedê bu kâmranlıktır
Der-âğuş eyleyenler eyledî ol mâhı çün hâlê
O şebdê çarh-ı gerdûnun işi heb pâsbanlıktır
Duyulmuş âteş-î ruhsârına yandıklarım zîrâ
Bugünlerdê o mehrûnun nigâhı mihribanlıktır
Helê ey kaddî mevzun doğrusun sen benden istersen
Bu yüzden Sermedin itdiği elbet canfeşanlıktır

BEYT

Yâri istikbâl idüb ârâminâ bâd-i bahâr
Bir yeşil ihrâm yaydı sahn-î Sa‘dâbâda dek

BEHÂRİYYE

(Der Sitayiş-i Gâzî Mahmûd Hân-ı Sâni)

Gitdi hengâm-ı şitâ geldi bahâr
Şaşırub kendüsünü leyl ü nehâr
Eyledî kesb-i tarâvet her yer
Rûzgâr bîle letâfetle eser

Gayri âdemde kalur mû temkîn
 Cennetê döndü yinê rûy-i zemîn
 Serbeser geldi yeşillik çemenê
 Virdi ak sâdelerî yâsemenê
 Gülerek nâz ile gülzârâ buyur
 Seyr-i Şahenşeh-i ezhâra buyur
 ‘Arak-î Hazret-i Peygamberdir
 Cümle üşkûfelerê serverdir
 Renginê bûyine bir şey uymaz
 Bî-dimağlar kokusûnû duymaz
 Kırdı tel kâkül-i dilberde sabâ
 Sünbülî itdi perîşan ammâ
 Çâk çâk eyliyerek şimdi tenin
 Boyadı kâna karanfil bedenin
 Bunu dâ doğrusu almaz hulyâ
 İşte bû rûtbe açılmış fulyâ
 Hele seyr eyle civan perçeminî
 Gösterir ‘âşîka ham-der-haminî
 Bak benefşê nice hercâîdir
 Bilürüm meşrebinî maîdir
 Hayl-i şebbûya virüb gîce-safâ
 Oldu görmüş gibi gûyâ rû’yâ
 Yakışur bağçede saksî-güzeli
 Âdeme yokdur anın dâ bedeli
 Başkadır başka helê vakt-î bahâr
 Eyledim ben bu kadarcâ iş‘âr
 Anı tahrîr ile encâm olmaz
 Ya‘ni evsâfı nihâyet bulmaz
 Düşünürken o zaman mestânê
 Geliyor hâtıra Kâğadhâne
 Dedim âheste piyâdê gideyim
 Oturub bâri güzel seyr ideyim
 Hâsılı ‘aklıma uydum gitdim
 Hayli hûbânı temâşâ itdim

Nâ-gehan kopdu kıyâmet sandım
Ben o gün mahşerî pek çok andım
Geliyor nâlelerîdir gidiyor
Nice ‘âşıkları bî-hûş idiyor
Seyrinê ben de olub âmâdê
Yoğidî böyle güzel hulyâdê
Geldi üç çifte kayıklâ yektâ
Bir gulam vardı berâber hempâ
Bir kenârâ çıkub itdî refâtâr
Sû-be-sû eyledi ‘arz-ı dîdâr
Pâyinî öpdü zemin yüz sürdü
Ne imiş gözleri bir şûh gördü
Nigeh-î nâzına gelmez tâkat
Lâ-übâlî reviş ol bir âfet
Başladı her tarafâ seyrânê
İtdi ‘âşıklarını divânê
Çağlıyan hasreti îlê çağlar
Başını taşlara ûrub ağlar
Kimisî şarkı okur ‘aşkı îlê
Beste-handır kimisî şevki îlê
Kimisî ağlıyarak âh eyler
Kimisî nâle-i cangâh eyler
Var idî dilde ziyâdê şevkî
İnce-saz dinlemek îmiş zevkî
Emr idüb geldi biraz sâzendê
Pek güzel sesli beş on hânendê
Seyrinê bir tarafâ durmuş idim
Cândan ülfetinî kurmuş idim
O zeman kendine geldî bir hâl
Sermedin şarkıların itdi su’âl
Didi kim bûlbül-î nâkâmdır o
Almadı bir gül-i zîbâdan bû
Tab’a şâyestê güzel şâ’irdir
Şarkı ‘ilminde de pek mâhirdir

Bin edâ ile bu sâhib melekût
 Bu sözü söyledi dê itdi sükût
 O zeman yandı tehammül tendê
 Cân ilê olmayı kurdum bendê
 Didim ey dâver-i milk-î hûbân
 Eyle şâyeste-i lût fû ihsân
 İşte Sermed kulun işte cânâ
 Nigeh-î merhametê eyle sezâ
 Hâlimê bakdı o dem dîdi banâ
 Bu hususda yüreğim yandı sanâ
 Nâz ilê dîdi berâber gidelim
 Bu gicê bizde mahabbet idelim
 Bir revîşlê kayığa oldu süvâr
 Beni dê aldı berêber ol yâr
 Bir mahalle yanaşub çıkdı hemân
 Gûyyâ ravza-î gülzâr-ı cinân
 Nûkhet-i hâkine bilmem nolmuş
 Gûyyâ müşk ile tahmîr olmuş
 Sû-be-sû âb ü hevâsın bulmuş
 Dürlü çiçekle müzeyyen olmuş
 Misli bûlunmaz açılmış güller
 Girişüb birbirinê bülbüller
 Eyledim göz ucilê havza nazar
 Geldi bû hâtıra havz-ı kevser
 Hele bir bağçe misâl-î Cennet
 Bana dâ geldi hakikat hayret
 Eyledi kasr-ı mu'allâya su'ûd
 Kıldı bin nâz ü girişmeyle ku'ûd
 Kâsr ammâ ki ne kasrdır görsen
 Cânib-î erba'sı heb gülşen
 Sâf âyîne gibî dîvârî
 Anda gör sırr-ı cemâl-î yârî
 Budur işte budur eyyâm-ı bahâr
 Def'olur âyine-î dilde gubâr

Dağıdub perçeminî ruhsârê
 Sundu evvel bana ol mehpârê
 Nûş idincê açılıb dîde-i cân
 O zeman meclise oldum nigerân
 Var idî dürlü ‘araklâ bâdê
 Nuklin envâ‘ı dahi âmâdê
 Vâsf ü ta‘dâda düşersê hâmê
 Anladım gelmeyecek erkâmê
 Söylemêğî çoğunû terk itdim
 Vâdi-î âhara döndüm gitdim
 Sûy-i Sâkızda urub oltâlar
 Paşa lîmânına atdık lenger
 Gülerек geldi biraz gül-rûlar
 Sâkıyan îmiş o çeşmâhûlar
 Her birî başka kadehkâr oldû
 Meclisê şa‘şa‘a îsâr oldû
 Dönüyor gayri peyâpey bâdê
 Gam gelür mü o zeman hiç yâdê
 Oldu serler eyücê germagerm
 Böyle bir bezm-i meyî görmedi Cem
 Didi bir parça da saz dinleyelim
 Pişrev-î naz ü niyaz dinleyelim
 Aldılar deste gulâman o zemân
 Kimisî ney kimî tanbûr ü kemân
 Açdılar besteye âheste dehân
 Okudûlar ‘Acem ü hem Sıfahân
 İtdiler şarkılarâ pes âğâz
 Dem-be-dem ney de olurdû demsâz
 Zevkimiz buldu makâm-i encâm
 Üç fasıl oldu usûl ile temâm

.

‘A Y N Î (‘A y n t a b l ı)
(Ölümü: H. 1258 = M. 1842)

GAZEL

O mürğ-i lâmekânım âşiyânâ hâcetim yokdur
Hümâ-yi himmetim evc-i sipihre râğbetim yokdur
Hayâl-i perçem-i yâr itdi piçâpîç endîşem
O denlû midhat-i mûy-i miyânê dikkatim yokdur
Tecellîzâr olur çarh-i suhan envâr-ı feyzimden
O mihr-i ‘âlem-i Tûr-i hayâlim şöhetim yokdur
Heyûlâm ey perî ol rûtbe mahv-i hayret olmuş kim
Hezâran veçhilê mir’ata baksam sûretim yokdur
Garaz bû bâğ-i ‘âlemdê heman hâk olmadır yoksâ
O servin pâyinê düşmekden özge hizmetim yokdur
O şûh-i Üsküdarın ‘aşk-ı şehbâz-i nigâhîlê
Doğancılarda ‘Aynî lâne tutdum vahşetim yokdur

GAZEL

Karye-i Çengelde yandı âh kim meyhâneler
Nâ’ra atsun kendin ol sûdâ olan mestâneler
Gayri zülf-i yâr ilê dârü’ş-şifâ-yı ‘aşkdâ
Zabt olunmaz değme bir zencîr ilê dîvâneler
Şem’a-i dîdârınâ yandım yakıldım bû gicê
İtdiler hakisterimden tûtiyâ pervâneler
Serteser şehr-i dilî gezdim bütün bû yâz ü kış
Heb harâb olmuş o sâhilhâneler kâşâneler
‘Ayniyâ gözden geçürdüm tecribê itdim bunû
Âşina-yı bî-vefâlardan eyû bî-gâneler

GAZEL

Fer verdi cihânâ o mehin tal’ati mahsûs
Hurşîdî hicâbâ kodu mâhiyyeti mahsûs

Fâş eyledi ballandırarak âh o şeker-leb
Helvâ gicesî itdiğimiz sohbeti mahsûs
Yandım o mehin âteşinê Hâs furundâ
Aç gözlü rakîbê olalı ni‘meti mahsûs
Hemçâşni-î bûs-i lebin olmadı sâkî
Kattım mey-î nâb içre şeker şerbeti mahsûs
Has bağçede ol lâle-‘izârî görüb itdim
Lâlâsı ile Lâleliyê da‘vet-i mahsûs

FEHİM EFENDİ
(Ölümü: H. 1262 = M. 1846)

GAZEL

Figân kim câme-î ‘ömrüm kabâ-yı hasret olmuşdur
Giribân-ı hayâtım çâk-i dest-î firkat olmuşdur
Behişt-î râhatim sensiz banâ âzâr-ı dûzehdir
Safâ-yı vuslatınlâ sahn-ı külhan Cennet olmuşdur
Siyeh çeşmin hayâlîlê olur hâmûş ehl-î ‘aşk
Meğer kim seyl-i müjgân sürmesâ-yî hayret olmuşdur
Hakîkat bî-vefâ nâ-mihribân hubân-ı İstanbûl
Yinê dil ârzû eyler ne çârê ülfet olmuşdur
Fehîmâ ‘andelib-î gülşen-i şam-ı garîbâne
Gül-î subh-î vatan hûn-î şirîşk-î gurbet olmuşdur

LEYLÂ HANIM
(Ölümü: H. 1264 = M. 1848)

ŞARKI

Vaktidir ey Pâdişâh-î mehlikâ
Kasr-ı Kâğadhânedê eyлъ safâ
Gül açıl bûlbûller itdikcê nevâ
Kasr-ı Kâğadhânedê eyлъ safâ

Sürdiğîcün pâyinê rûy-î niyâz
Reşk-i Me'vâdır Bahâriyyê bu yâz
Dinle bûlbûl çaldırub ney ince-sâz
Kasr-ı Kâğadhânedê eylê safâ

Gâh gâh itdikce seyr-i mâhtâb
Mâh ider mihr-î cemâlinden hicâb
Bin yaşâ ey Pâdişâh-î Cem-cenâb
Kasr-ı Kâğadhânedê eylê safâ

Virdi mihr-î tal'atin gülzâra fer
Hep açıldı gonce-î nevresteler
Söylesün Leylâ kulun dâ güfteler
Kasr-ı Kâğadhânedê eylê safâ

‘ÂLÎ BEY

(Ölümü: H. 1274 = M. 1856)

GAZEL

Tîg-i hasretle kapundâ yine maktûl oldum
Dirliğim kesdin Efendî yine ma'zûl oldum
Ne cefâ eyler isen eyle tek âzâr itmê
Yeni başdan yine vardım kapunâ kul oldum
Oklarınılâ kılıcın kalbime saldın şâhım
Cebelhânen olalı haylice makbûl oldum
Aradım mes'ele-î mihr ü vefânın yeri yok
Subha dek dün gice fenn-î game meşgûl oldum
Bî-nişân itmeğîcün kanlu yaşım bâde gibî
‘Âliyâ tâlib-i âyin-i Sitanbul oldum

KASÎDE

Der medh-i Kostantaniye

Derim İstanbula ben ehl-i nazar deryâsı
Kesret-i nâsa nazar nev'-i beşer deryâsı

Ümm-i dünya vü şeker bahri ise Nil ile Mısır
 Ebi ya ceddidir ânın bu matar deryâsı
 ‘Azl ile fakr ile göz yâşı döken gamkine
 Gussa girdâbıdır ol hüzn ü keder deryâsı
 Mansıb ehlîne safa kânı menâfi denizi
 Merdüm-i düşküne şer bahri zarar deryâsı
 Mâ’il-i fisk ü fücûr olsa harâbât ehli
 ‘Âlemi gark-ı şerâb eyler o şer deryâsı
 ‘Ulemâsı fudelâsı şu‘arâsı çokdur
 ‘Ukalâ bahridir o fadl ü hüner deryâsı
 Atlanur Cum‘aya çıkdıkda şehensâh-ı cihan
 Zib ü fer menba‘idür nur-i basar deryâsı
 Ak deniz Kara denizden çekilüb geldikce
 Bahr ü imanı görünür gemiler deryâsı
 Görünür her yolu bâzarının âdem oluğu
 Cûş ü cünbüşde eğer şehri eğer deryâsı
 Dedi sarraf-ı hired âna ki bezzâzistan
 Ma‘den-i dürr ü güher nukre-i zer deryâsı
 Döndü bir deyre serâpa k’ola pür nakş-i nigâr
 Tenlerin kânıdır ol süfte güher deryâsı
 Leb-i deryâdadır amma tutuşub yandıkca
 Her zebâne dil olur kendi şirer deryâsı
 Bahr ü berden çekilüb gitmede ebnâ-yi sebîl
 Ümera rehğüzeri nakl-i sefer deryâsı
 Gerçi seyyâh-i ekâlîm-i cihandır ‘Âlî
 Öyle bir berter ü ter görmedi ber deryâsı

Ş E R E F H A N I M

(Ölümü: H. 1275? = M. 1858?)

KIT‘A

Genc-i ‘uşşâka safha İstanbûl
 Cem‘-i ‘irfân ü vefâ İstanbûl
 Olmasâ muzdaribü’l-hâl Şeref
 Sadr-i büldân-ı cefâ İstanbûl

KIT'A

Gencîne-i 'irfân olan İslambûl
Mahbube-i büldân olan İslambûl
Müşâk senî görmeğe gayetle Şeref
Ey mecma'-i yârân olan İslambûl

GAZEL

Kanî o dem ki gönül seyr-i yâr ile gitdim
Refâkat eyleyüb ol şivekâr ilê gitdim
Cüdâ iden beni bî-çârelikdi kûyinden
Sanur mu yâr 'aceb ihtiyâr ile gitdim
Yakâyı kurtarub ağyârdan Yakâcığa dek
Berâ-yi zevk o meh-î pâydâr ilê gitdim
Bizimle gelmedi kaldı yanında canânın
Dilî koyub Şeref-î bî-karâr ilê gitdim
Bu câya gelmiş idim neş'e-i visâl ile âh
Gam ü firâk elem-î intizâr ile gitdim

KIT'A

Olsun ey şûh misâl-i Cennet
Makdemin île diyâr-î Galatâ
Gel Şeref zâr ile öpsün ayağın
Muntazır seng ü gubâr-î Galatâ

KIT'A

Yâda geldikdê gönül zevk ü safâ-yı Yâkacık
Haşre dek eyleyelim medh ü senâ-yı Yâkacık
Bu letâfet bu güşâyış bîrisinde yokdur
Heb seyir yerlêrinî eyle fedâ-yı Yâkacık

KIT'A

Yâd eylemek ismîni merâmım Yakacığın
Evsâfına hasr oldu kelâmım Yakacığın
Ahbâbına etrâfına kühsârına neşr et
Ey bâd-ı sabâ durma selâmım Yakacığın

ŞARKI

Sâkıya sun bâde yârim uykusuz
Zevka daldî dilşikârım uykusuz
Çeşm-i mahmûr-î nigârım uykusuz
Kaldı bû şeb şivekârım uykusuz

Mutrib âheng itmesün şehnâzdan
Çeksün el nây ü kemân ü sâzdan
‘Andelîb olsun hamûş âğazdan
Kaldı bû şeb şivekârım uykusuz

İster îsen seyr-i mehtâb eylemek
Muntazır teşrîfinê Kasr-î Bebek
Ferş-i istiğnâda yatsun subha dek
Kaldı bû şeb şivekârım uykusuz

Matlabın îsê o yârin râhatî
Kes Şeref gayrî uzatmâ sohbetî
Pek süzüldü yok nigâha kudretî
Kaldı bû şeb şivekârım uykusuz

ŞEYHÜ’L-İSLÂM ‘ARİF HİKMET BEY
(Ölümü: H. 1276 = M. 1850)

GAZEL

Neş’e basmaz ayağın bezm-i dil-î naşâdê
Mutrib ü sâki vü mey olsa dahî âmâdê
Seyr-i mehtâb iderek ‘âlem-i âb içre gönül
Zevrak-ı meyle bu şeb gitdi Neşât-âbâdê
Cihet-î vahdet-i dil şemm olunur mûyinden
İhtilâf olsa dahî reng-i gül-î ra’nâdê
Çehresâz olmaz idî dâmaninê sâhiller
Olmasâ dürrü güher nesri kef-î deryâdê
Hüsni sûretle olur mest-i tehayyür Hikmet
Seyr ider ‘aks-i mehî âyine-î minâdê

FATÎN

(Ölümü: H. 1283 = M. 1866)

GAZEL

Da'vî-i kemâl itmeğe eldê hüner ister
Virâne-i tab'im gibi genc-î güher ister
Sorsam ol ipekcî güzelin kâle-i vaslın
Nakdîne-i cân ü dile benzer neler ister
Tahsîl-i hüner kûy-i cehaletde ne mümkün
İstanbul-i 'irfâna efendî sefer ister
Bir parça nolur kand-i lebinden kerem itsê
Çokdenberü tûtî-i tabî'at şeker ister
Söz iş bitürür sanma Fatin şimdi güzeller
Bakmaz dür-i manzûmeye sîm ile zer ister

GAZEL

Yâ Vedûd iskelesindê görelî ol şûhû
Yâ Velûd ismini zikr itmedeyim subh ü mesâ
Bu kadar derde tehammül idemez kimse meğr
Sabr-i Eyyûb ide ihsân Cenâb-î Mevlâ

KIT'A

Bin nevâziş eyleyüb olsan gulâm-i iltifât
Virmez ebnâ-yi zamânê bir selâm-i iltifât
Ol cefâ-pîşê hat-âver oldu ammâ neyleyim
Olmadî şîrâzebend-î intizâm-i iltifât
Noldu bilmem böyle ol âhû-yi Çin-i vahşetê
İtmez oldû semt-î 'uşşakâ hırâm-ı iltifât
Görmedim Şehr-î Sitanbuldâ nevâzişden eser
Kalkmış 'âlemden Fatin vâr îse nâm-ı iltifât

ŞARKI

Gitdi eyyâm-ı şitâ fasl-ı bahâr itdi vürûd
Eyledî bâd-î Nesîm 'âlemi pür şemme-i 'ûd

Cümle esbâb-i tarab sahn-i çemendê mevcûd
Mevsimîdir gidelim Göksuya ey çeşm-i kebûd

Zevk-i mehtâb idelim subha kadar deryâdê
Virelim mâhasal-î derd ü gamı berdâdê
“İşte üç çifte kayık iskeledê âmâde”¹⁶
Mevsimîdir gidelim Göksuya ey çeşm-i kebûd

Vaktidir şimdi Küçüksûya gidersek gidelim
Gâh Fıstıklıya geh Çamlıcâya ‘azm idelim
Sûy-i gülşende olan nağmelerî gûş idelim
Mevsimîdir gidelim Göksuya ey çeşm-i kebûd

Çemenistâna nigâh itmez isen de bârî
Kıl temâşâ su kenârında olan ezhârı
Dinle bir kerre nolur sen de Fatîn-î zarı
Mevsimîdir gidelim Göksuya ey çeşm-i kebûd

ŞAKİR AHMED PAŞA
(Ölümü: H. 1284 = M. 1867)

GAZEL

Cânan yine mehtâba çıkub uykuya yatmış
Tîr-î nigeş-î gamzesinî ‘âşıkâ atmış
Ruhsârına gîsû-yi siyâhî el uzatmış
Bilmem nice yüz buldu ne hoş veçhile çatmış
Yârin işidüb Göksuya teşrîfini ağyâr
Bir rütbede tiz geldi ki göm gök tere batmış
Sordum o siyeh zülf-i dütasın didi Şâkir
Evc-î şeref-î hüsne uçar îki kanadmış

¹⁶ Bu mısra’ Nedim’indir.

PERTEV PAŞA

(Ölümü: H. 1289 = M. 1872)

GAZEL

Ceyhûna döndü dîde-i giryân akıntısı
Deryâ kesildi dîde-i hicrân akıntısı
Cûş û huruş-i ‘aşk olalı ‘âlemi muhît
Reşk eyler eşk-i ‘âşika ‘ummân akıntısı
Dağlar dayanmaz âşkın ider ceyş-î himmetê
Îşrâb ider bu matlabı bârân akıntısı
Mecrâ-yi feyzi meslek-i pestûde kıl taleb
Îşrâb ider bu matlâbı bârân akıntısı
Bir rûtbe akdı ağzı suyî zevka zâhidin
Sandım Boğaz içindeki Şeytân akıntısı

OSMAN NEVRES

(Ölümü: H. 1293 = M. 1876)

BEYT

Ne tuz nân-î ‘azîzindê ne tad var kare sûyundê
Şehîd olmak müsâfirlikden ehvendir Kadı köyündê

ZİYA PAŞA

(Ölümü: H. 1295 = M. 1878)

KASÎDE

Çırağan Sâhilserây-i Hümayûnuna

Sıtanbul şehri reşk-endâz-ı heft iklîm-i devrandır
İkî bahre ikî iklîme zîrâ pertev-efşandır
Temâm-î Isfahân olmaz Sıtanbul şehrinin nısfı
Eğerçî cümle-î nısf-î cihan vasf-ı Sıfâhandır

Ne şekl-i dil-güşa kim şeklini tasvir iden hâtır
 Ne rütbe mübtelâ-yî hüsn ü endûh olsa şâdandır
 Ya bir şûh-i dilâradır ki her lâhzâ temâşâsî
 Hayat-efzâ-yi cân-ı ‘aşık-ı şûrde sâmandır
 Değildir cedvel-i deryâ olan cârî Boğazlardan
 O şûhu görmeğe gûyâ ki deryâlar şitabandır
 Değil cedvêl ya bir tavk-i zümür-rüd-fâm-ı dîlcûdur
 Ki ol şûh-ı cihânın gerdenindê mevce-rîzandır
 Değil cedvêl ya bir mir’ât-ı simâb-ı mutalsamdır
 Safâsından anâ her kim nazar eylerse hayrandır
 Ne cedveldir ne mir’ât-ı mutalsamdır hakîkatdê
 Bu hâsiyyet bu cây-ı dilnişînê lutf-i Yezdandır
 Hevâsı ruh-bahşâ hâki reşk-i ravza-i Rıdvân
 Şerâbı âb-ı hayvan dilberî gâyetle fettandır
 Fusûl-i erba’â arzında tertîb üze cârîdir
 Husûsile bahârî matla’ı mahsûse şâyandır
 Bahâr irdikde ‘âlem başka sûretde nümâyandır
 Yeşillenmiş çemen güller açılmış gonc handandır
 Vezân oldukca canlar bahş ider cânâ nesim-i sûbh
 Eğërçi sünbülün bundan biraz hâlî perîşandır
 Çekerler gizlî gizlî âhlar ‘uşşâk-ı âvârê
 Gezerler dilrübâlar el elê bir özge seyrandır
 Nolâ bilmezse sûfî devr-i sahbâdâ ne ‘âlem var
 Bu ‘âlem başka ‘âlemdir bu devrân başka devrandır
 ‘Aceb her nağmesindê dem çeker bundâ safâsından
 Eğërçi bülbülün mu’tâdı sâir yerde efgândır
 İki canibde rengin kâhlar kâşâneler yer yer
 İki sâhil serâpâ bağ ü büstân ü gülistandır
 Helê şevketserây-i dilkeş ü kasr-i hümayunlâr
 Ki andan her birî reşk-i kusur-i bağ-ı Rıdvandır.
 Husûsile o nev devletserây-i Pâdişâhî kim
 Beşiktaş sâhilinden berk urur ismî Çırâğandır
 Derûnundâ sa’âdet mekremet iclâl hizmetkâr
 Kapûsundâ fütâh-i nusret ü ibâl derbandır

Kalemkâr-ı hayâl idrâk-i resmindê serâsîmê
 Sinimmâr-î hîred tarh-î dilârasında hayrandır
 Reva olmaz eğer teşbîh idilsê beyt-i ma'mûrâ
 Bunun hüsnü 'ayan zîrâ anın âsârı pinhandır
 'Aceb bir tılsım-î şevk ü ferahdır resm-î zîbâsî
 Civarındâ hevâ-yı gussa bir fersah girizandır
 Bu resmî tarh iden mi'mar-i tab'-ı Pâdişâhidir
 Bu ma'nâcâ anâ sun'-î beşerdir dinse büh tandır

.

NAİL

(Ölümü: H. 1293 = M. 1876)

MÜSTEZAD

Ey şâh-i serâperde-i iklim-i dil ü can
 Vey server-i hûbân
 Müştâk senin hüsnüne bilcümle civânân
 Hurî ile gilmân
 Mahmûr-i mey-i şivedir ol çeşm-i siyâhın
 Mestâne nigâhın
 Sahrâ-yî letâfetde sanâ olamaz akrân
 Ahû ve gazâlan
 Gözler ki senî görmeğe bû dide-i giryan
 Her yerde nighbân
 Şehzâde başındâ seni ey gevher-i yektâ
 Çok özledim am mâ
 Bir gün ki kamer tab-i ruhın olmadı rahşân
 Ey mihr-i dirahşân
 Atdım temeli gayri Direkler arasında
 Sûcu sırasında
 Yâpılmadı vaslınla senin ey meh-i tâban
 Bû hatır-ı virân
 Tartıldı gönül 'aşkın ilê Veznecilerde
 Zülfün gami serde

Ağırlaşıyor dilde gam-i mihnet-i hicrân
Mânende-i mîzân
Kâğadcılar içinde kalem kâşını andım
Ca'li oyalandım
Sevda-yi hat ü hâlin idüb aklı perişân
Ey kâtib-i zîşân
Kökcüler içinde hele her şâm ü seherde
Kökleşdim o yerde
Bir hafta kadar muntazır oldum sana ey mâh
Hâlîm bilür Allâh
Yakdı dil-i suzânımı nâr-i gam-i hırmân
Yanmaktadır el'ân
Bir gün dediler müjde ki hoş oldu mizâc
Bûlundu ilâc
Bi'l-sıhhat ü ve'l-âfiye Hak eyledi ihsan
Ol âfete dermân
Sürdüm yüzümü hâke olub Hakka du'âde
Her subh ü mesâda
Nâil gibi bir şâ'ir-i yektâ-yi sühandân
Sevdiğine kurbân

H İ L M Î

(Ölümü: H. 1298 = M. 1881)

ŞARKI

Beylerbeyinin âb ü hevâsı ne güzeldir
Her mevki-i Cennet gibi bî-misl ü bedeldir
Sâhilleri heb zümre-i havrâya mahaldir,
Her mevki-i Cennet gibî bî-misl ü bedeldir

Gülgoncelerî râyiha pîrâ-yi nezâket
Bûlbülleri bir zümre-i pür şevk u şetâret
Her cây-i safâ-bahşi gülistân-ı letafet
Her mevki-i Cennet gibi bî-misl ü bedeldir

Topraklarının zerreleri ‘anber-i sârâ
Her bir taşının pâresi bir gevher-i yektâ
Olmuş leb-i deryâsı bütün mesken-i havrâ
Her mevki’i Cennet gibi bî-misl ü bedeldir

HASIRCIZÂDE MEHMED AĞA
(Antepli, Hafız)
(Ölümü: H. 1837)

KASÎDE-İ TEFERRÜCİYE

Bahâr oldû gül açıldı güzeller çıkdı meydânê
Ne hoş yerdir temâşâ etmeğe sahn-ı Kâğadhânê
Safâsı Mîrahur¹⁷ köşkünün bir başka ‘âlemdir
Akar sû sebzezâr üzrê berâber olsa cânânê
Çıkar zevki ‘Âli Bey Köyünün bostan zemânında
Silâhdar çeşmesindê zenleri seyr it zarîfânê
Erazil meskenîdir Kırkağaç tenhâce bir yerdir
Olur Kare Ağacın cünbüsü tarz-ı mülûkânê
Bahâriye bezenmişdir çiçekle fulya vaktinde
Nicê zendostlar nâ’il olurlar anda ihsânê
Ziyaretgâhdır Eyyûb-i Ensârî beğim ammâ
Halâvet bahş ider bir nesnesi yok tab’-ı insânê
Geçüb Südlüceyi âheste sen Ok meydânına ‘azm it
Havuzbaşında bir mikdar tevakkuf eyle mîrârê
Beyoğluna Züğürtler yaylâsı ta’bir olunmuşdur
İçüb köşkünde bir kahvê nazar kıl bahr-i ‘ummânê
Gümüşsûyunda sîm-endâmlar gelmiş oturmuşlar
Kimi ‘âşık kimî ma’sûk iderler zevk-i rindânê
Göç eyyâmında Dolma bağçenin ahkâmı ma’lumdur
Bayıldım da nisâlar söylerdir sâz ile çingânê

¹⁷ Vezin zarûreti ile Mîr-âhûr okunması lâzım.

Küçük Çiftlik nişanlılar gürûhunun mekânıdır
 Döner tüfenk sadâsilê kişinin bâşı kazgânê
 Sakildir İhlâmur Altı ne denlû medh iderlersê
 Gidüb Yahyâ Efendide nazar kıl bezm-i nisvânê
 Musadda‘ nazmile Hâfız Kelâmın eylemez tatvîl
 Anınçün tarz-ı eş‘ârı safâlar bahşider cânê

EŞREF

(Ölümü: H. 1312 = M. 1894)

GAZEL

Gönüldê ârzûdur vuslat-î heyhât-ı İstanbûl
 Bir âteşdir ciğerdê hasret-î mâfât-i İstanbûl
 Tüter gûyâ gözümde tûtiyâdır hâk-i müşkînî
 Girandır kadr-i dürden kıymet-î zerrât-ı İstanbûl
 Hilâfet âsmânîdir sadâret astânidir
 Meziyyetçê nicê şâhid ider isbat-ı İstanbûl
 Şinâs-ı bezm-î ünsâuns vâsf-ı ülfet-i sahrâ
 Muvâfıkdır mizâcâ mevsim ü evkat-ı İstanbûl
 Mülûkânê mahaldır mecma‘-i bahreyndir Eşref
 Nolâ ‘ayn-î sıfât-ı Cennet olsâ zât-ı İstanbûl
 Şikâyet baht-i serkeşden hikâyet-Nişdendir hep
 Meded ey rûh-i ‘âlem revnak-î dârât-ı İstanbûl
 Reşîd-î nev‘-i Âdem Mustâfa Pâşâ-yi efhamsin¹⁸
 Der-î lutfunda hâsıldır bütün hâcât-ı İstanbûl
 Revâ kıl hâcetim tâ kim varub ol şeh-rî ‘irfânâ
 Zemîn-i şa‘iriyetdê idem iskât-ı İstanbûl
 Ümîd oldur ki hakkımdâ zuhûr-i iltifâtınlâ
 Medâr-î sûret-i ikbâl olur mir’ât-ı İstanbûl

¹⁸ Sadr-ı a‘zam Koca Reşid Paşa.

GAZEL

Gül hande itse ol gül-i nevres bahâr olur
 Âşüftesî hezâr iken sad hezâr olur
 Hak söylemekle hâtıra toz konmasın sakın
 Cânâ gubâr-ı hat sebeb-i iğbirâr olur
 Erbâb-ı ‘aşka girye-i hasret nakîsedir
 Nem kapsa foyasî güherin kem‘ıyâr olur
 ‘Âşık hamûş olursa ‘aceb mî dem-î firâk
 Şah-î hazanresîdê çü bî-berk ü bâr olur
 Bî-behre geçdi vaktimiz Eşref bu bâğdâ
 Nahl-î ümîd ‘aceb ne zeman mîvedâr olur
 ‘Arzeyleşem bu nazm-ı metînim Sıtanbulâ
 Tab‘am sühanverânına hâtır-güzâr olur

SENÎH-İ MEVLEVÎ

(Ölümü: H. 1318 = M. 1900)

GAZEL

Seni gözler bu çeşm-î eşkbârım kasr-ı Yıldızdâ
 Tulû‘it mîhr-veş ey meh-‘izârım kasr-ı Yıldızdâ;
 Cemâlin bürc-i hüsnü tal‘atê bedr-î temâm olmuş
 Senî gördüm geçen günlerde yârim kasr-ı Yıldızdâ
 Ölürsem ger firâk-î dâne-î hâl-i ‘izârlnâ
 Benim ey mâh kazsunlar mezârım kasr-ı Yıldızdâ
 Olaydı âh tâli‘ ey dil-i zâr-ı siyeh kevkeb
 Görürdüm ben o mâh-ı tâbdârım kasr-ı Yıldızdâ
 Belâ-yı hicr-i zülf ü hasret-î hâl-î siyâhından
 Bu şeb çıkdı sipihre âh ü zârım kasr-ı Yıldızdâ
 Olub müştâk-ı vasl-ı Hazret-î Şemsülhak-î Tebrîz
 Senîhâ zerre âsâ bî-karârım kasr-ı Yıldızdâ

GAZEL

Abesdir yâr olursâ misk ü ‘anber cüstücûsundâ
Anın bir nâfe var her cîn-i zülf-i müşkbûsundâ
Sitanbuldan ziyâde meyli var etrâf ü büldânâ
O ahû-yî remîde gâlibâ Çîn ârzûsundâ
Ne hikmetdir bütün halkî karîn-î keyf-i tâm eyler
Yinê pîr-î meyin yârim kadeh mey yok sebûsundâ
Mahabbet âteşîlê pûte-î ‘aşkınla hall etdi
Benî ol âfet-i zerger Kuyumcû Çârşûsunda
Şu‘a’-ı mihr sanmâ asmânın tâc-ı zerrînî
Senîhâ düşdü hâk-i bâb-î Pîre serfürûsunda

BEYT

Doğancılarda o şahın nigâhı kebk-i dilî
Düşürdü perçem-i ‘aşk u hevâsına nâgâh

MÜNİF PAŞA

(Ölümü: H. 1328 = M. 1910)

GAZEL

Ne mümkün istikâmetlê olâ tezvîr bir yerdê
Değildir kâbil-î ülfet kemân ü tîr bir yerdê
Olur mû kârger haylûlet-î tedbîr-i ‘akl olsâ
Eğer sûretnümâ âyine-î takdîr bir yerdê
Gelür Allâhü-Ekber yâdıma mihrâb-ı ebrûsû
Ne dem gûş eylesem âvâze-î tekbîr bir yerdê
Olan remz âşînâ-yî mebhas-î Hızır ü Kelîm anlar
Ki olmaz sem‘i ‘aşk ü ‘akl ilê tedbîr bir yerdê
Münîfâ hâk-i pâk-î şehr-î İstanbûldan gayrî
Değil ebyât nazm itmek revâ ta‘mîr bir yerdê

XIX. ASRA AİD KİMLERİN OLDUĞU
BİLİNMEYEN BAZI ŞARKILARDAN

I

Sevdiğim lutfeyle bir gün gîdelim
İç Fenerdê gel de bir zevk îdelim
Böyle hasret île gayri nîdelim
İç Fenerdê gel de bir zevk îdelim

Dinle bû sözümlü ey serv-î revân
Oldu hâlim hasretinlê pek yamân
İşte tertîb eyledim saz ü kemân
İç Fenerdê gel de bir zevk îdelim

Firkatinlê geçdi ‘ömrüm dâhi yâz
Gayri itmê bendenê nâz ü niyâz
Hâlimê rahm eyleyüb artık birâz
İç Fenerdê gel de bir zevk îdelim

II

Gidelim Göksuya bir ‘âlem-i âb eyleyelim
Ol kadehkâr güzeli yâr olarak peyleyelim
Bize bu tâli‘imiz olmadı yâr neyleyelim
Ol kadehkâr güzeli yâr olarak peyleyelim

Yanarak âteş-i ‘aşk içre semendercesinê
Çakarak semt-i Kalenderde kalendercesinê
İderek zevk u sâfâ hâl-i Sikendercesinê
Gidelim Göksuya bir ‘âlem-i âb eyleyelim

III

Gitdim Istanbulda gevher Sûlarâ
Akdi gönlüm Sârıyerdê Sûlarâ
Bir taraftan hem bakub dîlcûlarâ
Akdi gönlüm Sârıyerdê Sûlarâ

Dilrübârlâ müzeyyen serbeser
Yolları mecrâ-yı âb-ı zevk-i ter
Hem verir her çeşmesârı çeşme fer
Akdı gönlüm Sârıyerdê Sûlarâ

IV

Rast gelmiş idim ben sana dün semt-i Vefâde
Va'd etmiş idin kî olalım zevk u safâde
Şimdi bize bû çehre ne ey bahtı güşâde
Bir söz mü karıştırdı birî beynehümâde

Söz vermiş idin bezmimîzê gelmeğe bû şeb
Biz de inanub va'dine âmâde idik heb
Bâ'is ne bu âcî söze ey şûh-i şeker-leb
Bir söz mü karıştırdı birî beynehümâde

V

Hicranla sîne-çâk ü garîb ü mükedderim
Göksû yolunda kaldı hazînâne gözlerim
Lutfen 'aceb gelür mü diyü ol semen-'izâr
Göksû yolunda kaldı hazînâne gözlerim

İhrâk iderdi 'âlemi hurşîd-i şu'le-bâr
Sâhilde gamle leyle kadar etdim intizâr
Lutfen 'aceb gelür mü diyü ol semen-'izâr
Göksû yolunda kaldı hazînâne gözlerim

VI

Al yânınâ bir dil-nüvâz
Gönlünce gez zevk it bu yâz
Başdan başâ işte Boğâz
Gönlünce gez zevk it bu yâz

Göksûyu atmâ bir yanâ
Küçüksu pek a'lâ sanâ

Çûbukludâ ey dilrübâ
Gönlünce gez zevk it bu yâz

VII

Tal'at eyler mî diyü meh sûy-i Kâğadhânen
Çıkdı âh-î intizârım bû gicê dilhânen
Ey meh-î garrâ-yi 'âlem munsif eyler ol senî
Çıkdı âh-î intizârım bû gicê dilhânen
Nâle vü feryâdım artar sevdiğim şâm ü seher
Tâşâ te'sîr eyledî âhım sanâ etmez eser
Muktezâ-yı tâli'imdir lutfunâ kılmaz nazar
Çıkdı âh-ı intizârım bû gicê dilhânen

VIII

Çıksan yalnız meh gibi bir kerre Boğâzâ
Başlar bütün 'uşşâk-ı nevâkâr niyâzâ
Dil-bestelerin âhını çek perde-i nâzâ
Bû vechile ver zevk u safâ bezm-i visâlê

SON

LÜGATÇE

A

Âbâd (f.) Mamur, harab kelimesinin zıddı.

Âbâdî (f.) 1) Mamurluk, şenlik. Medeniyet. 2) Hindistan'da Devlet-âbâd şehrinde ipekten imal edilen eski ve kıymetdar bir kâğıd cinsi.

Âbgîne (f.) 1) Şişe, sürahi. 2) Ayna.

Âb-ı hayât (f.) Mitolojide içen kimsele-re ebedî hayat verdiği iddia edilen öyle bir su ki, çeşmesi karanlıklar içinde imiş. Bu çeşmeden Hızır ve İlyas Peygamberler içerek ebedî hayata sâhib olmuşlar. Bundan sonra Cenab-ı Hak bu çeşmeyi arayanların gözünden saklamış. İskender bu çeşmeyi pek çok aradığı ve karanlıklara gittiği hâlde bulamamış.

Müterâdifler: Âb-ı İskender, Âb-ı hayvan, Âb-ı Câdivân, Âb-ı Hızır, Âb-ı Cüvânî, Âb-ı Zindegânî.

Âb-ı hayvan (f.) Bak: Âb-ı Hayât.

Abisten (f.) Gebe.

Âbşâr (f.) Su şarlıtı.

Abu, Abu cânım (t.) 18. asırla 19. asrın başlarında İstanbul kadınlarının söz arasında sık sık kullandıkları medlûlü olmayan, efendim kabilinden bir tabir.

Â' del (a.) En âdil, daha âdil.

'Adîm (a.) Olmayan şey. Olmasına imkân olmayan şey.

'Adiüv (a.) Düşman.

Âferiniş (f.) Yaradılış.

Âftâb (f.) Güneş.

Âğâz (f.) Başlangıç, başlayış.

Âgeste (f.) Bulaşmış, bulanmış, ıslanmış.

Ağmak (t.) Uçmak, yükselmek, yukarı kalkmak.

Âhenrübâ (f.) Mıknatıs.

Ahsentü (a.) Güzel buldum, beğendim, *Maşâallah.*

Akvel (a.) Şaşı. Biri iki gören.

'Akkâm (a.) Deve kiracısı.

'Alâ (a.) Yükseklik (Ekseriya maneviyatda kullanılır).

'Âlâmât-ı 'uşûr (a.) Kur'an-ı Kerim cüzlerindeki süslü alâmetler.

'Alem (a.) 1) Nişan, alâmet. 2) Bayrak, sancak. 3) Minare veya kubbe tepesindeki madeni süs.

Âlûde (f.) Bulaşmış, bulanmış.

Altun oluk (t.) İçinde sırmadan çizgiler bulunan kıymetli bir kumaş adı.

A'mâd (a.) 'Amud'un cem'i, direkler.

Amîziş (f.) 1) Karışma, katışma. 2) Birlikde düşüp kalkma, iyi geçinme.

“*Anâsır* (a.) ‘Unsur’un cem’i. Eski-
lere göre su, hava, ateş ve topraktan iba-
ret olan dört unsur.

‘*Anber-i sârâ* (f.) Hâlis anber.

‘*Andelîb* (a.) Bülbul.

Ankâ (a.) Kaf dağında yaşadığı söyle-
nen mevhum bir kuş: Bu kuş renkli
tüylerle süslü ve yüzü insan yüzüne
benzeyen, boynu gayet uzun ve ken-
disinde her hayvandan bir alâmet
olan büyük bir kuşmuş. Bulunduğu
yerdeki kuşları avlayıp Garb’a doğ-
ru uçarmış. Bunun diğer bir adı da
Simurg’dur.

Ak-sâde (t.) Eskiden Anadolu’da yapı-
lan beyaz renkte ağır ve zarif bir
kumaş.

Aktâb (a.) Kurb’un cem’i. 1) Dönen bir
kürre veya bir tekerleğin merkezin-
den geçen şiş veya kazık. 2) Bir ce-
mâat veya tâifenin maddî veya ma-
nevî reisi (tas.) *Kutb*: Her devirde
bir tek bulunduğu iddia edilen velî.

Aram (f.) Dinlenmek; sabır; karar; istira-
hat.

‘*Âraste* (f.) Süslü, yakışıklı, zinetli.

‘*Arak* (a.) 1) Ter. 2) Rakı.

‘*Ar’ar* (a.) Servi ağacı.

‘*Araz* (a.) Tahakkuku başka bir şeye
muhtaç olan vasıf, sıfat: Meselâ ta-
şın rengi gibi; burada taş cevher,
rengi arazdır.

‘*Arız* (a.) Yanak.

‘*Arûs* (a.) Gelin.

‘*Âva*/(a.) (Aslında İbranî) Hazret-i Sü-
leyman’ın meşhur vezirinin ismi.
Şiirlerde vezir mânâsına kullanılır.

‘*Âsaf-âbâd* Sultan III. Ahmet devrinde
Beşiktaş Sarayı.

Asbır (a.) Sabret!

‘*Âsîb* (f.) Musibet, felâket.

‘*Âstân* (f.) Eşik; dergâh.

‘*Âsiyâ*, ‘*Âsiyâb* (f.) Değirmen.

‘*Âstîn* (f.) Yeni esvab.

Asmân (f.) Gök.

‘*Âsmângîr* (f.) Göklere tutan, göklere
yükselen.

‘*Âşâm* (f.) İçen, içici.

‘*Âşiyân* (f.) Yuva.

‘*Aşpaz* (f.) Aşçı.

‘*Âştî* (f.) Sulh. Barışıklık.

‘*Âşûb* (f.) Fitne, kargaşalık.

‘*Âtiyye* (a.) Hediye, ihsan, armağan.

‘*At Meydanı* Şimdiki Sultan Ahmed
Meydanı.

‘*Ayâğ*, ‘*eyâğ* (t. f.) (Türkçeden Farsçaya
geçmiş bir kelime) Ayaklı şarap ka-
dehi.

‘*Ayazma* (Rumca) Ayiasmâ. Ortodoks-
lara göre mübarek nazariyle bakılıp
ziyaret edilen çeşme ve pınarlar.

‘*Ayende* (f.) Gelen.

‘*Ayn* (a.) Çeşme, göz.

‘*Ayş* (a.) 1) Yaşayış, yaşama. 2) Yiyip
içme. Zevk ve safa.

‘*Ayyâr* (a) Öteyi beriyi çok dolaşır çe-
vik, zeki ve kurnaz adam; hilekâr,
dessas.

‘*Ayyuk* (a.) Keçi yıldızı. *Ayyuka irmek*
çok yükselmek, göklere çıkmak.

‘*Âhirûn* (a.) Sonrakiler. Sonradan gelenler.

‘*Ahker* (f.) Ateş koru. Kor hâlindeki ateş.

‘*Ahter* (f.) Yıldız.

‘*Azfâr* (f.) Zufr’un cem’i: Tırnaklar.

‘*A’zam* (a.) En büyük, daha büyük.

‘*Âzine* (f.) Cuma günü.

‘*Âzrâ* (a.) 1) Bâkire. 2) Bir Arap menkı-
besine göre Vâmık isminde bir ‘âşı-
kı olan meşhur bir Arap kızı.

B

‘*Bâb* (a.) Kapı.

‘*Badbân* (f.) Yelken.

‘*Bâde* (f.) Şarap.

‘*Ba’dî leke* (a.) “Benden sonra sana...”

‘*Bâf* (f.) Dökü! Terkipte: dokuyan, *lâf-
bâf*. lâf dokuyan, gezeve.

‘*Bâhir* (a.) Açık, meydanda.

Ba'id (a.) Uzak.

Bâk (f.) Sakınma, çekinme, ihtiraz. Korku.

Bâl (f.) Kanat.

Bâlin (f.) Yastık.

Balyemez (İtalyanca: Ballia-mezza-yarım gülle) Osmanlıların bir zamanlar kullandıkları uzun menzilli eski bir topa İtalyancadan tahrif suretile verdikleri ad.

Bâm (f.) Dam.

Bânk (f.) Haykırma, avaz

Bârgâh (f.) 1) İzinde girilecek yer. 2) Cenab-ı Hakk'ın huzuru.

Barata (İtalyancadan) Çuhadan yapılan ve başa giyilen ucu kı vnk uzunca külah. Saray adamlarının giydikleri bu başlığın muhtelif şekilleri vardı. Giyenlere nisbetle Bostancı baratası, topçu baratası, haseki baratası denilirdi.

Bârik (f.) İnce.

Bârû (f.) Kale duvarı.

Başdan kara (t.) Tehlike hâlinde geminin başını karaya vurup sahile oturması.

Bâtın (a.) İçeride, gizli. İç, iç yüz.

Bâzî (f.) Oyun, eğlence.

Bebgâ (f.) 1) Papağan, 2) Bu isimde meşhur hir Arap şairi.

Bedahş Bedahşân Hindistan'la Horasan arasında la'l ve yakut madenleriyle meşhur bir ülke.

Beğetmek (t.) Belirtmek, aynada aksettirmek.

Beharan (f.) İlkbahar (Behâr ile müte-radiftir.)

Behçet (a.) Güzellik.

Behem if.) Birlikde, beraber.

Behişt, bihişt (f.) Cennet.

Bekâm (f.) Arzu ettiğiine nâil olan. Mes'ud, bahtiyar.

Beled (a.) Şehir, memleket.

Benân (a.) Parmak. Parmak ucu.

Benefşe (f.) Menekşe.

Bendergâh (f.) Ticaret yeri, iskele.

Bercâ (f.) Yerinde.

Bercis (f.) Müşteri yıldızı.

Bere (f.) Kuzu.

Bergeşte (f.) Tersine dönmüş.

Berf (f.) Kar.

Berîd (f.) Yaprak.

Bernâ (f.) Genç.

Berk (a.) Şimşek.

Berk urmak Şimşek çakmak. Parıldamak, pırl pırl olmak.

Berr (a.) Kara, toprak.

Berzen (f.) Sokak, sokak başı; çöl, kır.

Beste-fem (f.) Ağzı bağlı, kapalı.

Beste-leb (f.) Dudakları kapalı.

Bevvâb (a.) Kapıcı.

Bezm (f.) Sohbet ve mahabbet meclisi. İçki topluluğu.

Beyâbân (f.) Sahra, çöl, kır.

Beynehümâ (a.) Onların arasında, aralarında.

Beytü'l-Harem (a.) Kâ'be.

Beyzâ (a.) Çok beyaz. Ap-ak. *Yed-i Beyza:* Hazret-i Mûsâ'nın bir mucize ile parlak görünen eli.

Bıldır (t.) Geçen sene.

Bisât (a.) 1) Kilim, keçe. 2) Döşeme.

Bîd (f.) Söğüd.

Bidirig (f.) Esirgenmiyen. Bol.

Bî-gışş (f.) Hilesiz, katışıksız.

Bî-hemtâ (f.) Eşsiz.

Bih (f.) 1) İyi. 2) Ayva.

Bihzâd Yaptığı resimlerle efsânevî bir şöhet kazanan İran ressamı.

Bî-kerân (f.) Uçsuz, bucaksız, nihayetsiz, sonsuz.

Bile (f.) Beraber.

Bîm (f.) Korku.

Bî-merr (f.a.) Geçilmez, geçid vermez.

Bînâ (f.) Gören, bakan.

Binâgûş (f.) Kulak tozu.

Bî-nemek (f.) Yavan, tuzsuz. Tadsız.

Bintü'l- 'İneb (a.) Üzüm kızı, yâni üzümünden çekilmiş rakı, şarap.

Bîrûn (f.) Dışarı, dışarı, dış.

Bister (f.) Yatak, döşek.

Bisîyâr (f.) Çok.

Bîş (f.) Çok. Ziyâde.

Bi-şümâr (f.) Sayılmaz. Sayılmaz derecede çok, sayısız.

Bostancı başı hamlesi (t.) Sıkı ve serî hamlelerle çekilen kürek. Bostancıbaşının vazifelerinden biri de Boğaziçinde, bilhassa kayıklarda yasağa riâyet edilip edilmediğini teftiş olduğundan böyle sıkı ve hızlı küreklerle kayıkların arkasından yetişirdi.

Bû, Bûy (f.) Koku.

Bûriyâ (f.) Hasır.

Buk'a (a.) Arz kıt'ası. Yer parçası.

Büldân (a.) Belde'nin cem'i. Beldeler.

Bülend (f.) Yüksek.

Bürke (a.) Su birikintisi. Havuz.

Bürûc (a.) Bürc'ün cem'i.

Büyût (a.) Beyt'in cem'i. Evler.

C

Câ, cây (f.) Yer.

Câ-be-câ (f.) Yer yer.

Câh (a.) 1) Yer. 2) Yüksek memuriyet, mevki', mansıb.

Cahîm (a.) Cehennem. *Nâr-i cahîm*: Cehennem ateşi.

Câlinûs 131 senesinde Bergama'da doğan ve 200 tarihlerinde vefat eden meşhur Yunan hekiminin Araplarca tahrif edilen ismi. Gallinûs

Câm (f.) Kadeh.

Câme (f.) Elbise.

Came-şûy (f.) Çamaşır yıkayan, çamaşırıcı.

Câmî'ü'l-ezdâd (a.) Birbirine zıd olan şeyleri kendinde toplayan.

Câmûs (a.) Manda.

Câvidân (f.) Edebî, ezeli.

Cây, Câygâh (f.) Yer, mahal.

Câzim (a.) Cezm eden: Kat'î hükmünü veren, karar veren.

Cebin (a.) Alın.

Cedvel-i sîm (f.) Vaktiyle, III. Ahmed devrinde Kâğıdhâne'de vücuda getirilen bir cedvelin ismi.

Ceft (f.) İyilmek, bükülmek, tavan, ku-be veya kemer çatlamak mânâsına olan *Ceften'den* mazi sıygası.

Celle Ismuhu (a.) "İsmi celil olsun."

Cem, Cemşid İran'ın mitolojik hükümdarları olan Pişdâyân sülâlesinin dördüncü ve en büyük hükümdârının adı. Şarabın icâdı ve Nevruz gününün sene başı itihâzı kendisine isnâd olunur. Zarazustra: Zerdüş'ten evvel İran'da mevcut mezheb ve âyine de *âyin-i Cem* ismi verilerek bu mezheb ateşe, güneşe ve tabiata tapma ve içki ile karışık bir surette tarif olunuyor. Rivayete göre, Cemşid en sonra Allahlık dâvasına kalkmış ve o zamanda Arabistan'daki Âd kavminin *Dahhâk* isminde birisi hücum ederek İran'ı Cemşid'den almış ve kendisini firara mecbur etmiş. Cemşid şarabın mucidi olması itibarıyla kadeh (Câm-i Cem) ismiyle anılmaktadır. Hind mitolojisinde bu isim "Yama" şeklindedir.

Cevher (a.) Müstakil bir mevcudiyete mâlik olub tahakkukunda başka bir şeye ihtiyacı olmayan mevcud (araz mukabilidir).

Cevf(a.) Boşluk.

Ceyş (a.) Asker

Cezil (a.) Bol, çok. -Söz hakkında: Fasih, doğru, muntazam.

Cidâl (a.) Kavga, cenk. Şiddetli mübâhase. Münâzaa.

Cihan-bîn (f.) 'Âlemi gören.

Cihan-tâb (f.) Cihanı parlatan, aydınlatan, ısıtan.

Cilveger (f.a.) Tecelli eden; cilve yapan.

Cisr (a.) Köprü.

Cüd (a.) Cömertlik.

Cûy (f.) Irmak, dere.

Câybar (f.) Irmak, büyük nehir.
Çiift (f.) Çift, eşi olan ikiz, çifte.
Cünd (a.) Asker.
Cülâb (a. f.) Gül suyu (Fârsîdeki *Gülâb* kelimesinden).
Cür'a (a.) Yudum.
Cüst (f.) Sür'atlı, eli ayağı çabuk.
Cüst-ü-cû (f.) Soyup araştırma.

Ç

Çağıldak (f.) Değirmenin suyu köpürterek sesler çıkaran çarkı.
Çâh, çeh (f.) Kuyu.
Çâh-i Nahşeb Buhârâ'da eski adıyla *Nahşeb*, bugünkü adıyla *Nesef* şehrinde esatire âid bir kuyu. *Ibn-i Muknî* adında birisinin simya veya gizli ilimler vâsıtasıyla yaptığı bir ay, kamerin gurubundan sonra bu kuyudan doğar ve dört fersah mesafeyi aydınlatırırış.
Çâh-i zenahdân (f.) Çene çukuru.
Çâk-i giribân (f.) Yaka yırtma.
Çak (t.) Tâ, hattâ, kadar.
Çâr, Çehâr (f.) Dört.
Çâr-bâğ (f.) İsfahan'da şimdi cesim sarayların, büyük havuzlu geniş bahçelerin ve mermer parmaklıkların harabeleri bulunan yer.
Çârûb (f.) Süpürge.
Çârüm (f.) Dördüncü.
Çâsâr (f.) (Kayser'dan bozma) Vaktile Avusturya İmparatorluğu'na verilen unvân.
Çelîpâ (f.) Haç, salîb.
Çeman (f.) Salınarak yürüyen.
Çementrâz (f.) Çemeni süsleyen.
Çendân (f.) O kadar, o mertebe.
Çenk (f.) Bugün kullanılmayan eski bir saz: Bir nevi harp.
Çerb (f.) Yağlı, semiz.
Çerde (f.) 1) Renk, boya. 2) Esmer renk.
Çeşm (f.) Göz.

Çeşme-i nev-peydâ (f.) Sa'dâbâd'da bir çeşmenin adı.
Çeşme-i Nûr (f.) Sa'dâbâd'daki çeşmelerin biri.
Çille (f.) 1) Yay kirişi, 2) Dervişlerin zamanla mukayyed olarak riâyet ettikleri riyâzet müddeti. Meselâ, Mevlevîlerin binbir günlük çileleri gibi. 3) Alelîtlak çekilen derd ve elem, çile.
Çin (f.) Karışık, buruşuk.
Çizmeli (t.) 18. asrın sonlarında Galata'da meşhur bir sefahat yeri olan meyhaneye.
Çırağ (f.) Kandil, mum, meş'ale gibi tenvir vâsıtası. *Çırağ etmek* 1) Memuriyet vermek. 2) İhsanlara gark etmek. 3) Tekâüde sevk etmek.
Çirâğân şenlikleri. III. Ahmed zamanında ekseriyâ Topkapı Sarayı'nda ve Beşiktaş'taki Saray-i Âsafi ile Kaptan Mustafa Paşa'nın Vefâ'daki Lâle bahçelerinde geceleri Çırağan şenlikleri denilen ve kandiller vesaire ile tertib edilen donanmalar yapıldı. Kaplumbağaların kabuklarına rengârenk ziyalar neşreden meş'aleler yapıştırılarak lâle bahçelerine saldırılır, lâlelerin arasına türlü türlü şekerler konulur, bunların da araları kandiller ve meş'alelerle donatılırdı: "Zemînî lâlezârın nûrdan tâvûsdur güyâ." Kaplumbağaların öteye beriyeye hareketleriyle hâsıl olan ziya oyunları, saçları omuzlarına dökülmüş cariyelerin kâhkahalar atarak lâleler ve ziyalar arasında koşuşmaları, şeker kapmak için birbirleriyle müسابakaya girişmeleri devrin şairlerine birçok ilhamlar vermişdi. Çırağan safâları, Ramazana tesadüf ettiği zaman minareler de mahyalarla donatılır ve bütün İstanbul bir nur denizi hâlini alırdı. Çırağan şenliklerinde ekseriyâ Pâdişâh da bulunurdu.

Çirâğân sarayı III. Ahmed devrinde Be-şiktaş'la Ortaköy arasında, vaktiyle 'Kazancıoğlu bahçesi' deniler yerde-ki yalı. Bu yalının bilhassa büyük bir zevkle tarhedilmiş olan lâle bahçesi meşhurdu. Aynı zamanda adına Sa-rây-ı Asafî de denilirdi. Bu yalının yerinde ve civânndaki arsa ve bina-ların ilhakiyle daha sonra yapılan muhtelif saraylar da bundan sonra bu isimle tanındı. Bu mevkide bilinen ilk mâruf yalı, Kaya Sultan (v. 1058 H.) yalısı idi. Çırağan sarayı 18. as-rın sonlarında Sultan m. Selim'in hemşiresi Beyhân Sultan'a âid oldu-ğu görülüyor. Bir müddet sonra Bey-han Sultan, muayyen bir bedel mu-kabilinde, Padişaha terk ediyor ve o da yaz mevsimlerini burada geçirir-yor. Pâdişâhın bu yalıyı yeniden yaptırmak tasavvurunda olduğunu öğrenen Sadr-ı a'zam Yusuf Paşa, Çırağan yalısı ile Rodoslu yalısı de-nen bu yalıyı tamamen yıktırıp yeni bir saray yaptırmak projesini Pâdişâ-ha sunduğu zaman memleketteki ga-ileler buna imkân bırakmamıştı. 19 Kanunisânî 1910 da yanan Çırağan Sarayı, Sultan Abdülaziz'in cülûsun-dan evvel inşâsına başlanıp 1865/1866 senesinde bitmişti.

Çûb (f.) Ağaç parçası. Odun, sopa, değ-nek.

Çûb-i Kelîm Hazret-i Mûsâ'nın mu'cize gösteren asası. Bu asâ büyük bir yı-lan şekline girip Mısır kâhinlerinin yine yılan şekline girmiş olan asâ-lannı yutmuşdu.

D

Dâd (f.) Adalet.

Dâd-âver (f.) Adalet getiren. Âdil.

Dâğ (f.) 1) Kızgın demirle vurulan dam-ga. 2) Tedâvi için kızgın demirle vu-rulan damga. 3) Eser bırakan damga.

Dağdağa (a.) Izdırab, rahatsızlık.

Dâğ-i cûnûn (a.) Delilere vurulan kız-gın damga.

Dâm (f.) Tuzak.

Dâmân, dâmen (f.) Etek.

Dânâ (f.) Alim.

Dânişver (f.) Âlim.

Dâr (a.) Avlulu ev, arsalı binâ, mesken.

Dârâ Eski İran hükümdârlarından ve Ke-yâniyan sülâlesinden kahramanlıkla-riyle meşhur Birinci Dârâ: Darius.

Darâr (a.) Anadan doğma kör.

Dârû (f.) İlâç.

Dâver (f.) Hüküm sahibi, hükümdâr; vezir. 2) Cenab-ı Hak.

Dahme (f.) Türbe, mezar.

Debîr (f.) Kalem.

Delâl (a.) Naz, işve.

Delk (i.) Eski elbise. Dervişlerin giy-dikleri yamalı hırka.

Delv (a.) Kova. Kuyudan su çekilen kab. Bir bürcün adı.

Demdeme (a.) 1) Birisine hiddetle söz söyleme. 2) Katl-i 'âm.

Dendân (f.) Diş.

Denlû (f.) Gibi. Kadar: *Bu denlû*: bu ka-dar.

Der (f.) Kapı.

Derârî (a.) Dürri'nin cem'i: Parlak yıl-dızlar.

Derbân (f.) Kapıcı.

Dergâh (f.) 1) Kapı yeri. Kapı önü. Bü-yük kapı. 2) Tekye, hânkah.

Deryûze (f.) Dilencilik.

Destâr (f.) Sarık.

Destâvîz (f.) Küçük hediye, armağan.

Deşne (f.) Hançer.

Devha (a.) Büyük ağaç.

Dey (f.) Kış mevsimi.

Deyr (a.) Manastır.

Dibâ (f.) Eski bir ipekli kumaş.

Dihkan (f.) Çiftçi; köy ağası.

Dil-âzar (f.) Gönlü incinmiş, gücenmiş.

Dilcû (f.) Gönlün istediği, aradığı: cazib, latîf.
Dilefrûz (f.) Gönülü parlatan, yani sevin-diren; iç açan, ferahlatıcı.
Dilgüşâ (f.) Gönül açıcı.
Dilkeş (f.) Gönül alıcı, cazip.
Dilsitân (f.) Gönül alıcı, alan.
Diraht (f.) Ağaç.
Dirahtistân (f.) Ağaçlık yer, ağaçları bol yer, orman.
Dirâz (f.) Uzun.
Diremdâr (f.) Dirhemi, yani parası olan: Zengin.
Direnk (f.) İstirahat. Karar.
Dirîğ (f.) 1) Esirgeme. 2) Yazık.
Dirîne, Dirin (f.) Eski.
Dûd (f.) Duman.
Dûd (a.) Kurt, solucan.
Dûdgâh (f.) Baca.
Dûş (f.) Omuz.
Dûşîne (f.) Dün geceki, dün geceye âid.
Dûşîze (f.) Bakire. Genç kız.
Duhter-i rez (f.) Asma kızı, yani şarap.
Dûzah (f.) Cehennem.
Dûhân (f.) Duman. Tütün.
Dürc (a.) Kutu. Hokka şeklinde küçük kutu.
Dürr-i yetim (f.) İri dâneli tek inci.
Dürr-i 'Aden Aden körfezinden çıkarılan makbul inci.
Dü-rû (f.) İki yüzlü, mürâî.
Düvazdeh (f.) On iki.
Düzd (f.) Hırsız.

E

Ebnâ (a.) İbn'in cem'i: Oğullar.
Eb, ebû (a.) Baba.
Ebkem (a.) Dilsiz.
Eblak (a.) Ala bacaklı at, ala renk. *Ebrâr* (a.) Berr'in cem'i. Özü sözü doğru olanlar. Fazilet sâhibleri.
Ebr-i Nîsân (f.) Nisan yağmuru. Mito-lojide: Nisan yağmuru sedefin içine düşerse inci hâsıl olduğu gibi, yıla-

nın ağzına da düşerek zehir olur. "Sadeğ bir cevherdir ki eti yumurta akına benzer. Balık gibi tohumunu döküp çok yavru hâsıl olur. Şöyle ki güneş bürc-i Hamele gelip yağmur vakti ola. Deryânın yüzüne çıkarlar. Ağızlarını açub yağmurların katrasını yudub deryânın dibine inerler. Ta ki güneş Cevzâ bürcüne nakl itdikde deryanın yüzüne çıkıp yüzlerini güneşe dönerler. Gün döndükçe anlar dahî beraber dönerler ve gün batdıkça yine deryânın dibine inerler. Güneş, Saratân bürcüne nakletdikde karınlarında inci hâsıl olur" (*Cevâ-hir-nâme*'den).

Ebrû (f.) Kaş.
Ebyât (f.) Beyt'in cem'i: İki mısra'dan ibaret şiir parçaları.
Ebsâr (a.) Basar'ın cem'i: Gözler.
Ecnas (a.) Cins'in cem'i: Cinsler.
Elzem (a.) Kara at, yağız at.
Ed' iye (a.) Dü'â'nın cem'i.
Efdâl (f.) Fadl'ın cem'i, ihsanlar.
Efgâr (f.) Yaralı, mecruh.
Efkende (f.) Yıkılmış, yıkık. Yere düşürülmüş, düşkün.
Efser (f.) Tac.
Efsürde (f.) Donmuş.
Efsürdegi (f.) Donma, donuş.
Efşürde (f.) Usâre.
Efvâh (a.) Fevh'in cem'i: Ağızlar.
Ejderhâ (f.) Sa'dâbâd'daki 'Çeşme-i nev-peyda'nın ejderha başı şeklinde yapılmış oluğu.
Elest Cenâb-ı Hak, insan cinsini yaratıp: "*Elestü bi-rabbiküm*: Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediği zaman. Mecazen: İnsan cinsinin ilk yaradılış devri.
El-hazer! (a.) Sakın!
Elhak (a.) Hakikaten.
El-leyletü hublâ (a.) "Gece gebedir."
Elyak (a.) Daha çok lâyıık.

Emtâr (a.) Matar'ın cem'i: Yağmurlar.
Emvâc (a.) Mevc'in cem'i: Dalgalar.
Enâm (a.) Bütün mahlûkat; halk.
Enâr (f.) Nar.
Enbân (f.) Dağarcık, çanta.
Encüm (a.) Necm'in cem'i: Yıldızlar.
Encümen (f.) Topluluk, cemiyet, dernek.
Enderun (f.) İç, içeri. Saray ve mâbeyn teşkilâtı mânâsına eski tabir: Buna mukabil hükümet teşkilâtına Bîrûn denilirdi. Saray adamlarını yetiştirmek üzere bir de mekteb vardı: Birinci Murad devrinden itibaren sarayda tesis edilen bu mekteb: a) Seferli koğuşı, b) Kiler koğuşı, c) Hazine koğuşı ismiyle üç sınıf üzerine tertib edilmişti. Bu mektebden yetişenlere Enderûnî denilirdi. Enderûnî Fâzıl Bey, Enderûnî Vâsîf gibi.
Endûh (f.) Gam.
Endûhgîn (f.) Gamlı, kederli.
Endûhte (f.) Kazanılmış.
Enfâs (a.) Nefes'in cem'i: Nefesler.
Engel (t.) 1) Mâni', 2) Rakîb.
Engüşt (f.) Parmak.
Enhâr (a.) Nehr'in cem'i: Nehirler.
Erâ'ik (a.) Erike'nin cem'i: Tahtlar.
Erba'in (a.) 1) Kırk. 2) RûmîKânûniev-velin 9'unda, yâni gün dönümünden itibaren kırk gün süren kışın en şiddetli devri: Karakış.
Erfa' (a.) Daha yüksek.
Erzân (f.) Ucuz, lâyük, münâsip.
Erzen (f.) Darı.
Esâtîn (a.) 1) Üstüvâne'nin cem'i: Dikrekler, sütunlar. 2) İleri gelenler, erkân.
Esîr (a.) Havadan hafif olmak üzere semavî cisimlerin aralarında ve semâda mevcudiyeti farzolunan, ziya ile harareti nakleden seyyâl tabaka. Kâinatı doldurup bütün cisimlere geçen seyyâl cisim.

Esmâr (a.) Semer'in cem'i: Yemişler.
Eskal (a.) Sikal'in cem'i: Ağır yükler, ağırlıklar.
Eşbâh (a.) Şebah'ın cem'i: Cüsseler, cesedler.
Eşbeh (a.) 1) Daha benzer, en benzer. 2) Levend edâlî, serbest tavırlı, kabadayı.
Eşcâr (a.) Şecer'in cem'i: Ağaçlar.
Eşheb (a.) Kır at.
Eşk (f.) Göz yaşı.
Etibbâ (a.) Tabîb'in cem'i: Doktorlar, hekimler.
Evbâş (a.) Vebeş'in cem'i: Ayak takımı. Çapkın, külhanbey gürûhu.
Evc (a.) Seyyâle mahreklerinin merkezden en uzak noktası. En yüksek derece.
Evreng (f.) Taht, serîr.
Evvelûn (a.) Evvelkiler. Evvelce gelenler.
Eyag (t.) (Bak: Ayağ)
Eyvân (f.) 1) Büyük sofa, Divân-hâne. 2) Kemerli büyük binâ.
Eyyâm (a.) Yevm'in cem'i: Günler.
Ezrak (a.) Gök mavi renkte, mavi.
Ezfer (a.) Güzel kokulu şey; güzel kokulu.

F

Falya (İtalyanca) Eski toparın çanaklılığı. *Falya vermek* (mec.) Gözükmek, zuhur etmek.
Fâhte (f.) Üveyik, bir cins güvercin.
Fânûs (a.) Fener.
Fark (a.) Baş, tepe.
Felâtûn Eflâtûn'un şiirde kullanılan kısaltma şekli.
Felektâb (f.) Göğü aydınlatan
Ferah-âbâd III. Ahmed devrinde Cağaloğlu semtinde inşâ olunan ve Cağala Sarayı adıyla meşhur olan binâ.
Ferahzâ (f.) Ferah doğuran, ferah veren.
Ferâmûş (f.) Unutma.
Ferhenk (f.) İlim, hüner. Mâlûmât. Mecazen: Lûgat kitabı.

Feridü'd-dehr (a.) Dünyada bir tane olan, eşi olmayan.
Fermândih (f.) Ferman veren, hükümdâr.
Fermâyış (f.) 1) Ismarlama. 2) İnce ipek şal.
Ferkadan (a.) Şimal kutbuna yakın, *Dübb-i asgar*. "Küçük ayı" bürcü cümlesinden iki parlak yıldız. Mevkileri münasebetiyle fazla yer değiştir-mediklerinden çölde seyahat edenlere yol göstermelerine daima telmih edilir.
Ferrâş (a.) 1) Yayıcı, döşeyici. 2) Hâdim. Hizmet gören.
Fersenk (f.) (Fersah kelimesinin Fars-çası).
Ferş (a.) 1) Döşemek, döşenmek, yaymak. 2) Döşeme, zemin, yer.
Ferve (f.) Kürk.
Ferhunde (f.) Mübârek, uğurlu.
Ferzâne (f.) Hâkim, feylesof. Arif; âlim, akıllı.
Fettahü'l-âlem (a.) Alemleri açan Cenâb-ı Hak.
Fevâkih (a.) Fâkiye'nin cem'i: Yemişler.
Feyz-âbâd Sultan III. Ahmed devrinde Kâğadhâne'de inşâ edilen kasırlardan.
Fil-mesel (a.) Meselâ, misâl olarak.
Firâş (r.) Yatak, döşek.
Firâvân (f.) Çok. Bol.
Firâz (f.) Yokuş.
Firâz-ı Üsküdar Çamlıca.
Firdevs (a.) 1) Bağçe. 2) Cennet.
Firîb (f.) Aldatma, iğfal, hile.
Fitrâk (f.) Terki, atın terkisi. Terki ka-yışı. Eyerin arkasında kayışlarla bağlanan eşya.
Fiten (a.) Fitne'nin cem'i: Fitneler.
Fülk (a.) Gemi.
Fürûmâye (f.) Soysuz. Mayası bozuk.
Fürûzân (f.) Parlayan. Parıldayan, parlak.
Füsürde, *efsürde* (f.) Donmuş.

G

Gabgab (a.) Çene altı.
Gaffârî İran şairlerinden, hezziyyâtı ile meşhur (v. 932 H.)
Gaile (a.) Zahirî, mahsul.
Galtân (f.) Yuvarlanan, tekerlenen.
Gamfezâ (f.) Gam artıran.
Gamze (a.) 1) Göz kırpma. 2) Gözle işaret; kirpik süzerek nazlı bakış.
Gâretker (r.) Yağmalayan, yağmacı.
Garka (a.) Suya batmış, dalmış.
Garkâb (f.) Suya batmış.
Garrâ (a.) 1) Parlak. 2) Güzel, gösterişli.
Gâşiye (a.) At örtüsü, haşa.
Gazanfer (a.) Arslan.
Gavvas (a.) Dalgıç.
Gedâ (f.) Dilenci. Yoksul.
Gelâ, *gûlû* (f.) Boğaz.
Genc, *Gencine* (f.) Hazine.
Gerd (f.) Toz. Toz toprak.
Gerdide (f.) Dönmüş, değişmiş.
Germ (f.) Sıcak.
Germâbe (f.) Hamam.
Germiyyet (F. *Germ*- sıcak kelimesi ve Arapça *yet* lâhikasıyla yanlış bir kelime) Hararet, sıcaklık.
Gevher (f.) Cevher; inci; kıymetli taş.
Gez (t.) Defa, kerre.
Gez (f.) Arşın; şâkul ipi.
Gezend (f.) Zarar, ziyan
Gilmân (a.) Gulam'ın cem'i: 1) Delikanlılar, oğlanlar. 2) Cennetteki hizmetçi melekler.
Gina (a.) 1) Zenginlik. 2) Usanç.
Gışş (a.) Hile, fesad.
Girân (f.) Ağır.
Giran-kıymet (f.) Kıymeti yüksek, çok kıymetli.
Gird (f.) Değirmi, toparlak, çevre.
Girdûn (f.) Dönen. *Çerh-i gerdûn* Dönen dünya. Semâ.
Girîban (f.) Elbise yakası.
Girifte (f.) Tutulmuş. Tutkun.
Girih (f.) Dügüm.

Girihgir (f.) Dügümlü. *Zülf-i girihgir*.

Dügümlü gibi kıvrıcık saç.

Girihkârî (f.) Dügümle veya düğüm şeklinde yapılan tezyinât.

Girişme (f.) Naz, işve.

Giyâ, Giyâh (a.) Ot.

Gone (a.) Şive, işve, naz.

Gök-kandil (t.) Kendini bilmeyecek kadar sarhoş, zil zurna,

Gölmek (t.) Gömlek.

Gubâr (a.) Toz, ince toprak.

Gül (f.) Ahmak, budala, sersem. Safdil, bön. -Ahmaklık.

Gulüvv (a.) 1) Üşüntü. Ayaklanma, isyan, tuğyan, hücum. 2) Sözde mübalâğa.

Gurre (a.) 1) Arabî ayın birinci gecesi ve günü. 2) Yüzdeki nûrânîlik.

Gûsfend (f.) Koyun.

Gûşe (f.) Köşe.

Guzât (a.) Gazi'nin cem'i: Gaziler.

Güzeşte (f.) Geçmiş.

Güftar (f.) Söz. Lakırdı.

Gülâb (f.) Gül suyu.

Gülgeşt (f.) Mesire, seyr yeri.

Gülgülü (f.) Koyuca tatlı penbe rengi; bu renkte şarap.

Gülnûh (f.) Kapı kanadlarında, dolap kapaklarında mih altına konulan pul; kabara.

Gülnâr (f.) Nar çiçeği.

Gümân (f.) Zan, şüphe.

Gümrah (f.) Yolunu şaşırılmış, yolunu kaybetmiş.

Günbed (f.) Kubbe.

Gurk (f.) Kurt.

Gürisne (f.) Aç.

Gürz (f.) Eski silâhlardan, zırhlara karşı kullanılan sapı uzun demir topuz.

Güsiste (f.) Kırılmış, kopmuş, çözülmüş.

Güşad (f.) Açma, açış.

Güşayış (f.) Açılma, açılış.

Güzelhisar, Güzelcehisar Anadolu Hi-sarı.

H

Hab (f.) Uyku.

Habâb (a.) Kadehteki içkinin üzerinde hâsıl olan hava kabarcığı.

Habbe (a.) Dâne.

Habîb (a.) 1) Sevgili. 2) Peygamberimi-ze verilen sıfatlardan: Allah'ın Sev-gilisi.

Hâbide (f.) Uykuda olan. Uyuyan.

Hacer (f.) 1) Taş. 2) Eski kimyada iksir istihsaline yarayan madde.

Haclet (a.) Utanma. Sıkılma. Hicâb.

Hadem (a.) Hâdim'in cem'i: Hâdimler, hizmetkârlar.

Hadenk (f.) Ok temreni. Aslında tahta-sından ok yapılan kayın ağacı.

Hadîd (a.) Evc'in mukabili: En aşağı nokta ve derece.

Hahiş (f.) İstek, arzu.

Hâk (f.) Toprak, yer.

Hakister (f.) Kül, ateş külü.

Haksâr (f.) Toprakla, yerle beraber, ze-lîl, hakir.

Hal (f.) Yüzde olan ben.

Halâ' (a.) Birbiriyle bitişik iki cismin ara-sındaki boşluk. Mütেকellimine göre iki cismin arasındaki boşluk madde-nin hareketine müsâid ve maddeden ayrı bir 'bu'd-i mücerre'dir ki bu'd bir 'ferağ-ı mevhum'dur, cisme zarf ve lahk kabiliyetini hâizdir. İçinde cisim mevcut olan boşluğa *hala* denilir. Ci-simlerin cüz'i-ferdlerinden mürekkeb olduğu kabul edildiği için cüz'lerin hareketini mümkün kılmak için *ha-la'*nın mevcudiyetine imkân verilir.

Hâlat (a) Halet'in cem'i: Hâletler.

Halîde (f.) Saplanmış. Dürtülerek batı-rılmış.

Hal (a.) Erimiş altın, altın suyu.

Halkâr (f.) Altın varakla işlenmiş.

Ham (f.) Büklüm, kıvrım.

Hâmûn (f.) Düz ova, sahra.

Hâmûş, Hamûş (f.) Susmuş, susan, sü-
kût eden, sessiz.

Hamyâze (f.) 1) Esneme. 2) İstiskal.

Hân (f.) Sofra.

Handan (f.) Gülen, gülümsiyen.

Hanım iğnesi kayık (t.) XVIII. asrın
sonlarına doğru İstanbul'da imâl
edilip Boğaz'da kibar hanımların
tek veya iki kişi olarak bindikleri in-
ce ve zarif kayık.

Hâr (f.) Diken.

Hârâ (a.) 1) Katı taş, mermer. 2) Dalga-
lı bir kumaş.

Harbe (a.) Kısa mızrak.

Hassan ibni Sabit Ashâbdan ve Pey-
gamberimize muasır Arap şairlerin-
den; Peygamberimizi hicve cesaret
eden şairlere ve bilhassa Ebû Süfyân
ibni Hâris, İbni Abdulmuttalib'e ce-
vap vermişti. Hicretin 40 veya 50.
senesinde vefat etmiştir.

Hâsü'l-hâs (a.) En has; en samimi.

Hat (a.) Tüy, sakal.

Hatâ Türkistan'da güzelleriyle meşhur
bir memleket.

Hâtır-hâh (f.) Hâl hatır soran.

Hatâyî (f.) Türk tezyinatında bir çiçek
örneği.

Hatar (a.) Tehlike.

Havâle (a.) Küçük çocuklara ârız olan
sar'a nöbeti (*Epilepsie infantile*).

Havarnak (a.) Hîre hükümdarı Nu'man
ibni Miünzir'in inşa ettirdiği fevka-
lâde kasrın adı. Bu kasrın mimarı
olan Sinimmâr bir daha böyle güzel
ve muhteşem bir kasır yapmaması
için damına çıkarılıp atılmak sureti-
le idam edilmiştir

Havra (a.) (Hûr kelimesi bunun
cem'idir) 1) Gözleri iri ve siyahı pek
siyah, beyazı pek beyaz kızlar. 2)
Cennet kızları.

Hayber Arabistan'da Hicaz'ın şark hu-
dudunda ve Medine şehrinin 170
km. şimalinde bir kasaba. Hicretin
yedinci senesinde Peygamberimizin
gazasıyle meşhur olmuştu. O sıra-
larda gözlerinden rahatsız bulunan
Hazret-i Ali'nin yetişmesiyle Hay-
ber Kal'ası fetholunduğundan Haz-
ret-i Ali'ye âid menkıbelerde çok
mühim rol oynamaktadır.

Haydar (a.) Aslan: Hazret-i Ali'nin la-
kablarından.

Hayl (a) At sürüşü. Alay, gürûh.

Hayr-âbâd. Nevşehirli Damat İbrahim
Paşa'nın Kağıdhâne'de inşa ettirdiği
Sa'dâbâd'ın civarında yaptırdığı
tekkenin adı.

Hâzin (a.) Hazine muhafızı, hazinedar.

Hazrâ (a.) Yeşil.

Heft (f.) Yedi.

Hemzebân (f.) Bir şeyi birisinin söyledi-
ği gibi söyleyen: Ağız birliği eden.

Hemdest (f.) El ele.

Hemsâye (f.) Komşu.

Hemser (f.) Kafadar, arkadaş. Karı ya-
hut koca.

Hemûâ (f.) Eş.

Hemvâre (f.) Daima.

Herem (a.) Kocamak, ihtiyarlamak. İh-
tiyarlık, pirlilik.

Her kaçan (t.) Her ne zaman ki.

Her yanada (t.) Her yerde, her tarafta.

Hestî (f.) Varlık:

Heyzüm (f.) Kuru odun.

Hezâr (f.) 1) Bin adedi. 2) Bülbül.

Hezâr-dest (f.) Bin elli.

Heyûlâ (a.) (tas.) Kendisi şekil ve suret-
lerden ârî olduğu hâlde suretler ken-
disiyle kaim olan şey. Madde ile he-
yûlâ arasında fark yoktur: İki de
aynı mânâyı ifâde eder; fakat burada-
ki madde gözle görülüp elle tutulan
madde değil, ancak onun 'mahall-i
kıyâmı' olan 'madde-i âlâ' demektir.

Hırâm (f.) Salınarak yürüme, edâ ile yürüme.

Hırsız küreği (t.) Kürekleri sudan çıkar-
madan sessiz ve yavaş hamlelerle
kayık çekme.

Hısn (a.) Kal'a.

Hızır Benî İsrail peygamberlerinden
ebedî hayata mazhariyetile meşhur
olan zat. Hayatta olduğu için nâcâr
kalan hulûs erbabının istimdatlarına
yetişmekle de meşhurdur. Yine ken-
disi gibi âb-ı hayât içerek ebedî ha-
yata mazhar olan İlyas Nebi ile bu-
luştukları güne tesadüf eden Nisanın
23. günü birçok yerlerde olduğu gi-
bi İstanbul'da da eğlenceler, ziyafet-
ler, gezintiler yapılır ve bir gül fida-
nı dibinde gecelendirilen çömler-
den niyetler çekilirdi: Halk arasında
o güne Hıdırillez denir.

Hıttâ (a.) Memleket, diyar, kıt'a.

Himem (a.) Himmet'in cem'i.

Hinâ (a.) Kına.

Hindüvâne (f.) Karpuz.

Hired (a.) Akıl, iz'an.

Hiref Hirfet'in cem'i: Zenaatlar.

Hirelenmek (f. t.) Kamaşmak.

Hirmen (f.) Harman.

Hisâr-ı nev (Cemâli'nin *Şehrengiz*'inde
bahsettiği yeni hisar, Fâtih'in Ru-
meli Hisarı'dır.

Hiyâz (a.) Havz'ın cem'i: Havuzlar.

Hizâne (a.) Hazine.

Hizb (a.) Fırka, taife. 2) Kur'an-ı Ke-
rim'in taksim edildiği altmış cüz'ün
beheri.

Hoceste, Huceste (f.) Kuvvetli, talihli.
Mübârek.

Hoş-zindegani (f.) İyi geçinme.

Hoten Şarkî Türkistan'da misk âhûle-
riyle meşhur olan eski bir kıt'a.

Hûb (f.) Güzel, iyi.

Hûban (f.) Hûb'un cem'i: Güzeller.

Hudâvend (f.) Sâhib, efendi.

Huffâz (a.) Hâfız'ın cem'i: Hâfızlar.

Huld (a.) Cennet.

Hülle (a.) 1) Biri belden yukarı, diğeri
aşağıya giyilen iki parçadan mürek-
keb elbise. 2) Cennetde giyilen elbise.

Hullî (a.) 1) Hıly'ın cem'i: Altın, gü-
müş, elmas, yakut gibi zînetler.

Hulk (a.) Huy.

Hum (f.) Küp.

Humâr (f.) Sarhoşlukdan sonra gelen
baş ağrısı ve sersemlik.

Humbâre (f.) Küçük küp. Bu küpe benzer
şekilde yapılan ve içi barut, demir ve
kurşun parçalarıyla doldurulan mer-
mi. Türkçede bu kelime kumbara şek-
line girmiştir. Aynı şekle benzediği
için para biriktirmek üzere topraktan
yapılan kaplar da bu ismi almaktadır.

Humhâne (f.) Şerabın küpler içinde bu-
lunduğu büyük meyhane yahut mah-
zen.

Hûn (f.) Kan.

Hunbâr (f.) Kan yağdıran.

Hürde (f.) Ufak parça, küçük şey.

Hur d imek Kırma, parçalamak, parça
parça etmek.

Hurşîd (f.) Güneş.

Hurrem (f.) Sevinçli, ferah.

Hurrem-âbâd III. Ahmed devrinde Ka-
ğdhâne'de Ali Bey Köyü civarında
yapılan köşk.

Husrev İran'da Sâsânî sülalesinden
meşhur Nüşiverân-âdil lâkabı.

Hûşe (f.) Başak, salkım.

Huşk (f.) Kuru.

Hutût (a.) Hat'ın cem'i: Yazılar, çizgiler.

Hutur (a.) Hâtıra gelmek.

Hûy (f.) Ter.

Hümâ (f.) Devlet kuşu denilen mevhum
kuş. Bu kuşun gölgesi kimin üstüne
düşerse şan ve şerefe nâil olurmuş.

Hümâyûn (f.) Kuvvetli, mes'ud, mübârek
(Pâdişahlara tahsis edilen sıfatlardan).

Hüşyâr (f.) Ayık, akıllı.

Hüveydâ (f.) Belli, aşikâr, zâhir.

I

İsfahan İran'ın büyük, güzel ve eski şehirlerinden. Aslı Sipâhân 'askerler' kelimesinin Arapçalaştırılmış şeklidir. İsfahan'dan bahsedilirken İranlıların bu şehir hakkında "nıfs-ı cihân" (Dünyanın yarısı) demelerine karşı ekseriya telmihlerde bulunulur.

Işık (t.) Derviş, bir tarikat mensubu. Bâzan tahkir mahiyetinde kullanılır.

İtr-ı şâhî (f.) Vaktiyle makbul olan ağır kokulu bir Şark esansı.

İ

İfâze (a.) Feyz verme.

İhrâm (a.) En güzelleri Tunus'da imâl edilen yünden dokunmuş uzun bir örtü. Bu örtü İstanbul'da kibar haremelerine mahsus kayıkların arka taraflarına serildiği gibi, mesirelerde ağaç altlarına yayılırdı.

İklil (a.) Tac.

İksîr (a.) 1) Alkol içinde hail olmuş ilâç. 2) Madenî altına tahvil eden ve bir asır sır hâlinde bilindiği iddia edilen ilâç. 3) Herkeşçe bilinmeyen kat'î devâ.

İlâde (t.) İletmek masdarından, iletmenin şiiirde kullanılan eski bir şekli.

İlâ yevmi'l-kıyâm (a.) Kıyamet gününe kadar.

İ' māk (a) Dikkat, tedkik; *Çeşm-i imak-la bakmak*: Pek dikkatle bakmak.

İmâd (a.) Direk.

İmâret olmak (a. t.) Mamur olmak.

İncâz (a.) Yapmak, yerine getirmek. Va'dini tutmak.

İns (a.) İnsan.

İns ü ân (a.) İnsanlar ve cinler.

İkâd (a.) Yakma, tutuşdurma.

İkd (a.) Gerdanlık.

İkdâm (a.) Sebatla çalışmak, gayret etmek. Gayret.

İrem (a.) 1) Efsânevi bir bahçe. 2) *İrem ü zâtü'l-'imâd* "Direkli bahçe": Efsânevi Arap hükümdârı Şeddâd'ın Cennet taklidi yaptırdığı meşhur binâ.

İskender Makedonyalı meşhur cihangir. Milâddan 356 sene evvel Makedonya'da dünyaya gelmiş, Aristo'nun terbiyesiyle yetişmiş, 21 yaşında tahta oturmuş, evvela Yunanistan'ı, sonra İran'ı mağlûp etmiş, Anadolu'yu, Suriye'yi zapdetmiş, Mısır ve Hindistan'ı almış, Asya'dan döndüğü sırada Tabi şehrinde işret ve sefâhat neticesinde vefat etmişti. Şark efsânelerinde (Bahr- i zulumât): Karanlıklar Denizi'ni geçip Hayat suyunu aradığı ve bulamadığı hakkında menkıbe meşhurdur.

İstikbâr (a.) Büyüklenmek. Kendini büyük görmek.

İstiskâ (a.) 1) Su istemek. 2) Yağmur duâsına çıkmak. 3) Hydropisie hastalığı.

İstişmam (a.) Koklama.

İşretkede (f.) İşret edilen yer, meyhâne.

İtkân (a.) Sağlam yapmak, pürüzsüz yapmak.

İtikâ (a.) Dayanma.

İttisâl (a.) Kavuşma, bitişme.

İzz (a.) Azizlik, aziz olma, şeref; kudret.

J

Jeng (f.) Pas.

Jengdâr (f.) Paslı.

Jerf (f.) Derin.

Jive (f.) Civa.

K

Kabâ (a.) Üst elbisesi: Cübbe, kaftan gibi üste giyilen elbise.

Kaçan kim (t.) Ne zaman ki. O zaman ki. O zaman.

Kadd (a.) Boy.

Kâdîzâdeli Osmanlı tarihinde zaman zaman müfrit taassupla hareket eden ve ekseriyâ tarikat mensuplarıyla mücadele eden ve siyasî ihtilâller ve igtîşaşlar hazırlayan ham sofular gürûhu.

Kâh (f.) Köşk.

Kahve-âşâm (f.) Kahve içen.

Kamu (t.) Bütün, hep.

Kanâdil (a.) Kandil'in cem'i: Kandiller.

Kâlâ, Kâle (f.) Kumaş.

Kân (f.) Maden.

Kand (a.) (Farsçada *kend* kelimesinden Arapçalaştırılmış) Şeker.

Kande (t.) Nerede?

Kandil (a.) Mecazen: Sarhoş, kör kandil.

Kantara (a.) Köprü, taşdan yapılan kemerli büyük köprü.

Kanzil (Arapça *kandil* kelimesinden alınmış olması muhtemel) Sarhoş.

Kapan (t.) Zahirî anbarı, anbar. Tuzak.

Kârdân (f.) İş bilir, becerikli, marifetli.

Karun Hz. Mûsâ zamanında zenginliği ile şöhret bulmuş efsânevî bir yahudi.

Kârûne (a.) Cam kap. Kimyada kullanılan şişeler. Hasta idrarının alındığı şişeler.

Kasr-ı Şîrîn (f.) Sâsânî hükümdarlarından Husrev Pervîz'in sevgilisi Şîrîn için inşâ ettirdiği gayet büyük ve süslü meşhur kasır.

Kasr-ı Cinân Sultan III. Ahmed devrinde Kağıdhâne'de inşâ edilen köşklere birinin adı.

Kassâm (a.) Terekeyi, ölünün mirasını taksim eden şer'î memur.

Kavs-i kuzah (a.) Alâim-i-semâ, ebekuşağı.

Kebk (f.) Keklik.

Kebûd (f.) Mavi, gök renginde.

Kec, Kej (f.) Eğri, çarpık.

Kedû (f.) Kabak. Kurumuş kabakdan yapılan su veya şarap kabı.

Kehvâre (f.) Beşik.

Kef (a.) Avuc.

Kem (f.) Eksik.

Kemîn (a.) Pusu tutmuş, pusuda duran, puslu.

Kemîn, Kemine (f.) Eksik, nâkıs, âciz. En aşağı, hâkir.

Kemhâ (f.) İpekten dokunmuş kumaş.

Kemyâb (f.) Az bulunan şey, nâdir.

Kenâr (f.) Uç taraf. Kucak.

Kendekârî (f.) Oymacılık.

Kenz (a.) Define.

Kerân (f.) Uç, nihayet *Bî-kerân*: nihayetsiz.

Keşkûl, Keçkûl (f.) Şark'da, bilhassa Hindistan ve İran'da dilencilerin ve seyyah dervişlerin kollarında asılı tuttıkları ve dilenmek için ötekine berikine uzattıkları büyük Hindistan cevizi kabuğundan yapılmış kab.

Kevn (a.) Olmak. Varlık, vücud.

Kevkebe (a.) Vaktiyle büyük adamların önünde sancak gibi tutulan ve uzun bir sırığın ucuna yerleştirilen parlak bir küre yahut yıldız. Ay, tantana.

Kevser (a.) Cennetde bir ırmağın adı.

Keyvân (a.) Zühâl yıldızı.

Kindil (a.) Kandil kelimesinin doğrusu. Bu kelimenin ne zaman dilimizde kandil şeklinde inkılâp ettiği bilinmemekle beraber XV, XVI. asırlarda aslındaki gibi telâffûz edilmek ihtimali kuvvetli olduğundan, o asırlara âid şiirlerde bu imlâ gözetilmiştir.

Kışmer (a.) Takılarak, alay ederek eziyet eden: Mûzip.

Kibâr (a.) Kebîr'in cem'i: Büyüklük.

Kizb (a.) Yalan.

Kihin (f.) En küçük.

Kilk (f.) Kamış kalem. Kalem.

Kine (f.) Gizli düşmanlık, garaz, kin.

Kîne-cû (f.) İntikam arayan, kinci.

Kise-i yemîn-i hâsîs (f.) Hasisin Vallâh Billâh kesesi.

Kisrâ (Farsça Husrev'den Arapçalaştırılmış.) Eski İran hükümdarı, bilhassa Sâsânî sülalesine mensup hükümdar. Pâdişâh.

Kiş (f.) Millet, mezheb, din.

Kışt (f.) Ekin.

Kişver (f.) Memleket, ülke, diyar.

Kişver-giışâ (f.) Memleket fetheden, fatih.

Kostantîn (a.) (Şehr-i) İstanbul.

Kubâb (a.) Kubbe'nin cem'i: Kubbeler.

Kûçe (f.) Dar sokak, ince yol.

Kûdek (f.) Çocuk.

Kufl (a.) Kilid.

Kûh (f.) Dağ.

Kuhken (f.) Dağ kazan. Sevgilisi olan Şîrîn'in kasrına yol bulmak için dağları kazan Ferhâd adındari efsâne kahramanı.

Kuhl (a.) Sürme.

Kulkul (a.) Sürahiden veya testiden kadehe içki dökerken sürahinin boğazından duyulan ses.

Kulzüm (a) Deniz. Kızıldeniz.

Kutb (a.) Bak: *Aktâb*.

Kûy (f.) Mahalle, köy.

Kûze (f.) Su testisi; testi, çömlek.

Kûhen (f.) Eski.

Kûhsâr (f.) Dağlık.

Kûmeyt (a.) 1) Yelesi ve kuyruğu siyah doru at, kestane dorusu at. 2) Kızıl şarap.

Kûnc (f.) Köşe, bucak.

Küngüre (f.) 1) Her şeyin en yüksek yeri, tepesi. 2) Kale bedenlerinin üzerine yapılan şerefe.

Kûnûz (a.) Kenz'in cem'i: Defineler.

Küşgîr (f.) Güreş tutan, pehlivan.

Küttâb (a.) Kâtib'in cem'i: Kâtipler.

Kütüb (a.) Kitâb'ın cem'i: Kitaplar.

L

Lâle (f.) Mâlûm çiçek. Farsçada kırmızı renge lâle denilir: Çünkü bu çiçek aslında kırmızı veya kırmızılı olduğu için bu adı almıştır. Sultan III. Ahmed'in "Lale Devri" şairlere ilham kaynağı olmuş ve en güzel lâleler İstanbul'da yetiştirilmişti.

Lâlegûn (f.) Lâle renkli, yani kırmızı.

Lâle-i Nû'mân (f.) Gelincik çiçeği. Efsânesi: İslâmiyetten evvel "Hire'de hükümet kuran Nu'mân b. Munzîr bir gün gezindiği sırada birçok gelincik çiçekleri görmüş ve manzaraları pek hoşuna gitmiş; bunun için de toplatılmalarını menetmiş. Nu'mân'a men-sup oluşu buradan ileri geliyormuş.

Lâne (f.) Yuva.

Lâht (f.) Parça.

Lây (f.) Tortu, şarap tortusu. Telve.

Lâyhâr (f.) Şarap tortusunu içen, sefalet içindeki sarhoş.

Lebrîz (f.) Çok dolu, taşgın, taşmış.

Lerze (f.) Titreme, ürperme.

Levend (İtalyancadan: Levantino'dan) Venediklilerin vaktiyle Şark memleketlerinden topladıkları silâhendaz neferleri. Osmanlılarda bu adla teşkil edilen askerî bir sınıf, deniz askeri. Bu kelime *şeh-levend* gibi terkiplerle de kullanılır.

Licâm (a.) Gem, dizgin.

Lu'b (a.) Oyun.

Lücce (a) Denizin ortası: Engin.

Lü'lü' (a.) İnci.

M

Mâ' (a.) Su.

Ma'ber (a.) Geçit, nehir geçidi.

Mâder (f.) Anne.

Mağbûn (a.) Alışverişde aldanmış kimse, aldatılmış.

Mağz (f.) Beyin, dimağ.

Mâh (f.) Ay.

Mâhasal (f.) Hâsıl olan şey.

Mahfil (a.) 1) Toplanılan yer, demek. 2) Selâtin camilerinde Pâdişâhların namaz kıldıkları ayrı bölmeli yer.

Mâhî (f.) Balık.

Mâh-ı Sıyâm (f.) Oruç ayı; Ramazan.

Mahlûle (a.) Boşanmış kadın.

Mahmûl (a.) Yüklenmiş, yüklü.

Mahrûs (a.) Gözetilen, saklanan, muhâfaza olunan, mahfûz.

Mahsûd (a.) Hased edilen, kısıncılan.

Mahsûn (a.) Etrafı sur ile çevrili, hisar içinde.

Mahz (a.) Sırf, hâlis. Sade.

Mâfât (a.) Elden giden şey.

Maksim (a.) Bir şeyin taksim bulundu-ğu yer.

Mânend (f.) Gibi, benzer, eş.

Mânî İran'ın meşhur din vâzî'larından.

Aynı zamanda mühim bir ressam olduğu da rivayet edilmektedir. Herhâlde bu mezhebe dair yazılan kitapların i'tina ile yapılmış minyatürlerle süslü oluşları bu zannı uyandırmış olmalıdır. Şark şiirlerinde adının geçmesi bilhassa resimdeki dehâsı dolayısıyledir.

Makarr (a.) Oturulan yer, merkez.

Mar (f.) Yılan.

Masadak (a.) Uygun, mutabık.

Masruf (a.) Sarfolunmuş, harcolunmuş.

Mâşûta, meşşâte (a.) Kadınların saç tuvaletini yapan kadın. Gelin tuvaleti yapan kadın.

Matar (a.) Yağmur.

Matla' (a.) Gazel ve kasidenin ilk beyti.

Mahlas (a.) Asıl isimden başka takılan isim, müstear isim. Dîvân şairlerinin şiirde kullandıkları isim, şiir mahlası.

Mâlâmâl (f.) Dolu, dopdolu.

Mahsûl (a.) Tahkir ve terzil edilmiş.

Mazmun (a.) Me'âl, mânâ, mefhûm.

Me'âli (a.) Yükseklikler: Büyük ve şerefli şeyler ve sözler.

Me'âsir (a.) Güzel eserler, güzel işler.

Mebrûr (a.) Hayırlı. Makbul.

Mebsime (a.) Tebessüm yeri: Ağız.

Mecma'ü'l-bahreyn (a.) İki denizin kavuştuğu yer.

Me'cûr (a.) Yaptığı hizmetin ve iyiliğin mükâfâtını gören veya ücretini alan.

Medâris (a.) Medrese'nin cem'i: Medreseler.

Mekârim (a.) Mekrûmet'in cem'i: Şeref, izzetler.

Mekkâr (a.) Hilekâr, düzenbaz.

Mekrûmet (a.) İyi huy, kerem. Şeref, izzet.

Mekşûf (a.) Açık, örtüsü açılmış, üstü açık. Keşfedilmiş.

Me'kûl (a.) Yenilecek şey, yenilen şey.

Melce' (a.) Sığılacak yer.

Memdühü'l-haseb (a.) Soyu öğülen, aslı yüksek.

Menâl (a.) 1) Yetişmek, nâil olmak. 2) Nâil olunan şey, elde edilen şey, elde edilen fayda.

Menâsıb (a.) Mansıb'ın cem'i. Mansıplar, memuriyetler.

Merâbi' (a.) Merba'ın cem'i: Baharda oturulacak yerler.

Merâyâ (a.) Mir'ât'ın cem'i: Aynalar.

Merdüm (a.) 1) Adam, insan. 2) Gözbebeği.

Mergûle (a.) Rağbetde olan, beğenilen.

Mergûle (f.) Dalgalı saç, bukle.

Merzâ (a.) Marîz'in cem'i: Hastalar.

Mesâcid (a.) Mescid'in cem'i: Mescitler.

Mesâhif (a.) Mushaf'ın cem'i: Mushaf- lar, Kur'anlar.

Mescidü'l-âksâ (a.) Kudüs'teki meşhur cami. Müslümanlar ilk zamanlarda Mekke'ye değil, Mescid-i Aksâ'ya dönerek namaz kılıyorlardı.

Mesned (a.) Dayanacak yer. Makam, mansıb.

Meşâ'il (a.) Meş'ale'nin cem'i: meş'aleler.

Meşâm (a.) Burun içi, burun.

Meş'emet (a.) Uğursuzluk.

Meşgûf (a.) Aşık, meftun, vurgun.

Meşhûn (a.) Doldurulmuş, dolu.

Mesnevi (a.) Her beyti başlı başma ka- fiyeli olan nazım şekli.

Mesubât (a.) Mesubet'in cem'i: İyilik- lerin mükâfâtları.

Me'vâ (a.) Yurd, sığınacak yer.
Mevvâc (a.) Çok dalgalı.
Mevkib (a.) Alay. Büyük bir zâtin ma-
 iyetinde yavaş yürüyerek giden pi-
 yade veya athılar topluluğu.
Mevsûl (a.) Ulaştırılmış, kavuşturulmuş.
Mey-âşâm (a.) Şarap içen, şarap içmeğe
 alışık olan, sarhoş.
Meymenet (a.) Uğur, uğurluluk.
Meyhâre (f.) Şarap içen. Sarhoş, ayyaş.
Mezâk (a.) Tatma, lezzet. Tat duyulan
 yer, dil ve damak.
Mezrâ', Mezre'â (a.) Ekilip biçilen yer,
 tarla.
Micmer (a.) Buhurdanlık. İçine buhur
 konup yakılan kap.
Miço, muço (İspanyolcadan) 1) Gemiler-
 de serenlere çıkmak üzere bulunduru-
 lan küçük çocuk. 2) Meydancı çırağı.
Midâd (a.) Mürekkebi.
Mihman (f.) Misafir.
Mihr (f.) 1) Güneş. 2) Mahabbet, sevgi.
Milel (a.) Millet'in cem'i: Milletler.
Milk (a.) Memleket. Tasarruf altında
 bulunan şey, mülk.
M ilke t (a.) Milk, memleket, devlet.
Mînû (f.) Cennet; gök.
Mismâr (a.) Çivi.
Mi'şâr (a.) Onda bir.
Mi'râc (a.) 1) Çıkılacak, yükselecek
 yer, merdiven. 2) Göğe çıkma; Pey-
 gamberimizin mi'râcı.
Mirvaha (a.) Yelpâze.
Mîve (f.) Meyva.
Mîve-hor (f.) Meyva yiyen.
Miyâh (a.) Mâ'in cem'i: Sular.
Miyân (f.) 1) Orta. 2) Bel.
Mola (İtalyancadan) 1) Yorgunluk al-
 ma, nefes alma. Yolda dinlenme,
 durma (Den.) 2) Koyuverme, halatı
 koyuverme.
Molla Galib ve İzzet Molla'nın gazelle-
rinde: Hazret-i Mevlânâ.
Mu'abbir (a.) Rüya ta'bir eden.
Mu'anber (a.) Anberli.

Muğbece (f.) 1) Zerdüşt çocuğu. 2)
 Meyhaneci çırağı.
Mu'allâ (a.) Çok, yüksek, ulvî.
Mu'ânk (a.) Öpüşen, kucaklaşan.
Muhâseb (a.) Hesap edilmiş, sayılmış.
Muhiş (a.) Ürkütücü. Korkunç.
Muhkem (a.) Sağlam.
Muhtâl (a.) Hilekâr, dессas, dubaracı.
Muhtesib (a.) Şer'an memnû olan şey-
 leri meneden zabıta memuru.
Mukarnes (a.) 1) Büyük merdivenleri olan
 binâ. 2) Üstü merdiven şeklinde olan
 kubbe. 3) Merdiven gibi dereceleri ve
 burçları olan gökyüzü. 4) Türlü türlü.
 Renk renk. 5) Süslü ve nakışlı.
Mukassi (a.) Kasvetli. Sıkıcı.
Musaffa (a.) Tasfiye edilmiş, süzölmüş,
 sâf.
Musanna' (a.) Sanatlı.
Mustafa Paşa Sultan III. Ahmed'in kap-
 tan paşalarından, Merzifonlu Kara
 Mustafa Paşa torunu. Nişancı iken
 1132'de kaptan olmuş, 1143 ihtilâ-
 linde katledilerek dedesinin İrgad
 pazarındaki medresesi hazîresine
 defnedilmiştir.
Mutabbak (a.) Tatbik edilmiş, uydurul-
 muş.
Mutallâ (a.) Cilalanmış, yaldızlı, cilâlı.
Muhtefî (a.) Gizlenen, saklanmış.
Muydâr (f.) Kılıcı.
Muzmer (a.) İçte gizlenmiş; gizli şey.
Mübîn (a.) 1) Beyan eden. 2) Hayır ve
 şerri, hak ve bâtılı ayıran. 3) Açık,
 âşikâr.
Müdüâm (a.) 1) Şarap. 2) Daima, her za-
 man.
Müdevver (a.) Değirmi.
Müfferih (a.) İç açan, ferahlık veren.
Müheyyâ (a.) Hazır, âmade.
Mühr-i Süleymân Süleyman Peygam-
 ber'in mührü. Bu mührü taşıyan Haz-
 ret-i Süleymân ondaki tılsım kuvve-
 tiyle bütün cinlerin ve hayvanların
 hükümdarı olmuştu.
Müje (f.) Kirpik.

Mülevven (a.) Renkli, boyalı.

Mülk (a.) 1) Tasarruf olunan şey, arazi ve emlak. 2) Bir hükümdârın idare ve tâbiyyetinde olan memleket.

Mültecâ (a.) Sığınılacak yer, iltica yeri.

Mümehhed (a.) Yapılmış, döşenmiş. Tanzim edilmiş.

Münâzır (a.) Bahse tutuşan, münâzara eden, mübâhaseci.

Müncelî (a.) 1) Parlayan. 2) Zâhire çırpıp görünen.

Münif (a.) Yüksek, büyük.

Mürî'ât (a.) Bakma, gözetme, sayma, saygı, riayet.

Mürâkaba (a.) Bakıp gözetme, teftiş, kontrol. (Tas.) İstiğrak hâlinde buluma.

Murahhas (a.) Kendisine ruhsat verilmiş mümessil; elçi.

Mürg (f.) Kuş.

Mürgâb (f.) Ördek.

Mürtefî (a.) Yüksek.

Müsellem (a.) Teslim edilmiş, verilmiş. Tasdik ve kabul edilmiş.

Müsevver (a.) Etrafı surla çevrili.

Müstahsen (a.) Herkesin güzel bulup beğendiği, hoş, makbul.

Mütesfî (a.) Hâlisini alan. Hâlis, sâf.

Müstezâd (a.) Hezec vezninde olan (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Mefâ'il) vezninde olan mısralara (Mef'ûlü faülün) veya (Mef'ûlün mefâ'il) cüzlerine müsavi birer parça zammetmek suretiyle meydana getirilen nazım şekli: Küçük parçalara 'ziyâde' denilir.

Müşeyyed (a.) Yüksek ve sağlam yapılmış.

Müşk-bû (f.) Misk kokan.

Müzdâd (a.) Çoğalmış. Ziyâdelenmiş.

Müzehheb (a.) Altınlı, altın işlemeli, altın yaldızlı.

Müzerkeş (a.) (Zerkeş kelimesinden Arapçalaştırılmış) altın sırma ile işlenmiş sırma işi.

N

Nâ-bînâ (f.) Kör.

Nâ-çesbân (f.) Münasebetsiz, yakışksız; lâıyk olmıyan.

Nâf (f.) 1) Göbek, 2) Orta.

Nâfe (f.) Misk âhûsunun göbeğinden çıkarılan misk.

Nâgehân (f.) Ansızın, birdenbire.

Nâmiye (a.) 1) Hayvan ve nebatlarda büyüme kabiliyeti. 2) Defineleri meydana çıkarmak için okunan duâ.

Nâka (a.) Deve.

Nâ-ma'dûd (a.) Sayılmaz. Sayılamayacak kadar çok, sayısız.

Nakş ber-âb (f.) Suda ayın bıraktığı nakışlar; geçici şey, devamsız şey.

Nakş-i cebîn (a.) Alın yazısı.

Nâkûs (a.) Kilise çanı. Çan.

Nâr (a.) Ateş.

Nârven (f) Karaağaç.

Nâ-refte (f.) Gidilmemiş, geçilmemiş.

Nasî (a.) Unutan.

Nass (a.) 1) Sarahat. Sarıh söz. 2) Kur'an-ı Kerîm'in sarıh âyetleri.

Nâvek (f.) Ok.

Nahl (a.) 1) Hurma ağacı. 2) Mum ve gümüştan ağaç şeklinde yapılarak gelin alayı önünde götürülen nahl, nakil.

Nâhudâ (f.) Allah'a inanmayan, Allahsız. 2) Gemi süvarisi, kaptan.

Nâhun (f.) Tırnak.

Nahvet (a.) Büyükleme. Kibir, gurur.

Nâyâb (f.) Bulunmaz, kaybolmuş.

Nazende (f.) Nazlı, nazlanan.

Nazir (a.) Benzer, eş.

Nâz ü niyâz pîşrevi Dügâh makamında sâhibi meçhul eski bir peşrev.

Neberd (f.) Ceng. Muharebe.

Nefha (a.) Soluk, nefes.

Nefrin (f.) La'net. Nefret.

Nehc (a.) Doğru yol.

Nekbet (a.) Musibet, felâket.

Nemçe Avusturya (İslâvca, dilsiz demektir).

Nemek (f.) Tuz.
Nerd (f.) Tavla oyunu.
Nergis (f.) Mâlûm çiçek (Şiir dilinde
Elâ göz, güzel göz).
Nerm (f.) Yumuşak.
Nesc (a.) Dokumak; dokuma.
Nesteren, neşterin (f.) Yaban gülü;
Ağustos gülü.
Neşât (a.) Sevinç, neş'e. Şenlik.
Neşât-âbâd III. Ahmed devrinde Def-
terdar burnunda inşa olunan kasır.
Pâdişâh buraya naklettiği zaman:
Biz safâ ile Neşât-âbâdî iddik çün
makar Sâna da ey gam 'âdem-âbâ-
dâ lâzımdır sefer demiş, bunu Ne-
dîm tazmîn ve tesdîs etmişti.
Nevâle (a.) 1) Vergi 2) İhsan, lütûf, kerem.
Nev-bâve (f.) Turfanda. Turfanda meyva.
Nevresîde (f.) Yeni yetişmiş.
Ney şeker (f.) Şeker kamışı.
Nezâre-senc (f.) Bakışını ayarlayan.
Nısf-i Cihân İsfahan şehrine İranlıların
verdikleri sıfatlardan.
Nî'âl (a.) Na'il'in cem'i: Pabuçlar; nallar.
Nî'am (a.) Ni'met'in cem'i: Ni'metler.
Nigâr (f.) 1) Resim, tasvir, sûret 2) Gü-
zel sevgili, güzel kadın.
Nigeh, nigâh (f.) Bakış, nazar.
Nigerân (f.) Bakan.
Nigîn (f.) Yüzlük.
Nihât (f.) Asıl, hilkat, yaradış, huy,
tıynet.
Nihân (f.) Gizli.
Nîk-hû: (f.) İyi huylu.
Nîk-girdâr (f.) İyilik yapan, iyi huylu.
Nîrân (f.) Nâr'ın cem'i: Ateşler. Ce-
hennem.
Nireng (f.) Sihir, büyü, gözbağcılık.
Nitâkim (t.) Netekim.
Niteki (t.) Nitekim.
Nisar (a.) Saçma, serpmeye, dağıtma.
Niyâm (f.) Kılıç kını.
Nizâr (f.) Zayıf, zebun. Bitkin.
Nîze (f.) Kargı, mızrak.

Nisâb (a.) Kıvam. İstenilen derece. Mâ-
nevî sermaye.
Nu'mân ibni Sâbî İmâm-ı A'zam Ebû
Hanîfe. Mensup olduğumuz Hanefî
mezhebinin şanlı vazî.
Nukre (a.) Külçe hâlinde gümüş. Gü-
müş külçesi.
Nücâm-i zahire (a.) Parlak yıldızlar.
Nühüfte (f.) Gizli.
Nümudar (f.) 1) Görünen, zâhire çıkan.
2) Örnek, nümüne.
Nümûn (f.) Gösteren

O-Ö

Od (t.) Ateş.
Orsa Boca (İtalyancadan) *Orsa:* Gemi-
nin sol tarafı, iskele, *Boca:* Birden-
bire çevrilip aktarma. *Orsa Boca:*
Gâh sağa, gâh sola dönerek yürüme.
Öğdül (t.) Yarış mükâfatı, bahse konulan
şey. *Öğdül almak:* Bahsi kazanmak.
'Örfî Meşhur Fars şâirlerinden. Fazla
istiareleriyle meşhur.
'Öşr (a.) Onda bir.
Özge (a.) Başka.

P

Pâdâş (f.) Mükâfat.
Pâkîze (f.) Temiz, latîf.
Pâlûde (f.) Pâlûze, pelte.
Pâmâl (f.) Ayaklar altında sürünen, ze-
lîl. *Papas karası* (t.) Koyu renkte
makbul bir şarap.
Pâsbân (f.) Gece bekçisi. (*Pas:* Gece-
nin bir kısmıdır.)
Pâzede (f.) Ayak altında kalmış, çiğ-
nenmiş.
Pehlû (f.) Yan, böğür.
Pele (f.) Terazi kefesî.
Pelîd (f.) Murdar, mülevves.
Penbe (f.) Pamuk.
Perrân (f.) Uçan, uçucu.
Perestâr (f.) Hizmetçi. Kul, köle.
Pertâb (f.) Sıçrama.

Pertev (f.) Işık, nur, parıltı.
Pervâz (f.) Uçma, uçuş.
Perverdigâr (f.) Besleyici, Allah.
Pervîn (f.) Ülker yıldızları.
Pervîz Sâsânî hükümdarlarından Hür-
 müz'ün oğlu Husrev'in lâkabı (Ga-
 lib, muzaffer ve aziz mânâsına).
Pesendide (f.) Beğenilen, beğenilmiş.
Peşmîn, Peşmîne (f.) Yünden yapılmış.
 Yün hırka. Sof. Kaba elbise.
Peyâm (f.) Haber.
Peykân (f.) Ok ucu, ok temreni.
Peyker (f.) Yüz, çehre.
Peygûle (f.) Köşe, bucak.
Peymân (f.) Yemin, ahd.
Peyrev (f.) Birinin arkasından giden; tâbi'.
Pîç (f.) Büklüm, kıvrım.
Pîçâpîç (f.) Lüle lüle, kıvrım kıvrım,
 büklüm büklüm.
Pinhân (f.) Gizli.
Pîrâhen, Pîrehen (f.) Gömlek.
Pîrâmen, pîrâmûn (f.) Çevre, etraf.
Pîrâye (f.) Zînet, süs.
Pistân (f.) Meme.
Piste (f.) Fıstık.
Pîşe (f.) Âdet, mu'tad. İş, san'at.
Pûlâd (f.) Çelik.
Pulla havâyi (t.) Üstü pulla işlenmiş
 açık mavi atlas.
Pupa (İtalyanca: Poppa) 1) Geminin kırı-
 çı, arkası. 2) Geminin arkasından ge-
 len rüzgâr, muvafık rüzgâr. *Pupa yel-*
ken: Geminin müsâid rüzgârla seyri.
Pûtedârî yelek Dar ve kısa, ancak me-
 meleri örten bir yelek.
Pûrsis (f.) Sual, sorgu.
Pul (f.) Köprü.

R

Rabî'â-i 'Adeviyye Basralı meşhur bir
 velîyye (v. 754 M.).
Rabbü'l-Enâm (a.) Bütün mahlûkatın
 Rabbi olan Allah.
Râğ (f.) Dağ eteği. Çayırılık, çimenlik.

Râh, Reh (f.) Yol.
Râhat-resân (a. f.) Rahat verici.
Ra'nâ (a.) Süslü, güzel, latif, parlak.
Ravza (a.) Bağçe.
Rahne (f.) Gedik, yarık.
Rahş (f.) Güzel at. Zaloğlu Rüstem'in
 meşhur atının adı.
Rahşân (f.) Parlayan, parlak.
Rahşende (f.) Parlayan, parlayıcı.
Raht (f.) At takımı. Sefer takımı.
Râyegân (f.) Bedava. Zahmetsiz ele ge-
 çen.
Ra'yel' ayn (a.) Göz göre.
Reftâr (f.) Salınarak yürüme. Güzel yü-
 rüyüş.
Refû (f.) 1) Yama. 2) Örgü.
Reg (f.) Damar.
Reme (f.) Sürü, hayvan sürüsü.
Remy (a.) Bir cismi fırlatıp atmak. Ok
 atmak.
Renc (f.) Ağrı, hastalık.
Rencide (f.) İncinmiş.
Rencûr (f.) Hasta. Keyifsiz.
Renk (f.) Hile.
Resen (f.) İp.
Reste (f.) Kurtulmuş.
Reşehât (a.) Reşha'nın cem'i: Sızıntılar.
Reşh (a.) Terleme, sızma.
Reşha (a.) Sızıntı, damla.
Reşk (f.) Hased. Hased edilen: Mahsûd.
Revân (f.) Ruh.
Revanbahş (f.) Can bağışlayan, ruh veren.
Revende (f.) Giden.
Reviş (f.) Gidiş; tarz, tavır.
Revnağ (a.) Parlaklık; güzellik, letafet.
Revzen. Revzene (f.) Pencere.
Reyâhîn (a.) Reyhan'ın cem'i: Fesle-
 ğenler.
Rez (f.) Asma, asma çubuğu, üzüm kü-
 tüğü.
Rez duhteri Üzümlü kız. Şarap.
Rezm (f.) Harb.
Rutl-i girân (f.) Büyük kadeh.
Rıdvân (a.) Cennet.

Ribâ (f.) Faiz, faizcilik.
Ricâl (a.) 1) Erkekler. 2) Mühim şahsiyetler, büyük memurlar.
Rikâb (a.) Üzenği.
Rikâb-ı Hümayûn: Pâdişâhın maiyyeti.
Rimâl (a.) Reml'in cem'i: Kumlar.
Rîsmân (f.) İp, halat.
Rîşe (f.) Saçak, püskül.
Rîşte (f.) 1) İplik. 2) Rabıta, alâka.
Rivâk (a.) Üstü örtülü ve önü açık yer. Kemer altı. Sundurma, saçak altı. Çardak. Saçak.
Rîzan (f.) Dökülen.
Rîze (f.) Kırıntı, döküntü.
Rub'-i meskûn (a.) Dünyanın meskûn olan dörtde bir kısmı. Dünya, bütün dünya.
Rûd (f.) İrmak.
Rûm Asıl Romalılara tahsis edilen bu isim, Roma'nın ikiye ayrılmasıyla Bizans cihetine münhasır kalmıştır. Bilhassa Anadolu'ya bu isim verilmişti: Celâlüddîn-i Rûmî, İklim-i Rûm, gibi.
Rumâl (f.) Yüz sürme.
Rûmî yaprak (t.) Türk tezyinatında bir yaprak örneği.
Rummân (a.) Nar.
Rukebâ (a.) Rakîb'in cem'i: Rakipler.
Rûstâ'i (a.) Köylü.
Rustâhîz (f.) Kıyamet.
Ruşen (f.) Parlak, aydınlık.
Ruh (f.) Yanak.
Ruhâm (a.) Mermer.
Ruhnümâ (f.) Yüz gösteren, görünen.
Rûz (f.) Gün.
Rûze (f.) Oruç.
Rûzedâr (f.) Oruçlu, oruç tutan.
Rûzekeş (f.) Aynı mânâda, oruçlu.
Rûbûde (f.) Kapılmış, kapılan.
Rûchân (a.) Üstünlük. Tercih olunma.
Rûmh (a.) Mızrak, kargı, süngü.
Rûstem (Zaloğlu) Herkül'e benzeyen mitolojik bir İran kahramanı. Keykâvus'un Turanlılarla muharebeleri

sırasında geçen birçok menkıbeleri vardır.

Rûsûm (a.) Resm'in cem'i: 1) Eserler, nişanlar. 2) Âdetler.
Rûsvâyî (f.) Rezalet.

S

Sa'd dâbâd Sultan III. Ahmed zamanının Kâğıdhâne mesiresine verilen isim. Aynı devirde Kâğıdhâne'de inşa edilen meşhur kasrın adı. Burasının i'marına bizzat Sadr-ı a'zam Nevşehirli İbrahim Paşa nezaret etmişti ve inşaat o kadar süratle yapılmıştı ki amele Ramazan ve Bayram tatili bile yapmamışlardı. İbrahim Paşa evvela Kâğıdhâne'deki nehrin mecrâsını değiştirmiş, Humbarahâne'den sekiz yüz zira' mesâfe üzerine iki tarafı mermer rıhtımlarla süslü bir mecrâ kazdırmış, sonra bu iki mecranın kenarına otuz sütun üzerine muhteşem bir kasır inşa ettirmişti, Kasrın önünde gayet cesim bir havuzla çağlayanlar, ağızından sular akan ejderhalar, yekpare mermerlerden havuzlar ve fışkiyeler getirilmişti. İbrahim Paşa, kasrı bu suretle süslediği gibi Baruthâne'ye kadar bütün sahilde rıhtımlar inşa ettirmiş, üzerine gayet zarif kasırlar ve hamamlar yaptırmıştı.
Sâde-levh (*Sade* f. *levh* a.) Safdil, bön. Her şeye kanar ve inanır.
Sadr (a.) 1) Göğüs. 2) En yüksek mevki: Sadr-ı a'zam.
Safâ-güşter (a.) Safa yayan, safa veren.
Saff-ı ni'al (a.) Ayakkabıların bırakıldığı yer. Oturulacak yerlerin en aşağısı.
Sâhat (a.) Saha.
Sâhib-kırân (a.) Sa'deyn (iki uğurlular) denilen Zühre ve Müşteri yıldızının bir bürcde içtimâi gibi uğurlu sayılan bir zamanda doğan veya tahta çıkan zat. Talihli ve uğurlu hükümdâr.

Sahn (a.) 1) Avlu. 2) Orta, meydan.
Sâl (f.) Sene, yıl.
Salâ (a.) Meydan okuma. Cuma namazına davet için minarelerde okunan salavât.
Sâmân (f.) 1) Servet, mal. 2) Rahat, huzur. 3) Nizam ve intizam.
Sâmin (a.) Sekizinci.
Sanavber (a.) Çam ağacı. Çam kozalağı.
Sanem (a.) Put. Put gibi güzel sevgili.
Sâk (f.) Baldır.
Sakf (a.) Tavan.
Sârâ (f.) Hâlis.
Sârbân (a.) Deveci.
Sârim (a) Keskin.
Sarsar (a.) Pek şiddetli soğuk rüzgâr.
Sayd-ı semek (f.) Balık avı.
Sayf (a.) Yaz.
Saykal (a) Perdaht, cilâ.
Sayru (t.) Hasta.
Sebâ Yemen'de San'ânın şark cihetinde eski bir ülke. Buranın baş şehri Mer'ib şehri idi.
Sebak (a.) Ders.
Sebzistân (a) Yeşillik. Yeşilliği bol yer.
Sebû (f.) Testi. Şarap testisi.
Sebûk (f.) Hafif. Çabuk.
Sebûk-pâ (f.) Ayağına çabuk. Çabuk gidip gelen.
Sebz (f.) Yeşil.
Sebzestâr (f.) Yeşilliklerle, ağaçlarla dolu bahçe.
Sedâd (a.) Doğruluk.
Sefîd, sepîd (f.) Beyaz.
Seher (a.) Gece uyumama hastalığı.
Sehergeh (f.) Seher vakti.
Sehî (a.) Doğru, düzgün.
Sehî-kad: Uzun boylu.
Sekdirme (t.) Top'dan güllerin yere defeatla dokunacak sûrette atılması.
Selsebîl (a.) Hafif ve içimi tatlı su. Cennette bir çeşme.
Semâniye (a.) Sekiz. Sekiz medreseden ibaret olan Fâtih medreseleri.

Semek (a.) Balık.
Semen (f.) Yasemin.
Semen (a.) Semizlik, şişmanlık.
Semend (f.) Kula at. At.
Semender (a. f.) Ateşte yaşadığı farzedilen mitolojik bir hayvan.
Semensâ (f.) Yasemin gibi.
Senc (f.) Tartan, vezn eden (Terkiplerde kullanılır).
Seng (f.) Taş.
Sengîn (f.) Taşdan yapılmış.
Serâperde (f.) Çadır, otlak perdesi. Otağ. Evin veya herhangi bir meskenin ortasına çekilen harem perdesi.
Serâser (f.) Baştan başa.
Serâsime (f.) Sersem, şaşkın.
Serbaz (f.) Yiğit. Cesaretli, korkusuz. Başıyla oynayan.
Serd (f.) Soğuk.
Serdî (f.) Soğukluk. Soğuk.
Ser-efrâz (f.) Baş yukarıda; mümtaz.
Serfûrû (f.) Baş eğme.
Sermâ (f.) Kış mevsimi.
Serşâr (f.) Dolu, taşkın.
Ser-tâ-kadem (f.) Başdan ayağa.
Server (f.) Reis, baş.
Serv-i dilârâ (f.) Gönülleri süsliyen servi: Sevgili.
Sevâd (a.) Siyahlık, karanlık.
Sevâd-ı a'zam (a.) Büyük şehir.
Sındırmak, (t.) Bozmak; mağlûb etmek.
Sıyt (a.) Şöhret.
Sidre (a.) Arabistan kirazı denilen bir meyve.
Sidre: Sidretü'l-müntehâ (a.) Mi'râc gecesinde Peygamberimizin kendisine yol gösteren Cebrail ile gittikleri son merhale. Burada Cebrâil kalmış ve Peygamberimiz yalnız olarak gitmişti.
Sifâl (a.) Çanak çömlek parçası.
Sifle (a.) Alçak, fûrûmâyê" terbiyesiz adam.
Sihâm (a.) Sehm'in cem'i: Oklar.

Sikender Bak: İskender.

Sim-ber (f.) Gümüş göğüslü.

Simürg Bak: Ankâ.

Sinimmâr Hîre hükümdarı Nu'mân ibni Münzîr'in yaptırdığı Havarnak kasrını inşâ eden mimar. Bu mimara mükâfât olarak o kasıra benzer daha güzel bir kasır yapmaması için tepesine çıkarıp atmak suretiyle idam etmişler.

Sîpihr (f.) Gökyüzü, gök.

Sîrâb (f.) Suya kanmış.

Sîrişt (f.) Yaradılış, tabiat, hilkat.

Siyeh-çerde (f.) Esmer, kara yağız.

Siyyemâ (a.) Bâbusus. Hususile. Bilhassa.

Soffa (a.) Oturacak sedli yer. Sofa.

Sûd (f.) Fâide, fayda.

Sûk (a.) Çarşı, pazar.

Sûret (a.) Görünüş, şekil, resim (tas.) Heyulanın şekli (Bu kelimeye bak: Sûret heyûlâdan, heyûlâ da suretten ayrılmaz. İkisi beraber asıl maddeyi vücuda getirirler).

Sûr (f.) Dügün.

Sûri (f.) Sûrete müteallik. Zahirî. Mânâ ile alâkası olmayan.

Sutûr (a.) Satr'ın cem'i: Satırlar.

Suver (a.) Sûret'in cem'i: Sûretler.

Sûzen (f.) İğne.

Sübha (a.) Tesbih.

Süheyl (a.) Canupus denilen parlak sabit yıldız. Cenub cihetine düştüğü ve Yemen'den daha iyi görüldüğü için Süheyl-i Yemânî de denir. Tullü' etdiği zaman Yemen'de çıkan akik taşının rengini ondan aldığına dair bir de hurafe mevcuttur.

Südde (a.) Kapı eşiği.

Süllem (a.) Merdiven.

Sanbüli havâ Sünbül renginde, kapanık ve yağmursuz, sakın hava.

Sürma-i Sıvayî Açık mavi renkde hareli eski bir kumaş.

Sünen (a.) Sünnet'in cem'i: Sünnetler.

Sürre (a.) Göbek.

Sürûd (f.) Şarkı; nağme.

Sürûr (a.) Sevinç.

Sürûr-âbâd Küçük Çamlıca'da Sultan III. Mahmud'un yaptırdığı köşk.

Sürüş (a.) Hakdan haber getiren melek, Cebrâil. Melek.

Süsen (f.) Susam çiçeği.

Sütûde (f.) Medh edilmiş.

Ş

Şabâ (f.) Aferin, tahsin.

Şa'beze (a.) Hokkabazlık, el çabukluğu

Şâdâb (f.) Tâze. Taravetli.

Şâdgam (f.) Pek sevinçli.

Şâdmân (f.) Sevinçli, mes'ud.

Şâfi (a.) Şifa veren.

Şâgil (a.) Bir işle uğraşan, uğraştıran. İşgal eden.

Şâhid (f.) Güzel. Güzel yüz. Dilber.

Şâhid-i bâzâr (f.) Pazara çıkmış güzel. Mübtezel.

Şahne (a.) Subaşı. Şehir zabiti. Zabita memuru. Şarap yasaklarını tâkibe memur bir nevi zâbita memuru.

Şâm (f.) Akşam.

Şâne (f.) Tarak.

Şâh (f.) Dal.

Şâygân (f.) Bol, çok.

Şeb (f.) Gece.

Şebâne (f.) Gece vakti olan, geceye âid.

Şebângeh (f.) Gece vakti, geceleyin.

Şebçırağ (f.) Gece vakti ışık gibi parladığı zannedilen bir mücevher. Efsânesi şudur: *Gav-ı bahrî*: 'Deniz öküzü' denilen bir hayvan otlamak için karaya çıktığı zaman şebçırağı da getirip otlayacağı yere koyar ve onun aydınlığında otlarmış.

Şebistân (f.) 1) Harem dairesi Pâdişâhın haremi. 2) Halvethâne. 3) Yatak odası.

Şebreng (f.) Gece renginde; siyah.

Şedâid (f.) Şedîde'nin cem'i: Belâlar, musibetler.

Şeddâd Yemen’de eski Ad kavmi hükümdarlarından, zulüm ve şiddetle yaptırdığı cesim binalar ve su bendleri ile şöhret kazanan efsânevi bir hükümdar.

Şehbâ (a.) 1) Kır kısrak. 2) Evlerinin beyaz taşdan yapılmış olmaları itibarile Haleb şehrine verilen ad.

Şehbâl (f.) Kanadın en uzun tüyleri.

Şehbâz, Şahbaz (f.) Büyük doğan (Teşbihen insan hakkında da kullanılır).

Şehlevend (*Şeh. f., levend* İtalyanca) Levanta, serbest tavırlı, boylu poslu şen ve güzel delikanlı.

Şehr (a.) Ay, senenin on iki ayından biri.

Şehriyâr (f.) Hükümdar, pâdişâh.

Şema’il (a.) Şemâ’il’in cem’i; Huylar, ahlâklar.

Şemmâme (a.) Çok kokulu bir cins kavan, şamama.

Şemme (a.) Pek az, bir parçacık. Aslında: “Bir kere kokla!” mânâsına.

Şems (a.) Güneş. *Şemsü’l-me’ârîf*: İrfan, bilgi güneşi.

Şemse (a.) Güneş şeklinde yapılan süsler. Bu şekildeki oymalı ve işlemeli binâ tezyinatı. Kitaplarda güneş şeklinde yapılan ve fasıl başlarına konan tezhip şekli.

Şenelmek (t.) Şenlenmek.

Şekerhâ (f.) Şeker çiğneyen.

Şeref-âbâd Sultan III. Ahmed devrinde Salacak’da inşâ edilen kasır.

Şermende (f.) Utanmış. Mahcub.

Şeşder (f.) Altı kapı: Altı cihetden kinaye olarak dünya.

Şeşper (f.) Altı köşeli topuz.

Şeştâr (f.) Altı telli eski bir saz.

Şeydâ (f.) Deli, divâne, çılgın.

Şinâh (f.) Suda yüzmek.

Şinâver (f.) Yüzücü. Suda yüzen, yüzgeç.

Şinâs (f.) Bilen, anlayan, tanıyan.

Şikemhâre (f.) Obur. Karnını, midesini seven.

Şikîb (f.) Sabır.

Şimşâd (f.) Şimşir ağacı.

Şîr (f.) 1) Aslan 2) Süt.

Şîrer (a.) Şerere’nin cem’i: Kıvılcımlar.

Şîrâze (f.) 1) Kitap sahifelerini cilde dikmek üzere kullanılan ibrişim örgü (İhtimal Şiraz şehrinde icâd edildiğinden bu ismi almıştır). 2) (Mecâzen): Nizam, intizâm, rabata.

Şîşe (f.) (Eski dilde cam yerine de kullanılırdı.)

Şiven (f.) Matem. Yas. Matem feryadı. Ah ve enîn.

Şiyem (a.) Şime’nin cem’i: Huylar, iyi huylar.

Şûm (f.) Uğursuz.

Şûre (f.) Tozlu ve çorak yer.

Şûride (f.) Karışık. Perişan. Meftun, müptelâ.

Şükûfte (f.) Açılmış (çiçek hakkında).

Şümâr (f.) Sayı. Hesap.

Şükûh (f.) Şan ve şeref. Debdebe, tantana.

Şûrb-i Yahûd (f.) Yahudinin şarap içmesi, yani gizli içme. O zamanki inançlara göre, güyâ Yahudiler şarabı her ne kadar severlerse de diğer milletler gibi alenen içmeyip gizli içermiş.

T

Ta’alluk (a.) (Tas.) Dünya ile alâkası olmak; ilişiği olmak; sevmek.

Tâb (f.) 1) Takat, kuvvet. 2) Hararet, zıya. 3) Büklüm, kıvrım.

Tâbân (f.) Parlak. Parıldayan.

Tabl (a.) Davul. Büyük davul.

Tâbhâne (f.) Nekahathâne. Fakir ve gariplerin yemek yiyip dinlendikleri yer.

Tahmis (a.) Beşleme. Bir manzumenin her beytine üç mısra’ zammederek beş mısra’a çıkarmak, muhammes yazmak.

Tâ’ir (a.) Uçan, uçucu; kuş.

Tâk (f.) Asma, üzüm kütüğü.

Talî'a (a.) Asker öncüsü.

Tama'-ı hâm Olmayacak tama', muhale heves.

Tamgâzen (f.) Damga vuran, damgacı.

Tatmaz (a.) Herkesle eğlenen, alay eden. Müstehzi.

Tâk (a.) Kemer, binâ kemeri.

Tarab (a.) Şenlik, sevinç.

Târâc (f.) Yağma.

Târek (f.) Tepe; başın tepesi.

Târik (f.) Karanlık.

Tas'id (a.) İnbikten çekme. Yukarı çıkarma.

Tashih (a.) Düzeltmek, yassılaştırmak, dümdüz hâle getirmek.

Taş (t.) Dış.

Taşt (f.) Leğen.

Tathîr (a.) Temizleme.

Tavil (a.) Uzun. Uzun boylu.

Tavk (a.) Gerdanlık. Boyun halkası. Boyunduruk.

Tavşan edâsı (t.) Raksda hususî bir tarz. Bilhassa genç Rum çocuklarının oynadıkları raksda yaptıkları hareket ve işareti.

Tavşan kanı mey (t.) Kızıl renkli şarap.

Tâzi (f.) Arapça.

Tazmin (a.) Başkasının manzum veya mensur bir sözünü kendi sözü arasında irad etmekten ibaret olan edebî san'at.

Te'âl (a.) Gel (Gelmekten).

Teb, tâb (f.) Hummâ, sıtma. Hastalıktan gelen ateş.

Tebâr (f.) Nesil, neseb. Soy, asıl. *Ali-tebâr*: soyu yüksek.

Te'bid (a.) Edebileştirme.

Tebhâle (f.) Hastalık hararetinden dudaklarda peyda olan uçuk.

Tecrid (a.) 1) Soymak, ayırmak. 2) (Tas.) Allah'tan gayrisini zihinden ve kalbinden çıkarmak.

Tehzib (a.) Altın varakla yıldız nakışlar yapmak.

Teg, tig (t.) Gibi.

Tehi (f.) Boş. *Tehî-kîse*: Kesesi boşalmış, müflis.

Teklis (a.) Kirece çevirme, kireç hâline koyma, kireçlendirme.

Tek ü tâz (f.) Koşma, seğırtme.

Telâtum (a.) Dalgalanma.

Telh (f.) Acı.

Temevvüc (a.) Dalgalanma

Temkin (a.) Ağır başlılık. Vekar. Soğukkanlılık.

Teng (f.) Dar.

Tenük (f.) İnce, narın, yufka, tahammülsüz.

Tenvin (a.) Arapçada isimlerin sonuna getirilen bir hareke ile (en, un, in) seslerin verilmesi.

Tepebaşı nimten (t. f.) XVIII. asır sonlarında moda olan bürümcekten bol yenli bir gömlek, mintan.

Tekâzâ (a.) Tazyik. Bilhassa borcun ödenmesi için borçluyu sıkıştırma.

Ter (f.) Tâze.

Tirâzende (f.) Süsleyen, donatan.

Tersâ (f.) Hristiyan.

Tervih (a.) Koku vermek, kokmak. Koku neşretmek. Koku sürmek.

Temim (a.) Cennet ırmaklarından biri.

Teşviş (a.) Karışıklık, kargaşa. Karışdırmak.

Tev'em (a.) İkiz. Eş.

Tevhide girmek Zikre girmek.

Tevsen (f.) Sert huylu at. Huysuz azgın at.

Tıbâ' (a.) Tab'ın cem'i: Tabiatlar.

Tıfl (a.) Çocuk.

Tirâz (Farsça *tiraz*'dan Arapçalaştırılmış) 1) İpek ve sırma ile elbiseye yapılan süs. 2) Üslûb, tarz. 3) Bir teşekküle, bir devlete âid kısa ve manidar cümle (devise). 4) Süsleyen donatan.

Tıyn (a.) Balçık, çamur.

Tıbâk (a.) Uyuma, uygunluk, intibak

Tilâvet (a.) Kur'an yahut duâ, naat ve-saire okumak.

Tîr (f.) Ok.

Tîr-endâz (f.) Ok atan, okçu.

Tîşe (f.) Keser, kazma.

Tuğ (t.) (Tüy kelimesinden) At kılından yapılan vaktile devlet tarafından paşalara, rütbelerine göre bir, iki, üç tane verilen ve direğe bağlanan iki at kılından yapılmış bir nişan: Üç tuğlu vezir.

Tûbâ (a.) 1) Güzellik, iyilik. 2) Cennet-de bir ağaç.

Tû-ber-tû (f.) Kat kat, katmerli.

Tuhaf (a.) Tuhfe'nin cem'i: Hediyeler.

Tuhfe (a.) Hediye.

Tullâb (a.) Talib'in cem'i: Talebe.

Turfe (a.) Garip, nâdir, az görülmüş, görülmemiş. Tuhaf şey.

Turna gözü şarap (t.) Açık al renkte şarap.

Turuk (a.) Tarîk'in cem'i: Yollar.

Tutuk (f.) Perde, örtü.

Tûtiyâ (a.) Çinko madeni. Göze çekilen toz, sürme.

Tübbet Tibet.

Tükme (f.) Düşme.

Tünd-hû (f.) Sert tabiatlı.

Türkîtaş (f.) Koşub hücum ederek yağmalamak. Koşma, seğirtme.

Tüvânâ (f.) Güçlü kuvvetli.

U

'Ucb (a.) Kendini beğenme, büyük görme; kibirlilik.

'Ucûbe (a.) Şaşılacak şey.

Uçmak (t.) Cennet.

'Umde (a.) Destek, istinadgâh.

'Ummâl (a.) Âmil'in cem'i: İş görenler. İdare âmirleri; valiler.

Ukde (a.) Düşüm.

'Urefâ (a.) Arifin cem'i: Bilenler, bilginler.

'Usturlâb (a.) Yıldızların irtifâmı ölçmeye mahsus eski rasad âleti (Aslı Yunancadır).

'Uyûn (a.) 'Ayn'ın cem'i: 1) Gözler. 2) Menbâlar.

Ü

Ülû'l-ebşâr (a.) Basiret sâhibleri uyanık kimseler.

Ümem (a.) Ümmet'in cem'i: Ümmetler.

Ümm-i dünyâ (a.) Dünyanın anası (Mısır'a verilen sıfatlardan).

Üns (a.) Alışıklık, alışma. Ülfet.

Üstüvar (f.) Sağlam, metin.

V

Vâfir (a.) Bol, çok.

Vâlâ (f.) Yüksek. Yüce.

Vâr (f.) Gibi.

Vâreste (f.) Kurtulmuş, âzâde.

Vâridîn (a.) Vârid'in cem'i: Gelenler.

Verâ (a.) Arka taraf.

Ver d (a.) Gül.

Vesme (a.) Rastık. Damga.

Vezan (f.) Esen.

Vuzû' (a.) Abdest almak. Abdest.

Y

Yağlı Piyade (t.) Hafif ve iki ucu sivri, döşemesi aşağıda ince bir kayık tipi.

Yah (f.) Buz, don.

Yah-beste (f.) Buz kaplamış, don tutmuş.

Yâlû-bâl (f.) A'zâ tenasübü; boybos.

Yan atmak (t.) Yan gelmekle müterâdif.

Yek-be-yek (f.) Birer birer.

Yekser (f.) Başdan başa.

Yeraklu (t.) Silâhla donanmış.

Yevm-i nüşûr (a.) Kıyamet günü.

Yevm-i şekk Ramazan olması zannediler, fakat hilâl görülmediği için oruç tutulmayan gün.

Yonulmuş (t.) Yontulmuş.

Z

Zâ'ika (a.) Tadcı kuvvet. Tat.

Zeheb (a.) Altın.

Zekân (a.) Çene kemiklerinin birleştiği yer. *Çâh-i çekân*: çene çukuru.

Zû-fünûn (a.) Âlim, allâme.

Zülfikâr (a.) Asıl mânâsı “Kaburgalı”dır. Peygamberimizin meşhur bir kılıcı Bedr gazasında eline geçmiş ve vefatından evvel Hz. Ali’ye hediye etmişti.

Zül-karneyn (a.) İki boynuzlu: İskender’in lakabı.

Zagan (f.) Çaylak.

Zâhîrüddîn Fârâyâbî İran şairlerinden olup Türk aslından gelmedir ve ömrünün çoğunu Tebriz’de geçirmiştir. Hicviyeleri ve Atâbek Toganşuha yazdığı medhiyeleri ile meşhurdur (v. 1203).

Zâl (f.) Koca, ihtiyar, ak sakallı mânâsına. İran’ın esâtirî kahramanlarından meşhur Rüstem’in babası. Bu zat ak tüylü (albino) doğduğu için bu ismi almış.

Zâr (f.) Ağlayan, sızlayan.

Zahm. (f.) Yara.

Zehi (f.) Ne güzel! Ne mutlu!

Zemherîr (a.) Kanunlarda kışın en soğuk zamanı.

Zenah, zenahdan (f.) Çene.

Zer (f.) Altın.

Zerbâf (f.) Sırma kumaş dokuyan; sırma ile dokunmuş.

Zer-endûd (f.) Altın yaldızlı.

Zerefşân (f.) 1) Altın saçan. 2) Üzerine altın serpilmiş elvan kâğıt.

Zerkârî (f.) Altın ve sırma ile işlenmiş, sırmalı.

Zernişân (f.) Bilhassa kılıç vesair silâh veya herhangi bir maden üzerine kakma altınla işlenmiş yazı veya süs.

Zer-taşt (f.) Altın leğen. (Mecazen): Güneş.

Zevayâ (a.) Zâviye’nin cem’i: 1) Köşeler. 2) Tekyeler, hücreler.

Zevrak (f.) Süslü, güzel.

Zibende (f.) Süslü, süslenmiş, güzel, parlak.

Zih (f.) Kiriş. Yay kirişi.

Zihâm (a.) Kalabalık, sıkışıklık.

Zîver (f.) Süs.

Ziyy (a) Hey’et, kıyafet, kılık.

Zıl (a.) Gölge.

Zılâl (a.) Zıll’ın cem’i: Gölgeler.

Zuhrüf (a.) 1) Yalınız. Sahte zînet eşyası 2) Sathî nümayiş.

Zübde (a.) Hülâsa.

Zühhâd (a.) Zâhid’in cem’i: Zâhitler, sofular.

Zülâl (a.) Saf ve hâlis su.

Zünnâr (a.) (Rumca *zonâryon’dan*) Vaktiyle Hristiyan keşişlerinin ri-yâzet alâmetlerinden olmak üzere çıplak ten üzerine kuşandıkları kıldan kaba sert kuşak: Küfür alâmetlerinden sayılır.

BİBLİYOGRAFYA

I

- Câmî' ü' n-Nezâ' îr.* Bayezid U. K. 5782.
Dîvân-ı Nedim. Bayezid U. K. 5633, 5634, 5635.
Dîvân-ı İzzet. Bayezid U. K. 5654.
Dîvân-ı Rahmi. Bayezid U. K. 5796.
Dîvân-ı Câ'fer Çelebî. Nur-i Osm. 3811.
Hevesnâme Câ'fer Çelebî. Nur-i Osm. 4373.
Nâbî Dîvânı. Nur-i Osm. 3882.
Mecmâ' ü' n-Nezâ' îr. Nur-i Osm. 4222,4252.
Nahîfî Dîvânı. Nur-i Osm. 3885.
Tezkîretü' ş-Şu'ârâ. Nur-i Osm. 3716, 3724 (Haşan Ç. Âşık Ç. Latifi).
Esrar Dede Dîvânı. Üniv. K. 1247.
Kınâlızâde Tezkiresi. Üniv. K. 305.
Seyyîd Vehbî Dîvânı. Üniv. K. 5522.
Şâh û gedâ Yâhyâ B.. Üniv. K. 839, 874.
Sabit Dîvânı. Üniv. K. 183, 392, 519.
Ramî Mehmed Pâşâ Dîvânı. Üniv. K. 5492.
Şâkîr Dîvânı. Üniv. K. 2795, 2792.
Nevres-i Kadîm. Üniv. K. 159, 2798, 3303.
Câmî' ü' n-Nezâ' îr. Üniv. K. 1547,2955.
Târîh-i Atâ'. I-V C. İstanbul 1292/93.
Türk Şâirler. Sa'dettin Nüzhet. I-IIIC.
Son Asır Türk Şâirleri İbnü'l-Emîn Mahmud Kemal B. I-XII C. İstanbul Orhaniye Maarif M. 1930-1941.
Osmanlı Müellifleri. Bursalı Tâhir Bey. I-UIC. İstanbul, Âmire 1333-1343. *Hara-bat.* Ziya Paşa. I-IH C. İstanbul Âmire 1291.

- Hadîkâtü'l-Cevâmî'*. Hüseyin b. İsmail Ayvan Serayî. İstanbul, Âmire 1281. *Sevâ-hîlnâme-i Fennî*. İstanbul Uhuvvet M. 1327.
- Mir'ât-ı İstanbul*. Mehmed Râif. İstanbul Âlem M. 1314. *Dîvân-ı Arif Efendi*. Mısır, Bulak, 1258.
- Dîvân-ı Arif Hikmet Efendi*. İstanbul, Âmire 1283.
- Dîvân-ı 'Aynî*. İstanbul, Askerî M. 1258.
- Dîvân-ı Bâkî*. İstanbul, Litogr 1276.
- Dîvân-ı Esrâr Dede*. İstanbul 1257.
- Dîvân-ı Nazîm*. İstanbul, Takvim-i Vekayî'.
- Dîvân-ı Belîğ*. İstanbul 1258.
- Dîvân-ı Fatîn*. İstanbul, İzzet Efe'ndi 1288.
- Dîvân-ı Fâzıl Bey Enderûnî*. Mısır Bulak 1258.
- Dîvân-ı İbrahim Fehim*. Mısır 1287.
- Dîvân-ı Halim Giray*. İstanbul, Takvimhâne-i Vekayî'. M. 1258.
- Dîvân-ı Haşmet*. Mısır, Bulak.
- Dîvân-ı Hâtem*. İstanbul Taşbasması.
- Dîvân-ı İzzet Mollâ*. Mısır, Bulak 1255.
- Dîvân-ı Kâmîl*. İstanbul 1280.
- Dîvân-ı Leylâ Hanım*. Mısır, Bulak 1260.
- Dîvân-ı Münîf*. İstanbul, Taşbasması.
- Dîvân-ı Nâbî*. İstanbul, Yahya Efendi 1292.
- Dîvân-ı Nedîm*. Mısır, Bulak 1252.
- Dîvân-ı Neş'et*. Mısır, Bulak 1252.
- Dîvân-ı Nedîm*. İstanbul, İkbal 1338-1340.
- Dîvân-ı Osman Nevres*. İstanbul, Âmire 1290.
- Dîvân-ı Pertev*. Mısır, Bulak 1253.
- Dîvân-ı Pertev Paşa*. İstanbul, Fatih 1284.
- Dîvân-ı Râgıb*. Mısır, Bulak 1252.
- Dîvân-ı Refî Kâlâyî*. İstanbul, Fatih 1284.
- Dîvân-ı Semhî*. İstanbul, Takvimhâne-i Âmire 1275.
- Dîvân-ı Şeref Hanım*. İstanbul, Yahya Ef. 1292.
- Dîvân-ı Şeyh Gâlib*. Mısır, Bulak 1252.
- Dîvân-ı Vâsîf Osmân Bey*. İstanbul, Takvimiveka-i 1257.
- Dîvân-ı Vehbî Sünbülzâde*. Mısır, Bulak 1253.
- Dîvân-ı Yâhyâ Şeyhü'l-İslâm*. İstanbul, Amire 1334.
- Dîvân-ı İzzet Mollâ*. İstanbul, Taşbasması 1257.
- Dîvân-ı Râgıb*. İstanbul, Taşbasması.
- Dîvân-ı Süleyman Fehim*. İstanbul, Mehmed Said 1262.
- Dîvân-ı Asım*. İstanbul, Ceride-i Havadis 1268.
- Dîvân-ı Sâmî*. Mısır, Bulak 1253.
- Dîvân-ı Sermed*. İstanbul, Taşbasması.
- Dîvân-ı Şâkir Ahmed Paşa*. İstanbul, Âmire 1269.

Şehrengîz-i İstanbul. Cemâli Üniversite Kütüphanesi 9263.

Evsâf-ı İstanbul. Lâtifi Üniversite Kütüphanesi 3751.

İlhâmî Dîvânı. Sultan III. Selim. Topkapı Hazine Kütüphanesi 1001.

İlhâmî Dîvânı. Sultan IÜ. Selim. Topkapı Hazine Kütüphanesi 1002.

Sürûrî Dîvânı. Bayezid U. K. 5713.

Âsım Dîvânı. Bayezid U. K. 6796.

Dîvân-ı Sâbit. Belediye M. Cevdet K. K. 196.

Dîvân-ı Sâbit. Belediye M. Cevdet K. K. 126.

Cevâhîrnâme-i Sultân. Muradi Mustafa b. Şeydi. Belediye M. Cevdet K. K. 489.

II

Şahsî kütüphanemde mevcut yazma dîvân ve mecmualar.

DİZİN

A

- ‘Acem 14, 63, 93, 123,125,184, 210, 243
‘Aden 124
‘Âlem dağı 48
‘Alem dâğı 80
‘Âlî 246, 247
‘Ali 123
‘Âli Bey Köy 256
‘Ankâ 54
‘Arab 37, 63, 123
‘Ârif 206, 212
‘Âsim 75, 141
‘Avni 19, 20
‘Aynî 171, 244
‘Ayntâb 231
‘Azrâ 203
(Hz.) ‘Îsâ 19, 20, 32, 52, 116, 122, 205
‘Îmâd 21
‘İsmet 160
‘İzzet 166, 227, 228, 230
(Hz.) ‘Ömer 123
‘Urban 210
‘Uryâni Dede tekyesi 90
‘Utârit 115
Abdükhak Hâmid 13
Âcı hammâmı 74
Acı Musluk 183
Adalar 133, 174
Adem 69, 171, 208
Âdem Mustâfa Pâşâ 257
Ahmed 23
Ahmed-î Kişver 123
Ahmed-i Tûranı 134
Ahmed Paşa 21
Ak deniz 44, 48, 57, 247
Ak deryâ 47
Ak Şems 39
Akbaba 153
Akseray 140
âl-i Osmân 55, 162
Allah 36, 47, 81, 84, 149, 170, 189, 214,
255, 259
Altı mermer 46, 227
Âmül 227
Anadolu Hisan 131
Anadolu 165
Arabistan 91
Amavud Köy 128, 164
Ârzû ile Kamber 121
Âsaf 106, 116, 125, 142
Âsaf-âbâd 109
Âsaf-i Ekrem 96
Astâne 91
At meydânı 49, 57, 58, 69, 96, 143
Ayasofya 32, 49-51, 53, 56, 82, 86, 87, 151
Ayazma 133, 166
Aynî 20, 21

B

Bâb-ı Hümâyün 123
 bâb-î Pire serfûrûsu 259
 Bağ-ı İrem 62, 93, 185, 188
 Bağdâd 126, 148, 183
 Bahr-ı Siyâh 55
 Bahr-î sefîd 55, 76
 Bahr-i 'Umman 49, 126, 256
 bahr-i âdem 44
 Bakî 59, 60
 Balaban 166
 Balat 138
 Balta Limanı 128
 bârân akıntısı 252
 Bâyezîd 41, 42
 Bebek 128, 134, 137, 164, 170, 171, 182,
 213, 217, 218
 Bebek bahçesi 75
 Bedahşân 156, 162, 206
 Behâriye 142, 228, 234, 235, 246, 256
 Behçet Efendî 207
 Behzâd 188
 Belîğ 142, 143, 144, 145, 146
 Belkîs 199
 Berberbeyi 134
 Beşiktaş 47, 107, 121, 127, 134, 135, 137,
 157, 164, 169, 170, 173, 180, 182,
 184, 185, 187, 189, 190, 205, 211,
 221, 230, 253
 Beyhan Sultan 161, 162
 Beykoz 48, 130, 165, 166, 176
 Beylerbeyi 132, 158, 165, 255
 Beytül'Harem 62, 123
 Bihzâd 125
 Bintül-'ineb 79, 130
 Boğaz 79, 108, 137, 159, 175, 178, 215,
 218, 253, 261, 262
 Boğaziçi 12, 14, 133, 152, 154, 158, 169,
 212, 236, 252
 Boğaz kesen 148
 Bostancı bâşı 180
 Boyacî hammâmı 74
 Buhârâ 62
 Büyük vâdi 164
 Büyükdere 129

C

Ca'fer 43
 Câmi'-i Fâtih 149
 Câmi'-i Kebîr 33
 Câmi'-i Sultan Muhammed 65
 cebel-î Tûr 150
 Cedvel-î sîmîn 97, 101
 cehennem 30, 45, 68, 165, 200
 Cem 64, 98, 151, 243
 Cemâli 13
 Cemşîd 22, 115, 163
 Cennet 20, 21, 26, 30, 35, 36, 37, 42, 45,
 46, 54, 58, 61, 64, 67, 68, 70, 74, 77,
 82, 93, 98, 104, 112, 115, 122, 124,
 136, 156, 171, 172, 183, 185, 188,
 206, 207, 209, 215, 230, 234, 240,
 242, 245, 248, 255, 257
 cennet-âbâd 28, 120
 Cennet-i a'lâ 93, 95, 115
 Cennet-i Firdevs 49, 208
 Cennet-i Me'vâ 21, 51
 cennet-serâ 30
 cetvel-i 'acem 118
 Cevza 22, 163
 Ceyhûn 252
 Cîsr-i Sürûr 100, 101
 Ç
 Çağlayan 100, 241
 Çağlayanlar 222, 234, 237
 Çamlıca 141, 165, 174, 228, 233, 234, 251
 Çelebizâde 'Asım 228
 Çengel 80, 165
 Çengel Köyü 132
 Çengiler 90
 Çenkel 244
 Çeşme-i Nûr 100
 Çırağan 99, 105, 111, 112, 135, 151, 159,
 160, 161, 162, 218, 219, 253
 Çin 62, 114, 250, 259
 çingâneler 90
 Çizmeli 232
 Çömlekçi hammâmı 74
 Çubuklu 113, 131, 165, 174, 235, 262

Çubuklû bağçeşi 139
Çukur hammâm 74

D

Damad İbrahim Paşa 12, 14
Dârü's-Şifâ 38, 244
Dârâ 222, 223
dârü'l-amân 64
Dârü'l-Hilâfe 28, 91
Davûd Pâşâ 47
Değirmenlik 130, 165
deryâ-yı 'ummân 37
deryâ-yı sefid 210
destâr-ı Horâsânî 137
Dîvân-ı Hümâyûn 135
Direkler arası 254
divân-î Süleyman 96
Doğancılar 244, 259
Dokakinzâde Yahyâ Bey 12
Dolma bağçe 127, 164, 179, 256

E

Ebû Eyyûb-i Ensârî 39
Edhem 224
Edirne 67, 70, 119
Eflâtun 115
Eflâtûn-i sâni 37
Ermeni 191
Erzurum 212
Esrâr 158, 159
Eşref 257, 258
eyyâm-ı çerâgan 149
Eyyûb 250
Eyyûb-i Ensârî 39, 256
Eyyûb Sultân 47

F

Fâris 163
Fasîhî 72
Fâsik 85
Fatîn 250, 251
Fâtih 12, 143
Fâtih Cami'i 53
Fatih Sultan Mehmed 19
Fâzıl 186, 187, 188, 189
Fehim 245

Felâtun 70, 193
Fener 122, 129, 260
Fener bağçe 133, 166, 234, 239
Fennî 14, 133
Ferhâd 188
Ferîdûn 22
Ferîdûn Dârâb 163
Feyz-âbâd 109
Fındıklı 127, 163
Fıstıklı 251
Firdevs 19, 27, 35
Firdevs-i a'lâ 51
Firdevsî 51, 98, 163, 188
Firdevsî sanî 51
Fireng 85
Fuzulî 12

G

Gaffâr 98
Galatâ 72, 126, 163, 183, 187, 230, 232, 248
Galata mahkemesi 140
Galib 159
Göksu 46, 68, 72, 80, 102, 113, 131, 133, 152, 158, 165, 170, 174, 176, 177, 214, 215, 216, 217, 220, 226, 231, 235, 236, 238, 251, 260, 261
Gülhâne 229, 230
Gülhâne meydânî 229
Gümüşsü 256
Güzel Hisâr 183

H

Hâcî Hasanzâde Vahidî 37
Hâdîce Sultân 188
Hâfız Kelâm 257
Haleb 80, 85, 90, 139, 153, 231
Halîm 214, 215
Halil Nihad Bey 14
Han Mahmûd-i 'Âdli 222
Harem iskelesi 166
Has bağçe 245
Hâs furun 245
Haşan Kalfa 128, 164
Hasköy 138

Hassan 50
 Haşmet 149, 152, 153, 154, 155
 Hatâ 53, 148
 Hâtem 96, 139, 140
 Hatîboğlû 37
 Havuzbaşî 256
 havz-ı kevser 242
 Hayber 20
 Haydar Paşa 133, 166
 Hayderî 142
 Hayr-âbâd 100
 Hazret-i Eyyub 96
 Hazret-i Âlî 190
 HeftKal'a 33
 Hevâ 138
 Hızır 46, 126
 Hızır 69, 95, 97, 259
 Hidîv 116
 Hikmet 249
 Hind 53, 62, 85, 125
 Hindistan 205
 Hisar 39, 46, 48, 62, 68, 72, 78, 80, 89,
 116, 122, 128, 131, 134, 141, 152,
 153, 164, 178, 182, 186, 228
 Hoten 53, 98, 114, 136, 148, 163
 Hudâvend-i Mu'in 123
 Hudâvend-i Kerîm 84
 Hulâgû 228
 Hurrem-âbâd 95, 100
 Hurşîd çeşmesi 79
 Husrev 64, 98, 124
 Hüseyinî 123

I-İ

İhlamur Altı 257
 Irâk 88
 Isfahan 102, 120, 183, 252
 İbn-i Sînâ 37
 İbn-i Süleyman 64
 İbrahim Paşa 14, 93, 94, 101, 113, 140
 İdris-i Nebî 51
 İkinci Bâyezîd 12
 İlhamî 12, 14, 175-180

imâmü'l-müslimîn 123
 İncil 122
 İncir Köyü 130
 İran 97, 102, 120
 İrem bağı 53
 İskele-i Hünkâr 130, 165
 iskele-i ihsânî 166
 İskele-i İstanbul 162
 İskender 123, 156, 163, 205
 İslâmbul 27, 118, 142, 191, 197, 207, 209,
 210, 214, 248
 İstanbul 11,12, 13,19, 25, 49, 51, 52, 54,
 55, 58, 59, 61,62,70,72,73, 74, 76, 77,
 79, 80, 81, 84, 86, 87, 88, 90, 92, 93,
 94, 98, 118, 121, 142, 145, 147, 148,
 155, 181, 191, 208, 209, 212, 213,
 214, 245, 246, 247, 250, 257, 259, 260
 İstavroz 132, 158, 165, 167
 İstinye 70, 129, 164, 215

K

Kâ'be 21, 23, 53, 56, 57, 102, 132, 142,
 207, 208, 210
 Kabataş 127, 134, 163
 Kadıköy 46, 133, 166, 252
 Kâğadcılar içi 255
 Kâğadhâne 43, 54, 67, 78, 79, 140, 147, 151,
 178, 194, 207, 208, 239, 240, 256, 262
 Kalâtâ 19, 20, 26, 47, 49, 50, 51, 52, 54,
 58,59
 Kalender 164
 Kalender bağçesi 217
 Kâmî 170
 Kandeğer 183
 Kandilli 68, 131, 158, 165, 216, 218
 Kanlıca 131, 165
 Kapudan Mustafa Paşa 115
 Kara bâli 164
 Kara deniz 247
 kâra derya 44
 Kârabağ 179, 180
 Karâmân 69
 Karamanlı Aynî 13
 Karataş 129, 165
 Kare ağaç 228, 256

Kare ağaç bağçesi 146, 147
 kare sûyu 252
 Kartal 225
 Kârûn 33, 71
 Kasr-ı 'Âlî 30
 Kasr-ı Âbgine 31
 Kasr-ı Cinân 100
 kasr-ı hurrem 223
 Kasr-ı icadiyye 238
 Kasr-ı Kâğadhâne 245, 246
 kasr-ı mu'allâ 242
 kasr-ı Müşkû 162
 kasr-ı Neşât 100
 kasr-ı Sa'dâbâd 125, 126
 Kasr-ı Serây-ı Beşiktaş 155
 Kasr-ı Sürûr-âbâd 223
 Kasr-ı Şîrîn 116, 188, 126
 kasr-ı Yıldız 258
 Kasr-ı Bebek 249
 Kasr-ı Cinân 101
 kasr-ı Çerâğân 218, 219
 kasr-ı hurrem 222
 kasr-ı Hümayun 136
 kasr-ı münevver 171
 kasr-ı Neşât-efzâ 230
 kasr-ı Süleymân 155, 205
 kasr-ı Tersâne 121
 Kastalânî 37
 Kâşân 162
 Kavağ 46
 Kavak 130, 134
 Kavak Bağçesi 133
 Kayalar 128, 134, 164
 Kayser 123, 203
 Kefeli karyesi 164
 Kefeli 129
 Kelâm-ullâh 57
 Kelîm 259
 Ken'ân 48
 Kestelcük 54
 Ketenciler 231
 kevser 124
 Keyvân 162

Kılıç iskelesi 164
 Kırım tâzesi 164
 Kırkağaç 256
 Kız Kulesi 79, 133
 kızıl ırmâk 151
 Kisrâ 32, 98, 116, 203
 Kişmîr 162
 Kostantaniye 25, 55, 60, 144, 246
 Kostantin 20, 21
 Kökçüler içi 255
 Körfez 131, 152, 165
 Kuleli 132
 Kumkapı 191
 Kumkapı meyhaneleri 183
 Kur'ân 87, 122, 123
 Kuru çeşme 127, 134, 164, 183
 Kuyumcu Çârşusu 259
 Kuzguncuk 132, 166
 Küçük Çiftlik 257
 Küçüksu 131, 157, 261, 178, 251

L

Lâleli 245
 Leylâ 104, 246

M

Ma'cuncu hammâmı 74
 Mâçîn 85
 Mahmûd Hân-ı Sâni 239
 Mâl-i Karûn 200
 Mâni 188
 Mâni-i Çîn 28
 mecma'ü'l-bahreyn 44, 136
 Mecnûn 70, 228
 Mehmed Paşa 91
 Mennân 188
 Meryem 171, 199
 Mescid-i Aksâ 23, 49, 53, 56
 Mesîh 39, 52, 53, 57
 mevki-i Cennet 255, 256
 meydân-ı Tophâne 96
 Mısır 25, 46, 47, 62, 63, 87, 88, 126, 148
 Mısır-ı sâni 49
 Mısri 226
 Mîrahur 235, 256

Mîrgûn 128, 164

Muhammed 33

Muhammed Mustafâ 123

Muhibbî 12

Muhlis 147

Mumhâne 127, 163

Mûsâ 69

Musallâ 185

Mushaf 76, 96

Münîf 259

Münif Paşa 13

Müşteri 115

N

Nâbî 76, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 122, 146, 203

Nahîfî 125, 126

Nail 255

Nâşîd 157

Nazîm 93

Nazîm dîvânı 12

Nazmî 58

Nedîm 12, 14, 98, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 141, 174, 228

Nef î 68, 229

Nemçe 92

Nesim 250

Neş'et 171, 173

Neşât-âbâd 117, 137, 172, 173, 187, 188, 189, 190, 249

Nevres 147, 148

Neyyir 167

Nısf-ı Cihan 184

Nihânî 51

Nil 25, 45, 247

Niş 257

Nu'man-ı sâni 37

Nüzhet-âbâd 141

O-Ö

Ok meydanı 80, 144, 179, 182, 256

Ortaköy 127, 164

Osmâniyân 64

Osmanzâde Tâib 14

Öküz Limanı 132, 166

P

Paşa Bağçesi 131, 165

Paşa lîmânı 224, 243

Pertev 174

Peygamber 51, 240

R

Râbi'a 199

Râgıb 148

Rahmî 137

Ramazan 12, 76, 94, 117, 118, 150

Refî' 213

resm-i Osmani 96

Resmo 147

Rizâ 135

Ruhü'l-kudûs 171

Rûm 37, 88, 114, 123, 125

Rumili Hısnı 129

Rüstem 78, 163, 195

S

Sa'dâbâd 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 107, 109, 110, 112, 113, 114, 120, 121, 125, 137, 141, 174, 177, 222, 228, 235, 237, 239

Sa'id 232

Sâbit 76, 78, 79, 80, 224

sabr-ı Eyyüb 46

Sadefciler 175

Safâhâne 184

sahîl-i İncirli 165

sâhil-i İhsâniye 166

sâhil-i Sultâniyye 165

Sâkız 233, 243

Salacak 133, 166

Salı Pazarı 127, 163

Saltanat-ı Osmânî 82

Sâm 163

Sâmî 121

Sâmiyâ iklimi 120

Saray burnû 121

Sarı kaya 180

Sâriyâr 80, 121
 Sâriyer 129, 165, 260, 261
 Selâtin 82
 Semerkand 62, 63
 semt-i İhlâmûr 185
 semt-i Kalender 260
 semt-i necât 164
 Senih 259
 seray meydânı 124
 Serây-ı Hümâyûn 123
 Serây-i Galatâ 230
 serây-i Üskiîdâr 136
 Sermed 236, 237, 238, 239, 241, 242
 Servili 225
 Sıfahân 243, 252
 Sırmakeşhâne 146
 SitanbuJ 14, 19, 27, 46, 48, 52, 53, 59, 67,
 69, 70, 71, 72, 75, 76, 78, 81, 85, 86,
 89-93, 96, 97, 102, 114, 118, 119,
 135, 137-141, 143, 145, 157, 158,
 161, 184, 189, 190, 208, 210, 211,
 226, 227, 231, 246, 250, 252, 258,
 259
 Sivas 29
 Sîmürg 45, 123
 Sikender 47, 100, 136, 260
 Sikender şeddi 31
 Soğuksu 130
 Sûfiler hammâmı 73
 sûk-î Mercân 77
 Sultan Ahmed 114, 117, 123, 124, 125,
 126, 137
 Sultan Mahmûd Hân 139, 205, 229
 Sultan Muhammed 19, 21, 33, 41, 61, 143
 Muhammed Zülfikâr-ı Hayderî 20
 Sultan Selim 12, 64, 160, 162, 163, 166,
 184, 185
 Sultân-ı Feridun 64
 Sultan-ı Gâzî 42
 Sultanîye 130, 176
 Südlüce 47, 154, 256
 Sührâb 163
 Süleyman 45
 Süleyman 82

Süleyman Han-ı Gazi Câmi'î 65
 Sürur-âbâd 222, 223, 224
 Sürurî 207, 208, 209, 210, 211
 Ş
 Şabân 94
 Şâh-ı Cem 185
 Şâh-ı Gâzî 37, 41
 Şâh-ı Mâran 100
 Şah-ı Muhammed 22
 Şâh-î Cem 222
 şahan-ı Osmânî 65
 Şâir Fâiz Efendi 13
 Şâkir 251
 Şâkir Bey 14
 Şâm 37, 46, 62, 126, 148, 214
 Şat 183
 Şeddâd 188, 208
 Şeh Süleyman 60
 Şeh-i Pervîz 32
 Şeh-i Hurşid 38
 Şehbâ 148
 Şehid 'Âli Paşa 117
 Şehrilik 193
 Şehriyâr 229
 Şehzâde başı 155
 Şemsi Paşa 132, 157, 166
 Şemsülhak-î Tebrîz 258
 Şeref 247, 248, 249
 Şeref-âbâd 110, 111, 132, 137
 Şevk-âbâd 106
 Şeyh Rizâ 134
 Şeyhü'l İslâm 212
 Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi 148, 211
 Şeytan Akıntısı 79, 122, 128, 164, 252
 T
 Tâcîzâde Ca'fer Çelebi 12
 Taksîm 230
 Tâli 'i Es'adi 150
 Tarabya 129, 164, 186, 212, 218
 Taşçîzâde 163
 Taşra 46, 74, 82, 83, 84, 85, 102
 Tebrîz 114
 Tepebaşı 233

Terköz 167

Tophâne 109, 127, 163, 180, 186, 187

Topkapı 14

Tûr 230, 244

Tûrân 97, 120

Tübbet 114

Türkçe 15

U-Ü

Umur Yeri 130

Ümm-i dünyâ 46, 197

Üsküdar 47, 96, 121, 122, 132, 166, 136,
153, 176, 180, 244

V

Vak'a-i Beç 92

Valide hammâmı 74

Vân 211

Vani Köyü 131, 165

Vâsıf 12, 215, 217, 218, 219, 220, 221,
222, 223, 224, 225, 226, 227

Vecdî 71

Vefâ 155, 174, 214, 261

Vefâ hammâmı 74

Vefâ meydânı 69

Vehbî 122, 124, 181, 182, 183

Vehbi 121, 122, 183

Velî Bahtî 67

Vezneciler 254

Y

yahûdîler 90

Yahyâ 69, 70

Yahyâ Efendî 257

Yahya-yı Beşiktâşî 134

Yakacık 248

Yalı Köyü 130, 165

yâlî-i Nüzhetfezâ 115

Ya Vedûd iskelesi 250

Yedi Külle 55, 227

Yeni bâğçe 47

Yeniköy 129, 164

Yûsuf 48

Yûsuf Ağa 189

Yusuf-i Ken'ani 49

Yûsufistân 120

Yûşa 69

Z

Zatî 50

zâtü'l-'îmâd 49

zâtü'l-İrem 49

Zeyrek 174

Zihni 52

Ziya Paşa 13, 189

Züğürtler yaylası 256

Zühre 22, 170, 198

Zülkarneyn 192

Dîvan Şiirinde İstanbul

Asaf Hâlet Çelebi

İşte bu sebeblerle ben de Dîvân Şiirinde İstanbul'u hazırlarken intihab ettiğim eserlerde o zamanın İstanbul'undaki hayat ve hususiyetleri canlandırmış olanları seçmiye bilhassa itina ettim. Edebi kıymet belki de ikinci derecede kalmış olabilir. Bu parçalarda, bilhassa Nedim, Vasıf, İlhami (Sultan Üçüncü Selim)'in şarkılarında devirlerinin zevk ve rengini, mehtap ve Boğaziçi âlemlerini, bâzı kasîde girizgâhlarında ve manzum tarihlerde yangınları, büyük kışları, çarşı pazarları, meşhur kasırlarla köşklere âit tasvirleri, Ramazâniyyelerde Ramazan'a dâir tahassüsleri, mahyaları, gece eğlencelerini, Sevâhîlnâmelerde ve diğer mesnevîlerde revaçta olan mesirelerle Boğaziçinin bariz hatlarını bulmak mümkündür.

HECE YAYINLARI | SEÇKİ | 2.BASKI

ISBN: 978-975-8274-33-8

9 789758 274338